

JÄMSÄ

**Tilinpäätös tilikaudelta
1.1.-31.12.2023**

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginjohtajan katsaus	4
TOIMINTAKERTOMUS.....	6
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
Jämsän kaupungin hallinto ja organisaatio	6
Yleinen ja oman alueen talouden kehitys	8
Kuntien tilinpäätösarviot 2023	12
Jämsän väestö ja työpaikat.....	14
Hyvinvoinnin edistäminen.....	15
Kaupungin talouden kehitys ja muut huomattavat muutokset	16
Työllisyys.....	26
Sisäisen valvonnan järjestäminen ja riskienhallinta	29
Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehitykseen vaikuttavista tekijöistä	32
Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat	39
Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	40
Tuloslaskelma ja tunnusluvut	40
Verotulot, valtionosuudet ja rahoitusosan toteutuminen	42
Verotulot	42
Valtionosuudet	44
Rahoitusosan toteutuminen.....	46
Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut.....	47
Rahoituslaskelma.....	48
Tase ja sen tunnusluvut.....	51
Kokonaistulot ja -menot	52
Konsernin toiminta ja talous	53
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	54
Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	55
Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	56
Konsernitase ja sen tunnusluvut	57
Talouden tasapainottamistoimenpiteet ja niiden toteuttaminen	58
Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	60
Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2024 talousarvioon ja arvio todennäköisestä kehityksestä	60
TOTEUTUMISVERTAILU	61
Käyttötalouden toteutuminen	61
Konsernipalvelut.....	63
Sivistystoimi.....	83

Elinvoima	119
INVESTOINTISUUNNITELMA.....	138
Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen seuranta	147
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT.....	168
Tuloslaskelma	168
Rahoituslaskelma.....	169
Tase.....	170
Konsernituloslaskelma.....	171
Konsernin rahoituslaskelma	172
Konsernitase	173
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....	174
Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	174
Eriytetyt laskelmat.....	195
Jämsän Vesi liikelaitos	199
Liikelaitosten vaikutus tilikauden tulokseen	215
ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT.....	217
LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA	218

Kaupunginjohtajan katsaus

Vuosi 2023 aloitti uuden ajanjakson kuntaorganisaatioissa. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämistä vastuiden siirryttyä toimintansa käynnistäneille hyvinvointialueille käynnistyi myös uuden kunnan aika. Uusia kuntia on kutsuttu niin sivistyskunniksi, elinvoimakunniksi kuin hyvinvointikunniksi - nimien takana on näkemys siitä, mitkä ovat kuntiin jääneistä tehtävistä kaikkein keskeisimmät. Muutos on kaikkien aikojen suurin hallinnollinen muutos kuntien historiassa ja sen vaikutukset tulevat ulottumaan laajemmalle kuin ehkä kukaan osasi odottaa.

Kuntien toimintavuosi käynnistyi turbulentsissa ympäristössä. Sota Euroopassa jatkuu edelleen ja laajemman eskalaation vaara on olemassa. Sodan, hybridi-vaikuttamisen ja Suomen Nato-jäsenyyden myötä valmiuden ja varautumisen kehittäminen ja ylläpitäminen ovat osaltaan paikallishallinnon tehtäviä. Talouden suuri kuva kiristyi edelleen; vuoden 2022 lopulla ennätyslukemiin kirinyt inflaatio, korkojen nousu ja energiakriisi sekä työehtosopimuksiin realisoitunut nk. perälautamalli toivat lisää vaikeuserrointa jo perusteiltaankin vaikeuksissa olevaan julkiseen talouteen. Keväällä 2023 eduskuntavaalien jälkeen muodostunut maan hallitus rakensi hallitusohjelman julkisen talouden tervehdyttämiseksi. Kuntien kannalta erittäin keskeisiä ovat hallitusohjelman kirjaukset valtionosuusudistuksesta ja normien purkamisesta, joiden osalta suuntaviivoja odotetaan kiivaasti jo vuoden 2024 aikana.

Jämsän kaupunki lähti vuoteen 2023 alijäämäisestä taloudesta. Talouden ennusteet heikkenivät ja tasapainoon vaadittavat toimet kasvoivat kuukausi kuukaudelta. Keväällä käynnistynyt talouden tasapainotustyö oli erittäin haastavaa, vaikka kaikki poliittiset ryhmät sitoutuivat tasapainoisen talouden tavoitteeseen. Keinojen osalta näkemykset vaihtelivat voimakkaasti. Aivan viimeisin kuntatalouden takaisku tulikin sitten vielä veroprosenttien päättämisen jälkeen, kun valtiovarainministeriö tarkensi sotien siirtolaskemat verotuksen valmistumisen jälkeen. Tiedossa olleen "pienen täsmennyksen" vaikutus Jämsälle olikin miljoonien eurojen vähennys taloussuunnitelmakaudella. Kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa laajan talouden tasapainotusohjelman, joka sisältää merkittävän määrän niin kiristyneitä veroja ja maksuja kuin Ikäviä leikkauksia palveluihin ja palvelutasoon. Kaiken kaikkiaan hyvinvointialueudistuksen hinta yksittäiselle kunnalle selvisi vuoden mittaan eikä ole liioiteltua sanoa, että meidän osalta se muodostui lopulta kohtuuttomaksi. Jäljelle jääneellä rahoituksella ei ole yhteyttä siihen, mitä palveluita kaupungin tulee kuntalaisille lakisääteisesti järjestää vaan rahoitus muistuttaa enemmän lottoarvontaa. Valitettavasti talouden haasteet ovat kasvamassa ja siksi vaikuttaminen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen on keskeinen edunvalvonnan asia.

Hyvinvointialueudistuksen vaikutukset näyttävät tässä vaiheessa erittäin raskaille. Tuore, paraikaa lausuntokierroksella oleva palveluverkkoselvitys näyttää monta rastia jämsäläisten palveluiden päälle. Vaikuttaa sille, että Jämsään voi osua nelinkertainen isku hyvinvointialueudistuksen kautta. Nelinkertainen isku tarkoittaa sekä palveluiden etäännyttämistä, työpaikkojen radikaalia vähenemää jopa rakennemuutokseen vertautuvalla tavalla, jäljelle jääneen rahoituksen pysyvää leikkaantumista ja tyhjenevien kiinteistöjen kustannusvastuuta. Suuri vaikutus tulee olemaan myös suunnitelman suorilla yksittäisiin ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla - palveluita keskittämällä siirretään iso kustannuserä suoraan yksityistalouksiin ja kuljetuskustannusten korvauksilla Kelan vastattavaksi. Kansantalouden ja kansanterveyden kannalta tilanne tuskin on uudistuksen tavoitteiden mukainen.

Haasteista huolimatta Jämsässä tapahtuu myös paljon positiivista. Väestön vähenemä oli odotettua pienempi kun yli 150 ukrainalaista sai Jämsästä itselleen kotikunnan. Elinkeinoelämän puolella virisi ja valmistui tärkeitä hankkeita. Suomen hävittäjähanke myötä Patria julkaisi sopimuksensa F35-hävittäjien valmistukseen liittyen ja eturunkotehtaan valmistelut Hallissa käynnistyivät. Sekä rakentamisvaihe että myöhemmin käynnistyvä tuotanto tarkoittavat mittavia positiivisia työpaikkavaikutuksia. Kaipolan tehdasalue herättää edelleen kiinnostusta, vaikka vaikeuksia on alkutaipaleella riittänyt. Uudistuvan

teollisuuden kokonaisuudessa odotuksissa on satoja uusia työpaikkoja. Keväällä julkaistu Keskimaan investointisuunnitelma merkittävästä huoneistohotellihankkeesta Himokselle vahvistui kuluvan vuoden alussa. Hiihtokeskuksen hissi-investointi valmistui ja juuri joulun alla avattiin myös Himoksen Willi Länsi kaikkine aktiviteetteineen. Himoksen keskustan alueelle laadittiin uusi viitesuunnitelma tukemaan alueen kehitystä myös pidemmällä aikajänteellä. Tapahtumiin purkautui korona-ajan patoutumaa ja ihmiset osallistuivat ja liikkuvat lähes ennätystahtiin. Erityisen upea viikonloppu Jämsän seudulla vietettiin Secto Rally Finlandin aikaan, kun viikonlopun erikoiskokeet sijoittuivat seudulle ja sunnuntain loppuhuipennukset palkintojen jakoineen järjestettiin Himoksella.

Vuosi päättyi lopulta toiminnallisesti ja taloudellisesti positiivisen puolelle. Valtuuston asettamat tavoitteet pääsääntöisesti saavutettiin ja taloudellinen tulos oli reilusti talousarviota parempi. Seuraavat haasteet ovat kuitenkin jo käsillä ja työ jatkuu kompleksisessa ympäristössä. Toimintaympäristön muutoksen jatkuessa kiivaana ja erilaisten kriisien lisääntyessä, on erityisen tärkeää muistaa, että jokainen organisaatio ja sen ihmiset tarvitsevat toimiakseen myös luottamusta ja toiveikkuutta. Rakentavalla vuorovaikutuksella psykologisesti turvallisessa ympäristössä voimme merkittävästi helpottaa tarvittavien ratkaisuiden löytymistä ja mahdollistaa kestäväen vaatavuuden.

Kiitän kaupungin henkilöstöä hyvästä työstä, sitoutumisesta ja joustavuudesta poikkeuksellisten vaatimusten keskellä. Kiitos vastuun kantamisesta ja yhteistyöstä. Esitän lämpimän kiitokseni myös kaupungin päättäjille arvokkaasta työstä ja ajasta yhteisen hyvän eteen. Vuosi oli monimutkainen, mutta paljon merkittäviä asioita saatiin yhdessä maaliin. Toivon, että voimme iloita onnistumisista ja ottaa opiksi menneistä kokemuksista. Yhteistyöllä on paljon voitettavaa.

Hanna Helaste
kaupunginjohtaja

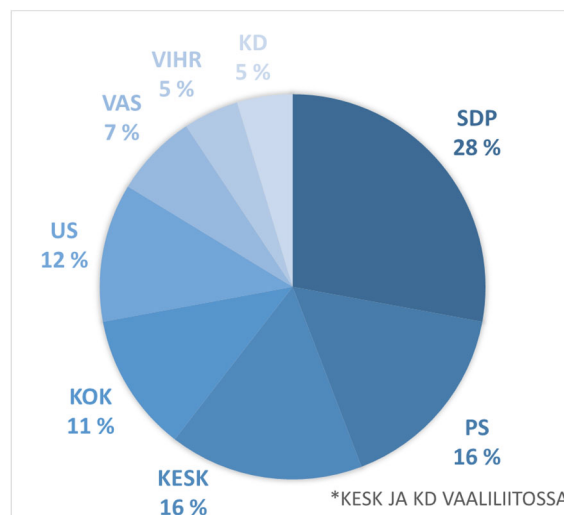
TOIMINTAKERTOMUS

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Jämsän kaupungin hallinto ja organisaatio

Kaupunginvaltuusto

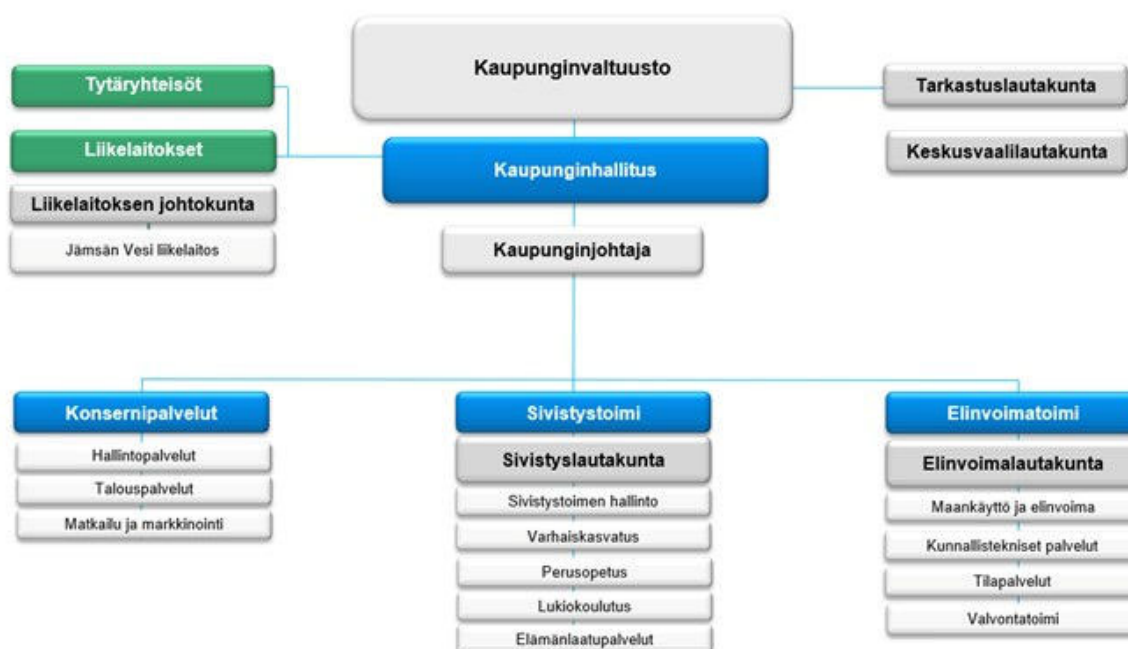
Jämsän kaupungin ylin päättävä elin on kaupunginvaltuusto, johon kuuluu 43 valtuutettua. Kuvio oikealla kuvaa valtuuston kokoonpanoa valtuustoryhmittäin kuntavaalien 2021 jälkeen eli 1.8.2021 alkaen. Valtuuston puheenjohtajana 2022 toimi Matti Similä (KESK). Ensimmäisenä varapuheenjohtajana toimi Piritta Rantanen (SDP) ja toisena varapuheenjohtajan Jouni Kotiaho (PS). Valtuuston kokoukset ovat yleisölle avoimia ja kokousta voi seurata kaupungin YouTube-kanavalla.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja konsernijohto johtavat kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallituksessa on 9 jäsentä ja jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajana on toiminut Jorma Poti (SDP) ja ensimmäisenä varapuheenjohtajana Lotta Ahola (KOK). Toisena varapuheenjohtajana on toiminut 1.1.-31.7. Tarja Uusipaasto (KESK) ja 1.8.-31.12. Anssi Mennala (KESK).

Jämsän kaupungin organisaatio 31.12.2023

Kaupunginvaltuusto 2023**Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue r.p.**

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Himanen Reijo	Altti Tiina
Jussila Sari	Heikkilä Kalle
Laitinen Mikko	Korpela Markku
Lemmetyinen Aki	Kotilainen Teemu
Niivee Esa	Kuisma Tarja
Peltonen Tuula	Lahtinen Reima
Rantanen Piritta	Leppänen Kari
Poti Jorma	Lindqvist Päivi
Patronen Ulla	Salminen Helena
Rajala Sanna	Sarajärvi Jyri
Rinne kangas Heikki	Sarin Ari
Silvén Tero	Takanen Pertti

Suomen Keskusta r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Kyrö Mika	Erkkilä Ville
Lahtinen Merja	Hiekkämäki Lea
Mennala Anssi	Kokko Pauliina
Pärnäjärvä Leena	Määttä Yrjö
Similä Matti	Pekki Sanna
Sipilä Markku	Ruotsalainen Veli-Erkki
Uusipaasto Tarja	Salmio Risto

Uusi Suunta

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
El Sayed Seija	Hakala Mikko
Kokko Jyrki	Kivelä Jukka
Lähdesmäki Antti	Laasonen Hannes
Salokorpi Timo	Lappalainen Tapani
Valkeajärvi Joonas	Minkkinen Katja

Vihreä Liitto r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Ketola Johanna	Lampinen Tomi
Tapiainen Tommi	Peutere-Heikka Saara

Perussuomalaiset r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Frisk Joni	Koskela Eero
Haaparanta Jukka	Olin Taika
Kataja Pekka	Riekkovaara Niko
Koskinen Markos	Ritala Ossi, 23.10. asti
Kotiaho Jouni	Sahala Eila 21.6. alkaen
Niittymaa Jyrki	Salminen Ilkka
Rintala Sirpa	Salonen Jarkko 21.6. alkaen
Ruokolahti Kari 29.5. alkaen	Viinijärvi Mira
	Äikäs Sami

Kansallinen Kokoomus r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Ahola Lotta	Heinonen Tuomo
Haggrén Ari	Koivumäki Elina
Konstari Tarmo 20.2. asti	Mäntylä Erkki
Laaksonen Erja	Rantala Pekka 31.3. alkaen
Manninen Antti	Värelä Leo
Paavisto Heikki 20.2 alkaen	

Vasemmistoliitto r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Kankainen Markku	Kangas Riitta
Myllymäki Ella	Paju Ari
Paakkanen Arja	Västinen Emmaliina

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p.

<i>valtuutetut</i>	<i>varavaltuutetut</i>
Rahkonen Kyösti	Mäkelä Riikka 20.2. asti
Puttonen Karita (siirtynyt Perussuomalaisista) 29.5. asti	Sääksjärvi Timo 31.3. alkaen

Yleinen ja oman alueen talouden kehitys

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Suomen talous supistuu 0,5 prosenttia vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. BKT kasvaa 0,7 prosenttia vuonna 2024. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 ja talous kasvaa 2,0 prosenttia. Vuonna 2026 kasvu on 1,6 prosenttia. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien. Vuonna 2026 15-64 -vuotiaiden työllisyysaste on lähes 75 prosenttia ja työttömyysaste 6,6 prosenttia. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023) Tuoreimpien tietojen mukaan vuoden 2023 BKT:n volyymin muutos vuoden takaisesta on -1,0 % ja vuonna 2024 jäätäisiin vielä miinukselle.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuonna 2024 alijäämä kasvaa 3,5 prosenttiin heikon talous- ja työllisyyskasvun sekä hitaan verotulojen kasvun vetämänä. Julkisyhteisöjen alijäämä kohenee jatkuvuotina noin 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:sta, kun hallituksen sopeutustoimet alkavat purra sekä talous ja työllisyys alkavat kasvaa ennustejakson lopulla. Valtionhallinnon alijäämä pysyy mittavana läpi koko ennustejakson, eikä paikallishallinnossakaan ole odotettavissa alijäämien oikentemistä. Valtion ja paikallishallinnon alijäämien sekä hitaan talouskasvun seurauksena velkasuhde jatkaa kasvuaan, eikä se ole kääntymässä laskuun näköpiirissä olevalla talouden kehityksellä. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023)

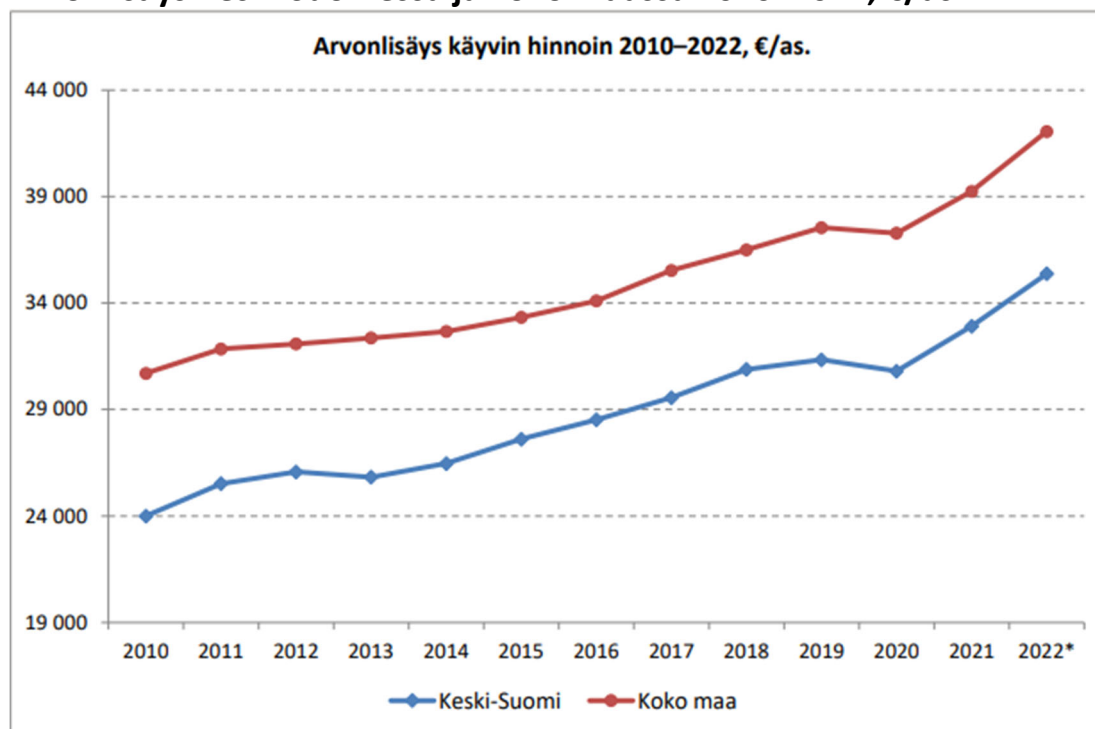
Hyvinvointialueuudistus muutti merkittävästi sekä kuntien menoja että tuloja vuonna 2023. Kuntatalous supistui 50 mrd € (toiminta- ja investointikulut) 26 mrd euroon. Sote- ja pela-menot (netto) olivat 21,9 mrd €. Vastaavasti kunnallisverotuottoja siirtyi 13,2 mrd €, yhteisöverotuottoja 0,9 mrd € ja valtionosuuksia 7,8 mrd €. Investoinnit pienenevät 0,9 mrd € ja lainakanta 5,1 mrd €. Luvussa Vertailtavuus edelliseen vuoteen on esitetty uudistuksen vaikutuksia Jämsän kaupungin talouteen lukujen ja graafien avulla.

Tilinpäätösarvioiden mukaan Keski-Suomen kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 130 €/asukas. Koko maan vastaava luku oli 324 €/asukas. Toimintakate Keski-Suomessa oli -2 474 €/asukas. Koko Suomen keskiarvo oli -2 566 €/asukas. Valtionosuudet Keski-Suomessa olivat 667 €/asukas ja koko maassa 651 €/asukas. Verotulot Keski-Suomessa olivat 2 311 €/asukas ja koko maassa 2 602 €/asukas. Vuosikate oli 112 % poistoista, kun koko maan keskiarvo on 175 %. Keski-Suomen investoinnit olivat 452 €/asukas - koko Suomen keskiarvo oli 788 €/asukas. Keski-Suomen lainakanta on 2 917 €/asukas - koko Suomen keskiarvo on 3 323 €/asukas. Tilinpäätösarviot eivät anna täysin oikeaa kuvaa lopullisesta tilanteesta ja varsinkin kunnittain em. luvut vaihtelevat erittäin suuresti.

Aluetalouden arvonlisää mittaavat tiedot ulottuvat vuoteen 2022. Koronan jälkeinen arvonlisän kasvu oli Keski-Suomessa ripeää. Vuonna 2022 Keski-Suomessa arvonlisäys käypiin hintoihin kasvoi koko maan tahdissa, 7,4 %. Keski-Suomen arvonlisäys oli 9,6 mrd. euroa (4,1 % koko maan arvonlisästä). Asukasta kohden laskettuna Keski-Suomi jää selvästi jälkeen koko maasta. (Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa, 2024)

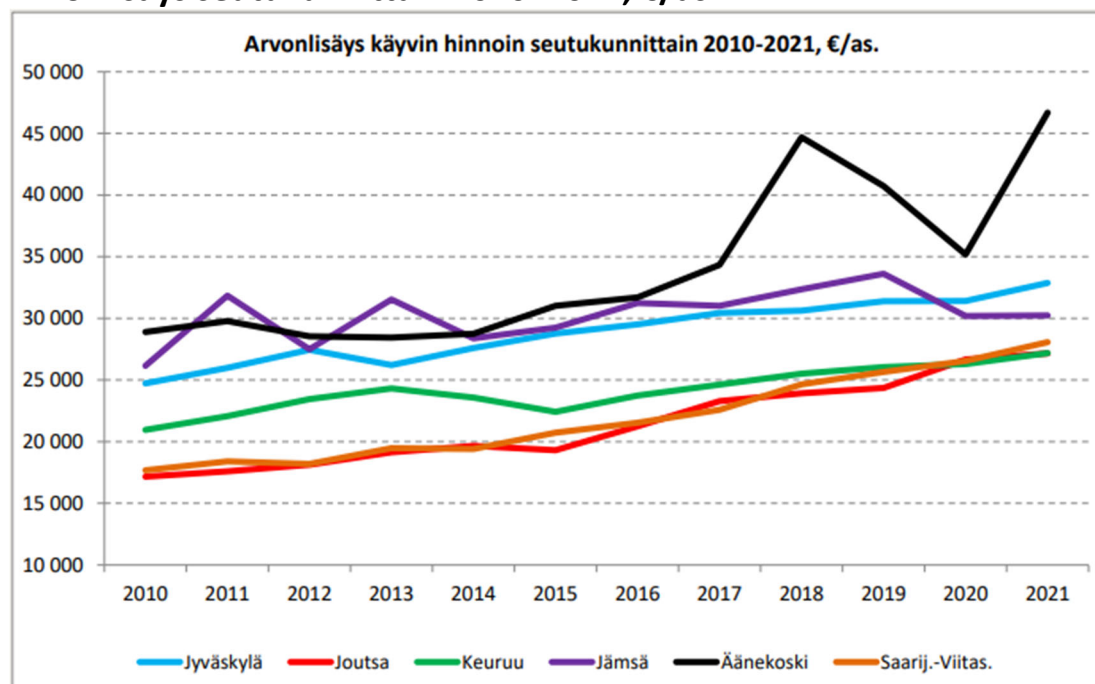
Arvonlisäys Keski-Suomessa ja koko maassa 2010–2022, €/as.

(Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa, 2024)

Jämsässä arvonlisän tuottamisen taso putosi vuoden 2019 jälkeen, Jyväskylä ohitti ja muut seutukunnat saavuttivat Jämsän tasoa.

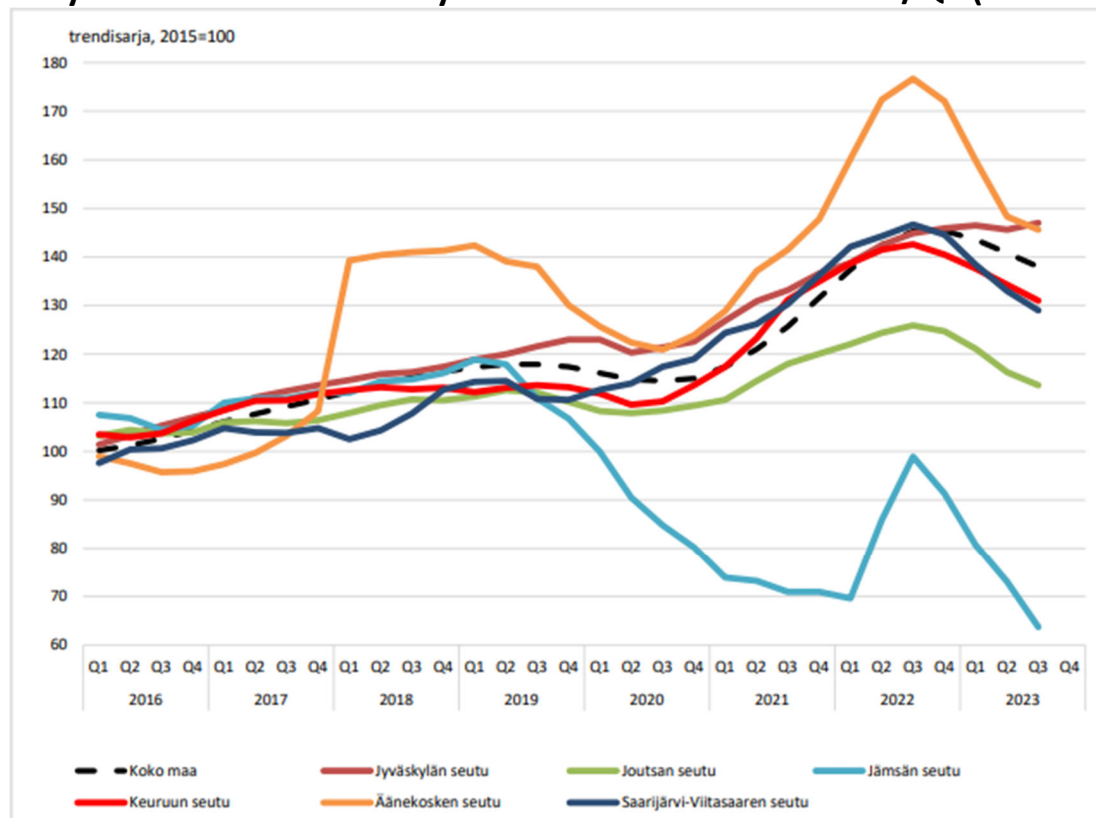
Arvonlisäys seutukunnittain 2010–2021, €/as.

(Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa, 2024)

Vuonna 2023 globaali epävarmuus, hintojen nousu, korkeat korot ja maailmantalouden heikko kysyntä kurittivat taloutta laaja-alaisesti. Keski-Suomessa yritysten liikevaihto kääntyi vuoden edetessä laskuun ja työmarkkinoiden suotuisa vire taukosi. Vuoden 2023 kolmannelle neljännekselle ulottuvien tietojen mukaan Jyväskylän seudulla yritysten yhteenlaskettu liikevaihto pysytteli lähes ennallaan, kun taas muilla seutukunnilla liikevaihto oli reippaassa laskussa, etenkin Jämsässä.

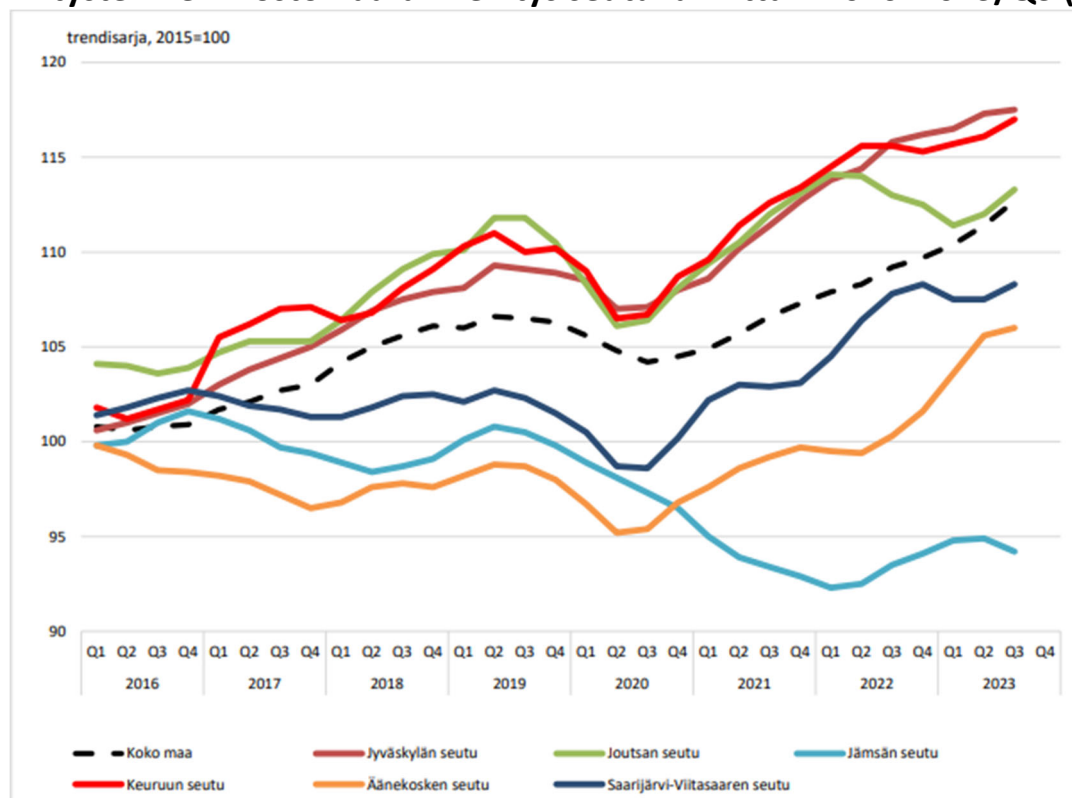
Yritysten liikevaihdon kehitys seutukunnittain 2016–2023/Q3 (2015=100)

(Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa, 2024)

Talouden heikentynyt kehitys heijastuu työmarkkinoille tyypillisesti viiveellä. Keski-Suomen yritysten henkilöstömäärän kasvu alkoi hienoisesti hidastua vuoden 2023 kolmannelle neljänneksellä. Jämsän kehitys on rajusti laskeva. Maakunnan työttömyys oli loppuvuonna selvässä kasvussa.

Yritysten henkilöstömäärän kehitys seutukunnittain 2016–2023/Q3 (2015=100)

(Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa, 2024)

Absoluuttisina lukuina edellisten graafien tiedot on esitetty seuraavassa taulukossa Tilastokeskuksen tilastoista poimittuna. Yritysten toimipaikkojen määrä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana, mutta samaan aikaan henkilöstömäärä ja liikevaihto on laskenut.

Jämsän yritysten toimipaikkojen tietojen kehitys 2018 - 2022

	Yritysten toimipaikat (lkm)	Yritysten toimipaikkojen henkilöstö (htv)	Yritysten toimipaikkojen liikevaihto (1 000 euroa)	Yritysten toimipaikkojen liikevaihto/henkilö (1 000 euroa)
Jämsä				
2018	2 243	5 569	1 511 116	271
2019	2 268	5 634	1 460 112	259
2020	2 200	5 458	1 209 239	222
2021	2 284	4 746	1 180 174	249
2022	2 367	4 762	1 265 566	266

Tilastokeskus, Yritysten toimipaikat kunnittain muuttujina Kunta, Vuosi ja Tiedot

Talouden keskeisiä tunnuslukuja					
VM taloudellinen katsaus 19.12.2023					
Muutos%	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
BKT (määrä)	1,6%	-0,5%	0,7%	2,0%	1,6%
Palkkasumma	6,4%	5,0%	3,0%	4,2%	4,1%
Ansiotaso	2,4%	4,2%	3,5%	3,3%	3,1%
Työlliset, määrä	2,5%	0,1%	-0,2%	0,8%	0,9%
Inflaatio	7,1%	6,3%	2,0%	1,4%	1,7%
%-yksikköä	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Työttömyysaste	6,8%	7,2%	7,5%	7,1%	6,6%
Veroaste (Verot/BKT)	42,9%	41,5%	40,5%	40,5%	40,3%
Julkiset menot/BKT	53,3%	54,5%	54,9%	54,7%	53,9%
Julkisyht. rahoitusjäämä/BKT	-0,8%	-2,5%	-3,5%	-3,4%	-3,0%
Julkinen velka/BKT	73,3%	75,5%	79,1%	81,4%	83,3%
Vaihtotase/BKT	-2,5%	-0,8%	-0,8%	-0,9%	-0,9%
Euribor 3kk	0,3%	3,4%	3,4%	2,4%	2,1%
10 vuoden korko, %	1,7%	3,1%	3,2%	3,1%	3,1%

** ennuste

Kuntien tilinpäätösarviot 2023

Kuntatalouden vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukainen tulos on 1,8 mrd €. Vuoden 2023 hyvä tulos johtuu kuitenkin täysin hyvinvointialueuudistuksen poikkeuseristä: verohännät 1,4 mrd € ja takaisinperittävä valtionosuus 0,5 mrd €. Ilman kertaluonteisia verorahoituseriä tulos olisi jäänyt lievästi negatiiviseksi.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntien tulot laskivat 28 % ja menot laskivat 51 %. Kuntien vuosikate vahvistui 6 %. Kuntien verotulot laskivat 46 % ja valtionosuudet 66 %, investointimenot laskivat 21 %. Tilikauden tulos oli arvioiden mukaan negatiivinen noin 50 kunnassa.

Tietoja Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien taloudesta vuosina 2022 ja 2023

	2022 TP	2023 TPA	muutos-%
Toimintatuotot	10 206	7 357	-28
Toimintakulut	-43 714	-21 216	-51
Toimintakate	-33 508	-13 859	-59
Verorahoitus yhteensä	37 499	18 017	-52
- Verotulot	26 767	14 407	-46
- Valtionosuudet	10 733	3 610	-66
Vuosikate	4 256	4 527	6
Poistot ja arvonalentumiset	-3 166	-2 701	-15
Vuosikate % poistoista	134	168	
Neg. vuosikatteen kuntia (kpl)	16	12	
Tilikauden tulos	1 275	1 812	
Neg. tuloksen kuntia (kpl)	93	49	
Investointimenot, brutto	-5 913	4 682	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-103	217	

Vuosi 2023 näytti kuntahallinnossa kohtuullisen hyvältä, vaikkakin kulutusmenojen kasvu oli nopeampaa kuin aiemmin arvioitiin. Toisaalta investointimenoja kertyi selvästi edellisvuotta vähemmän. Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan lähellä tasapainoa vuosina 2023 ja 2024. Alijäämät syvenevät vuosina 2025–2028 n. 0,3–0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen mm. nopeasti kasvavien kustannusten sekä sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja jaksotusten seurauksena. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, mutta velan kasvu suhteessa BKT:hen pysyy hyvin maltillisena. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023)

Kuntien toimintamenot supistuivat sote-muutoksen vuoksi arviolta 50–60 prosenttia, mutta verotuloissa muutos oli verohäntien vuoksi pienempi. Rahoitusmarkkinoiden kireä tilanne heijastui kuntasektorin korkokuluihin, jotka kasvoivat noin 150 miljoonalla. Kuntien lainakannan keskimääräiset korkokulut kasvoivat kuitenkin huomattavasti markkinakorkoa hillitymmiin. (Kuntaliitto, Tiedote, 2024)

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen kasvun vauhdittamana, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen pääasiassa hintojen nousun aiheuttamaan kulutusmenojen kasvuun aiheuttaa vuoteen 2025 ajoittuva TE-palvelu-uudistus, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat n. 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti. Vuosina 2025-2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023)

Kuntien tulonsiirrot valtiolta laskevat vuonna 2024, sillä kuntien valtionosuuksia pienennetään tuntuvasti nk. sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kasvua vuosina 2024-2027. Vuoden 2022 verotuksen valmistuttua vuoden 2023 lopulla ilmeni, ettei syksyn talousarvion yhteydessä arvioitu sote-siirtolaskelmaan liittyvä valtionosuusleikkaus ollut riittävä. Jotta uudistuksen periaatteena oleva kustannusneutraalisuus kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion välillä saadaan varmistettua, tehdään kuntien valtionosuuksista vielä lisäsiirto valtiolle. Hallitus päätti kuitenkin jaksottaa uuden lisäleikkauksen vuosille 2025-2027, jottei ennakoimattoman suuri leikkausvaikutus kohdistu valtionosuuksiin vielä vuonna 2024 tilanteessa, jossa suuri osa kunnista oli jo päättänyt vuoden 2024 talousarviostaan. Näin kunnat saivat lisää aikaa sopeutua ennakoitua niukempiin valtionosuuksiin. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023)

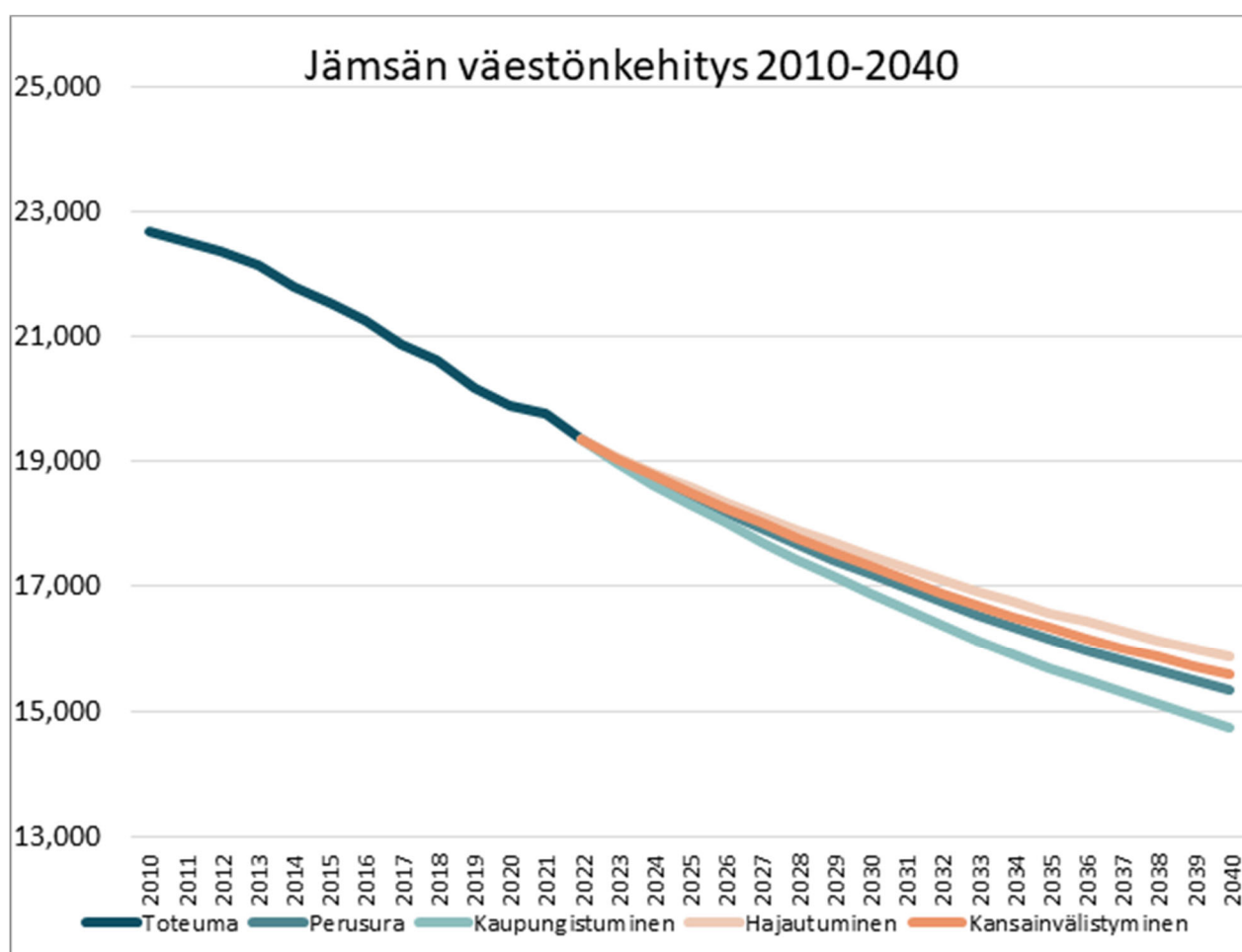
Kasvat alijäämät merkitsevät kuntahallinnossa sopeutuspaineita sekä edellyttävät investointien huolellista tarveharkintaa. Toistaiseksi kehitysarviossa on huomioitu vasta teknisluonteinen 50 milj. euron kuntien ja kuntayhtymien oma menosäästö kulutusmenoissa talousarviovuodesta 2024 alkaen ja kuntien päättämät veroprosenttien muutokset vuodelle 2024. Kuntahallinnon menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta. Toisaalta palveluverkon karsiminen voi osoittautua kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi kysymykseksi. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2023)

Jämsän väestö ja työpaikat

Jämsän kaupungin väestömäärä on ollut 1970-luvun jälkeen korkeimmillaan n. 27 000 asukasta, minkä jälkeen väestö on vähentynyt suhteellisen jyrkästi 1990-luvun alusta lähtien. Vuodesta 2013 (väkiluku 22 138 as) Jämsän väkiluku on vähentynyt 2 963 asukkaalla vuoteen 2023 (ennakkoväkiluku 19 175 as). Vuoden 2023 väestön kokonaismuutos oli -172 henkeä, mikä koostuu luonnollisesta väestönmuutoksesta -199 henkeä, kuntien välisestä nettomuutosta -128 henkeä ja nettomaahanmuutosta +160. Luonnollinen väestönmuutos on ollut Jämsässä pitkään negatiivinen (syntyvyys on ollut pienempää kuin kuolleisuus) ja kehityssuunnan ennakoidaan jatkuvan väestön ikääntymisen myötä.

Kuntaliitosten seurauksena Jämsässä on useita taajamia. Suurin osa asukkaista asuu kaupungin keskustassa, Seppolassa. Muut taajamat ovat Jämsänkoski, Halli, Kaipola, Koskenpää ja Länkipohja. Himoksen alueella on merkittävä loma-asumisen keskittymä. Pinta-ala on 1 824,12 km², josta maa-alaa on 1 571,44 km².

Jämsän väestöennustetta ja vaihtoehtoisia skenaarioita on laadittu USO-verkostossa. Vaihtoehtoiset skenaariot ovat: **perusura**, joka perustuu pidemmän aikavälin logiikkaan, **kaupungistuminen**, jossa muuttoliike palautuu koronaa edeltävälle uralle, **hajautuminen**, jossa korona-ajan muuttoliike on uusi normaali sekä **kansainvälistyvä Suomi**, jossa maan sisäinen muuttoliike seuraa perusuraa, mutta maiden välinen muutto on nykyistä suurempaa.

Kaikissa skenaarioissa Jämsän väkiluvun ennakoitaan laskevan erittäin voimakkaasti kuolleisuuden enemmyyden ja kuntien välisen negatiivisen nettomuuton seurauksena. Väestön ikääntymisestä seuraa työikäisen väestön määrän voimakas väheneminen. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaisesti 15–64-vuotiaan väestön määrä tulee supistumaan 10 493:sta (2022) vuoteen 2030 mennessä 8 003 ja vuoteen 2040 mennessä 7 291.

Jämsä oli pitkään työpaikkaomavarainen, eli työpaikkaomavaraisuus oli 100 % tai yli, mutta 2022 työpaikkaomavaraisuus oli ainoastaan 97,4 %. Työpaikkaomavaraisuuden lasku selittyy mm. Kaipolan tehtaan lakkauttamisella, mikä vähensi paikkakunnalta yli 400 työpaikkaa. Työpaikkojen lukumäärä on vähentynyt vuodesta 2012 (8 510) vuoteen 2022 (6 978) yhteensä 1 532 kpl. Avoimen sektorin osuus työpaikoista on 72,1 %.

Jämsä on jo pitkään elänyt voimakasta rakennemuutosta. Työpaikkoja on vähentynyt teollisuuden lisäksi mm. Hallin varuskunnasta ja valtion paikallishallinnosta. Seuraava rakennemuutos tulee koskettamaan sosiaali- ja terveysalaa, hyvinvointialueiden tulevien ratkaisujen myötä. Uusia työpaikkoja, mutta myös osaavaa työikäistä työvoimaa tullaan tarvitsemaan Jämsän elinvoimaisuuden varmistamiseksi.

Hyvinvoinnin edistäminen

Jämsän kaupungissa laaditaan valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus, joka ohjaa hyvinvoinnin eteen tehtävää työtä. Vuosittaiset hyvinvoinnilliset toimenpiteet kukin toimiala raportoi omissa osuuksissaan tilinpäätöksessä. Vuonna 2021 valmistunut ja vuonna 2023 päivitetty hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus pitää sisällään hyvinvoinnillisen ja turvallisuuteen liittyvän hyvinvointikuvauksen lisäksi myös suunnitelman hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisestä vuosille 2021-2025.

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden tavoitteina on kolme keskeistä:

1. Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, jämsäläisten hyvä työ- ja toimintakyky sekä turvallinen elinympäristö. Lasten ja nuorten kohdalla tavoitellaan erityisesti vanhemmuuden vahvistumista sekä mielenterveysoireilun, nuorten riippuvuuksien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä.
2. Hyvän työ- ja toimintakyvyn säilyttämiseksi tavoitellaan työmahdollisuuksia paikkakunnalla ja lähialueilla sekä aikuisten mielenterveysoireilun pienenemistä. Ikäihmisten hyvinvointia edistetään yksinäisyyttä lieventämällä ja henkistä turvallisuutta lisäämällä. Tavoitteena on edistää jämsäläisten omaa vastuuta ja omatoimisuutta. Tavoitteeksi on asetettu, että osallistavat toimintatavat ovat käytössä päätöksenteko- ja palveluprosesseissa (vaikuttavat palvelut). Kaikissa ikäryhmissä tavoitellaan terveydelle haitallisten elintapojen vähenemistä (ylipainon ennaltaehkäisy, liikunnan lisääminen, päihteidenkäytön väheneminen sekä ravitsemus- ja ruokailusuositusten toteutuminen).
3. Turvallisen elinympäristön osalta tarkempina tavoitteina on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen väkivallan väheneminen (kiusaamista ei sallita) sekä terveellinen ja turvallinen asuin- sekä elinympäristö, toimivat sosiaaliset turvaverkot sekä turvallinen liikenneympäristö.

Jämsän kaupungissa hyvinvointityöryhmä koordinoi hyvinvointia edistävää työtä. Hyvinvointijohtamista toteutetaan strategian suunnassa ja sen toteutumista valvoo kaupungin johtoryhmä. Vuonna 2023 hyvinvointityöryhmään liittyi kolme luottamushenkilöjäsentä. Ryhmässä on seurattu hyvinvoinnillisten tavoitteiden ja suunniteltujen toimenpiteiden toteutumista. Eri teemoja (mm. lapset ja lapsiperheet, nuoret, työikäiset, ikäihmiset, elintavat ja talous) on kokoonnuttu käsittelemään perusryhmää laajemmalla joukolla aina jokaista teemaa vuorollaan. Tällöin mukaan on liittynyt perusryhmää laajemmin ammattilaisia muun muassa seurakunnalta, Jämsän Terveys Oy:stä ja Keski-Suomen Hyvinvointialueelta. Yhdessä jämsäläisiin hyvinvoinnin tavoitteisiin on peilattu nykytilaa eri tahojen havaintojen ja tietojen perusteella. Tämä on mahdollistanut tilanteen kokonaisvaltaisemman käsityksen muodostumista.

Vuonna 2023 on valmistauduttu tulevaan muutokseen. Vuoden 2024 alusta hyvinvoinnin edistämistyön vetovastuu siirtyi konsernipalveluista kehittämispäälliköltä sivistystoimen hyvinvointikoordinaattorille.

Kaupungin talouden kehitys ja muut huomattavat muutokset

Talous

Vuosi 2023 alkoi tilanteesta, jossa taseeseen kertynyt yli-/alijäämä oli painunut 3,5 milj. € negatiiviseksi. Taseen puskureina olivat kuitenkin ns. konsernirahasto 6,9 milj. € ja investointivarausten jäljellä oleva poistoero 2,9 milj. €. Alkuperäinen talousarvio näytti noin 81 000 euron ylijäämää, mutta lisätalousarvioiden myötä (sopimuskauden palkankorotukset 0,8 milj. €, verotuloennuste -1,455 milj. €, metsän myynnin vähennys - 0,5 milj. €) muutettu talousarvio muotoutui 2,8 milj. euroa alijäämäiseksi. Tilikauden tulosenuste alkoi kuitenkin näyttää valoisammalta merkittävien säästöjen ansiosta ja lopulta verotulotkaan eivät laskeneet ennusteiden mukaisesti. Lopullisesti tilikauden tulos varmistui reilusti positiiviseksi saadun harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen myötä (1,1 milj. €).

Vuoden 2024 talousarvion laadinta käynnistyi kaupunginhallituksen päätettyä 12.6. käynnistää talouden tasapainottamisohjelman valmistelun. Laaditut kehyslaskelmat olivat osoittaneet taloussuunnitelmakauden (2024-2027) 24-26 miljoonan euron alijäämän. Talouden tilannetta ohjeistettiin seuraamaan jokaisen toimielimen kaikissa kokouksissa ja toimialojen sekä tulosalueiden johtoryhmissä. Tiukan talouskurin ansiosta ulkoiset toimintakulut alittivat alkuperäisen talousarvion 2,3 milj. € ja muutetun talousarvion 4,2 milj. €.

Henkilöstökulut nousivat 1,77 milj. € eli 5,39 % (sote ja yhtiöittämiset eliminoitu). Sopimuskauden 2022-2025 vuoden 2023 kustannusvaikutus oli 4,85 % mikä euroissa teki 1,6 milj. €. Henkilötyövuodet vähenivät edellisestä tilivuodesta 19,9 henkilötyövuodella. Vakinaisten henkilötyövuodet kasvoivat 9,6 htv ja määräaikaisten laskivat 29,4 htv. Loput henkilöstökulujen kasvusta johtui pääasiassa korotetusta tasausmaksusta. Vuonna 2023 kokouspalkkiot olivat 282 862 € ja 2022 (sote ja yhtiöittämiset eliminoitu) 296 912 €.

Verohäntien ja takaisinperittävän valtionosuuden vuoksi Jämsän kaupungin olisi talouden tasapainotilanteessa pitänyt tehdä noin 3-5 milj. euron ylijäämän. Nyt ylijäämä syntyi täysin harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen ansiosta. Tämä kertoo kaupungin talouden epätasapainoisesta tilasta. Tulosta paransivat lisäksi 1,5 milj. euron kertaluonteiset myyntivoitot. Toisaalta jatkuvana 0,5 milj. € tuottovirtana tavoitteena ollut metsän myynti jäi tulematta lähes kokonaan.

Jämsän kunnallisverotuotoista 12,64 prosenttiyksikköä suuntasi uuteen osoitteeseen hyvinvointialueelle. 8,36 prosenttiyksikköä jäi edelleen kaupungille eli 32 896 441 €. Edellisvuoden kunnallisverotuotot olivat 71 723 912 €, josta samaisen jaon mukaan kaupungin osuus olisi 28 552 948 €. Kaupungin kunnallisverotulot kasvoivat siten 4,3 milj. € (15,2 %), mutta tuota summaa selittää vanhat verohännät ja tietysti palkankorotusten vaikutus.

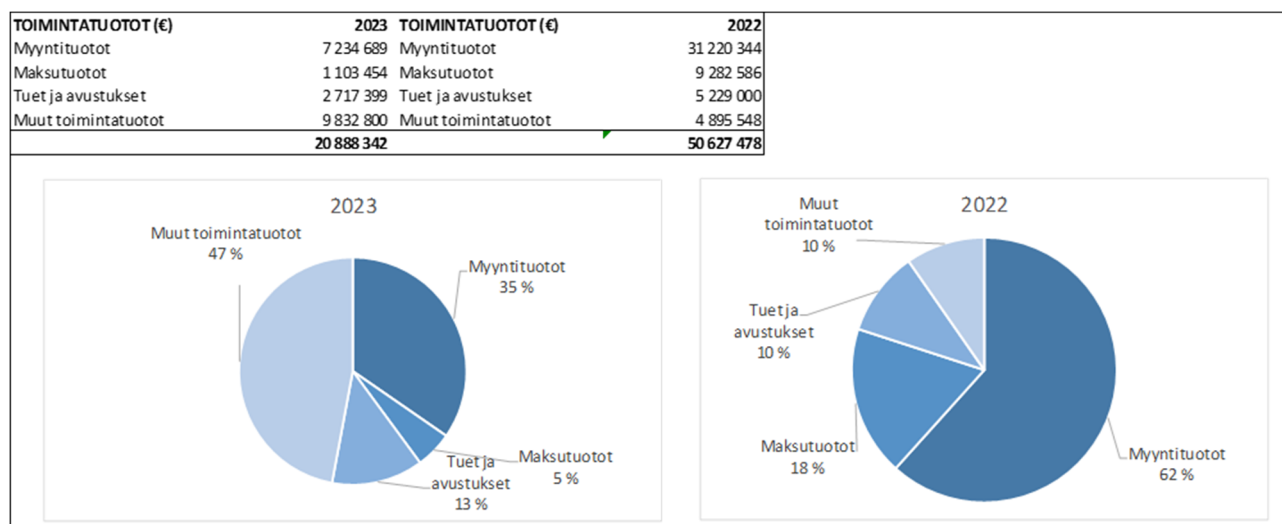
Kaupungin likvidit varat on pidetty koko vuoden minimissään ja talousarviossa ollutta talousarviolainaa ei nostettu. Kaupungin velkamäärä on siten pystytty edelleen tilikauden aikana vähentämään. Tilikauden tulos vuodelta 2023 on ylijäämäinen noin 1,2 milj. €, joten Jämsän kaupungin taseessa ollut kumulatiivinen alijäämä pienenee -2,3 milj. euroon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Kaupungin järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat toimitilat siirtyivät hyvinvointialueen hallintaan. Tämän lisäksi siirtyivät kyseiseen toimintaan liittyvä irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistus, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Hyvinvointialueelle siirtyivät sellaisten osakeyhtiöiden osakkeet (Jämsän Terveys Oy), jotka kaupunki omisti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä tai tuottamista varten, jos osakeyhtiön tosiasiallinen päätoimiala oli sosiaali- ja terveystalouden tuottaminen.

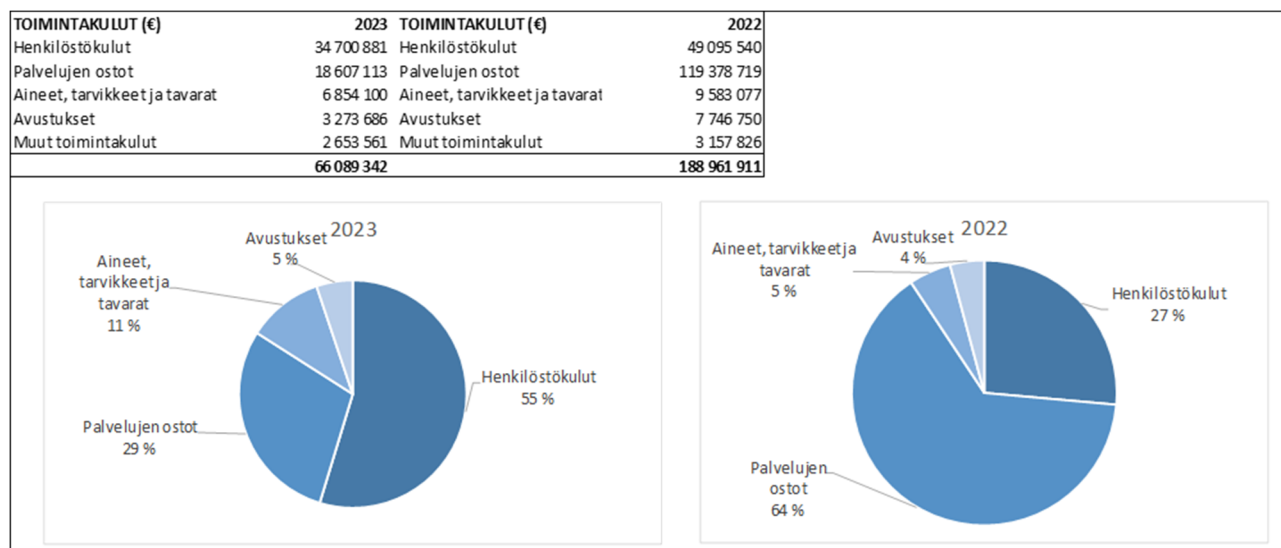
Vertailtavuus edelliseen vuoteen

Emokaupungin ja konsernin talouden luvut saavat kauttaaltaan uuden ilmenemismuodon hyvinvointialueuudistuksen ja Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n yhtiöittämisen jälkeen. Muutos vaikuttaa pienentävästi kaikkiin laskelmiin: tuloslaskelmaan, taseeseen ja rahoituslaskelmaan. Tämän lisäksi erityisesti tuloslaskelmien tuotto- ja kulurakenne muuttui oleellisesti. Tunnusluvut muotoutuvat myös uuden tilanteen mukaisiksi.

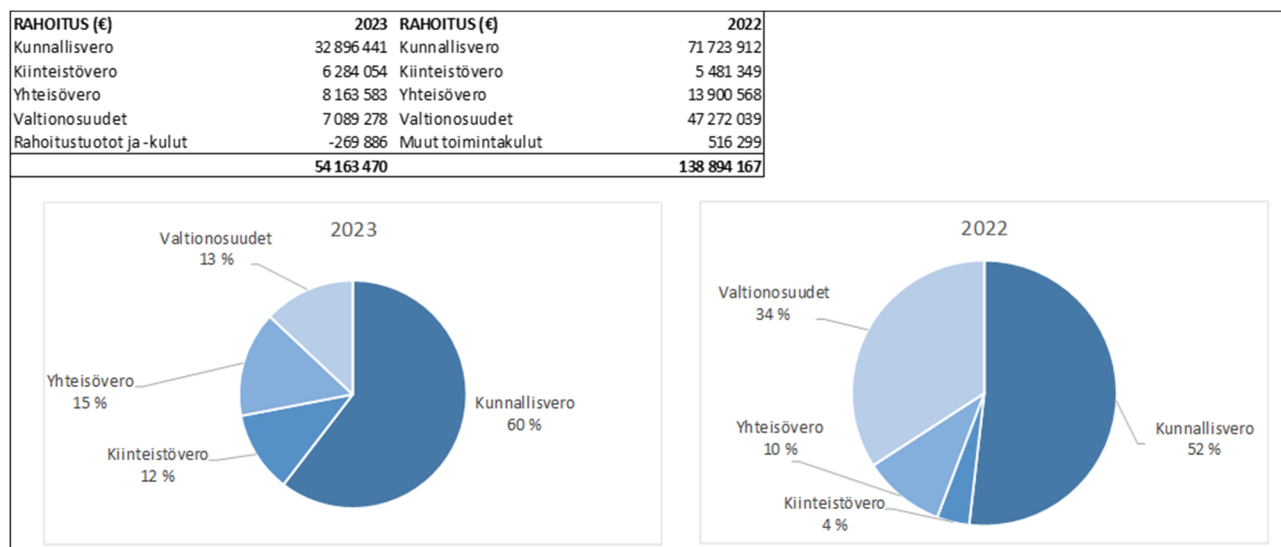
Toimintatuottojen osalta myynti- ja maksutuottojen osuus pienenee. Muiden toimintatuottojen osuus kasvaa väliaikaisesti suureksi hyvinvointialueilta veloittavien vuokratuottojen takia. Vuonna 2026 niiden osuus häviää kokonaan emokaupungilta.

Palvelujen ostojen osuus vähenee sote-palvelujen poistumisen takia ja henkilöstökulut muodostavat merkittävimmän osan kaupungin kulumakanteesta.

Kunnallisveron ja kiinteistöveron osuus toiminnan rahoituksesta nousi 72 %:iin. Valtionosuudet vastasivat vielä 13 %:sta rahoituksesta vuonna 2023.

Tunnuslukuista suhteellinen velkaantuneisuus (%) kasvoi 28,8:sta 52,1:een. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellisen velkaantuneisuuden korvaa kriisikuntakriteereissä konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate.

Konsernin laskennallinen lainanhoitokate parani 0,63:sta 2,59:ään. Tunnusluku kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 1 ja tyydyttävä, kun tunnusluku on 0,8-1,0. Jos tunnusluku on pienempi kuin 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisää lainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Katsaus elinkeinoihin

Korona-aikaa seurasi elinkeinoelämässä vahva kasvu, mikä on hiipunut vuoden 2023 aikana. 2023 ensimmäinen vuosineljännes oli Jämsässä sekä liikevaihdon, että henkilöstömäärän suhteen kasvun aikaa, mutta globaali talous veti myös Jämsän talouden laskusuhdanteeseen toisesta vuosineljänneksestä alkaen. Yleistunnelma Jämsä elinkeinoelämässä on laskusuhdanteesta riippumatta positiivinen Himoksen ja Patrian investointien vedossa.

Jämsän Halliin on syntymässä n. 150 uutta työpaikkaa puolustusvälineteollisuuden lentokonekokoontamiseen ja huoltoon. Uudet tehtävät edellyttävät uudenlaista osaamista, jossa ammatillisella koulutuksella on roolia koulutussisältöjen suunnittelussa yhdessä työnantajan kanssa. Lentokoneiden kokoontaminen edellyttää uusia tuotantotiloja, joiden toteutuksessa alihankintayrityksille on avautunut rakentamisaikaisia tehtäviä. Nykyisen hävittäjäkaluston huoltotehtävät säilyvät ennallaan, uusia tehtäviä tulee kokoontamisiin ja myöhemmin huoltoon. Samanaikaisesti henkilöstö puolustusteollisuudessa ikääntyy, jolloin paineita muodostuu uuden työvoiman hankintaan. Jämsän Hallissa toimii puolustusvälineteollisuuden lisäksi siviili-ilmailuun liittyviä, tai toimialaa tukevia yrityksiä, joiden tuotteet ovat elinkaarensa alussa. Näistä avauksista odotetaan syntyvän uutta toimeliaisuutta lähivuosina Halliin.

Metalliteollisuus, joilla on omia tuotteita, on pärjännyt suhteellisen hyvin, ottaen huomioon viime vuosien globaalit haasteet mm. koronapandemia sekä sen jälkeinen Ukrainan sota. Venäjän kaupan hiipuminen sekä raaka-aineiden ja komponenttien hintoihin ja saatavuuteen liittyvät ongelmat olivat merkittäviä. Toimiala on pystynyt vaikeuksista huolimatta sopeuttamaan toimintaansa olosuhteiden mukaan ja kyennyt pääsääntöisesti pitämään tuotannon ja työpaikat.

Metsäteollisuus uudistuu hitaasti, paperiteollisuuden tuotantoa siirretään enenevästi painopapereista mm. pakkausmateriaalien tuottamiseen. Paperiteollisuudessa ikääntyy lähivuosina henkilöstöä, mikä edellyttää uuden työvoiman kouluttamista. Samoin perinteiseltä paperiteollisuudelta vapautuviin tiloihin sijoittuva uudistuva teollisuus keskittyy kestävään kehitykseen ja kiertotalouteen, luo uusia työpaikkoja ja vaatii samalla uudenlaista osaamista. Energiasektori on kasvussa mm. Kaipolassa ja sen avulla voidaan luoda kilpailuetua Jämsän seudun teolliseen rakenteeseen.

Elintarviketeollisuus on työvoimavaltaista ja työvoiman tarve on jatkuvaa. Kulutustottumukset muuttuvat ja uudenlaiset välipalatuotteet ja terveystuotteet valtaavat alaa. Tuotekehitystä tehdään jatkuvasti ja markkinoiden reagoimista seurataan. Elintarviketeollisuudella on Jämsässä selkeät kasvumahdollisuudet, sijainti on jakelun kannalta loistava, tosin työvoiman saanti on haastavaa myös elintarviketeollisuudessa.

Elintarvike- ja entsyymiteollisuuden sekä vedenpuhdistamon sivuvirrat luovat uusia mahdollisuuksia mm. biokaasutuotannon suunnittelulle ja tuotannon aloittamiselle. Kaipolan alue voi olla soveltuvin paikka toiminnalle, koska sinne on suunniteltu mm. kalankasvatukseen perustuvaa elintarviketuotantoa. Uusiutuvan energia-alan kansainvälinen toimija Cindrigo on tehnyt aiesopimuksen 50 vuoden vuokraoikeudesta voimalaitokseen Kaipolassa. Uudet energiaa koskevat avaukset voivat tuoda mahdollisuuksia myös edulliseen lämmitysenergiaan taajamissa.

Rakennusala on erityisen herkkä rahoitusmarkkinoiden vaihtelulle. Talouden laskusuhdanteen vuoksi asuntorakentaminen on tällä hetkellä hiljaista koko Suomessa, niin myös Jämsässä. Uudisrakentamisen aloitukset ovat yleisesti vähentyneet ja rakennuslupien määrä on laskenut. Myös korjausrakentamisen suhdanne on heikentynyt. Vaikka rakentamisen suhdanne on laskussa, vireillä olevat uudet teollisuuden avaukset sekä Himokselle toteutettava huoneistohotellihanke luovat odotuksia uusien urakoiden käyntiin lähtöön, mikä osaltaan voi helpottaa paikallisia rakennusalan yrityksiä. Himokselle talvella valmistuneet investoinnit ja toteutettava uudisrakentaminen saa todennäköisesti liikkeelle pienempiä yksityisiä rakennushankkeita ja luo odotuksia paremmasta.

Palvelualojen tilanne on jokseenkin vakiintunut, yrityksiä perustettiin Jämsään aiempaa vuotta enemmän. Sivutoiminen yrittäjyys on myös lisääntynyt, ja yhä useammat ihmiset tekevät töitä yrittäjinä palkkatyönsä ohella. Matkailun uudet investoinnit lisäävät oheispalvelujen kysyntää, mm. henkilökohtaisten palvelujen sekä ruokakauppojen myynti kytkeytyy matkailun sesonkeihin. Palvelualojen tulevaisuudennäkymät ovat varsin positiiviset, vaikka yleinen talouden suhdanne tällä hetkellä koettelee ostovoimaa. Kysynnän odotetaan kasvavan väestön ikääntyessä ja digitalisaation kehittyessä. Uusia liiketoimintamalleja ja innovaatioita syntyy jatkuvasti, yrityksillä on hyvät mahdollisuudet menestyä, jos ne ovat valmiita sopeutumaan muutoksiin ja kehittämään toimintaansa.

Osaavan työvoiman pula on kasvava ongelma Suomessa. Teollisuudessa ikääntyvien työntekijöiden eläköityminen johtaa lähivuosina merkittävään osaajapulaan. Palveluilla, erityisesti ravintola-alalla, on jo tällä hetkellä pulaa työvoimasta. TE-palvelu-uudistus luo mahdollisuuksia uudenlaisiin työnantajapalveluihin. Työssäkäyntialueelle tarvitaan tiivistä yhteydenpitoa suurten työnantajien sekä oppilaitosten ja kaupungin kesken. Kilpailu osaavasta työvoimasta kiristyy, tarvitaan uudenlaista markkinointia mm. asumismahdollisuuksista, koulutuksesta sekä vapaa-ajan mahdollisuuksista. TE-palvelu-uudistus tulee nähdä mahdollisuutena parantaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Jämsä tulee toimimaan ensi vuoden alusta isäntäkuntana merkittävälle työssäkäyntialueelle, joka kattaa eteläisen Keski-Suomen ja pohjoisen Pirkanmaan kuntia.

Himoksen alueella tehtiin vuoden 2023 aikana noin 26 kiinteistökauppaa. Peikkorinteen asemakaava vahvistui ja kunnallistekniikkaa rakennettiin, mikä mahdollisti Himoslomien Willin Lännen valmistumisen joulukauppaan 2023. Patajoen etelänpuolisen alueen osan 1 asemakaava vahvistui ja Patalahden pohjoispuolisen alueen osayleiskaavojen muutos ja laajennus käynnistyi. Himoksen keskusta-alueelle laadittiin viitesuunnitelmaa, jossa on tutkittu alueen täydennysrakentamis- ja kehittämismahdollisuuksia. Patalahden golfkenttäalueen asemakaavan muutos hyväksyttiin. Könkkölän ja Kilpakorven alueiden asemakaavan muutos käynnistyi. Kaavamuutokset liittyvät teollisen mittakaavan aurinkovoimalahankkeeseen. Tampere-Jyväskylä-radnan suunnittelu ja rakentamisen edellyttäviä kaavamuutoksia on valmisteltu.

Hallinto ja toimitilat

Hallinnon henkilöstöressurssissa on ollut vakaa tilanne, tosin lähivuosien henkilöstösuunnittelussa on ennakoitava tulevien vuosien voimakas poistuma. Tästä syystä esimerkiksi vaalien järjestäminen ja riskien hallinta organisoitiin uudelleen. Vuoden aikana tietohallinnon VM hankkeet jatkuivat, joista erikseen on mainittava digiosaamisen kehittämisen hanke. Kaikki tähtäävät tiedon ja tietojärjestelmien parempaan hyödyntämiseen.

Kaupungin neuvonta sijaitsee Forumissa kirjaston yhteydessä. Hallinto- ja henkilöstöpalvelut, työllisyyspalvelut sekä matkailu ja markkinointi palvelevat Kivikonttorilla. Talouspalvelut sekä Jämsän Vesi liikelaitoksen toimisto ja kaupungin tietohallinto sijaitsevat Jämsänkoskella Virastotalo Koskelon kolmannessa kerroksessa. Elinvoimatoimen hallinto, maankäyttö, yrityspalvelut sekä tilapalvelut toimivat Koskelon toisessa kerroksessa. Elinvoimatoimen kunnallistekniikka palvelee Jämsässä Teollisuuskatu 10:ssä ja valvontatoimi osoitteessa Koskentie 11. Sivistystoimen hallinto on keskitetty Kelhään, Kelhänkatu 3:een.

Yhteistoiminta-alueeseen kuulunut Kuhmoinen siirtyi 1.1.2023 Pirkanmaan hyvinvointialueelle (siirtyi 1.1.2022 Pirkanmaan maakuntaan). Jämsän kaupunki siirtyi 1.1.2023 Keski-Suomen hyvinvointialueeseen sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen tehtävien osalta. Hyvinvointialueiden käynnistäminen vaati paitsi runsasta valmistelua, myös antoi kokemuksen siihen, että useita toimintoja ja rajapintoja joudutaan suunnittelemaan ja järjestelemään vielä pitkään toimintojen siirtämisen jälkeen.

Hyvinvointialueen lainsäädännön vuoksi Jämsän kaupunki joutui perustamaan uuden tukipalveluyhtiön; Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n. Yhtiö pohjaa samannimiseen ja samat toiminnot omaavaan Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitokseen. Yhtiö toimii ns. inhouse-periaatteella. Jämsän kaupunki omistaa yhtiöstä 99 % ja Keski-Suomen hyvinvointialue 1 %:n. Yhtiön varsinainen toiminta alkoi 1.1.2023. Yhtiöön siirtyi liikelaitoksen henkilökunta vanhoina työntekijöinä. Hyvinvointialueiden luottamushenkilötoimielimet aloittivat jo vuoden 2022 aikana toimintansa, mutta varsinainen palvelutuotanto alkoi 1.1.2023.

Henkilöstö

Hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen henkilöstöä siirtyi hyvinvointialueelle 183 ja Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut -osakeyhtiöön 75 (31.12.2022) 1.1.2023 lukien. Soten irtautuminen kaupungin perustoiminnoista muokkaa yhdyspintatyötä uusiksi vielä monien vuosien ajan. Yhteiset tavoitteet edellyttävät yhteistyötä, toimintamalleja ja yhteistyörakenteita monilla eri osa-alueilla. Samalla on johdettava ja kehitettävä asukaslähtöisiä palveluja ja palveluketjuja. Selkeä työnjako on henkilöstöressurssien tehokasta käyttöä ja samalla lisää työhyvinvointia.

Palkkaratkaisu

Kunnallisiin työ- ja virkaehtosopimukseen sisältyi ns. perälautatarkastelu, jonka myötä kunta- ja hyvinvointialan palkankorotukset vuosina 2023 ja 2024 nousivat aiemmin sovitusta. Tarkastelussa kunta-alan sopimuksia verrattiin yksityisten toimialojen verrokkisopimukseen. Ratkaisu nosti kunta-alan henkilöstökustannuksia toimintavuonna 1 prosentilla ja vuonna 2024 1,1 prosentilla. Palkankorotuksista osa on kaikille maksettavia yleiskorotuksia ja osa paikallisesti sovittavia järjestelyeriä sekä kertapalkkioita. Kertapalkkiot lisäsivät henkilöstökustannuksia 1,1 prosentilla.

Talousohjelma

Kaupunginhallitus edellytti yt-neuvottelujen aloittamista. Yhteistoiminnan osapuolet kävivät toimialoittain läpi talousarvion ja suunnitelmaan ennakoitua rakennemuutokset ja niistä johtuvat henkilöstövaikutukset. Henkilöstön vähentämisten pääpaino on eläkkeelle siirtymisten, hankkeiden ja määräaikaisten palvelussuhteiden päättymisten hyödyntämisessä. Näiden kaikkien seuraavan vuoden talousarvion ennakoitua henkilöstövaikutukset ovat yhteensä noin -25 henkilötyövuotta.

TE24-uudistus

Työllisyysalueuudistuksessa 1.1.2025 lukien Jämsästä on tulossa työvoimaviranomainen ja kahdeksan kunnan yhteisesti sopima vastuukunta. Toimintavuoden 2023 aikana valmisteltiin ja hyväksyttiin yhteistoimintasopimus ja työvoimapalvelujen järjestämissuunnitelma. Muutoksen myötä kuntien rooli hallinnonalat ylittävissä palvelujen järjestämisessä vahvistuu. Uudistus on merkittävin hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Työllistämisen- ja yrityspalvelujen siirtyminen paikallistasolle edellyttää työnantajalta erityisesti muutosjohtamisen ja henkilöstön osallistamisen haasteisiin vastaamista.

Työyhteisöjen hyvä arki

Lähiesihenkilöillä on merkittävä vaikutus työyhteisöjen arjen sujuvuuteen sekä henkilöstön työkyvyn ja työkyvyttömyysriskien seurantaan. Kun vielä ottaa huomioon muutosten hallinnan, henkilöstön eläköitymisen ja vaihtuvuuden sekä osaamisen kehittämisen haasteet, myös työkykyjohtamiselle pitäisi löytyä riittävästi aikaa. Esihenkilötyön ja henkilöstöhallinnon resursseilla on vaikutusta sairauspoissaolokustannusten ja eläkekustannusten hallintaan ja edelleen kaupungin talouteen.

Työhyvinvoinnin johtaminen

Jämsän kaupungilla työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden johtamista ohjaa jämsäläinen hyvän työn malli. Malli kuvaa niin työhyvinvoinnilliset tavoitteet kuin mittarit ja keskeisen tausta-ajattelun ja työhyvinvointijohtamisen kokonaisuuden. Työhyvinvointia ja työturvallisuutta johdetaan kohti työn sujuvuutta sekä työntekijöiden ja työyhteisöjen voimavarojen jatkuvaa kehittymistä. Pitkäaikaistavoitteena on henkilöstötuottavuuden parantuminen sekä palveluiden laadun myönteinen kehitys.

Jämsän kaupungin työelämän laatua mittaava indeksi on korkeaa tasoa. Indeksi oli maaliskuussa 2023 suoritettussa mittauksessa 71. Vuosi sitten indeksi oli sama. Valtakunnallisesti työpaikoilla indeksi on keskimäärin alhaisempi eli noin 60.

Jämsän kaupungissa johtaminen on vahvistunut vuosi sitten tehtyyn mittaukseen verrattuna. Kyselyn tekemisen ajankohdan jälkeen talouden tasapainottamistoimenpiteet ja niihin liittyvä päätöksenteko vuorovaikutustilanteineen on vaikuttanut jossain määrin tilanteeseen. Johtaminen pitää sisällään myös poliittisen johdon. Työelämän laadun tuloksista ilmenee Jämsässä painottuvan asioiden johtamisen eli vielä on työtä valmentavan ja ihmisiä kannustavan johtamistavan opettelussa.

Toimintakulttuurin suhteen on nähtävissä myönteisinä ilmiöinä esimerkiksi kokeilukulttuurin vahvistuminen. Työtä tehdään asiakkaan eteen ja kuntalaisia halutaan mukaan kehittämään palveluita. Työturvallisuuden koetaan olevan hyvällä mallilla.

Koronavuosien vaikutukset näkyivät vuonna 2023 henkilöstössä yhä eli esimerkiksi kaikilla siirtyminen lähityöhön tai lähi- ja etätyön yhdistelmään ei ole mennyt ihan niin sujuvasti. Korona-aika kuormitti myös työssä ollutta osaa henkilöstöstä. Muistaa tulee, että kaupungin henkilöstöstä iso osa oli lähitöissä koko korona-ajan. Myös hyvinvointialueen syntymisen aiheuttama suuri työmäärä näkyy. Nyt alueen muodostuttua luodaan uusia yhteyksiä hoitaa asioita yhdessä uusien toimijoiden kanssa.

Henkilöstö haluaa ja kokee saavansa ylläpitää osaamistaan Jämsän kaupungilla hyvin. Monille jatkuva oppiminen ja halu kehittyä on osa työtä ja elinehto. Osaamisen kehittäminen nähdään laajana eli koko työyhteisöä koskevana. Osaamisen kehittämistä haastavat resurssipula: kiire, sijaisten saannin vaikeus sekä työmäärä. Vastaaajista osa nostaa oman jaksamisensa kehittämisen esteeksi.

Kyselyn tulosten perusteella ilmenee, että kaupungin henkilöstössä on kuormittuneisuutta. Ylikuorman syinä ovat esimerkiksi suuri työmäärä, epäselvät käytänteet toimintavoissa tai yhteisen vuorovaikutuksen paikoissa.

Työkykyjohtamisen arviointi

Eläkevakuutusyhtiö Keva toteutti Jämsän kaupungissa työkykyjohtamisen arvioinnin vuoden 2023 alussa. Jämsässä näkyy Kevan mukaan pitkäjänteinen työkykyjohtamisen kehitystyö. Arvioinnin tulokset olivat Jämsässä kokonaisuutena verrokkeihin nähden hyvät. Jämsän kaupungin työkykyjohtamisessa on paljon vahvuuksia (esimerkiksi laadukas aktiivisen tuen malli).

Jämsän kaupungissa on arvioinnin mukaan jatkossa kiinnitettävä huomiota erityisesti perehdyttämiseen ja kyettävä lisäämään korvaavan työn määrää. Korvaavalla työllä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairausloman sijaan tekee jotakin muuta työtä, joka sopii hänen terveydentilalleen. Elokuun puolivälissä otettiin käyttöön kaupungin yleiseen perehdytykseen verkossa toimiva oppimisympäristö.

Työhyvinvoinnin tulevaisuus

Jämsän kaupungissa on aherrettu syksystä 2023 työhyvinvoinnin kehittämisen parissa kohti ihmislähtoisempää toimintaa. Valmisteilla on uusi työhyvinvoinnin ja työsuojelun toimintaohjelma, joka valmistuu vuonna 2024. Ohjelmia on laadittu paitsi tiedon pohjalta myös henkilöstöä osallistaen. Syksyllä 2023 käynnistyi Kevan tukemana hanke, jossa kehitetään johtamista ja esihenkilötyötä erityisesti työkykyjohtamisen näkökulmasta. Hanke jatkuu vuoden 2024 puolella johtamis- ja esihenkilövalmennuksin.

Työturvallisuuden kehittäminen

Helmikuussa 2023 otettiin käyttöön uusi työturvallisuuden kokonaisjärjestelmä työturvallisuustilanteista ilmoittamiseen, tapaturmailmoitusten jättämiseen sekä työn vaarojen arviointiin. Järjestelmä sisältää hyvät mahdollisuudet arvioida myös kemialliset ja biologiset vaaratekijät tarkemmin.

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyttä, positiivista virettä sekä onnistumisista oppimista on pyritty kehittämään kahdella eri kampanjalla, jotka uuden työturvallisuusjärjestelmän käyttöönotto on mahdollistanut. Kampanjoina ovat olleet ”Kehaise kaveri”- ja ”Paljasta porukka”- kampanjat. Kehaise kaveri -kampanjassa etsittiin hyviä työkavereita. Paljasta porukka -kampanjassa haettiin hyviä tiimejä, erilaisia porukoita tai muita yhdessä työskenteleviä joukkoja.

Jämsän kaupungissa on toimiva työterveyshuoltoyhteistyö ja siinä on muun muassa kehitetty Jämsän kaupungin henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia tukevia toimia.

Henkilöstö 31.12. toimialoittain	Vakinaiset				Määräaikaiset				Koko henkilöstö			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Konsernipalvelut	51	53	52	52	18	24	31	21	69	77	83	73
Sosiaali- ja terveystoimi	138	159	174		50	57	55		188	216	229	
Sivistystoimi	402	398	394	369	94	96	110	101	496	494	504	470
Elinvoima	65	69	67	65	4	12	22	12	69	81	89	77
Ateria- ja Puhtauspalvelut	87	80	75		26	26	19		113	106	94	
Vesi	10	9	10	11	0	0	0		10	9	10	11
Yhteensä	753	768	772	497	192	215	237	134	945	983	1009	631
+/- ed. vuoteen	12	15	4	-275	-5	23	22	-103	7	38	26	-378
Muutos 2020 - 2023				-256				-58				-314
Muutos 2009 alkaen				-1026				-267				-1293

Henkilötyövuodet	Vakinaiset	Määräaikaiset	Koko henkilöstö
------------------	------------	---------------	-----------------

toimialoittain	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Konsernipalvelut	49,1	51,6	51,5	50	21,4	36	43,5	33,8	70,5	87,6	95	83,8
Sosiaali- ja terveystoimi	129,3	137,9	145,3		40,3	44,1	57,1	0	169,5	182	202,4	
Sivistystoimi	353,9	353,3	330	343,2	95,8	97,6	129,8	109,7	449,7	450,9	459,8	452,9
Elinvoima	61,8	65	65,5	63,9	13,4	9,8	15,7	16,3	75,2	74,9	81,2	80,2
Ateria- ja Puhtauspalvelut	81,8	74,7	68,8		21,3	27,9	28,3	0	103,2	102,6	97,1	
Vesi	10	9,2	11	10,5				0	10	9,2	11	10,5
Yhteensä	686	691,8	672,1	467,6	192,1	215,4	274,5	159,7	878,1	907,2	946,7	627,3
+/- ed. vuoteen	0,6	5,8	-19,6	-204,5	-2,7	23,3	59,1	-114,8	-2,1	29,1	39,5	-319,3
Muutos 2020 - 2023				-218,4				-32,4				-250,8

	Terveysperusteiset poissaolot kalenteripv.				Kalenteripv/henkilötyövuosi			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Konsernipalvelut	352	997	833	557	5	11,4	8,8	6,7
Sosiaali- ja terveystoimi	3 275	3 682	4 948		19,3	21,1	24,4	
Sivistystoimi	9 078	8 251	9 678	7 288	20,2	18,3	21	16,1
Elinvoima	495	915	1664	1344	6,6	12,2	20,5	16,8
Ateria- ja Puhtauspalvelut	3 288	3 072	2 753		31,9	29,9	28,3	
Vesi ja Jäte	95	186	81	188	9,5	20,3	7,3	17,9
Kaikki yhteensä	16 583	17 103	19 957	9 377	18,9	19	21,1	15

Terveysperusteiset poissaolot ovat vähentyneet vuodesta 2022 vuoteen 2023. Tarkastellessa terveysperusteisia poissaoloja pituuden mukaan luokiteltuna huomaamme poissaolojen vähentyneen kaikissa luokissa. Vuonna 2022 koronasta johtuvat poissaolot lisääntyivät ja nyt tilanne tämän suhteen on tasoittuneempi. Huomata sopii kaupungin henkilöstömäärän vähentyneen merkittävästi edellisvuoteen verrattuna (Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n perustaminen ja hyvinvointialueen aloitus).

Terveysperusteiset poissaolot ovat vähentyneet kaikilla toimialoilla. Työtapaturmien aiheuttamat poissaolot ovat myös vähentyneet. Terveysperusteiset poissaolot ovat henkilötyövuotta kohti tarkasteltuna vähentyneet reilulla kuudella kalenteripäivällä (6,13 kpv) verrattuna vuoteen 2022. Poissaoloja oli 14,95 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti vuonna 2023. Vuonna 2022 poissaoloja oli 21,08 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti (vuonna 2021 vastaavasti 18,85 kpv).

Vuonna 2023 koko vuoden palvelussuhteessa olleilla terveysperusteisia poissaoloja ei ollut lainkaan 21,4 prosentilla. Vuonna 2022 osuus oli 17,2 prosenttia. Vuonna 2021 vastaava osuus oli 35,3. Poissaolottomien osuus kääntyi pitkän nousujohteisen kehityksen jälkeen laskuun vuonna 2022 mutta on nyt taas nousussa.

Terveysperusteisia poissaoloja seurataan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa pitkin vuotta. Suurimmat poissaololuokat ovatkin mielenterveydelliset syyt ja tuki- ja liikuntaelinongelmat. Työterveyshuollon mukaan mielenterveydellisistä syistä olevissa poissaoloissa on sekä työperäisiä että oman elämän hallintaan liittyviä syitä. Ikäluokassa 35–50-vuotiaat mielenterveydelliset syyt on yleisin poissaololuokka, mitä se ei ole nuorempien eikä yli 50-vuotiaiden ryhmissä.

Jämsän kaupungissa pyritään vähentämään terveysterveysteisiä poissaoloja työkykyjohtamista kehittämällä ja työkykyjohtamisen järjestelmiä on rakennettu pitkäjännitteisesti. Keinoina tässä työelämän laadun sekä osaamisen kehittäminen ja ennaltaehkäisevään toimintaan painottuvat työterveyshuoltopalvelut.

Kaupunki ja liikelaitokset (ulk.)	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA+lta 2023	TP 2023	TA-TP €	TOT- %
Maksetut palkat	33 506 833	33 934 456	36 194 612	38 587 831	28 727 888	27 733 019	-994 869	96,54%
Jaksotetut palkat	-422 046	-226 385	-740 264	-187 229		203 503	203 503	
Korjausevät	459 677	497 537	493 273	679 556	-190 960	-308 469	-117 509	161,54%
Palkat yht.	33 469 202	33 663 303	36 441 603	38 095 504	28 536 928	27 628 052	-908 876	96,82%
Henkilösivukulut	9 848 917	9 744 752	10 471 187	11 000 035	7 259 817	7 072 829	-186 989	97,42%
Hlöstökulut yht.	43 318 119	43 408 055	46 912 790	49 095 539	35 796 745	34 700 881	-1 095 864	96,94%
Muutos ed. v. €	-288 233	89 937	3 504 735	2 182 749	-13 298 794	-14 394 658		
Muutos ed. v. %	0,66%	0,21%	8,07%	4,65%	-27,09%	-29,32%		

Työllisyys

Vuosi	Jämsä		Tyött.aste	Yli 1v	Osuus %	Alle 25 v.	25v. %	Vajaa-kunt.	Miehet	Naiset	Osuus %
	Työvoima	Työttömät									
2019	8977	1134	12,6	289	25,5	202	17,8	117	687	447	39,4
2020	8814	1288	14,6	394	30,6	191	14,8	122	783	505	39,2
2021	8539	1157	13,5	411	35,5	130	10,1	143	728	429	37,1
2022	8451	1180	14	357	30,3	121	10,3	161	706	474	40,2
2023	8304	1141	13,7	387	33,9	125	11	123	728	413	36,2

Keski-Suomessa oli työ- ja elinkeinoministeriön tilaston mukaan joulukuun 2023 lopussa 2 446 työtöntä enemmän kuin vuotta aiemmin ja 2 657 henkilöä enemmän kuin kuukausi aiemmin. Marras-joulukuun välinen nousu on tyypillistä kausivaihtelua. Keski-Suomessa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,1 %, Jämsässä luku on 13,7 %. Jämsässä työttömiä työnhakijoita oli joulukuun 2023 lopussa 1 141 (2022 lopussa 1 180). Jämsän työttömyysaste on vuoden 2023 aikana heilahdellut ollen keskimäärin 13,3 % (2022 12,7 %). Pitkäaikaistyöttömien määrä on hieman noussut ja alle 25-vuotiaiden työttömien määrä on laskenut.

Työllistäminen

Työllistämisyksikkö

Jämsän kaupungin palkkatuettu työllistäminen on keskitetty työllistämisyksikköön, joka on toiminut vuoden 2016 alusta lähtien. Tavoitteena on ollut panostaa työllistämiseen, jotta Kelalle kuntaosuuksina maksettavat korvaukset pysyisivät kohtuullisina. Kaupunki työllistää ensisijaisesti yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneita. Nuorten kesätyöllistäminen hoidettiin kokonaisuudessaan työllistämisyksikössä ja yhteistyötä tehtiin 4H:n ja sivistystoimen kanssa.

Vuodesta 2015 lähtien kunnan työmarkkinatuen maksuosuus on ollut yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta 50 % ja 1 000 päivää saaneiden osalta 70 %. Vuonna 2023 Jämsässä maksettiin kuntaosuutta keskimäärin 309 (326) henkilöstä, joista 300 päivää saaneita oli keskimäärin 126 (143) henkilöä ja 1 000 päivää saaneita 183 (184). Keskeinen rooli kuntaosuuden vähenemisessä vuosina 2017-2019 on ollut työllistämisyksiköllä, kuntouttavalla työtoiminnalla, ja Jämsän Terveys Oy:n työllistämisellä. Vuosien 2020-2021 aikana Kelan maksuosuus nousi. Osuutta kasvatti mm. yrittäjien väliaikaisen työttömyysturvalain perusteella saama työmarkkinatuki. Vuoden 2022 aikana Kelan maksuosuus laski ja vuoden 2023 kuntaosuus pysyi lähes samansuuruisena.

KELAN kuntaosuudet / vuodet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Maksuosuus keskim.kk	181 048	155 228	140 131	151 635	160 590	147 849	148 152
Henkilöitä keskim.kk	444	393	352	354	374	326	309
Maksuosuus/vuosi	2 172 572	1 862 741	1 681 569	1 819 624	1 927 082	1 774 188	1 777 828
Budjetti	2 321 900	2 050 000	1 700 000	1 800 000	1 970 000	1 800 000	1 800 000
Ylitys/alitus	-149 328	-187 259	-18 431	19 624	-42 918	-25 812	-22 172
Muutos edelliseen vuoteen €	-186 123	-309 831	-181 172	138 028	107 458	-152 894	3 640
Nousu / lasku - %	-7,90%	-14,30%	-9,73%	8,21%	5,91%	-7,93%	0,21%

Työllistämisyksikkö keskittyi yli 300 päivää työttömyysetuutta saaneiden työllistämiseen, velvoitetyöllistämisen järjestämiseen sekä työkyvyn arvioinnin palveluihin. Yksikön toimintaan kuului yksilöllinen asiakastyö, työkyvyn arviointi, työkokeilut ja palkkatuettu työ kaupungin työyksiköissä, Jämsän Terveys Oy:llä, Työvalmennussäätiö Avituksessa, yhdistyksissä ja yrityksissä.

Työllistämismäärärahat sisältyivät työllistämisyksikön palkkamäärärahoihin. Työllistettävien palkkoihin käytettiin 467 942 (610 448) euroa ja palkkatukea saatiin 270 711 (362 292) euroa, joten nettokustannus oli 197 231 (248 156) euroa. Palkkatuella kaupunkikonsernin palvelukseen työllistettiin yhteensä 58 (76) työtöntä. Työllistetyistä 12 oli naisia ja 46 miehiä. 38 palkkatuella työllistetyistä oli velvoitetyöllistettäviä. Velvoitetyöllistettävien määrä oli vuoden 2022 tapaan suuri, koska Kaipolan tehtaan lakkauttaminen nostaa edelleen velvoitetyöllistettävien määrää.

Jämsä-lisä

Jämsän kaupunki on tukenut pitkään työttömänä olleiden jämsäläisten palkkaamista Jämsän seudulla toimivalle työnantajalle (yritys, yhdistys, säätiö, seurakunta, yksityinen työnantaja) maksamalla työllistämiseen Jämsä-lisää 300 €/kk. Jämsä-lisää maksettiin vähintään 35 viikon mittaiseen työsuhteeseen ja enintään 52 viikon ajan. Toimintavuonna lisää myönnettiin 5 työttömän palkkaamiseen.

Koululaisten kesätyöllistäminen

Jämsän kaupungin kesätöitä haki 177 (225) nuorta, joista työllistettiin 48 nuorta kahden viikon pituiseen kesätyöhön ja 25 nuorta teki pidempiä työllistämiskausia. Nuoret työllistyivät mm. kesäsomettajaksi, puistotöihin, näyttelyiden valvojiksi, päiväkoteihin ja liikennepuistoon. Kaupunki myönsi 4H-yhdistys ry:lle 10 000 euroa nuorten kesätyöllistämiprojektiin. Kesällä 2023 yhdistys työllisti 99 (90) nuorta eri mittaisiin työjaksoihin pääasiassa puutarha-, myynti-, siivous-, ja ohjaustehtäviin. 4H-yhdistys järjestää myös 4H-yritysten neuvontaa ja ohjausta.

Kesätyösetelillä työllistäminen

Jämsän kaupunki tukee yrityksiä, järjestöjä ja seurakuntaa 250 euron arvoisella kesätyösetelillä, jos he tarjoavat 15-18 -vuotiaalle nuorelle kesätyötä vähintään kahdeksi viikoksi. Palkkauksessa tulee käyttää ao. alan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai maksaa vähintään 360 € (sisältäen lomakorvauksen) kahden viikon työsuhteesta. Sivukulut jäävät työnantajan maksettavaksi. Kesätyösetelillä työllistettiin 119 (114) nuorta 35:een (45:een) eri yritykseen ja 13:een (10) 4H-yritykseen. Kolme jo myönnettyä seteliä peruttiin, eikä kesätyö alkanut.

Työllisyyden kuntakokeilu

Jämsän kaupunki on ollut mukana työllisyyden kuntakokeilussa 1.3.2021 lähtien. Jämsä on kokeilussa mukana Keuruun ja Saarijärven kaupunkien kanssa ja jokainen kokeilukunta vastaa kaikista julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisten palveluiden järjestämisestä kohderyhmään kuuluville asukkailleen. Vuoden 2023 maaliskuussa kuntakokeilujen kohderyhmään lisättiin myös tilapäisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla Jämsässä asuvat työnhakijat, joita vuoden lopussa kuntakokeilun asiakkaina oli 166. Kuntakokeilun kohderyhmään kuuluu Jämsässä noin 1 300 työtöntä.

Työllisyyden kuntakokeiluun on varattu työllistämisyksikön resursseista neljä omavalmentajaa, työkykykoordinaattori ja työllisyyspäällikkö. Tämän lisäksi TE-toimistosta on siirtynyt Jämsän kaupungin työnjohdon alle 7,5 henkilötyövuotta resurssia, mutta he pysyvät TE-toimiston työntekijöinä ja TE-toimisto vastaa kaikista henkilöstökuluista. Kuntakokeilussa tavoitellaan työttömille henkilökohtaista ja oikea-aikaista lähipalvelua ja aktiivointiasteen nousua.

Kuntakokeilu tekee yhteistyötä Jämsän kaupungin yrityspalveluiden ja TE-toimiston yritysneuvojan kanssa. Yhteistyötä on tehty mm. tiedon kulun, rekry-koulutusten ja starttirahahakemusten osalta sekä lisätty tietoa saatavilla olevista palveluista. Yritys- ja työnantajakontaktit ovat lisääntyneet.

Kuntakokeilu tekee yhteistyötä myös Gradian kanssa ja kuntakokeilu on päässyt vaikuttamaan TE-palveluiden järjestämään koulutukseen Jämsässä. Kuntakokeilun asiakkaille on matalan kynnyksen palvelu, jossa asiakkaat saavat halutessaan Gradian oppilaanohjauksesta yhteydenoton ja keskustelumahdollisuuden opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Tietoa opiskelumahdollisuuksista on jaettu niin ohjaavalle henkilöstölle kuin asiakkaillekin.

Kuntakokeilu tekee tiivistä yhteistyötä Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Kokeilun henkilöstö tapaa säännöllisesti hyvinvointialueen sosiaaliohjaajia yhteistyön kehittämisen ja tiedonkulun vuoksi. Työllisyyden kuntakokeilun omavalmentajat ja hyvinvointialueen sosiaaliohjaajat tapaavat yhdessä monialaista palvelua tarvitsevia asiakkaita (TYP).

Toimintavuoden aikana TE-palveluissa on tehty useita tietojärjestelmiin ja lakeihin liittyviä muutoksia. Julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain ja työttömyysturvalain muutokset ovat vaatineet paljon perehtymistä, toimintatapojen kehittämistä ja tiedottamista. Myös henkilöstömuutokset ja työttömyysturvaan liittyvien tehtävien lisäykset ovat lisänneet perehdyttämiseen kuluva-aikaa.

Kuntakokeilussa on tiivistetty asiakasviestintää tekstiviestein ja sähköpostein tavoitteena lisätä työttömien tietoutta olemassa olevista palveluista ja avoimista työpaikoista. Tietoutta on lisätty myös talous- ja velkaneuvonnasta järjestämällä pop up -tapahtumia.

Kuntakokeilusta tehdään valtakunnallisesti myös tutkimuksia vaikuttavuudesta ja asiakastyytyväisyydestä. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä henkilökohtaiseen ja asiantuntevaan palveluun sekä saavutettavuuteen. Eniten kritiikkiä tulee palvelun hyödyllisyydestä ja palvelumallin mukaisista tehtävistä mm. työnhakuvelvollisuuden asettamisesta. Aktivointiaste on Jämsä-Keuruu-Saarijärvi kuntakokeilussa maan korkeimpia, vaikka se on hieman laskenut hyvinvointialueen aloituksen jälkeen.

TE24-valmistelun hanke

Eduskunta hyväksyi lakiesityksen TE-palvelujen uudistuksesta 1.3.2023. TE-palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken kaupungit saivat Keski-Suomen liitolta hankeavustusta 156 960 euroa TE-palveluiden valmisteluun ajalle 1.6.2023-31.12.2023. Hanke pääsi aloittamaan hieman myöhemmin, joten loppuvuodesta 2023 hankkeen kesto pidennettiin 29.2.2024 saakka. Hankkeen tavoitteena on varmistaa maakunnallisesti toimivat työvoimapalvelut, selvittää maakunnallisesti tuotettavat palvelut ja niiden kohdentuminen sekä varmistaa riittävä yhteistyö eri toimijoiden kesken. Osahankkeiden tavoitteena on edellä mainitun lisäksi valmistella työllisyysalueiden (Eteläisen Keski-Suomen, Jyväskylän ja Pohjoisen Keski-Suomen) järjestämissuunnitelmaa sekä tehdä suunnitelma työvoimapalveluiden jatkovalmisteluun vuodelle 2024.

Jämsässä on toiminut yksi projektikoordinaattori ja TE-palvelujen siirtymistä kuntiin on valmisteltu siten, että Jämsä toimii Eteläisen Keski-Suomen vastuukuntana. Alueen valmisteluun on osallistunut Jämsän lisäksi Keuruu, Multia, Petäjävesi, Joutsa, Toivakka, Luhanka ja Mänttä-Vilppula. Keski-Suomen Eteläisen työllisyysalueen hyväksytyt järjestämissuunnitelma ja kuntien sopimus toimitettiin TEM:lle lokakuussa 2023 ja alueen valmistelulle annettiin jatkolupa joulukuussa 2023.

Sisäisen valvonnan järjestäminen ja riskienhallinta

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto on päättänyt (18.12.2017 § 353) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntal 115.1 §). Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla tarkoitetaan tehtävien, toimivallan ja vastuiden määrittelyä sekä ohjaus- ja toimintaprosesseihin sisältyviä menettelyjä, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus.

Yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ohjeistetaan seuraavasti: "Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon valmistelu on perusteltua vastuuttaa eri tehtävälueille siten, että lauta- ja johtokunnat ja niiden alainen toimialajohto valmistelevat kunnanhallitukselle selonteossa esitettävät tiedot sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä."

Sivistys- ja elinvoimatoimialan johto sekä niiden lautakunnat valmistelivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon Opiferus-järjestelmällä. Jämsän Vesi liikelaitos käsitteli oman selontekonsa johtokunnassaan. Seuraavassa on koottu näiden aineistojen pohjalta kaupungin selonteko.

Jämsän kaupungin toimialat noudattavat ylempien toimielimien antamia ohjeita. Sisäinen valvonta ja sen toteutuminen sekä toimiala- että tulosalueitasolla on käsitelty lauta- ja johtokunnissa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Riskien arviointi ja raportointi on toteutettu talouden puolivuotisraportoinnin yhteydessä ja toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Ennakointi ja hyvän hallintotavan noudattaminen vähentävät riskien toteutumisen mahdollisuutta. Toimialat seuraavat, että päätökset tehdään lain, säännösten, hallintosäännön sekä muiden ohjeiden mukaisesti. Mahdollisiin virheisiin puututaan Jämsän kaupungilla käytössä olevien toimintaohjeiden mukaisesti ja tarvittavat korjaukset tehdään. Sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu olemassa olevan tiedon perusteella puutteita. Sisäisen valvonnan haasteet kohdistuvat aika ajoin muuttuvan sisäisen ohjeistuksen hallintaan.

Sisäisen valvonnan osalta tulee järjestää kaupunkitasoisesti perehdytystä ja koulutusta mm. yhteisistä menettelytavoista. Sisäisestä valvonnasta tulisi valmistella kaupunkitasoinen vuosikello. Sisäistä valvontaa tulee kehittää kaupunkitasoisen ohjeistuksen pohjalta ja sisäisen valvonnan asioita käsitellä ja linjata tarpeen mukaan toimialojen johtoryhmissä. Yksittäisiä kehittämiskohteita ovat mm. rikosrekisteriotteen sujuvan pyytämisen ja tallentamisen kehittäminen, kuntien välisten laskutuskäytänteiden selvittäminen ja hankkeiden seurannan parantaminen.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäiseen valvontaan kuuluvat kaikki ne toimenpiteet ja menetelmät, joilla tilivelvolliset ja muut esihenkilöt varmistavat tehokkaan ja tuloksekkaan toiminnan ja palvelutuotannon ml. väärinkäytösten ja virheiden ennaltaehkäisemisen sekä erilaisten riskien tunnistamisen, vaikutuksen ja todennäköisyyden arvioinnin.

Toimialoilla noudatetaan kaupungin sääntöjä ja ohjeita: hallintosääntö, jämsäläinen hyvän työn malli, vastuullinen työkäyttäytyminen, erilaiset yhteiset henkilöstöohjeet, perehdytysohje, hyvä hallinto ja johtamistapa Jämsän kaupunkikonsernissa, talousarvio, konsernipalvelujohtajan ohjeet, palkkio- ja matkustussääntö, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lukiokoulutuksen opetussuunnitelma, oppilaitosten lukuvuosisuunnitelmat, taiteen opetussuunnitelma, ylioppilastutkintolautakunnan määräykset ja ohjeet, opiskeluhuollon suunnitelmat, lääkehoitosuunnitelmat, kirjaston palvelulupaus. Toimialat noudattavat toiminnassaan lakeja, säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä. Hallintosäännössä on määritelty toimivallan jako. Hallintopäätöksiin kirjataan, mihin toimivaltaan ja lainsäädäntöön päätös perustuu.

Riskienarviointi valmistellaan osana talousarviota. Riskien toteutuminen arvioidaan vuosittain toisen talouden osavuositarkastuksen (8/2024) ja tilinpäätöksen yhteydessä. Raportoinnin yhteydessä arvioidaan riskien toteutuminen ja hallintatoimenpiteiden onnistuminen. Riskienhallintaa kehitetään osana toiminnan kehittämistä ja se on osa jokapäiväistä työtä.

Sopimusten hallinta toteutuu asianhallintajärjestelmän kautta. Toimielimet hyväksyvät keskeiset sopimukset. Esihenkilö ja pääkäyttäjät määrittelevät käyttöoikeudet tietojärjestelmiin ja hallintosihteeri yksittäisen käsittelyssä olevan asian osalta asianhallintajärjestelmään. Esihenkilö huolehtii työ- ja virkasuhteen keskeytyksistä ja päättymisestä HR-järjestelmään. Laskujen tarkastajista ja hyväksyjistä tehdään viranhaltijapäätös. Laskujen hyväksyjät vastaavat laskujen oikeellisuudesta. Koulujen rehtorit vastaavat opetushenkilöstön palkanmaksun perusteiden oikeellisuudesta. Tilapalvelujen tulosalueella on käynnissä rakennusten salkuttaminen, mikä parantaa rakennetun omaisuuden hoidon suunnitelmallisuutta. Sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja aina tarvittaessa. Ryhmä koostuu laaja-alaisesti eri asiantuntijoista.

Työturvallisuuden valvonnasta vastaavat tulosyksikköjen esihenkilöt sekä työmailla valvonnasta vastaavat henkilöt. Työturvallisuuskäytäntöjen ohjeistus on hyväksytty elinvoimalautakunnassa 27.10.2022 § 143 ja kaupunginhallituksessa koko konsernia koskien 31.10.2022 § 329. Kunnallistekniset palvelut tulosalueen ja Jämsän Vesi liikelaitoksen henkilöstöllä sekä urakoitsijoiden henkilöstöltä edellytetään jatkuvasti voimassa olevaa Tieturva I - ja työturvallisuuskortteja. Toimialalla noudatetaan työnantajan ohjeistusta työtaturmien ja vaaratilanteiden ilmoittamisesta. Toimialojen arviointiohjelma koskien työn riskien arviointia ja hallintaa laaditaan uuteen WPro -järjestelmään kevään 2024 aikana.

Omaisuuden hankinta ja luovutus perustuu hallintosäännön määräyksiin ja sitä tehdään kaupunginvaltuuston hyväksymän investointiohjelman ja määrärahojen rajoissa. Hankinnoissa noudatetaan hankintalakeja ja kaupunginhallituksen 5.2.2024 § 8 hyväksymää hankintaohjetta.

Tietoturvan ja tietosuojan osalta noudatetaan Jämsän kaupungin tietoturvaohjetta ja tietoturvapoliittikkaa. Tietoja säilytetään, välitetään ja käytetään oikeoppisesti ja hyvän hallintotavan mukaisesti riittävällä suojauksella. Tietoturvaa ja tietosuojaa kehitetään kaupunkitasoisen ohjauksen mukaisesti. Toimialat tiedottavat avoimesti ja aktiivisesti toiminnastaan ja lautakuntien tekemistä päätöksistä. Myös yksittäisten viranhaltijoiden päätöksistä tiedotetaan aktiivisesti silloin, kun päätöksellä on yleistä merkitystä. Viranhaltijapäätökset julkaistaan, mikäli ne eivät ole salassa pidettäviä. Kaupunkiorganisaatiossa on käytössä turvasähköpostijärjestelmä. Toimialojen johtoryhmissä käsitellään jatkuvuudenhallintaan liittyviä asioita.

Riskienhallinnan järjestäminen

Jämsän kaupungin hallintosäännön 11 luvussa on annettu määräykset Jämsän kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Selonteon laatiminen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on kuvattu uusimmassa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston dokumentissa "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" vuodelta 2020. Jämsän kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 3.3.2014. Niiden perusteella kaupunginhallitus on antanut täydentävät ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä 19.12.2017. Ohjeistus tulee siten päivittää, mutta niiden mukaista tarkempaa ohjeistusta noudatetaan toistaiseksi.

Kaupunginhallituksen antamissa talousarvion täytäntöönpano-ohjeessa määritellään riskienhallinnan raportointiaikatauluista. Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyen on annettu ohjeistusta myös hankintaohjeessa, laskutusohjeessa, projektien käsittelyohjeessa ja tiedonhallintaan liittyvissä ohjeissa. Jämsän kaupungin ohjeistus on kerätty kattavasti kaupungin intraan ja on siten koko henkilöstön käytössä. Toimialajohtajat ja tulosalue- sekä tulosityksikköesihenkilöt vastaavat alaisensa toiminnan riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimeenpanon toteutuksesta ja toimivuudesta, sekä raportoinnista. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat riskienhallinnan toteuttamisesta omalta osaltaan.

Tehtäväkuvien ajantasaisuus tarkistetaan aina, kun toimialoilla tapahtuu muutoksia ja toimivaltaan liittyvät asiat pyritään ratkaisemaan viipymättä hallintosääntömuutoksien tai toimielinten delegointipäätöksin. Kaupungissa on vaihtuvuutta mm. eläköitymisiin liittyen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ovat osa perehdyttämistä. Lisäkoulutusta hankitaan henkilöstölle tarpeen mukaan.

Riskienarviointi ja hallintatoimenpiteiden määrittely tehdään talousarvion yhteydessä. Kaupungin riskienhallinnan toimintamalli:

- riskien tunnistaminen, nimeäminen ja kuvaaminen; riskien luokittelu kolmeen kategoriaan (talouden tasapaino, toiminnan laatu sekä turvallisuus ja jatkuvuus); riskin vaikutuksen (1-3) ja todennäköisyyden (1-3) arviointi sekä riskin käsittely ja hallinta.

Riskitaso voi muuttua tehdyn arvioinnin perusteella. Riski on uhka ja ei-toivottu tapahtuma, joka toteutuessaan voi aiheuttaa vahinkoa, menetyksiä tai resurssien tuhlausta. Riski voi olla organisaation sisäinen tai ulkoinen. Kaupungin toimintaan ja talouteen liittyvät vaaratekijät ja uhkakuvat tulee tiedostaa joka toiminnan tasolla sekä määritellä tarvittaessa ne riskienhallinnan keinoin. Riskienhallinnalla pyritään varmistamaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja tarjottavien palveluiden häiriötön jatkuvuus sekä välttämään taloudelliset seuraamukset. Riskienhallinta on myös osa yleistä turvallisuutta ja valmiussuunnittelua.

Jämsän kaupungin vahinkoriskejä pienennetään aktiivisella vahinkoriskien torjunnalla ja vahinkovakuutuksilla. Henkilö- ja omaisuusvakuutukset ovat Pohjola Vakuutus Oy:ssä. Kaupungilla on käytössä omaisuusvakuutusten lisäksi toiminnan ja hallinnon vastuuvakuutukset, oikeusturvavastuuvakuutus, ulkomaan matkavakuutus sekä vapaaehtoiset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset. Omaisuus-, toiminta- ja henkilövakuutukset käydään vuosittain läpi ns. riskienhallintaryhmässä vakuutusmeklarin ja vakuutusyhtiön kanssa.

Riskin vaikutuksen ja todennäköisyyden arviointi			
VAIKUTUS	1. LIEVÄ RISKI	2. MERKITTÄVÄ RISKI	3. VAKAVA RISKI
Taloudellinen vaikutus	Näkyvä vaikutus taloudellisen tavoitteen saavuttamiseen	Aiheuttaa säästöpaineen organisaation muussa toiminnassa	Romuttaa organisaation taloudelliset tavoitteet
Vaikutus toiminnan jatkuvuuteen tai turvallisuuteen	Vaaratilanne tai lyhytaikainen katkos normaalitoimintaan	Loukkaantuminen tai yhden päivän katkos toiminnassa	Vakava loukkaantuminen tai usean päivän katkos toiminnassa
Vaikutus toiminnan laatuun	Laatu ei riskin toteutuessa kaikilta osin vastaa tavoitetasoa	Laatu vastaa riskin toteutuessa suurimmalta osin tavoitetasoa	Laatu ei riskin toteutuessa vastaa lainkaan tavoitetasoa
TODENNÄKÖISYYS	1. PIENI	2. KOHTALAINEN	3. SUURI
Riskin todennäköisyys	Riskin toteutumisen todennäköisyys on alle 1/10 tarkastelujakson aikana	Riskin toteutumisen todennäköisyys on alle 1/3 tarkastelujakson aikana	Riskin toteutumisen todennäköisyys on yli 1/3 tarkastelujakson aikana

Riskin merkitys			
	VAIKUTUS		
TODENNÄKÖISYYS	1	2	3
3			
2			
1			

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehitykseen vaikuttavista tekijöistä

Jämsän kaupungin merkittävimmät kokonaisriskit on kartoitettu vuoden 2023 talousarviovalmistelun aikana ja arvioitu riskin vaikutuksen ja tapahtuman todennäköisyyden perusteella. Riskin toteutumisen vaikutusta oli arvioitu kolmiportaisella asteikolla: lievä riski (1), merkittävä riski (2) ja vakava riski (3). Samoin oli arvioitu riskin todennäköisyyttä: harvoin sattuva tapahtuma eli pieni todennäköisyys (1), kohtalainen todennäköisyys (2) ja suuri todennäköisyys (3). Näin arvioidut luvut (vaikutus x todennäköisyys) oli kerrottu keskenään, jolloin oli saatu tapahtuman riskiluku. Kaupunkitason riskejä oli arvioitu talouden tasapainon, toiminnan laadun sekä turvallisuuden ja jatkuvuuden näkökulmasta. Merkittävimmät riskit oli arvioitu myös toimialoittein ja liikelaitoksittain sekä konserniyhtiöittäin. Oheisiin koko kaupunkia koskeviin riskitaulukoihin on päivitetty riskiluvut ja arvioitu riskin toteutuminen vuoden 2023 aikana.

Muut epävarmuustekijät

Kuntien valtionosuudet pienenevät vuodesta 2023 vuoteen 2025 yhteensä 0,7 mrd. euroa 3,6 miljardista 2,9 miljardiin euroon (-19,4 %). 0,7 miljardia vastaa 0,7 veroprosentin tuottoa. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuonna 2023 oli 7,37 ja vuonna 2024 on 7,46.

Syksyllä 2023 käynnistetyssä valtionosuusuudistuksessa pyritään päivittämään kuntien rahoituksen kokonaisuutta vastaamaan paremmin kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Uudistuksen peruslähdekohtana on – kuten aiemminkin – varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa. Sen rinnalla pyritään huomioimaan erilaistuneen kuntakentän erilaisia tarpeita. (Valtiovarainministeriö, 28.2.2024)

Keski-Suomen hyvinvointialue julkaisi sosiaali- ja terveystalouden palveluverkkotyön tulokset 21.2.2024 lausuntojen antamista varten. Sen mukaisesti Jämsässä loppuisi Kuoreveden terveysasema, Koskenpään terveysasema, Länkipohjan terveysasema ja Jämsänkosken hoitajavastaanotto. Näiden tilojen vuokratuottomenetykset jäivät alle 200 000 € vuodessa eikä merkittäviä alaskirjauksiakaan tulisi. Sairaalan osalta vuokratuottomenetykset ja alaskirjaukset koskisivat erikoissairaanhoidon tiloja. Vuodeosaston ja terveysaseman tuotot säilyisivät konsernissa niin pitkään kunnes uusi mahdollinen sote-asema rakennettaisiin. Vuoden 2026 alusta sote- ja pela-rakennusten toiminnan tulee olla yhtiömuodossa. Tuolloin vuokratuotot poistuvat kokonaisuudessaan emokaupungin toimintatuloista.

Jämsän Terveys Oy:n sopimus ja Jämsän omistusosuus siirtyi 1.1.2023 Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Yhtiön kanssa käytävät oikeudenkäynnit kuitenkin jatkuvat edelleen. Hinnankorotusmekanismin vuoksi nostetusta kanteesta johtuneisiin vastakanteisiin saatiin Keski-Suomen kärjäoikeuden päätös 4.4.2022, jolloin kärjäoikeus hylkäsi Jämsän Terveystalouden nostamat vastakanteet. Yhtiö vaati Jämsän kaupungilta yhteensä noin 15 milj. euron saatavia. Yhtiö valitti päätöksestä Vaasan hovioikeuteen ja hovioikeus antoi päätöksensä marraskuussa 2023 kärjäoikeuden päätöksen mukaisena. Yhtiö on hakenut valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Samana päivänä, kun tuomio tuli hovioikeudesta, yhtiö toimitti uuden haasteen, jossa se vaatii 1,6 milj. euron saatavia. Kärjäoikeuden valmisteluistunto on 17.4.2024.

Yleisesti ottaen toimintaympäristön muutos niin Suomessa kuin globaalistikin aiheuttaa epävarmuutta. Väestökehitys ja etenkin nuorten ikäluokkien supistuminen tulee vaikuttamaan merkittävästi kaupungin toimintaan. Edellinen taas vaikuttaa rahoituspohjaan valtionosuuksien muodossa ja ylipäänsä valtionosuusjärjestelmän uudistus on kysymysmerkki. Hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisut tulevat vaikuttamaan työpaikkojen määrään Jämsässä. Toisaalta matkailu, puolustusteollisuus ja uudistuva teollisuus ovat mahdollisuuksia uuden kasvun toteuttamiseksi.

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Ammattitaitoisen henkilöstön vaihtuvuus on suurta ja uuden työvoiman rekrytointi on vaikeaa	3	3	9
Arviointi	Varhaiskasvatuksessa, erityisopetuksessa ja teknisen alan asiantuntijatehtävissä ei muodollisesti ja tosiasiallisesti pätevää työvoimaa ollut saatavissa.			
Toimenpide	Työsuhte-etujen parantaminen. Kuntatyön arvostuksen lisääminen. Työn sisällön kehittäminen. Etätyön tekeminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Eläköityminen ja henkilöstön vähenemä heikentää asiantuntemusta	2	2	4
Arviointi	Aktiivinen kouluttautuminen, työnkuvien ja osaamisen laajentaminen kattavat poistuvaa osaamista.			
Toimenpide	Toiminnan ja työtehtävien suunnittelu henkilöstövähennysten ja eläkkeelle jäämisten yhteydessä. Ns. hiljaisen tiedon siirtäminen.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Lainakorkoihin merkittävä korotus, 2 prosenttiyksikön nousu aiheuttaa 0,5 milj. € vuotuisen lisäkustannuksen.	2	3	6
Arviointi	Riski on toteutunut. Korkeiden odotetaan lähtevän lievään laskuun.			
Toimenpide	Talouden tasapaino, investointien mitoitus ja ajoitus, korkoallokatio tasapainossa			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Palvelutoimittajan ja urakoitsijan sopimusrikkomus, kyvyttömyys tai konkurssi aiheuttaa katkoksen palvelussa tai urakassa.	1	2	2
Arviointi	Ei havaittu merkittävää mainitun riskin toteutumista. Yleisen taloudellisen tilanteen merkittävä kiristyminen kasvattaa todennäköisyyttä. Sopimusten valvontaan on kiinnitettävä huomiota.			
Toimenpide	1) Palvelutoimittajan ja urakoitsijan taloudellisen tilanteen selvittäminen sopimusta tehdessä sekä seuranta			
Toimenpide	2) Vaihtoehtoisten palvelutoimittajien tunnistaminen			
Toimenpide	3) Varasuunnitelmat toiminnalle			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Poikkeukselliset olosuhteet kuten pandemia, säätila tai sodan uhka aiheuttavat laajasti rajoituksia ja katkoksia palvelutuotantoon ja koko yhteiskunnalliseen toimintaan.	3	3	9
Arviointi	Geopoliittinen epävakaus ja ilmaston ääri-ilmiöt kasvattavat riskin merkittävyyttä ja todennäköisyyttä.			
Toimenpide	1) Turvallisuus- ja varautumissuunnitelmat ajan tasalla. Koulutus ja harjoittelu. Varautumisen resursointi.			
Toimenpide	2) Tiedottaminen. Viranomaisohjeiden ja -suositusten noudattaminen.			
Toimenpide	3) Tilannetietoisuus. Proaktiivinen toiminta viranomaisten ja paikallisten yhteistyöverkostojen kanssa			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Puutteelliset ostopalvelusopimukset palvelun tuotannossa voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä tai heikentää palvelun laatua.	1	1	1
Arviointi	Tuomioistuinten päätökset ovat tukeneet kaupungin näkökantaa.			
Toimenpide	1) Sopimustekniikka			
Toimenpide	2) Sopimusten seuranta ja hallinta			
Toimenpide	3) Kilpailuttamisen kehittäminen			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Rakennusten korjausvelka ja sisäilmaongelmat. Epäkurantin kiinteistömassan sijainti nykyiseen toimintaan sopimattomilla paikoilla.	3	3	9
Arviointi	Kaupungin omistamien rakennusten salkuttaminen on käynnissä ylläpidettäviin, korjattaviin ja myytäviin/purettaviin rakennuksiin. Rakennuksia korjataan tarpeen mukaan talouden edellytykset huomioon ottaen. Hyvinvointialue on julkaissut ensimmäiset luonnokset palveluverkon karsimisesta. Mikäli luonnokset toteutuvat nykyisen kaltaisina, sillä on merkittävä vaikutus kaupungin ulkoisiin vuokratuloihin ja rakennusten käyttöasteeseen.			
Toimenpide	Harkitut päätökset palvelutuotannon sijainnista ja tilojen käytöstä ja tarpeesta ottaen huomioon tuleva väestömäärä ja palvelut.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Työllisyystilanteen merkittävä heikkeneminen ja kaupungin ns. Kela-maksuosuuden nousu.	3	3	9
Arviointi	Työllisyystilanne saattaa heikentyä taantumassa.			
Toimenpide	Aktiivinen elinkeino- ja työllisyyspolitiikka. Yhteydenpito yrityksiin ja tarpeiden huomioiminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Vesihuollon, lämmöntuotannon tai tietojärjestelmien tekniset ongelmat / katkokset aiheuttavat vakavan haitan tai käyttökatkoksen palveluihin. Energian saannin väheneminen tai loppuminen.	3	3	9
Arviointi	Sähkön ja energian hinnanvaihtelut ovat tuoneet jatkuvan epävarmuuden tilan ja on varauduttava myös sähkön/ energian säännöstelyyn. Riski pysyy korkeana maailmantilanteen epävarmuuksien vuoksi. Vesijohtoverkon korjausvelka aiheutti normaalia enemmän vuototilanteita tilikaudella 2023.			
Toimenpide	1) Riskien läpikäynti ja varautumissuunnitelmat poikkeusolojen toimintaan			
Toimenpide	2) Korvaavat/vaihtoehdot toimintamallit ja palvelutoimittajat			
Toimenpide	3) Kaupungin tietoturwapolitiikka ja tietoturvaohjeistus.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Vesihuoltoverkoston ja tieverkoston korjausvelka, rapistuminen voi aiheuttaa miljoonaluokan taloudelliset vahingot sekä vaikeuttaa muuta palvelutoimintaa.	3	3	9
Arviointi	Riski on toteutunut jossain määrin.			
Toimenpide	Kunnossapidon, korjauksen ja saneeraamisen suunnittelu ja kunnossapidon priorisointi.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Väestömäärän vähenemisen (keskim. 1,1 %/vuosi 2010-luvulla) jatkuminen pienentää verotuloja ja valtionosuuksia.	3	3	9
Arviointi	Riski toteutuu vääjäämättä syntyvyyden ja kuolleisuuden eron vuoksi. Vuoden 2023 asukasmäärän lasku oli ennakkotietojen mukaan 172 henkilöä. Nettomaahanmuutto paikkasi tilannetta huomattavasti.			
Toimenpide	1) Elinvoiman kehittäminen			
Toimenpide	2) Edunvalvonta; Jämsän ajallisen saavutettavuuden parantaminen			
Toimenpide	3) Paluumuuton vetovoimatekijät			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Yhteisyritykselle ulkoistettujen sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelutuotannon laatu poikkeaa palvelusopimuksessa sovitusta.	3	3	9
Arviointi	Itse palvelusopimus ja sen valvonta on siirtynyt hyvinvointialueelle. Optiovuosien käyttämättä jättäminen on toteutunut.			
Toimenpide	1) Seuranta ja nopea reagointi sopimuspoikkeamiin			
Toimenpide	2) Raportoinnin kehittäminen			
Toimenpide	3) Yhteistyön sujuvoittaminen			

Ympäristöasiat

Erilaiset nykyajan yhteiskuntaan ja sen yksilöihin kohdistuvat uhkat ovat dynaamisia, toisiinsa nähden erilaisissa vuorovaikutussuhteissa ja yhä useammin perimältään globaaleja. Uhkat tulevat esiin sekä pidempiaikaisen kehityksen myötä, että äkillisinä tapahtumina. Monet uhkista vaikuttavat kuntien kykyyn edistää turvallisen, terveellisen, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista ja ylläpitämistä.

Jämsän kaupunginhallitus on hyväksynyt 12.12.2022 § 381 ympäristöohjelman vuosille 2023–2025. Ohjelma rakentuu kolmen näkökulman varaan: vesistöjen säilymiseen elinvoimaisina ja erinomaisessa kunnossa tuleville sukupolville, ilmastomuutoksen torjuntaan ja vaikutusten hallintaan sekä luonnon monimuotoisuuden näkökulman huomioimiseen. Ohjelman tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää ympäristöystävällinen ja viihtyisä elinympäristö, ympäristövastuullinen operatiivinen toiminta sekä kestävä luonnonympäristö. Tilinpäätösvouden 2023 aikana toimialoilla ja konserniyhtiöissä on toteutettu ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä seuraavasti:

Teema: Ympäristökasvatus, - viestintä ja -koulutus

Vuoden 2023 talousarviossa perusopetuksen tulosalueen talousarviotavoitteeksi on asetettu kestävä kehitys ja lukiokoulutuksen osalta ympäristöystävällinen lukio. Vuoden 2024 talousarvioon valmisteltiin ympäristötavoitteet myös varhaiskasvatuksen ja elämänlaatupalveluiden tulosalueille. Kestävä kehitys on ollut osa perusopetuksen laaja-alaisia opintokokonaisuuksia mm. fysiikassa, kemiassa, biologiassa, maantiedossa ja yhteiskuntaopissa.

Kestävä elämäntapa on tuotu osaksi koulujen arkea ja siihen liittyy esim. roskien lajittelu, kierrätys, oman ympäristön siisteydestä huolehtiminen, energia-agentit, kierrätysmateriaalien käyttö. Aihetta on käsitelty oppitunneilla mm. äidinkielessä ja kirjallisuudessa ympäristöteemaiset tekstit sekä median vaikutus ihmisten ajatteluun ja arvoihin. Askartelussa on pyritty käyttämään kierrätysmateriaaleja.

Länsipohjan koulu on Vihreä lippu -koulu. Koulun sisälämpötilaa on laskettu kaksi astetta. Kouluilla on ollut ruuan hävikkiviikkoja ja kasvisruokien maisteluviikkoja. On pidetty pihansiivoustalkoita keväisin, tutustuttu lähiseudun ympäristöasioihin ja järjestetty kalastuspäiviä.

Lukiokoulutuksessa ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviä asioita on käsitelty oppitunneilla ja opiskelijavaihdossa. Lukiossa aloitti uusi kestäväan kehityksen ryhmä ja se kokoontuu viikoittain. Kestäväan kehityksen tiekartta -hanketta edistettiin yhteistyössä Muuramen lukion kanssa. Jämsän lukiosta hankkeeseen osallistuu kaksi opettajaa oman työn ohessa. Hankkeen tavoitteena on toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittäminen vahvistamaan arjen ilmasto- ja kestävyyskasvatusta. Hankkeessa luodaan kestävyysosaamisen kolmivuotinen opiskelupolku ryhmänohjaukseen. Hanke päättyy kevätlukukauden 2024 lopussa. Kestäväan kehityksen tiekartta jää lukion pysyväksi ohjeeksi ympäristökasvatuksen osalta. Lukion kestäväan kehityksen ryhmä aloitti yhteistyön HimosLomien kanssa ja kävi yhdessä läpi heidän kestäväan kehityksen ohjelmaansa. Järjestettiin sähkötön päivä ja jatkettiin kirsikkapuiston kasvattamista. Kestävää kehitystä on käsitelty eri oppiaineissa.

Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota mm. ruokahävikin vähentämiseen, jätteiden lajittelun opastamiseen. Leikkivälineitä kierrätetään lapsiryhmissä. Kirjastopalvelun perusideaan on sisäänrakennettu kierrätys. Jämsänkosken omatoimikirjaston kalustaminen on pääasiallisesti toteutettu entisiä kalusteita hyödyntäen. Sivistystoimialan palveluyksiköissä hyödynnetään kierrätysmateriaaleja ja materiaalit käytetään tarkkaan hyödyksi.

Teema: Maankäyttö, viheralueet ja ulkoilureitit

Ympäristö huomioidaan kaikessa maankäytön suunnittelussa. Kaupungille on myönnetty oikeudenmukaisen siirtymän (JTF) rahoitusta ulkoilureitistöjen rakentamiseen. Rahastolla pyritään lieventämään ilmastosiirtymän haitallisia vaikutuksia. Hartusvuoren ulkoiluvirkistysalueelle on tilattu luontoselvitys, jonka perusteella alueella laaditaan erillinen hoito- ja käyttösuunnitelma. Alueen pinta-ala on noin 60 hehtaaria.

Teema: Liikenne

Jämsän kaupungin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 20.2.2023 § 4. Elinvoimatoimelle on myönnetty valtionavustusta kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelmasta pyöräpysäköinnin kehittämiseen. Hanke valmistuu kesällä 2024.

Säästötoimenpiteenä sähköauton latauspisteitä ei toteutettu 2023 aikana.

Teema: Jätehuolto

Jämsän kaupungin elinvoimalautakunta on kokouksessaan 26.10.2023 § 141 hyväksynyt uudistetut jätehuoltomääräykset, jotka tulevat voimaan 1.1.2024 Jämsän kaupungissa. Jätetaksan päivitystä valmistellaan huhtikuun 2024 elinvoimalautakuntaan. Metsä-Kivelän kaatopaikan jälkitarkkailua on jatkettu myönnettyjen ympäristölupien mukaisesti. Vanhan kaatopaikkapenkan sulkeminen etenee GRK-infran kanssa tehdyn käyttöluovutus sopimuksen mukaisesti.

Teema: Kiertotalous

Kaupunki hyödyntää rakentamisessa kierrätysraaka-aineita mm. rakennusten purkujätteitä PIMA-asetuksen mukaisesti. Kaupunki tukee toimenpiteillään vihreän teollisuuden ekosysteemin kehittymistä Kaipolan tehdasalueelle.

Teema: Energia

Kaupunki on mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa ja toimii sen mukaisesti. Toimintaa kehitetään jatkuvasti energiankulutuksen vähentämiseksi. Kaupungin kiinteistöjen luokittelu on käynnissä. Energiaselvitys tärkeimpiin kohteisiin on tarkoitus toteuttaa 2024 aikana. Selvityksen pohjalta laaditaan suunnitelma tilojen energiankulutuksen vähentämiseksi. Katuvalaisimia muutettiin 2023 aikana ledeiksi 350 kpl. Kunnallistekniikan ja vesilaitoksen työmaakuljetuksiin on hankittu sähköpakettiautot.

Jämsän Aluelämpö Oy on toteuttanut hybridivoimalaitoksen Kaipolaan. Yhtiö käyttää mahdollisuuksien mukaan uusiutuvaa energiaa lämmön tuottamiseen. Kiinteistö Oy Jämsänmäen öljylämpökohteita on muutettu maalämpöön. Kohteista neljä suurinta öljynkuluttajaa on jo toteutettu. Yhteensä 126 asuntoa Jämsänmäen asunnoista lämpiää maalämmöllä, mikä on 20 % koko asuntokannasta.

Teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden ja energian varastointiin liittyvien hankkeiden toteuttamiseen soveltuvista kiinteistöistä on suuri kysyntä, mikä johtuu mm. Finngridin kantaverkon sijoittumisesta Jämsän alueelle. Energiavarastoja tarvitaan tasoittamaan energiantarpeen heilahteluista johtuvia vaihteluja. Elinvoimalautakunta on 26.4.2023 § 55 tehnyt päätöksen maa-alueen luovuttamisesta Winda Energy Oy:lle aurinkovoimalaa varten. Hankkeeseen liittyvät kaavamuutokset ja lupaprosessit ovat käynnissä. Elinvoimalautakunta on 19.12.2023 § 171 vuokrannut alueen muuntamon/akkuvaraston sijoittamista varten.

Teema: Kilpailutukset ja hankinnat

Jämsän kaupungin uusi hankintaohje on hyväksytty 5.2.2024 § 17 kaupunginhallituksessa. Ohjeen mukaisesti vastuullisuus tulee ottaa huomioon hankinnan kaikissa vaiheissa; suunnittelussa, hankinnan vähimmäisvaatimuksissa ja vertailukriteereissä sekä sopimusehdoissa. Ekologisesti kestävien hankintojen kriteerit on määritelty hankintaohjeessa ja ekologisesti kestävien hankintojen toteutumista seurataan vuosittain (kpl/vuosi).

Teema: Ruoka ja keittiöt

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:ssä tehdään ruokalistan suunnittelua 6 viikon kierrolla, mikä mahdollistaa elintarvikehankintojen ennakoivan ja mahdollisimman tarkan suunnittelun. Valmistettavan ruoan määrä suhteutetaan päivittäiseen asiakasmäärään, ylijäämäruokaa myydään ja myös henkilöstöllä on mahdollisuus ostaa ylijäämäruokaa.

Koneiden ja laitteiden suunnitelmallisella ja oikea-aikaisella käytöllä minimoidaan sähköenergian ja veden hukkaa. Koneet ja laitteet puhdistetaan päivittäin, huolletaan vuosittain ja mahdollisiin poikkeustilanteisiin reagoidaan nopeasti. Ruokakuljetusten ajoreitit suunnitellaan tehokkaiksi. Työnohjauksessa hyödynnetään henkilökohtaisia tabletteja mm. reseptiikassa, tiedonkulussa ja ohjeistuksissa. Kankaiset suojapäähineet ovat käytössä.

Puhtauspalveluissa käytetään kangaspyyherullia käsienkuivaukseen. Käytössä ovat mikrokuituliinat ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavat puhdistusaineet. Puhtaanapidossa käytetään yhdistelmäkonetta. Vettä käytetään harkiten, kertakäyttöpyyhkeiden käyttöä vältetään ja ajoreitit työkohteiden välillä suunnitellaan tehokkaiksi.

Teema: Vesistöalueet

Jämsän pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2019. Pohjavesien suojelu otetaan huomioon erilaisten hankkeiden lupaprosesseissa. Jämsän kaupungilla on edustus vesienhoidon yhteistyöryhmässä, jossa tehdään maakunnallista yhteistyötä vesienhoidossa eri toimijoiden kesken. Jämsän kaupunki on Keski-Suomen vesi ja ympäristö ry:n jäsen ja pyrkii sitä kautta edistämään vesiensuojelua ja vesistöjen kunnostuksia Jämsän alueella.

Ympäristösuojelun valvontaresurssia ollaan vahvistamassa. Valvontatoimen tehtäväjärjestelyjen yhteydessä ympäristösuojeluun on myönnetty täyttölupa ympäristötarkastajan virkaan. Pohjavesialueiden etuosto-oikeuden käyttäminen huomioidaan kaupungin maapoliittisen ohjelman valmistelussa.

Teema: Metsät ja muut luontoalueet

Kaupunginhallituksen hyväksymästä metsäohjelmasta tehtiin valituksia hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus päätti hylätä valitukset. Päätös ei ole lainvoimainen. Metsäohjelmasta tehdyt valitukset ovat hidastaneet metsäohjelman toimeenpanoa. Jämsän kaupungin metsät ovat PEFC-sertifioituja. FSC-sertifiointin käyttöönottoa arvioidaan.

Kiinteistöillä 182-420-11-3 Särkijärvi ja 182-420-38-1 Turva sijainneet ja viljelyskäytöstä poistuneet ja yhteensä noin 3,3 ha:n suuruiset peltoalueet on metsitetty keväällä 2023 – puulajina koivu. Kaupunki käytti etuosto-oikeutta Rasuanniemen ympäristössä kiinteistöihin, joilla on merkittäviä luonto- ja muinaismuistoarvoja.

Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat

Korruptio määritellään vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöksi, joka voi olla erilaisissa ilmenemismuodoissa lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Jämsän kaupungin toimintaa ohjaa ”Eettiset pelisäännöt” -ohje, joka ottaa kantaa mm. lahjojen ja vieraanvaraisuuden vastaanottamiseen, viestinnän yhdenmukaisuuteen ja painottaa kunnan vastuullista kumppanuutta toisia yrityksiä ja järjestöjä kohtaan. ”Hyvä hallinto- ja johtamistapa” -ohje tukee kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta varmistaen osaltaan, että kaupungin omaisuutta hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja kaupungin kokonaisuus turvaten. Läpinäkyvyyttä tulee edistää kaikessa toiminnassa ja talouden hoidossa korruption ja lahjonnan ehkäisemiseksi. Jämsän kaupungin toiminnassa ei ole tunnustettu korruption tai lahjontaan liittyviä riskejä.

Jämsän kaupungissa on hyväksytty yhdenvertaisuussuunnitelma, joka perustuu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeihin. Seuranta tapahtuu henkilöstökertomuksen osana koko kaupungin tasolla. Yhdenvertaisuuteen on kiinnitettävä huomiota myös palvelujen suunnittelussa ja tarjonnassa ja erityisryhmien tarpeet tulee huomioida.

Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista, sitä täydentävää asetusta ja kaupungin omaa hankintaohjetta ja muita sääntöjä. Hankinnoissa tulee toimia vastuullisesti ja ihmisoikeuksia edistäen sekä työelämän perusnormeja noudattaen muun muassa lapsityövoiman käytön vähentämiseksi. Hallintoa ja taloutta koskevia menettelytapahojeita annetaan tarpeen mukaan.

Johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden tulee tehdä sidonnaisuusilmoitukset. Sidonnaisuuksien ilmoittamisella pyritään turvaamaan kunnan asukkaiden luottamus hallinnon riippumattomuuteen ja lisäämään päätöksenteon avoimuutta.

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma ja tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset, ulkoiset (1 000 €)	2023	2022	muutos €	muutos %
TOIMINTATUOTOT	20 888	50 627	- 29 739	-58,7 %
Valmistus omaan käyttöön	280	298	- 18	-6,1 %
TOIMINTAKULUT	- 66 091	- 188 962	122 871	-65,0 %
TOIMINTAKATE	- 44 923	- 138 037	93 114	-67,5 %
VEROTULOT	47 344	91 106	- 43 762	-48,0 %
VALTIONOSUUDET	7 089	47 272	- 40 183	-85,0 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	- 270	516	- 786	-152,3 %
Korkotuotot	421	209	212	101,3 %
Muut rahoitustuotot	249	809	- 560	-69,3 %
Korkokulut	- 928	- 492	- 436	88,5 %
Muut rahoituskulut	- 11	- 9	- 2	20,9 %
VUOSIKATE	9 241	857	8 384	977,8 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	- 8 276	- 8 631	355	-4,1 %
Satunnaiset tuotot				
POISTOERON MUUTOS	247	247		
RAHASTOJEN MUUTOS				
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 212	- 7 527	8 739	-116,1 %

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	31,6	26,8
Vuosikate/Poistot, %	111,7	9,9
Vuosikate, euroa/asukas	481,9	44,3
Asukasmäärä	19 175	19 347

Kaupunki ja liikelaitokset, ulkoinen	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	22 436 474	-218 950	22 217 524	20 888 342	-1 329 183	-5,98 %
Myyntituotot	8 595 697	-474 750	8 120 947	7 234 689	-886 258	-10,91 %
Maksutuotot	1 173 890	-73 900	1 099 990	1 103 454	3 464	0,31 %
Tuet ja avustukset	3 656 448	-62 000	3 594 448	2 717 399	-877 049	-24,40 %
Muut toimintatuotot	9 010 439	391 700	9 402 139	9 832 800	430 661	4,58 %
Valmistus omaan käyttöön	273 380		273 380	279 569	6 189	2,26 %
TOIMINTAKULUT	-68 424 563	-1 821 705	-70 246 268	-66 090 515	4 155 753	-5,92 %
Henkilöstökulut	-34 906 737	-920 008	-35 826 745	-34 700 881	1 125 864	-3,14 %
Palvelujen ostot	-20 331 090	-535 827	-20 866 917	-18 607 113	2 259 804	-10,83 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 518 776	-20 500	-7 539 276	-6 854 100	685 176	-9,09 %
Avustukset	-3 227 900	-220 000	-3 447 900	-3 273 686	174 214	-5,05 %
Muut toimintakulut	-2 440 060	-125 370	-2 565 430	-2 654 734	-89 304	3,48 %
TOIMINTAKATE	-45 714 709	-2 040 655	-47 755 364	-44 922 604	2 832 760	-5,93 %
VEROTULOT	48 700 000	-1 455 000	47 245 000	47 344 078	99 078	0,21 %
VALTIONOSUUDET	5 097 338	643 662	5 741 000	7 089 278	1 348 278	23,49 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	186 000		186 000	-269 886	-455 886	-245,10 %
Korkotuotot	274 000		274 000	420 867	146 867	53,60 %
Korkot. antolainoista liikelaitoksille	160 000		160 000	264 786	104 786	65,49 %
Muut rahoitustuotot	653 000		653 000	248 545	-404 455	-61,94 %
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	122 000		122 000	73 337	-48 663	-39,89 %
Korkokulut	-581 100		-581 100	-927 820	-346 720	59,67 %
Muut rahoituskulut	-159 900		-159 900	-11 478	148 422	-92,82 %
VUOSIKATE	8 268 629	-2 851 993	5 416 636	9 240 866	3 824 230	70,60 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-8 434 491		-8 434 491	-8 275 654	158 837	-1,88 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 434 491		-8 434 491	-8 275 654	158 837	-1,88 %
Arvonalentumiset						
SATUNNAISET ERÄT						
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
TILIKAUDEN TULOS	-165 862	-2 851 993	-3 017 855	965 212	3 983 067	-131,98 %
POISTOERON MUUTOS	246 610		246 610	246 611	1	0,00 %
VARAUSTEN MUUTOS						
RAHASTOJEN MUUTOS						
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	80 748	-2 851 993	-2 771 245	1 211 823	3 983 068	-143,73 %

Toimintatuotot ja -menot sekä toimintakate

Kaupunki ja liikelaitos yhteen lukien ulkoiset toimintatuotot toteutuivat 1,3 milj. euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden. Ulkoiset toimintatuotot laskivat edelliseen tilinpäätökseen verraten noin 29,7 milj. €. Edelliseen tilinpäätökseen verrattuna ulkoisten myyntituottojen osalta pudotusta kertyi miltei 24 milj. euroa. Ulkoiset maksutuotot romahtivat 9,3 miljoonasta 1,1 miljoonaan euroon ja tuet ja avustukset kutistuivat 5,2 miljoonasta eurosta 2,7 miljoonaan euroon. Muissa toimintatuotoissa tapahtui nousua 4,9 miljoonaa euroa. Huomattavasti kutistunut organisaatio saavutti näin suuren kasvun muissa toimintatuotoissa lähinnä hyvinvointialueelle tiloja vuokraamalla (ulkoiset vuokratuotot nousivat miltei 4 milj. €) ja pysyvien vastaavien luovutusvoitoilla, joita kertyi 0,8 milj. € enemmän kuin edellisellä tilikaudella.

Ulkoiset toimintakulut olivat tilikaudella vain 66 miljoonaa euroa, eli murto-osan edellisen tilikauden 189 miljoonan euron toimintakuluista. Tähän vaikutti luonnollisesti organisaatiomuutokset eniten, mutta lisäksi mukana on säästötoimenpiteiden vaikutusta. Toimintakulut jäivät miltei 4,2 miljoonaa euroa muutetusta talousarviosta. Henkilöstökulut laskivat 14,4 milj. euroa edelliseen tilinpäätökseen nähden, mutta suuret organisaatiomuutokset eliminoituina henkilöstökulut nousivat 1,8 milj. €. KVTES-sopimuksen kustannusvaikutus koko vuodelle oli 4,85 %. Muutettuun talousarvioon verrattuna henkilöstökulut toteutuivat 1,1 milj. euroa pienempinä. Palvelujen ostot laskivat 119 miljoonasta eurosta 18,6 miljoonaan euroon ja avustusmaksut putosivat 7,7 milj. eurosta 3,3 miljoonaan euroon. Muut toimintakulut toteutuivat 2,7 miljoonan euron suuruisina, missä on vähennystä edelliseen vuoteen puoli miljoonaa euroa.

Toimintakate pieneni edellisestä tilinpäätöksestä noin 67 % ja muutettuun talousarvioon verrattuna toimintakate oli noin 6 % pienempi.

Verotulot toteutuivat miltei muutetun talousarvion mukaisesti. Valtionosuudet toteutuivat 1,3 miljoonaa euroa arvioitua suurempina, mihin eniten vaikutti saamamme harkinnanvarainen valtionosuus, joka oli peräti 1,1 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöksen tunnuslukujen laskennassa on käytetty Jämsän asukasluvun ennakkotietoa joulukuun lopussa 2023, joka on 19 175.

Verotulot, valtionosuudet ja rahoitusosan toteutuminen

Verotulot

VEROTULOJEN KEHITYS (1 000 €)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TA+lta 2023	TP2023
Kunnallisvero	69 890	69 472	69 037	70 253	71 228	71 723	32 745	32 896
Yhteisövero	9 416	8 479	9 669	11 485	15 605	13 901	8 300	8 164
Kiinteistövero	6 107	6 087	6 157	5 635	5 886	5 481	6 200	6 284
Verot yhteensä	85 413	84 038	84 863	87 372	92 720	91 105	47 245	47 344
Muutos € / edelliseen	-1 543	-1 375	825	2 509	5 438	-1 615	-43 860	99
Muutos % edelliseen	-1,80%	-1,80%	1,00%	3%	6%	-1,80%	-48%	0,21%

VEROTULOJEN MUUTOS - %	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TA+lta 2023	TP2023
Kunnallisvero	-2,70%	-0,60%	-0,60%	1,80%	1,40%	0,70%	-54,35%	0,46%
Yhteisövero	5,30%	-10,00%	-14%	19%	35,90%	-10,90%	-40,29%	-1,64%
Kiinteistövero	-1,20%	-0,30%	1,10%	-8,50%	4,50%	-6,90%	13,12%	1,35%
Muutos yhteensä	-1,80%	-1,86%	-1,00%	3%	6%	-1,70%	-48%	0,21%

VEROJEN MUUTOS LAJEITTAIN (1 000 €)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TA+lta 2023	TP2023
Kunnallisvero	-1 949	-418	-435	1 216	975	495	-38 978	151
Yhteisövero	478	-938	1 190	1 816	4 120	-1 705	-5 601	-136
Kiinteistövero	-72	-20	70	-523	252	-405	719	84
Muutos yhteensä	-1 543	-1 375	825	2 509	5 348	-1 615	-43 860	99

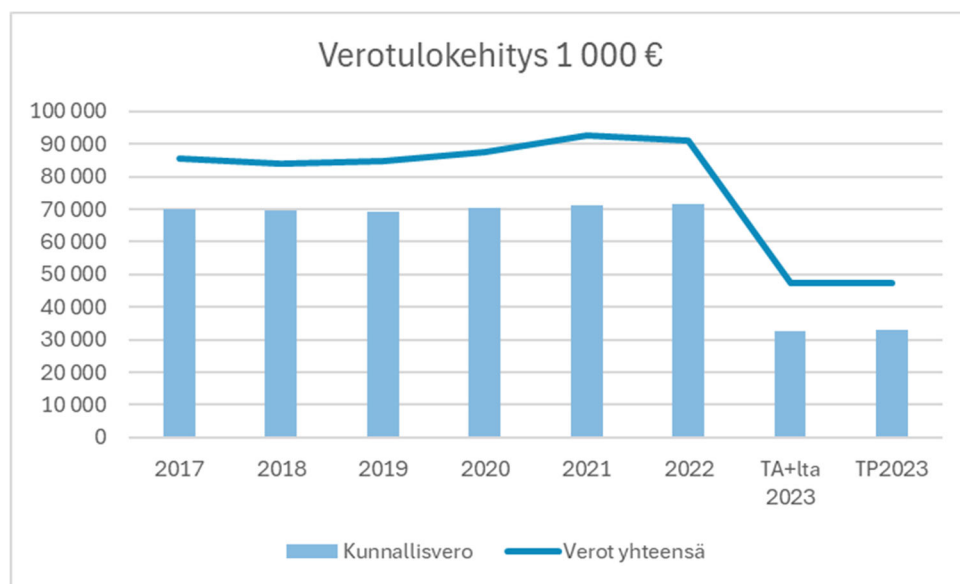
Kaupungin verotulotilitykset olivat vuonna 2023 yhteensä 47,3 milj. €. Alkuperäinen talousarvio oli 48,7 milj. € ja muutettu talousarvio 47,2 milj. €. Koko maan tasolla ennakonpidätyksen alaiset ansiotulot kasvoivat vuonna 2023 noin 5,4 prosenttia. Palkkasumma kasvoi 4,6 prosenttia, eläkkeet 7,8 prosenttia ja työttömyysetuudet 3,6 prosenttia.

Jämsän kaupungin veroprosentit	2023
Tulovero	8,36 %
Kiinteistövero yleinen	1,00 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %
Vakituiset asuinrakennukset	0,45 %
Muut asuinrakennukset	1,05 %
Kiinteistövero, voimalaitokset	2,50 %
Rakentamattomat tontit	3,00 %

Kunnallisvero

Kunnallisverotulojen ennuste Kuntaliiton verokehikossa vuoden 2023 talousarvion laadinnan aikaan syksyllä 2022 oli ollut 34,5-35 milj. € luokkaa. Vuoden 2023 ennusteissa vastaava luku oli 32,3-32,7 milj. euron tasoa. Lopullinen toteutunut kunnallisverojen tilitys oli 32,9 milj. €. Kunnallisverotilitysten talousarviota muutettiin toisessa lisätalousarviossa - 1,455 milj. € kun se alun perin oli ollut 34,2 milj. €.

Yhden veroprosentin tuotto kunnallisverossa on laskennallisesti 3,9 milj. €. Kunnallisveroprosenttia oli nostettu viimeksi vuodelle 2010. Vuodelle 2024 veroprosenttia nostettiin 1,04 prosenttiyksiköllä 9,4 %:iin. Kuntien keskimääräinen verotuloilla painotettu tuloveroprosentti vuonna 2023 oli 7,38 % ja aritmeettinen keskiarvo 8,50 %. Huolimatta kuntien keskimääräisten veroprosenttien noususta kymmenen vuoden aikana efektiivinen veroprosentti ei ole noussut. Tämä johtuu verotulojen vähennysjärjestelmästä. Jämsän kaupungin efektiivinen veroprosentti vuonna 2023 oli 6,11 %.

Yhteisövero

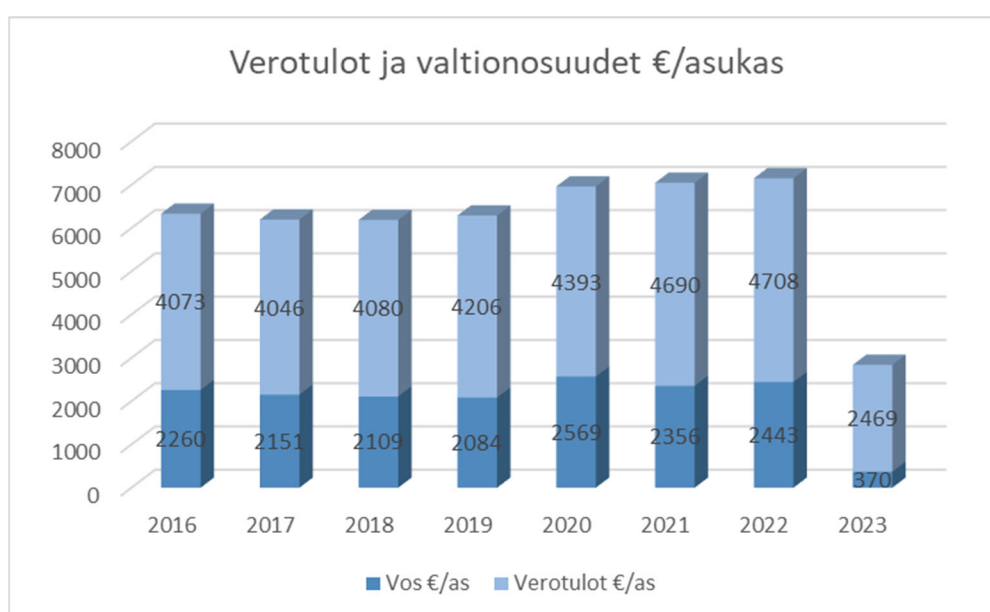
Yhteisöverotulot olivat 8,2 milj. € (talousarvio 8,3 milj. €). Yhteisöveron kuntaosuus laskettiin 0,2391:een koronavuosien 0,4213:sta ja 0,4476:sta sekä vielä vuoden 2022 osittain korotetun 0,3376:n jälkeen. Yhteisöveron jako-osuuteen vaikuttavat kunnan alueella toimivien yritysten yhteisöveromäärien lisäksi konsernien työntekijämäärät ja metsätalouden hakkuut.

Kiinteistövero

Kiinteistöverotulot olivat 6,2 milj. € (talousarvio 6,3 milj. €). Kiinteistöveron prosentit korotettiin viimeksi vuodelle 2009 ja asumisen kiinteistöveroprosentteja edelleen vuodelle 2010. Keskimääräinen veroprosentti 2023 Suomen kunnissa 1,11 % (kiinteistövero yleinen), 0,50 % (vakituiset asuinrakennukset) ja 1,21 % (muut asuinrakennukset).

Vuodelle 2024 maapohjan kiinteistövero korotettiin 1,30 prosenttiin, vakituisten asuinrakennusten veroprosenttia nostettiin 0,50 %:iin ja muiden asuinrakennusten eli vapaa-ajan asuntojen veroa nostettiin 1,20 %:iin. Rakentamattomalle tontille on määrätty 3 %:n vero. Verontilityslain mukaisille yleishyödyllisille yhteisöille on myönnetty täysi verovapaus kiinteistöverosta. Kiinteistörekisteriä on tarkistettu vuodesta 2020 alkaen KPMG:n kanssa.

Valtionosuudet

Valtionosuus koostuu peruspalvelujen valtionosuudesta, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta sekä veromenetyksen korvauksesta. Peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyy sote-siirtolaskelmista aiheutuneet muutokset ja verotuloihin perustuva valtionosuuksien tase.

Koska hyvinvointialueuudistuksessa linjattiin, että kunnista siirtyvät kustannukset rahoitetaan kunnista siirtyvillä tuloilla, eikä valtio osallistu kustannuksiin lainkaan, kuntien rahoitusjärjestelmästä tuli jakojäännös, joka ei perustu kuntien nykyisiin, vaan poistuneisiin tehtäviin. Sote-tasausperiaatteesta tuli monille kunnille tärkein valtionosuusrahoituksen tasoa määrittävä laskentaperuste, minkä vuoksi osa kunnista ei saa valtionosuuksia lakisääteisiin tehtäviin lainkaan ja toisilla sote-erät ovat suuressa roolissa.

Hyvinvointialueuudistuksessa linjattiin lisäksi, että veronmaksajan asema ei saa muuttua ja täten kunnallisveroa leikattiin tasasuuruisesti riippumatta siitä, mikä osuus kunnallisverosta on tarvittu sote-kustannusten rahoittamiseen. Tasasuuruinen veroprosenttileikkuri repäisi suhteelliset erot suuriksi – aiemmin kallein kunnallisveroprosentti oli 1,4-kertainen halvimpaan, nyt se on 2,5-kertainen (4,4-10,8 %). Jämsäläinen 40 000 euroa ansaitseva kuntalainen maksaa vuonna 2024 kunnallisveroa noin 1 660 euroa enemmän kuin vähiten maksava ja toisaalta noin 465 euroa vähemmän kuin eniten maksava.

Jämsän sote-kulujen muutos vuodesta 2019 vuoden 2022 tason siirtyviin kustannuksiin oli 15,3 %. Vaihteluväli Suomen kunnissa oli -18,4-37,1 %. Tämä herättää monia kysymyksiä. Ensinnäkin onko sote-kustannukset kirjattu kaikissa kunnissa samalla tavalla ja toiseksi, oliko kahden vuoden sote-kustannukset ja yhden vuoden verotulot oikea tapa määrittää rahoitus, jolla kunta järjestää lasten kasvatuksen ja koulutuksen. Tämän lisäksi eri maakunnissa sote-palvelut oli järjestetty täysin eri tavoin ja esimerkiksi siksi palkkaharmonisaatiota toteutettu eri tahdissa.

Jämsän valtionosuudet vuonna 2023 olivat yhteensä 7,1 milj. €, josta harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 1,1 milj. €.

VALTIONOSUUDET	€
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta ja sote-eriä	307 073
Sote-erät	3 692 874
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	-69 368
Kaupungin peruspalvelujen valtionosuus	3 930 579
Opetustoimen ja kulttuuritoimen valtionosuus	-1 275 072
Veromenetyksen korvaus	3 333 771
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	1 100 000
Valtionosuudet yhteensä	7 089 278

Ennakkolaskelmissa ja toteutuneissa valtionosuustilityksissä Jämsä sai hyvinvointialueuudistuksen siirtolaskelmien tuloksena 3,7 milj. euron suuruisen valtionosuuden (sote-erä) vuodelle 2023. Lopullisten sote-siirtolaskelmien mukaan Jämsän sote-erät vuonna 2024 ovat - 2,8 milj. €. Tästä summasta jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden lisäsiirtotarve 2024 (90 €/as.) on 1,8 milj. €. Sote-erien muutos yhteensä alkuperäisten laskelmien ja lopullisen tilanteen mukaan oli siten 6,5 milj. €.

Tämä 90 €/asukas ei ole kuitenkaan kuntakohtainen totuus, koska kuntakohtaisesti myös muutosrajoitin ja järjestelmänmuutoksen tasaus menivät uusiksi. Näin ollen kunnan "häntä" voi olla enemmän tai vähemmän kuin tuo valtakunnallisesti tasasuuruinen siivu. Siksi pitää katsoa myös, miten muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus muuttuivat 2023-2024. Näiden kolmen tekijän summa on "vos-häntä", joka aiheutui siitä, että valmistunut sote-siirtolaskelma osoittautui kuntien kannalta huonommaksi kuin siinä vaiheessa, kun vuoden 2023 valtionosuuksia määriteltäessä arvioitiin. Näiden kaikkien tekijöiden seuraus laskettuna, Jämsä sai vuonna 2023 liikaa valtionosuuksia 7 155 379 €.

Vuodelle 2024 valtionosuudet yhteensä tippuivat sen hetkisten sote-siirtolaskelmien mukaisesti 1,7 milj. euroon. Jämsä maksaa vuosina 2025-2027 näitä takaisinperittävä valtionosuuksia entistä pienempien valtionosuuksien muodossa:

- 2025	582 726 €
- 2026	483 210 €
- 2027	1 012 411 €

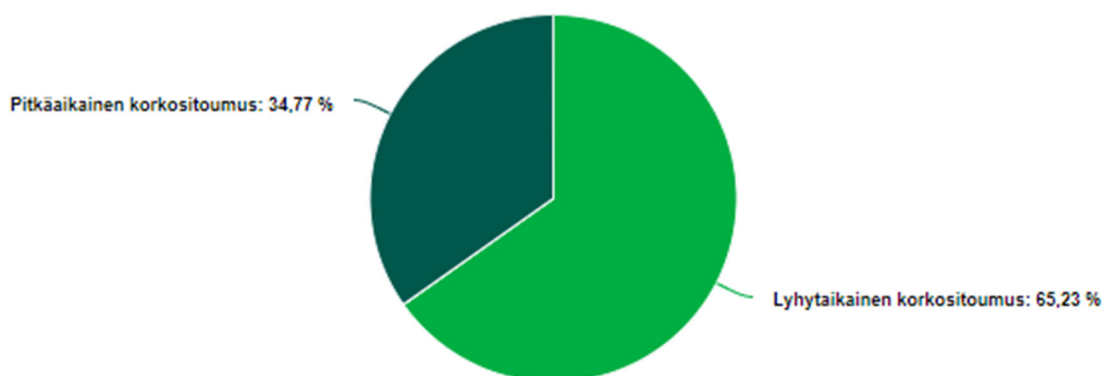
Jämsä sai harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 1,1 milj. €. Korotusta haki 56 kuntaa, joista 29 sai korotuksen. Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen johdosta.

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitustuotot ja -kulut

Anto- ja ottolainojen korot kirjautuvat kirjanpitoon lainojen korkojen maksupäivien mukaan, mutta tilinpäätöksessä tehdään niiden jaksotukset. Vuoden 2023 aikana kaupungilla ei ole ollut korkosuojauksia eikä johdannaissopimuksia. Kaupungin 23,4 milj. euron lainasalkusta 65,2 % on sidottu markkinakorkoihin ja 34,8 % kiinteisiin korkoihin. Korkokulut nousivat noin 663 000 euroon. Keskkorko edellisten 12 kuukauden aikana oli 2,72 %. Antolainojen korkotuotot olivat noin 156 000 € ja muita rahoitustuottoja kertyi noin 249 000 €. Jämsän Aluelämpö Oy ei maksanut osinkoa tilikaudelta 2022. Rahoitustuottojen ja -kulujen nettosumma oli noin -270 000 €.

Korkoriskin jakauma (ml. johdannaiset)

Vuosikate

Vuosikate ilmoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on niukimmillaan riittävä ja syntyy nollatulos. Tilinpäätöksessä vuosikate on 9,2 milj. € ja poistot 8,3 milj. € (poistoero huomioiden 8,0 milj. €) eli näin päästiin 1,2 milj. € ylijäämään. Vuosikate poistoista on 111,7 %, kun se edellisenä vuonna oli 9,9 %. Vuosikate on 482 €/asukas.

Talouden taso	Vuosikate
<u>Vahvan talouden taso</u>	VK on suurempi kuin pitkäaikaisten lainojen lyhennykset, uusinvestoinnit ja korvausinvestoinnit.
<u>Tasapainossa oleva kuntatalous</u>	VK = pitkäaikaisten lainojen lyhennykset ja korvausinvestoinnit
<u>Tasapainon alarajalla oleva kuntatalous</u>	korvausinvestoinnit.
<u>Heikkenevä talous</u>	VK = suunnitelmapoistot (=korvausinvestoinnit)
<u>Kriisitalous</u>	VK = positiivinen, mutta tilikauden tulos on negatiivinen, ilman satunnaisia eriä.
	VK= negatiivinen

Muut erät

Vuosipoistot on kirjattu suunnitelman mukaisten poistojen mukaan. Jämsän kaupunki on noudattanut poistojen kirjaamisessa kestävän talouden periaatteita. Investointivarauksia on tehty Kuoreveden koulun (1,1 milj. €), Länkipohjan koulun (noin 88 000 €) ja Vitikkalan koulun (1,5 milj. €) poistojen kattamiseksi ja niitä on tilinpäätöksessä jäljellä suluissa olevat määrät, yhteensä 2,6 milj. €. Tilivuonna 2023 poistoeroja kirjattiin noin 247 000 euroa. Vuoden 2023 tilinpäätökseen alaskirjattiin sairaalaan vuonna 2022 toteutuneet peruskorjauksen suunnittelukustannukset 154 886,07 €. Muita lisäpoistoja ei ole kirjattu.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelma on ns. kassavirtalaskelma. Tulorahoituksen korjauseriin kuuluvat mm. pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot sekä toiminnan muihin kuluihin merkityt pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot sekä pakollisten varausten kirjaukset. Korjauserä näyttää, paljonko vuosikatteeseen sisältyy nettona myyntivoittoa tai tappiota ja varausten purkua tilikaudella. Tilikauden aikana tapahtuneet omaisuuden myynnit ja niiden luovutusvoitot ja tappiot on esitetty tilikauden tuloksen muodostumisen yhteydessä jäljempänä. Investoinnit on selostettu jäljempänä toteutumisvertailun yhteydessä.

Investointien tulorahoitusprosentti kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on katettu kaupungin tulorahoituksella. Käänteinen prosenttiluku kertoo investointimenojen pääomarahoituksen osuuden ts. osuuden, joka on katettu omalla pääomalla, lainalla tai käyttöomaisuuden myynnillä. Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluku on yli kahden, tyydyttävä kun se on 1–2, ja heikko, kun tunnusluku jää alle yhden. Lainanhoitokate nousi viime tilikauden 0,23:sta 2,24:ään.

Rahoituslaskelma

Toiminnan rahavirta	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Vuosikate	9 241	857
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-1 563	-820
	7 678	37
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 254	-6 617
Rahoitusosuudet investointeihin	52	22
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 326	2 578
	-1 876	-4 017
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 802	-3 980
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	155	-682
Antolainasaamisten lisäys	-440	-1 150
Antolainasaamisten vähennys	595	468
Lainakannan muutokset	-6 424	-3 801
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 759	-4 492
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 665	691
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 153	2 645
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-476	-261
Vaihto-omaisuuden muutos	19	32
Saamisten muutos	11 667	855
Korottomien velkojen muutos	-10 057	2 017
Rahoituksen rahavirta	-5 116	-1 838
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	7 269	6 583
Rahavarat 1.1.	6 583	-12 402
	685	-5 819
Rahavarojen muutos	685	-5 819

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT (1 000 €)	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	7 408	5 250
Investointien tulorahoitus, %	177,6	13
Laskennallinen lainanhoitokate	2,41	0,26
Lainanhoitokate	2,24	0,23
Kassan riittävyys, pv	35	12
Asukasmäärä	19 175	19 347
Investointien tulorahoitus, %		
= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno		
Laskennallinen lainanhoitokate		
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)		
Lainanhoitokate		
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)		
Kassan riittävyys (pv)		
= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella		

Maksuvalmius pysyi kohtuullisen vakaana eikä kassalainaa otettu tilinpäätösvouden aikana. Kaupungin kassan riittävyys oli 35 päivää (12 pv v. 2022 ja 23 pv v. 2021).

Rahoitusasema ja sen muutokset

Rahoitusasemaa kuvaa vieraan ja oman pääoman suhteelliset osuudet koko taseesta sekä erien rakenne. Kaupungin rahoitusasema on erinomainen. Omavaraisuusaste on 67,84 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 52,10 %.

Pitkäaikaisten lainojen määrä oli vuonna 2012 huipussaan 44,9 milj. € ja vielä 2017 43,4 milj. €. Lainamäärä on vähentynyt kymmenessä vuodessa 18,5 milj. €.

Uusia antolainoja myönnettiin vuoden aikana 505 000 €:

- Jämsän Yrityskiinteistöt Oy (100 000 € Juustolan kattoremontti, 270 000 € Gradia kampusrakennus)
- Jämsänjokilaakson Jäähalli Oy (100 000 € kaukalon uusiminen ja julkisivu)
- Jämsänkosken Tekojäärata Oy (20 000 € kompressorihanke)
- Hallin seutu (15 000 €)

Kaupungin omistamat yhtiöt vähensivät antolainojaan maksusuunnitelmien mukaisesti.

PITKÄAIKAISET OTTOLAINAT JA LYHENNYKSET								
pääoma	1.1.	nosto	lyhennys	31.12.	lis /väh	korot	lainaa €/as	korot €/as
2016	30 822 658	11 000 000	4 092 100	37 712 566	6 889 908	556 438	1 767	26
2017	37 712 566	10 000 000	4 263 577	43 448 989	5 736 423	354 810	2 080	17
2018	43 448 989	4 000 000	4 530 910	42 918 078	-530 910	314 086	2 083	15
2019	42 918 078		4 531 553	38 386 525	-4 531 553	313 835	1 873	15
2020	38 386 525	4 000 000	5 176 331	37 210 194	-1 176 331	253 540	1 842	13
2021	37 210 194		4 776 596	32 433 598	-4 776 596	305 000	1 626	15
2022	32 433 598		4 492 148	27 941 450	-4 492 148	160 399	1 444	8
2023	27 941 450		4 492 040	23 449 410	-4 492 040	641 986	1 212	33

Antolainat pääoma	1.1.	Uudet	lyhennys	Pääoma 31.12	+/-	Korot	lainaa €/as	korot €/as
2015	6 783 407	70 000	435 854	6 417 553	-365 854	84 332	298	4
2016	6 417 553	138 600	641 610	5 914 543	-503 010	52 369	277	2
2017	5 914 543	154 000	610 616	5 457 927	-456 616	47 723	261	2
2018	5 457 927	850 000	347 104	5 960 822	502 896	40 646	289	2
2019	5 960 822	950 000	1 320 481	5 609 341	-351 481	39 149	278	2
2020	5 609 341	414 676	597 906	5 426 112	-183 230	35 237	273	2
2021	5 426 112	1 098 460	528 806	5 995 766	569 654	35 470	301	2
2022	5 995 766	1 549 300	627 417	6 917 649	921 883	43 301	357	2
2023	6 917 649	505 000	950 443	6 472 206	-445 443	141 710	334	7

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	113 123	120 216
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	202	495
1. Aineettomat oikeudet	4	143
2. Muut pitkävaikutteiset menot	198	352
II AINEELLISET HYÖDYKKEET	93 790	97 077
1. Maa- ja vesialueet (sis. arvonkorotukset)	18 160	17 154
2. Rakennukset	41 173	45 119
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	31 215	32 140
4. Koneet ja kalusto	1 473	1 106
5. Muut aineelliset hyödykkeet	72	72
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 697	1 485
III SIJOITUKSET	19 130	22 645
1. Osakkeet ja osuudet	12 046	15 406
3. Muut lainasaamiset	6 071	6 226
4. Muut saamiset	1 013	1 013
VAIHTUVAT VASTAAVAT	11 174	19 367
I VAIHTO-OMAISUUS	208	227
1. Aineet ja tarvikkeet	208	227
II SAAMISET	3 697	12 556
Pitkäaikaiset saamiset	22	99
1. Myyntisaamiset	22	99
Lyhytaikaiset saamiset	3 675	12 457
1. Myyntisaamiset	1 304	7 145
2. Lainasaamiset	657	740
3. Muut saamiset	960	1 926
4. Siirtosaamiset	754	2 645
III RAHOITUSARVOPAPERIT	61	61
1. Osakkeet ja osuudet	61	61
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	7 207	6 522

	2023	2022
VASTAAVAA YHTEENSÄ	124 297	139 583

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	81 678	81 095
I PERUSPÄÄOMA	77 031	77 660
III MUUT OMAT RAHASTOT	6 949	6 949
IV EDELLISTEN TILIKAUSSIEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	- 3 514	4 013
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1 212	- 7 527
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	2 645	2 892
1. Poistoero	2 645	2 892
PAKOLLISET VARAUKSET	330	330
2. Muut pakolliset varaukset	330	330
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	391	867
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	378	388
3. Muut toimeksiantojen pääomat	13	479
VIERAS PÄÄOMA	39 253	54 399
I PITKÄAIKAINEN	21 409	25 120
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 691	23 449
5. Saadut ennakot		
7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	1 718	1 671
II LYHYTAIKAINEN	17 843	29 279
Pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden ly	3 759	4 492
4. Lainat muilta luotonantajilta	4 094	3 722
6. Ostovelat	3 433	11 236
7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	771	1 029
8. Siirtovelat	5 787	8 799

	2023	2022
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	124 297	139 583

	2023	2022
Omavaraisuusaste (%)	67,84	60,17
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	52,11	28,78
Kertynyt yli-/alijäämä (1 000 €)	-2 302	-3 514
Kertynyt yli-/alijäämä (€/asukas)	-120	-182
Lainakanta 31.12. (1 000 €)	27 544	31 664
Lainakanta 31.12. (€/asukas)	1 436	1 637
Lainat ja vuokravastuut, 31.12. (1 000 €)	42 672	47 825
Lainat ja vuokravastuut 31.12. (€/asukas)	2 225	2 472
Lainasaamiset (1 000 €)	6 071	6 226
Asukasmäärä	19 175	19 347

Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot		kaupunki ja liikelaitokset		ulkoiset		
TULOT		MENOT				
Varsinainen toiminta	1 000 €			Varsinainen toiminta	1 000 €	
toimintatuotot (ulkoiset)	20 888	27,46%		toimintakulut (ulkoiset)	66 091	86,35%
verotulot	47 344	62,24%		-valmistus omaan käyttöön	-280	-0,37%
valtionosuudet	7 089	9,32%				
korkotuotot	421	0,55%		korkokulut	928	1,21%
muut rahoitustuotot	249	0,33%		muut rahoituskulut	11	0,01%
satunnaiset tuotot		0%		satunnaiset kulut		0%
Tulorahoituksen korjaukset				Tulorahoituksen korjaukset		
pysyvien vastaavien myyntivoitot	-1 576	-2,07%		+/- pakollisten varausten muutos		0%
pysyvien vastaavien myyntitappiot	13	0,02%		pysyvien vastaavien myyntitappiot		0%
Investoinnit				Investoinnit		
rahoitusosuudet						
investointimenoihin	52	0,07%		investoinnit	5 254	6,86%
pysyvien vastaavien myyntitulot	3 326	4,37%				
Rahoitustoiminta				Rahoitustoiminta		
antolainasaamisten vähennykset	595	0,78%		antolainasaamisten lisäykset	440	0,57%
pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0%		pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 759	4,91%
lyhytaikaisten lainojen lisäys	-2 333	-3,07%		lyhytaikaisten lainojen vähennys	332	0,43%
oman pääoman lisäykset		0%		oman pääoman vähennykset		0%
Kokonaistulot yhteensä	76 068	100%		Kokonaismenot yhteensä	76 536	100%
Taulukon täsmäytys						
muut maksuvalmiuden muutokset	1 153			kokonaistulot	76 068	
kassavarojen muutos	685			kokonaismenot	76 536	
	-468			erotus	-468	

Konsernin toiminta ja talous

Konserniyhtiöt ja kuntayhtymät	Kotipaikka	Omistus
Tytär yhteisöt		
Kiinteistö Oy Jämsänmäki	Jämsä	100,00 %
Kiinteistö Oy Jämsän Hekohalli (myyty 27.4.2023)	Jämsä	100,00 %
Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsän Aluelämpö Oy	Jämsä	100,00 %
Himos-Infra Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsek Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy	Jämsä	99,00 %
Kiinteistö Oy Koskenpään terveystalo	Jämsä	79,60 %
Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4	Jämsä	59,74 %
Längelmäki Halli Oy (jäähalli)	Jämsä	57,18 %
Kuntayhtymät		
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	8,99 %
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	17,88 %
Yhteis- ja omistusyhteisyyshyönteisöt 20 - 50 %	Ei eliminoida saatavia, velkoja, ostoja, myyntejä	
Jämsänjokilaakson Jäähalli Oy	Jämsä	26,64 %
Muut yhteisöt	Ei eliminoida saatavia, velkoja, ostoja, myyntejä	
Jämsänkosken tekojärata	Jämsä	19,20 %

Jämsän kaupunkikonsernin toimintaa säätelee kaupunginvaltuuston hyväksymä hallintosääntö ja konserniohje, jossa on määritelty toimintatavat konsernissa. Konserniohjetta tarkentava käytännön ohjeistus on sisällytetty liitteeseen Hyvä hallinto- ja johtamistapa Jämsän kaupunkikonsernissa. Kaupunginvaltuusto on lisäksi päättänyt omistajapoliittisista periaatteista, joka antaa puitteet yhtiöiden ohjaukselle.

Konserniyhtiöiden hallitusjäsenet oli valittu 18.10.2021 kaksivuotiskaudelle (1.1.2022 - 31.12.2023) uudella tavalla, jossa painotettiin substanssiosaamista ja yhtiöiden talouden tuntemusta. Vuoden 2023 alusta aloitti toimintansa konsernijaosto, jolle on delegoitu osa kaupunginhallituksen konsernia koskevasta päätöksenteosta. Konsernijaosto kokoontui vuoden 2023 aikana yhden kerran keväällä. Talouden tasapainottamisohjelman käynnistäminen venytti talousarvioprosessia joulukuulle asti ja konsernijaoston syksyn kokous siirtyi seuraavalle vuodelle. Konserniyhtiöiden hallitusjäsenet jatkoivat siten toimikauttaan kevään yhtiökokouksiin saakka.

Toimintavuoden aikana Kiinteistö Oy Jämsän Hekohalli myytiin 27.4.2023.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuus sekä voimavarat turvataan.

Jämsän kaupungin konserniohje on hyväksytty valtuustossa helmikuussa 2023 sisältäen omistajapoliittiset periaatteet. Konserniohjetta täydentää hyvän hallinto- ja johtamistavan toimintaohje. Konserniohjeella ohjeistetaan kaupunginvaltuuston tytäryhteisölle asettamien omistajapoliittisten linjauksien toteuttaminen ja miten tytäryhteisöjen ohjaus, seuranta, raportointi sekä valvonta on järjestetty. Toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita yhtiöille omistaja asettaa talousarvioprosessin yhteydessä.

Tilikaudella 2023 hallintosääntö määritteli konsernijohton 29.5.2023 asti: kaupunginhallitus, konsernijaosto, kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. 29.5.2023 alkaen talousjohtaja vaihtui konsernipalvelujohtajaksi. Tytäryhteisöjä on veloitettu käsittelemään ja hyväksymään konserniohje toimitelmässään, mutta epähuomiossa kaikki yhtiöt eivät ole näin menelleet. Saatujen vastausten perusteella yhtiöt käsittelevät konserniohjeen pikimmiten kevään 2024 aikana.

Kaupunkikonserniin kuuluvien merkittävimpien tytäryhteisöjen kanssa on vuoden aikana käyty konsernikeskusteluja asiakohtaisesti. Jatkuvassa yhteistyössä ovat olleet Jämsän Aluelämpö Oy, Kiinteistö Oy Jämsänmäki, Jämsän Yrityskiinteistöt Oy, Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy ja Himos-Infra Oy. Tytäryhteisöt ovat raportoineet valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja tilikauden talouden sekä riskien toteutumisen arvioinnista puolivuotisraportoinnissa konsernijohtolle. Asioiden käsittelyjen yhteydessä on tarvittaessa otettu kaupunginhallituksessa kantaa yhtiöiden toimintaan ja talouteen.

Tytäryhteisöjen oleellimmat investoinnit ja rahoitusasiat on valmisteltu sääntöjen mukaisesti yhdessä kaupungin talousjohton kanssa. Konsernitiilin piiriin kuuluvat kaikki merkittävimmät tytäryhteisöt. Kaupunkikonsernissa tiivistetään edelleen yhteistä tilojen käyttöä, hankintojen suunnittelua ja palkka- ja kirjanpito palvelujen ja taloushallinnon asiantuntemuksen käyttöä ja hyödyntämistä.

Henkilöstömäärät	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jämsek Oy	6	6	6	6/3	0	0	0
Jämsän Aluelämpö Oy	7	6	6	6	6	7	7
Kiinteistö Oy Jämsänmäki	3	4	4	3,7	4,4	3,4	3,4
Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	0,3	0,3	0,3	0,3	0,6	0,6	0,6
Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy							91

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	40 688	77 875
Toimintakulut	-95 108	-226 383
Osuus osakkuusyhteisön voitosta(tappiosta)	0	-51
Toimintakate	-54 420	-148 560
Verotulot	47 344	91 106
Valtionosuudet	23 027	62 794
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	41	-70
Muut rahoitustuotot	227	474
Korkokulut	-978	-509
Muut rahoituskulut	-52	-1 491
Vuosikate	15 189	3 745
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 201	-13 455
Arvonalentumiset	0	-62
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	2 988	-9 772
Tilinpäätössiirrot	-3	4
Tilikauden verot	-16	-44
Laskennalliset verot	0	-3
Vähemmistöosuudet	2	-80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 971	-9 895
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut (%)	42,8	34,4
Vuosikate/Poistot (%)	124,5	27,7
Vuosikate (€/asukas)	792	194
Asukasmäärä	19 175	19 347

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	15 189	3 745
Tilikauden verot	-51	-44
Tulorahoituksen korjaukset	-1 563	-519
	13 574	3 182
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-7 748	-13 989
Rahoitusosuudet investointeihin	260	22
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 326	3 017
	-4 162	-10 950
Toiminnan ja investointien rahavirta	9 413	-7 768
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-440	
Antolainasaamisten vähennys	6 302	50
	5 862	50
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	370	2 314
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 042	-7 069
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 790	652
	-7 463	-4 103
Oman pääoman muutokset	-176	-57
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	244	-97
Vaihto-omaisuuden muutos	-22	-86
Saamisten muutos	10 277	3 743
Korottomien velkojen muutos	-15 091	1 371
	-4 592	4 931
Rahoituksen rahavirta	-6 369	821
Rahavarojen muutos	3 044	-6 948
Rahavarat 31.12.	12 532	11 074
Rahavarat 1.1.	9 489	18 021
	3 044	-6 948
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (1 000 €)	13 581	10 219
Investointien tulorahoitus (%)	202,8	26,8
Laskennallinen lainanhoitokate	2,59	0,63
Lainanhoitokate	2,3	0,56
Kassan riittävyys (pv)	55	16
Asukasmäärä	19 175	19 351

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	136 053	152 593
Aineettomat hyödykkeet	249	864
Aineettomat oikeudet	4	468
Muut pitkävaikutteiset menot	216	372
Ennakkomaksut	29	24
Aineelliset hyödykkeet	134 663	150 020
Maa- ja vesialueet	19 839	18 958
Rakennukset	77 784	90 058
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 250	33 564
Koneet ja kalusto	2 859	3 383
Muut aineelliset hyödykkeet	129	130
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 802	3 927
Sijoitukset	1 141	1 708
Osakkuusyhteisöosuudet	13	417
Muut osakkeet ja osuudet	594	769
Muut lainasaamiset	364	342
Muut saamiset	169	181
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	722	718
VAIHTUVAT VASTAAVAT	23 980	27 659
Vaihto-omaisuus	751	865
Saamiset	6 473	15 721
Pitkäaikaiset saamiset	22	270
Lyhytaikaiset saamiset	6 451	15 451
Rahoitusomaisuusarvopaperit	163	299
Rahat ja pankkisaamiset	16 593	10 775
VASTAAVAA	160 756	180 969
VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA	95 484	94 599
Peruspääoma	76 710	77 660
Arvonkorotusrahasto	0	4
Muut omat rahastot	14 042	14 038
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	1 762	12 792
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	2 971	-9 895
VÄHEMMISTÖOSUUDET	119	299
PAKOLLISET VARAUKSET	330	677
Muut pakolliset varaukset	330	677
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 996	1 779
VIERAS PÄÄOMA	62 827	83 615
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	31 002	42 945
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	5 925	5 863
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	11 164	7 302
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	14 736	27 505
VASTATTAVAA	160 756	180 969

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste (%)	59,5	52,4
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	56,5	36,1
Kertynyt yli-/alijäämä (1 000 €)	4 733	2 897
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	247	150
Lainakanta 31.12. (1 000 €)	42 166	50 246
Lainakanta 31.12. (€/asukas)	2 199	2 597
Lainat ja vuokravastuut 31.12. (1 000 €)	64 415	75 533
Lainat ja vuokravastuut (€/asukas)	3 359	3 913
Lainasaamiset (1 000 €)	364	342
Asukasmäärä	19 175	19 347

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoitukseen merkityt jvk-lainasaamiset ja Muut lainasaamiset}$

Talouden tasapainottamistoimenpiteet ja niiden toteuttaminen

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätökseen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kaupungin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta, olennaisuusperiaatteen mukaisesti. Tätä varten tarpeelliset seikat on ilmoitettava liitetiedoissa.

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos 118 § mukaiset erityisen vaikeassa asemassa olevan kunnan kriteerit täyttyvät. Jämsän kaupungissa nämä kriteerit eivät vielä täyty. Tilinpäätöksen 2022 jälkeen kaupungilla on taseessaan kumulatiivista alijäämää - 3 514 097,63 €. Tilinpäätöksessä vuodelta 2023 ylijäämää syntyy 1 211 823,02 €, joten kaupungilla on tilinpäätöksen jälkeen kumulatiivista alijäämää taseessaan -2 302 274,61 €.

Konsernin osalta tilikauden tulos on ylijäämäinen 2 987 838,93 €. Tilinpäätössiirtojen jälkeen ylijäämää syntyy tilikaudelta 2 971 012,60 €, kumulatiivista ylijäämää konsernissa on tilinpäätöksen jälkeen 4 732 623,87 €.

Kuntalaki määrittää kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaaville kunnan ja kuntakonsernin tunnusluvuille tavoitearvot. Jos kunnan ja kuntakonsernin kaikki oheisen taulukon tunnusluvut alittuvat kahtena perättäisenä vuonna seurauksena voi olla arviointimenettelyn käynnistyminen. Oheisessa taulukossa verrataan Jämsän kaupunkikonsernin tunnuslukuja kuntalain asettamiin ja Manner-Suomen kuntien vuoden 2022 tilinpäätöksistä laskettuihin tunnuslukuihin.

	Jämsän kaupunkikonserni		Manner-Suomi
	TP 2023	TP 2022	TP 2022
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	124,5 %	27,8 %	149 %
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	8,36 %	21,00 %	20,01 %
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	3 359	3 913	9 390
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	2,59	0,63	1,7 (lainanhoitokate)

Vuoden 2024 talousarvion laadinta käynnistyi kaupunginhallituksen päädyttyä 12.6. käynnistää talouden tasapainottamisohjelman valmistelun. Laaditut kehyslaskelmat olivat osoittaneet taloussuunnitelmakauden (2024-2027) 24-27 miljoonan euron alijäämän. Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 16.10.2023 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta hakiessaan talouden tasapainottamisesityksen taloussuunnitelmakaudelle 2024-2027.

Kaupunginhallitus käsitteli talousarviota 2024 ja taloussuunnitelmaa 2024-2027 kokouksessaan 4.12.2023 ja päätti ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että valtuusto päättää hyväksyä talousarvion vuodelle 2024 ja -suunnitelman vuosille 2024-2027 sisältäen talouden tasapainottamisohjelman.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.12.2023 talousarvion vuodelle 2024 ja -suunnitelman vuosille 2024-2027 kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti seuraavilla muutoksilla:

- Taloussuunnitteluvuodelta 2025 poistetaan Koskenpään koulun lakkautus 1.8.2025 alkaen ja Länkipohjan koulun lakkautus 1.8.2025 alkaen,
- Taloussuunnitelmaan vuosille 2025-2027 lisätään Koskenpään ja Länkipohjan koulujen opetuksen järjestämiseen vuonna 2025 yhteensä tarvittavat 310 000 € ja vuosille 2026-2027 kullekin vuodelle 650 000 euroa.

Talouden tasapainottamisohjelman valmistelu ja kaupunginhallituksen ohjeistus seurata taloutta kaikissa toimielinten kokouksissa synnyttivät valmiuden kulusäästöihin tilikauden aikana niin, että mahdollisuus nollatulokseen oli mahdollista. Päätös valtakunnan toiseksi suurimmasta harkinnanvaraisesta valtionosuuden korotuksesta (1,1 milj. €) nosti tuloksen ylijäämäiseksi 1,2 milj. euroon.

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain mukaisesti kaupunginhallitus on toimintakertomuksen antamisen yhteydessä tehnyt esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle tilikauden tuloksen, 965 211,76

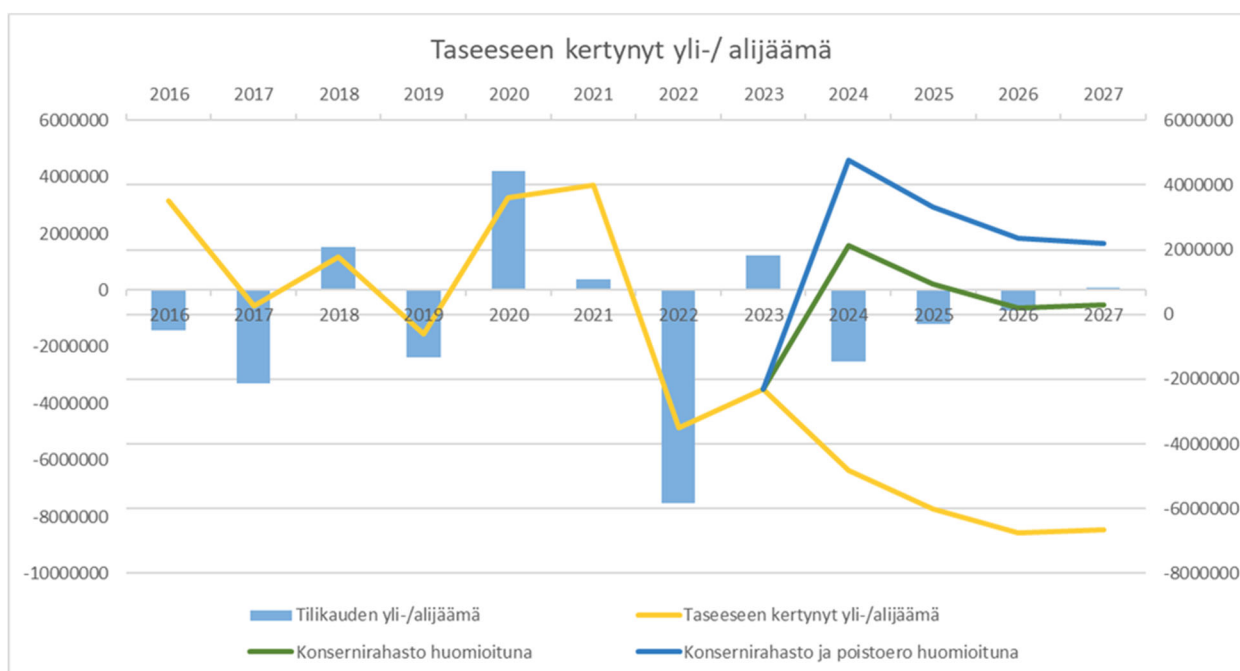
euroa, käsittelystä seuraavaa:

1. tuloutetaan investointivarauxiin liittyviä poistoeroja 246 611,26 euroa
2. ettei konsernirahastoa kartuteta
3. tilikauden ylijäämä, 1 211 823,02 euroa, siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämättilille.

Siirron jälkeen Jämsän kaupungin kumulatiivinen alijäämä on -2 302 274,61 euroa.

Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2024 talousarvioon ja arvio todennäköisestä kehityksestä

Vuoden 2024 talousarvio on reilusti alijäämäinen, -2,5 milj. €. Taloussuunnitelmakausi pidennettiin neljään vuoteen vuosiksi 2024-2027 talouden tasapainottamisen mahdollistamiseksi. Valtuuston 11.12.2023 hyväksymä taloussuunnitelma on tilinpäätöksen 2023 jälkeen ylijäämäinen 2,2 milj. € taseen puskurien (konsernirahasto 6,9 milj. € ja kertynyt poistoero 2,6 milj. €) ansiosta. Ilman poistoeron huomioimista taloussuunnitelma on vain noin 299 000 euroa ylijäämäinen. Talousarviossa 2024 ja taloussuunnitelmassa 2024-2027 talouden tasapaino arvioitiin sillä oletuksella, että tilikauden 2023 alijäämä on ensimmäisen lisätalousarvion mukainen eli - 826 245 €.

TOTEUTUMISVERTAILU

Käyttötalouden toteutuminen

Kaupunki, ei liikelaitoksia, ulk ja sis.	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %	TP 2022
TOIMINTATUOTOT	25 641 994	25 423 044	25 815 810	392 766	101,54 %	60 346 349
Myyntituotot	5 879 771	5 405 021	6 223 925	818 904	115,15 %	32 514 660
Maksutuotot	1 173 890	1 099 990	1 103 669	3 679	100,33 %	9 282 586
Tuet ja avustukset	3 656 448	3 594 448	2 709 456	-884 992	75,38 %	5 130 918
Muut toimintatuotot	14 931 885	15 323 585	15 778 760	455 175	102,97 %	13 418 185
Valmistus omaan käyttöön	205 380	205 380	251 055	45 675	122,24 %	284 233
TOIMINTAKULUT	-73 457 704	-75 257 209	-72 577 164	2 680 045	96,44 %	-199 999 137
Henkilöstökulut	-34 477 578	-35 375 386	-34 250 353	1 125 033	96,82 %	-44 940 349
Palvelujen ostot	-21 515 564	-22 051 391	-20 979 977	1 071 414	95,14 %	-129 611 521
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 159 776	-6 180 276	-5 774 410	405 866	93,43 %	-6 534 654
Avustukset	-3 227 900	-3 447 900	-3 273 686	174 214	94,95 %	-7 746 750
Muut toimintakulut	-8 076 886	-8 202 256	-8 298 738	-96 482	101,18 %	-11 165 864
TOIMINTAKATE	-47 610 330	-49 628 785	-46 510 299	3 118 486	93,72 %	-139 368 555
VEROTULOT	48 700 000	47 245 000	47 344 078	99 078	100,21 %	91 105 829
VALTIONOSUUDET	5 097 338	5 741 000	7 089 278	1 348 278	123,49 %	47 272 039
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	484 000	484 000	166 175	-317 825	34,33 %	797 676
Korkotuotot	274 000	274 000	420 867	146 867	153,60 %	209 083
Muut rahoitustuotot	641 000	641 000	234 287	-406 713	36,55 %	793 052
Korkokulut	-430 000	-430 000	-477 512	-47 512	111,05 %	-195 036
Muut rahoituskulut	-1 000	-1 000	-11 468	-10 468	1 146,81 %	-9 422
VUOSIKATE	6 671 008	3 841 215	8 089 231	4 248 016	210,59 %	-193 011
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-6 994 388	-6 994 388	-6 862 863	131 525	98,12 %	-7 060 365
TILIKAUDEN TULOS	-323 380	-3 153 173	1 226 368	4 379 541	-38,89 %	-7 253 376
POISTOERON MUUTOS	246 610	246 610	246 611	1	100,00 %	246 611
RAHASTOJEN MUUTOS						
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-76 770	-2 906 563	1 472 979	4 379 542	-50,68 %	-7 006 764

Ulkoiset ja sisäiset	TA 2023	Muutokset 2023	TA+muutokset 2023	Toteutuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Konsernipalvelut						
TOIMINTATUOTOT	3 308 848	256 950	3 565 798	3 834 831	269 033	7,54 %
TOIMINTAKULUT	-12 437 064	-460 941	-12 898 005	-12 128 187	769 818	-5,97 %
TOIMINTAKATE	-9 128 216	-203 991	-9 332 207	-8 293 356	1 038 851	-11,13 %
Kaupunginvaltuusto						
TOIMINTATUOTOT				10	10	
TOIMINTAKULUT	-227 016	2 000	-225 016	-210 186	14 830	-6,59 %
TOIMINTAKATE	-227 016	2 000	-225 016	-210 177	14 839	-6,59 %
Vaalit						
TOIMINTATUOTOT	35 200		35 200	38 755	3 555	10,10 %
TOIMINTAKULUT	-78 090	-86	-78 176	-76 365	1 811	-2,32 %
TOIMINTAKATE	-42 890	-86	-42 976	-37 610	5 366	-12,49 %
Tarkastuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT				27	27	
TOIMINTAKULUT	-58 243	-211	-58 454	-55 132	3 322	-5,68 %
TOIMINTAKATE	-58 243	-211	-58 454	-55 105	3 349	-5,73 %
Kaupunginhallitus						
TOIMINTATUOTOT	1 414 123	223 000	1 637 123	1 668 831	31 708	1,94 %
TOIMINTAKULUT	-6 272 045	-254 066	-6 526 111	-6 202 824	323 287	-4,95 %
TOIMINTAKATE	-4 857 922	-31 066	-4 888 988	-4 533 994	354 994	-7,26 %

Ulkoiset ja sisäiset	TA 2023	Muutokset 2023	TA+muutokset 2023	Toteutuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Hallintopalvelut						
TOIMINTATUOTOT	1 325 457	15 250	1 340 707	1 450 800	110 093	8,21 %
TOIMINTAKULUT	-2 846 132	-110 551	-2 956 683	-2 796 871	159 812	-5,41 %
TOIMINTAKATE	-1 520 675	-95 301	-1 615 976	-1 346 071	269 906	-16,70 %
Talouspalvelut						
TOIMINTATUOTOT	382 060	18 700	400 760	464 489	63 729	15,90 %
TOIMINTAKULUT	-1 965 192	-87 152	-2 052 344	-1 828 176	224 168	-10,92 %
TOIMINTAKATE	-1 583 132	-68 452	-1 651 584	-1 363 688	287 896	-17,43 %
Matkailu ja markkinointi						
TOIMINTATUOTOT	152 008		152 008	211 919	59 911	39,41 %
TOIMINTAKULUT	-990 346	-10 875	-1 001 221	-958 631	42 590	-4,25 %
TOIMINTAKATE	-838 338	-10 875	-849 213	-746 712	102 501	-12,07 %
Sivistystoimi						
TOIMINTATUOTOT	3 519 490	-155 900	3 363 590	3 454 832	91 242	2,71 %
TOIMINTAKULUT	-41 005 790	-974 810	-41 980 600	-41 739 526	241 074	-0,57 %
TOIMINTAKATE	-37 486 300	-1 130 710	-38 617 010	-38 284 694	332 316	-0,86 %
Sivistystoimen hallinto						
TOIMINTATUOTOT	240		240	2 257	2 017	840,30 %
TOIMINTAKULUT	-268 842	-3 516	-272 358	-285 752	-13 394	4,92 %
TOIMINTAKATE	-268 602	-3 516	-272 118	-283 495	-11 377	4,18 %
Varhaiskasvatus						
TOIMINTATUOTOT	1 265 140	-70 300	1 194 840	1 221 250	26 410	2,21 %
TOIMINTAKULUT	-12 133 976	-187 064	-12 321 040	-12 183 246	137 794	-1,12 %
TOIMINTAKATE	-10 868 836	-257 364	-11 126 200	-10 961 996	164 204	-1,48 %
Perusopetus						
TOIMINTATUOTOT	1 379 310		1 379 310	1 375 147	-4 163	-0,30 %
TOIMINTAKULUT	-22 057 856	-611 522	-22 669 378	-22 601 769	67 609	-0,30 %
TOIMINTAKATE	-20 678 546	-611 522	-21 290 068	-21 226 622	63 446	-0,30 %
Lukiokoulutus						
TOIMINTATUOTOT	46 000	15 000	61 000	81 659	20 659	33,87 %
TOIMINTAKULUT	-2 143 646	-69 419	-2 213 065	-2 179 221	33 844	-1,53 %
TOIMINTAKATE	-2 097 646	-54 419	-2 152 065	-2 097 562	54 503	-2,53 %
Elämänlaatupalvelut						
TOIMINTATUOTOT	828 800	-100 600	728 200	774 519	46 319	6,36 %
TOIMINTAKULUT	-4 401 470	-103 289	-4 504 759	-4 489 538	15 221	-0,34 %
TOIMINTAKATE	-3 572 670	-203 889	-3 776 559	-3 715 018	61 541	-1,63 %
Elinvoima						
TOIMINTATUOTOT	18 813 656	-320 000	18 493 656	18 526 147	32 491	0,18 %
TOIMINTAKULUT	-20 014 850	-363 754	-20 378 604	-18 709 451	1 669 153	-8,19 %
TOIMINTAKATE	-995 814	-683 754	-1 679 568	67 750	1 747 318	-104,03 %
Maankäyttö ja elinvoima						
TOIMINTATUOTOT	2 882 547	-300 000	2 582 547	1 984 684	-597 863	-23,15 %
TOIMINTAKULUT	-3 252 774	-35 013	-3 287 787	-2 160 244	1 127 543	-34,29 %
TOIMINTAKATE	-370 227	-335 013	-705 240	-175 560	529 680	-75,11 %
Kunnallistekniset palvelut						
TOIMINTATUOTOT	1 580 470	-50 000	1 530 470	2 162 112	631 642	41,27 %
TOIMINTAKULUT	-6 846 359	-38 937	-6 885 296	-6 593 541	291 755	-4,24 %
TOIMINTAKATE	-5 060 509	-88 937	-5 149 446	-4 180 374	969 072	-18,82 %
Tilapalvelut						
TOIMINTATUOTOT	14 044 589	30 000	14 074 589	14 068 664	-5 925	-0,04 %
TOIMINTAKULUT	-9 244 353	-280 309	-9 524 662	-9 421 913	102 749	-1,08 %
TOIMINTAKATE	4 800 236	-250 309	4 549 927	4 646 751	96 824	2,13 %
Valvontatoimi						
TOIMINTATUOTOT	306 050		306 050	310 687	4 637	1,52 %
TOIMINTAKULUT	-671 364	-9 495	-680 859	-533 753	147 106	-21,61 %
TOIMINTAKATE	-365 314	-9 495	-374 809	-223 066	151 743	-40,49 %

Konsernipalvelut

Toimialajohtaja: kaupunginjohtaja

Konsernipalvelujen toimialan kokonaisuuteen kuuluvat valtuuston, kaupunginhallituksen ja tarkastuslautakunnan sekä keskusvaalilautakunnan toiminta. Konsernipalvelujen toimialaan kuuluu edellisten toimielinten tulosalueiden lisäksi vielä hallintopalvelut, talouspalvelut sekä matkailu ja markkinointi.

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	3 308 848	3 565 798	3 834 831	269 033	107,54 %
Myyntituotot	1 677 287	1 692 537	1 855 875	163 338	109,65 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	860 561	880 561	796 054	-84 507	90,40 %
Muut toimintatuotot	771 000	992 700	1 182 902	190 202	119,16 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-12 437 064	-12 898 005	-12 128 187	769 818	94,03 %
Henkilöstökulut	-5 255 127	-5 462 146	-4 809 488	652 658	88,05 %
Palvelujen ostot	-4 281 402	-4 313 624	-4 146 974	166 650	96,14 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-98 350	-98 350	-81 275	17 075	82,64 %
Avustukset	-2 027 300	-2 242 300	-2 168 183	74 117	96,69 %
Muut toimintakulut	-774 885	-781 585	-922 267	-140 682	118,00 %
TOIMINTAKATE	-9 128 216	-9 332 207	-8 293 356	1 038 851	88,87 %

Konsernipalvelujen toimialalla toimintatuotot ylittivät budjetin noin 269 000 eurolla. Ylityksen takaa löytyy muun muassa Jämsän Terveys Oy:ltä saatu korvaus oikeudenkäyntikuluista, hyvinvointialueelta todellisten kustannusten perusteella laskutetut ICT-hankinnat, yms. Ylitystä selittää myös muutamat tulot, joita ei budjetointivaiheessa vielä osattu arvioida, kuten esimerkiksi yhden kehittämishankkeen jatkorahoitus. Toimintakulut toimialalla jäivät noin 770 000 euroa alle muutetun talousarvion. Suurin säästö syntyi henkilöstökuluista. Tähän vaikutti osaltaan heinäkuussa voimaan tullut lakiuudistus, jonka myötä palkkatuella palkattujen palkkamenot jäivät yli 400 000 euroa arvioitua pienemmiksi. Talouden tasapainottamistarpeeseen reagoitiin jo kuluneen tilikauden aikana ja mm. palvelujen ostoissa pystyttiin säästämään.

Toimialan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Konsernijohtamisen ja omistajaohjauksen ohjeistus ovat ajan tasalla ja niitä noudatetaan.
Mittari	Laadullinen arviointi
Toteutumisen arviointi	Ohjeet ovat päivitettyjä ja käytössä. Laadullista arviointia ei ole suoritettu.

Tavoite	Päätöksenteko ja johtaminen on johdonmukaista. Luottamus yhteiseen tekemiseen on lisääntynyt. Yhteinen näkemys strategisista tavoitteista.
Mittari	Talouden keskeiset tunnusluvut.
Mittari	Strategia on päivitetty.
Mittari	Työelämän laatu qwl.
Toteutumisen arviointi	Taloustilanteen merkittävästi kiristyessä myös näkemykset strategisista tavoitteista ovat eriytyneet ja heikentäneet yhteistä tekemistä ja luottamusta. Valtuustokaudet ylittävä johdonmukaisuus on heikentynyt.
Tavoite	Elinvoimaorganisaatio on vakiinnutettu osaksi kaupungin toimintoja.
Mittari	Elinvoimaorganisaatiouudistuksen vaikuttavuusarviointi.
Toteutumisen arviointi	Elinvoimaorganisaation toiminta on vakiintunutta ja yhteistyötä toimialojen välillä kehitetään. Arviointia ei ole suoritettu.
Tavoite	Konsernipalvelujen kehittäminen (laatu ja prosessit) sekä organisaatiomuutokset.
Mittari	Selvitys organisaatiomuutoksesta, päättäminen ja toimeenpanon aloittaminen.
Toteutumisen arviointi	Talousohjelman mukaisesti konsernihallinnon toimintoja järjestetään uudelleen henkilöstön supistuessa. Työvoimaviranomaisen tehtävät siirtyvät valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa. Jämsän konsernihallinto valmistautuu ottamaan vastaan kahdeksan kunnan vastuuviranomaisen tehtävät ja liikkeenluovutuksella siirtyvän henkilöstön.
Tavoite	Yhteistyö ja henkilöstöressurssien käyttö tiimien välillä on tiivistä. Osaamista jaetaan.
Mittari	Työelämän laatu qwl.
Toteutumisen arviointi	Toteutuu hyvin. Talousohjelman edellyttämänä tiivistyminen jatkuu.

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilöressurssien riittävyys, henkilöstön jaksaminen.	2	3	6
Arviointi	Organisaation supistuessa on tehtäväkuvien, työmäärän mitoituksen ja pririsoinnin oltava kunnossa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä prosessien sujuvuuteen sekä työhyvinvoinnin edistämiseen.			
Toimenpide	Tehtäväkuvien ja toimivallan tarkastaminen. Työkuormien kohtuullistaminen ja tasaaminen. Välttämättömät lisärekrytoinnit. Sijaisuuksien varmistaminen. Sähköisten työvälineiden käyttöön ottaminen ja hyödyntäminen. Henkisen kuormituksen huomioiminen.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilöstön laaja ja nopeatahtinen eläköityminen. Asiantuntemuksen ja hiljaisen tiedon katoaminen.	2	3	6
Arviointi	Ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla, tehtäväkuvien laajentamisella ja osaamisen kehittämisellä voidaan hillitä riskin vaikutuksia.			
Toimenpide	Rekrytointien oikea-aikaisuus ja onnistuminen. Riittävän pitkät perehdytykset. Työnantajakuvan parantaminen. Toimialan organisaation kehittäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Oikeudellisiin riita-asioihin liittyvät taloudelliset riskit.	3	1	3
Arviointi	Oikeuslaitoksen päätökset ovat merkittävässä tapauksissa olleet Jämsän kaupungin vaatimusten mukaisia.			
Toimenpide	Oikeudellisen asiantuntemuksen ostaminen ja jatkuvuuden varmistaminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Toimialaan kohdistuviin ulkoisiin muospaineisiin ei kyetä varautumaan riittävästi (hyvinvointialue, TE-palvelujen siirtyminen kunnille, äkillinen rakennemuutos jne.) Päätöksiä tehdään ohuen tiedon varassa. Korjausliikkeitä tarvitaan.	2	2	4
Arviointi	Varautuminen ja ennakoiva tiedonhankinta pienentävät ulkoisen muutoksen kohtaamiseen liittyvää riskiä. Uudistuksiin varaudutaan riittävän laajalla valmistelulla.			
Toimenpide	Laaja-alainen ja koordinoitu valmistelu. Ennakointi. Valmistelun resursointi.			

Kaupunginvaltuusto

Toiminnan kuvaus

Kuntalain mukaan valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja tässä ominaisuudessa päättää toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä hallinnon järjestämisestä kaupungin toiminta-ajatuksen ja strategian pohjalta.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Valmistelun avoimuuden lisääminen, uusien osallisuutta edistävien vuorovaikutteisten kommunikointi- ja viestintätapojen hyödyntäminen valmistelussa ja viestinnässä.
Mittari	Valtuustoseminaarit, iltakoulut.
Mittari	Kumppanuustilaisuudet.
Mittari	Aloitteet osallistavassa budjetoinnissa.
Toteutumisen arviointi	Valtuustoseminaareja ja iltakouluja pidetty ajankohtaisista aihealueista. eJämsä palautekanava edelleen käytössä Aloitteet osallistavassa budjetoinnissa: 17kpl ideoita saatiin joista 4 eteni äänestysvaiheeseen ja joista 2 eteni toteutukseen. Rahaa tähän kului 30 000 € . Talousohjelmaan liittyen pidettiin kuntalaistilaisuuksia kylillä ja verkossa.
Tavoite	Johdonmukainen päätöksenteko. Toimintakulttuurin kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen. Uuden kaupunginvaltuuston perehdyttäminen jatkuu.
Mittari	Sujuvat päätöksentekoprosessit.
Mittari	Koulutustilaisuudet
Toteutumisen arviointi	Valtuustoryhmien puheenjohtajat kokoontuvat säännöllisesti. Valtuuston seminaarit ja iltakoulut toteutuvat suunnitelman mukaan.
Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut,Hyvä asuminen,Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki,Ympäristö	
Tavoite	Uuden strategian mukainen toiminta
Mittari	Uuden strategian jalkauttaminen
Toteutumisen arviointi	Toteutunut osittain, syksyn 2023 painopiste ollut talouden tasapainottamisessa. Valtuusto uudisti mm palkkiosääntöään.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT			10	10	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset					
Muut toimintatuotot			10	10	
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-227 016	-225 016	-210 186	14 830	93,41 %
Henkilöstökulut	-66 600	-66 600	-70 226	-3 626	105,44 %
Palvelujen ostot	-98 157	-96 157	-86 238	9 919	89,68 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			-461	-461	
Avustukset					
Muut toimintakulut	-62 259	-62 259	-53 262	8 997	85,55 %
TOIMINTAKATE	-227 016	-225 016	-210 177	14 839	93,41 %

Talouden toteuma kaupunginvaltuuston tulosalueella on alittanut budjetoidun melkein 15 000 eurolla. Palveluiden ostot ovat vähentyneet budjetoidusta 10 000 € ja suurimmat säästöt ovat tulleet koulutus-, majoitus- ja matkustuskuluissa.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Valtuuston kokoukset	7	6	6
Valtuustoseminaarit	2	2	2
Valtuuston iltakoulut	1	2	
Valtuustoaloitteet	11	12	7
Kaupungin asukasluku	19 351	19 500	19 175
Toimintakate € / as.	- 12,27	- 11,9	- 10,96

Vaalit

Tulosalueen esimies: hallintojohtaja

Toiminnan kuvaus

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, joka toimii sekä kunta- että valtiollisissa vaaleissa. Keskusvaalilautakunta huolehtii yhdessä vaalikohtaisten vaalilautakuntien ja -toimikuntien kanssa laissa määrätyistä vaalien valmistelu-, järjestely- ja tarkastustehtävistä.

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelystä kunnassa. Kuntavaaleissa se huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta ja tuloslaskennasta. Vaalilautakunnat ja -toimikunnat hoitavat vaalipäivän ja laitosäänestyksen toimittamisen.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Aluevaalien toteuttaminen
Mittari	Virheetön lopputulos
Mittari	Saatavilla on helposti riittävä määrä vaalitoimitsijoita
Toteutumisen arviointi	Toteutettu virheettömästi.
Tavoite	Vaaliorganisaation toimintavarmuus. Varautuminen avainhenkilöiden eläköitymiseen. Vaalitiimi toimii suunnitellusti.
	Valmistautuminen Suomen tasavallan presidentin vaaleihin, jotka toimitetaan 2024.
Mittari	Vaalitiimi toimii suunnitellusti.
Toteutumisen arviointi	02/2024 Presidentinvaalit suoritettu virheettömästi. Vaalitiimin henkilöstöriskit on hallittu.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	35 200	35 200	38 755	3 555	110,10 %
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	35 200	35 200	38 755	3 555	110,10 %
Muut toimintatuotot					
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-78 090	-78 176	-76 365	1 811	97,68 %
Henkilöstökulut	-53 690	-54 076	-63 569	-9 493	117,56 %
Palvelujen ostot	-7 750	-7 450	-9 362	-1 912	125,67 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13 250	-13 250	-2 392	10 858	18,05 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-3 400	-3 400	-1 042	2 358	30,64 %
TOIMINTAKATE	-42 890	-42 976	-37 610	5 366	87,51 %

Vaalit-tulosalueen toimintakulut henkilöstökulujen osalta ylittivät 9 500 eurolla ja palvelujen ostot 1 900 eurolla. Vaalimainostelineiden hankinta siirtyi vuodelle 2024 joka selittää Aineet, tarvikkeet ja tavarat määrärahan alituksen 10 000 eurolla.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Keskusvaalilautakunnan kokoukset	7	5	4
Äänioikeutettujen lukumäärä	16 712	16 500	16 500
Toimintakate € / äänioikeutettu	- 0,89	- 2,27	- 2,28

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta 1.8.2021 - 31.5.2025

Jäsen:

Tero Silván, puheenjohtaja
Markku Kankainen, varapuh.johtaja
Helena Salminen
Kyösti Rahkonen
Sirpa Rintala
Tuula Koponen
Jyrki Kokko

Varajäsen:

Pertti Takanen
Lasse Rikkonen
Marketta Salonen
Arja Maunula
Sami Äikäs
Elina Koivumäki
Tapani Lappalainen

Toiminnan kuvaus

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan tehtävänä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta arvioi myös, onko sisäinen valvonta riittävää ja tutkii tilinpäätöksen sisältämän tiedon oikeellisuuden ja riittävyyden. Tarkastuslautakunta laatii toimikaudelleen arviointisuunnitelman ja sen pohjalta vuosittaisen työohjelmansa ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunta valvoo myös kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan toimikausi on 2021-2024. Lautakunnan tehtävät jatkuvat siihen saakka, kun toimikauden viimeisen tilikauden tilintarkastus on suoritettu.

Kaupungin tilintarkastusyhteisöksi on valtuusto 24.5.2021 (§ 34) valinnut BDO Auditor Oy:n vuosille 2021-2022. Optiot vuosille 2023-2024 päätettiin lunastaa valtuuston päätöksellä 7.11.2022 § 153 BDO Auditor Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Minna Havia-Niemi.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima	
Tavoite	Arvioinnin työohjelman laatiminen tilivuodelle 2023 arviointisuunnitelman 2021-2024 pohjalta.
Mittari	Työohjelman 2023 toteutumisen seuranta
Toteutumisen arviointi	Toteutuu suunnitellusti
Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi tilivuodelta 2023
Mittari	Arviointikertomus vuodelta 2023
Toteutumisen arviointi	Valmistelussa

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT			27	27	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset			27	27	
Muut toimintatuotot					
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-58 243	-58 454	-55 132	3 322	94,32 %
Henkilöstökulut	-24 013	-24 224	-20 963	3 261	86,54 %
Palvelujen ostot	-33 480	-33 480	-33 204	276	99,18 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			-60	-60	
Avustukset					
Muut toimintakulut	-750	-750	-904	-154	120,59 %
TOIMINTAKATE	-58 243	-58 454	-55 105	3 349	94,27 %

Tarkastustoimen tulosalueen toimintakulut olivat 55 100 euroa. Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat talousarvioon nähden 3 200 eurolla ja palvelujen ostot 300 eurolla.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Tarkastuslautakunnan kokoukset	12	12	13
Tilintarkastuspäivät	43	35	36
Toimintakate € / as.	- 3,27	- 3,09	- 2,87

Kaupunginhallitus

Tulosalueen esimies: kaupunginjohtaja

Toiminnan kuvaus

Kaupunginhallituksen tulosalueella on sellainen toiminta, joka kaupungin kokonaisedun vuoksi on katsottu hyväksi hoitaa tulosalueella, jota johtaa kaupunginjohtaja. Tulosalueen toimintaa ovat maaseututoimi, ympäristöterveydenhuollon palvelut, joukkoliikenne, hankintapalvelut, työllistäminen, henkilöstö- ja konsernijaostot sekä osa kaupungin hankerahoituksella toteutettavasta toiminnasta. Kuluneen tilikauden aikana maaseututoimen yhteistoimintasopimus purkautui Keuruun kaupungin päätöksellä.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Joukkoliikenteen palvelutaso vastaa kysyntää.
Mittari	Joukkoliikenteen vuorotarjonta vastaa kysyntää ja joukkoliikenteen käyttö lisääntyy.
Toteutumisen arviointi	Joukkoliikenteen liikennöitsijä vaihtunut 1.11.2023 liiketoimintakaupan vuoksi. Saadun palautteen perusteella tehdään reittikokeiluja kesän 2024 aikana.
Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Kaupungin hallinto, taloudenhoito, päätösvalmistelu ja täytäntöönpano on laadukasta ja tehokasta.
Mittari	Reklamaatioiden määrä.
Tavoite	Valmistelun avoimuuden lisääminen, uusien kommunikointi- ja viestintätapojen hyödyntäminen valmistelussa ja viestinnässä.
Mittari	Uudet digitaaliset vaikuttamiskanavat.
Mittari	Kuntalaistilaisuuksien määrä.
Mittari	Osallistuva budjetointi.
Toteutumisen arviointi	Kaupunginhallitukselle annetut infot jatkuvia. eJämsä käytössä, jota kautta kuntalaiset voivat antaa palautetta ja kehittämisehdotuksia. Myös uusia verkkolomakkeita otettu käyttöön. Kts myös kaupunginvaltuuston tavoitteiden toteutuminen.
Tavoite	Matkailupalvelujen ja markkinoinnin parantaminen. Työllisyyttä ja elinvoimaa edistävät toimenpiteet rakennemuutoksen jälkeen. Käynnistyvä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
Mittari	Matkailijatilastot, asiakaspalautteet, palvelujen käyttöaste, verkkopalvelujen käyttötilastot.
Mittari	Yhteistyöverkostojen toiminnan määrä

Tavoite	Työllisyyden lisääminen ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen erillisten työllisyshankkeiden avulla. Te palvelujen siirtymisen (2025) valmistelu	
Mittari	Työttömyysaste.	Toteuma 12/2023 13,7
Mittari	KELA:n kuntaosuus.	Toteuma 12/2023 1 777 828
Toteutumisen arviointi	Jämsän kaupungin työttömyysaste on pysynyt edellisen vuoden kaltaisena, ollen keskimäärin 13.3% Kelan kuntaosuus on pysynyt vuoden 2022 tasolla	

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 414 123	1 637 123	1 668 831	31 708	101,94 %
Myyntituotot	3 600	3 600	2 387	-1 213	66,31 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	680 523	700 523	528 079	-172 444	75,38 %
Muut toimintatuotot	730 000	933 000	1 138 365	205 365	122,01 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-6 272 045	-6 526 111	-6 202 824	323 287	95,05 %
Henkilöstökulut	-2 031 246	-2 106 090	-1 558 818	547 272	74,01 %
Palvelujen ostot	-2 023 261	-1 980 783	-2 032 252	-51 469	102,60 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 450	-23 450	-35 838	-12 388	152,83 %
Avustukset	-2 027 300	-2 242 300	-2 168 183	74 117	96,69 %
Muut toimintakulut	-166 788	-173 488	-407 734	-234 246	235,02 %
TOIMINTAKATE	-4 857 922	-4 888 988	-4 533 994	354 994	92,74 %

Kaupunginhallitus -tulosalueen toimintatuotot vuonna 2023 olivat 1 668 800 euroa ja toimintakulut 6 203 000 euroa. Talousarvioon verrattuna tuotot ylittyivät 31 700 eurolla. Kulut puolestaan alittivat talousarvion noin 323 300 eurolla. Toimintatuottojen ylitykseen vaikuttaa Jämsän Terveys Oy:n maksama korvaus. Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat 547 200 euroa, Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kulut ylittyi 12 400 euroa ja palvelujen ostot ylittyivät 51 500 euroa.

Heinäkuussa vuonna 2023 tuli voimaan lakiuudistus koskien palkkatukea, jonka myötä palkkatuella työllistäminen hankaloitui ja velvoitetyöllistettävien määrä oli arvioitua pienempi. Vuoden 2023 toimintatuotot palkkatuen osalta jäivät 215 850 euroa pienemmiksi ja palkkatuella palkattujen palkkamenot jäivät 432 058 euroa pienemmiksi. Lakiuudistuksen myötä myös palveluiden ostot pienenevät velvoitetyöllistettävien osalta 37 383 eurolla. Kelan työmarkkinatuen kuntaosuus alittui 22 127 euroa.

Työllisyyden kuntakokeilun henkilöstökulujen nousua ei ole huomioitu lisätalousarvion yhteydessä ja henkilöstökulut ylittyivät 6 500 euroa. Työllisyyden kuntakokeilun kustannuspaikalle on kirjattu myös työllisyysaluevalmistelun ensimmäisen vaiheen Mikko Kesä Oy:n selvitystyö 10 800 euroa, joten asiantuntijapalveluiden ostot ylittyivät kyseisellä summalla.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Hallituksen kokoukset	22	24	25
Taloustyöpaja			1
Hallituksen iltakoulut	9	6	2
Toimintakate € / as.	- 306,66	- 258,58	- 236,45

Hallintopalvelut

Tulosalueen esimies: hallintojohtaja

Toiminnan kuvaus

Hallintopalvelujen tulosalueeseen sisältyy tulosityksikköinä hallintopalvelut, tietohallinto ja henkilöstöpalvelut.

Hallintopalvelut

Hallintopalvelujen tehtäväkokonaisuudesta tiimille kuuluvat kaupungin keskitetyt hallintopalvelut, kaupunginhallituksen, -valtuuston, lautakuntien sekä johtokuntien ja toimikuntien kokousten valmistelu, kaupungin asianhallinnan, tiedonohjauksen, tiedonhallinnan sekä asiakirjahallinnon järjestäminen, kirjaamotoiminnot, arkistot sekä muita eri toimialojen toimistotehtäviä.

Tietohallinto

Tietohallinnon yhtenä keskeisenä tehtävänä on tietoturvan ylläpito ja kehittäminen, laitteiden, verkon ja tietojärjestelmien kehittämisen, käytettävyyden sekä jatkuvuuden turvaamisen lisäksi.

Tietoturvapoikkeamien estäminen ja niihin varautuminen tapahtuu osin teknisin keinoin, mutta myös käyttäjien ohjeistus ja ohjeiden noudattaminen on erittäin tärkeässä roolissa. BDO Oy suoritti IT-tarkastuksen Jämsän kaupungissa jälleen syksyllä 2023. Seurantatarkastuksen tuloksena BDO:n tarkastajat totesivat, että aiemmin annetut kehityssuosituksot on otettu huomioon.

Ukrainan sodan myötä kyberturvallisuus on yhä tärkeämmässä asemassa. Tämän seurauksena on laadittu kaupungin yleinen kyberturvallisuusriskien arviointi, sekä riskinhallintasuunnitelma. Työ tulee olemaan jatkuvan tarkastelun kohteena ja sen pohjalta laaditaan toimialakohtaiset lisäykset. Kyberturvallisuuden ja jatkuvuuden hallinnan käytännön harjoittelua on valmiusharjoitusten lisäksi tehty osallistumalla valtakunnalliseen Taisto-kyberturvallisuusharjoitukseen.

Kaupungin sähköpostijärjestelmä siirrettiin kokonaisuudessaan pilveen ja Helpdeskin tiketöintijärjestelmä uusittiin. Tietojärjestelmäkehittämisen lisäksi palvelinteknologiaan tehtiin merkittävä uudistus päivittämällä kalustoa ja siirtymällä uudempiin palvelinsovellusversioihin. Lisäksi Jämsän kaupunki on edelleen hyödyntänyt VM:n myöntämää digitukirahoitusta. Hankerahoituksen avulla on kehitetty kaupungin sähköisiä palveluita, otettu käyttöön sähköinen allekirjoitus, sekä panostettu henkilöstön digiosaamiseen. Tietohallinto on yhdessä vesiliikelaitoksen, jätehuollon ja talouspalveluiden kanssa läpikäynyt paljon työllistäviä prosesseja, kuten laskutusta. Näihin työprosesseihin pyritään saamaan helpotusta automatisoimalla rutiineja rajapintojen ja robotiikan keinoin.

Hyvinvointialueet käynnistyivät 1.1.2023. Suomen historian suurin muutosprosessi on jatkunut edelleen. Tietohallinto tuottaa ICT-tukipalveluita Keski-Suomen hyvinvointialueelle, liittyen lähinnä terveysyhtiöiden toimintaan palvelusopimuksen päättymiseen 31.8.2025 saakka. Vuoden 2023 aikana on valmisteltu Jämsän Terveys Oy:n liikkeenluovutusta yhteistyössä HYVAKSin ja Pihlajalinnan tietohallintojen kanssa. TE24-uudistus on suunnitteluvaiheessa ja kuntayhteistyön lisäämiseen panostetaan.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalvelut huolehtii Jämsän kaupungin työnantajavelvoitteista kuten mm. henkilöstön työsuhteasioista ja yhteistoiminnasta sekä koordinoi henkilöstösuunnittelua ja henkilöstöraportointia sekä vastaa hyvinvointityön vaikutusten seurannasta ja arvioinnista.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Vuoden 2022 aikana päivitettyjen ohjeiden yhdenmukainen soveltaminen käytäntöön (asiakirjoista perittävät maksut ja taksat, tietopyynnöt jne)
Mittari	Asiakaspalaute
Toteutumisen arviointi	Asiakirjahallinnon ja henkilöstöhallinnon toimintaohje hyväksytyt.
Kilpailukyky ja elinvoima	
Tavoite	Sähköisen arkistoinnin kilpailuttamisen loppuun saattaminen ja valitun sovelluksen asteittainen käyttöönotto. Sähköisen kokousjärjestelmän versiopäivitys ja käyttöönotto vuoden 2023 alussa,
Mittari	Onnistunut muutos
Toteutumisen arviointi	Sähköinen kokousjärjestelmä käytössä. Sähköisen arkistoinnin markkinakartoitus meneillään.

Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Palveluprosessien ja niihin liittyvien ICT-toimintojen ylläpito, kehittäminen ja uudistaminen. Valtakunnallisten ja alueellisten ICT-ratkaisujen valmisteluun osallistuminen ja edelleen kehittäminen.
Mittari	Ajantasaiset käyttöjärjestelmät, ohjelmistot, laiteympäristö ja tietoliikenneyhteydet.
Toteutumisen arviointi	Kuntayhteistyön kehittäminen jatkuu. Laukaan tietohallinnon kanssa on läpikäyty ICT-palvelukokonaisuudet. Keuruun kanssa ollaan kartoittamassa yhteistyömahdollisuuksia. ICT-hankkeita on tilinpäätöksessä kuvatuin osin saatu eteenpäin. Kehittämistyö ja palveluiden pitäminen ajan tasalla sekä tietoturvasuunnitelma on jatkuvaa tietohallinnon työtä. Eläköityvien työntekijöiden tilalle on rekrytoitu uudet osaajat ja perehdytys on saatu onnistuneesti päätökseen. Kilpailutusten osalta tehtiin mobiililaitte- ja monitoimilaittekilpailutukset, työasemien ja niiden oheislaitteiden kilpailutus käynnistettiin joulukuussa 2023 ja on valmistumassa
Tavoite	Tietojohdamisen kehittäminen ottamalla käyttöön henkilöstöä koskeva PowerBi -raportointi (jatkuva henkilöstötietojen raportointi)
Mittari	Aktiivinen ja tehokas raportointityökalun käyttö.
Toteutumisen arviointi	PowerBi raportoinnin osalta ilmennyt ennalta-arvaamattomia vaikeuksia.
Tavoite	Hyvinvointijohtamisen kehittäminen erityisesti vuosiraportoinnin sekä mittareiden osalta ja uuden hyvinvointisuunnitelman/kertomuksen mukainen toiminta.
Mittari	Vuosittainen hyvinvointiraportti talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä sisältää keskeiset kaupunkitaso ja toimialakohtaiset hyvinvointimittarit.
Toteutumisen arviointi	Hyvinvointiryhmä on kokoontunut suunnitellusti. Hyvinvointityö siirtyy lopullisesti hyvinvointikoordinaattorille 1.1.2024.
Tavoite	Toimintaprosessien ja lomakkeiden sähköistäminen Tiedonhallintamallin kehittäminen ja jalkauttaminen Digitaalinen hallinto tavoitteeksi hyvän hallinnon lisäksi
Mittari	Sähköinen arkisto kilpailutettu ja käyttöönottoaiheessa
Mittari	Tiedonhallintamallin soveltamista pilotoitu
Mittari	Sähköinen allekirjoitus käyttöön
Toteutumisen arviointi	Sähköisiä lomakkeita otettu käyttöön. Tiedonhallintamallin toimialakohtaiset kehittämissuunnitelmat käynnistetty mallin jalkauttamista varten. Sähköinen allekirjoitus otettu käyttöön.

Tavoite	Henkilöstöpolitiikan, henkilöstösuunnittelun ja toimintakulttuurin kehittäminen
Mittari	Onnistunut muutos
Mittari	Oikea määrä henkilöstöä oikeassa paikassa
Toteutumisen arviointi	Työhyvinvointiohjelman laatiminen on käynnistynyt yhteistyössä FCG:n kanssa. Johtamisen kehittäminen on käynnistynyt yhteistyössä Kuntoboss Oy:n kanssa. Talousohjelmaan liittyvät yhteistoimintamenettelyt ja yhteistyö neuvotteluosapuolten kanssa on käynnistynyt. TE24 muutokseen liittyvä yhteistoiminta on käynnistynyt.
Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut,Hyvä asuminen,Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki,Ympäristö	
Tavoite	Hyvinvointialueen rajapinnat alkavat hahmottumaan
Mittari	Onnistunut muutos
Toteutumisen arviointi	Vanhusneuvosto on osallistunut Teamsin välityksellä maakunnalliseen vanhusneuvostojen päivään. Tilaisuutta pidettiin onnistuneena. Osallistuttu hyvinvointialueen muihin yhteisiin tapaamisiin.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 325 457	1 340 707	1 450 800	110 093	108,21 %
Myyntituotot	1 323 127	1 338 377	1 424 879	86 502	106,46 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	1 330	1 330	22 804	21 474	1 714,58 %
Muut toimintatuotot	1 000	1 000	3 118	2 118	311,79 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-2 846 132	-2 956 683	-2 796 871	159 812	94,59 %
Henkilöstökulut	-1 457 195	-1 490 746	-1 464 137	26 609	98,22 %
Palvelujen ostot	-994 599	-1 071 599	-1 019 401	52 198	95,13 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-42 550	-42 550	-31 084	11 466	73,05 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-351 788	-351 788	-282 249	69 539	80,23 %
TOIMINTAKATE	-1 520 675	-1 615 976	-1 346 071	269 906	83,30 %

Hallintopalvelut-tulosalueen toimintatuotot vuonna 2023 olivat 1 450 800 euroa ja toimintakulut 2 797 000 euroa. Talousarvioon nähden tuottoa oli 110 100 euroa enemmän ja kulut puolestaan alittivat talousarvion noin 160 000 eurolla.

Hallintopalvelut tulosyksikön toimintatuotot olivat 56 400 euroa (lisäystä talousarvioon 1 500 euroa) ja toimintakulut 753 200 euroa (alitusta talousarvioon 15 500 euroa). Henkilöstökulut olivat 510 300 euroa ja alittivat talousarvion 21 700 eurolla. Syynä talousarvion alitukseen oli opintovapaa. Palvelujen ostot oli 128 300 euroa ja ylitystä tuli 9 500 euroa. Ylitys johtui mm. arkiston muutosta Seppolantieltä Koivutielle tulleista kuluista ja asianhallintaohjelmaan tehdystä päivityksistä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -ostot oli 8 700 euroa ja talousarvio ylittyi 1 200 euroa. Muut toimintakulut olivat 105 800 euroa ja alitusta talousarvioon 4 500 euroa.

Tietohallinnon tulosityksikön toimintatuotot olivat 1 380 600 euroa (ylitystä talousarvioon 101 700 euroa) ja toimintakulut 1 417 100 euroa (ylitystä talousarvioon 77 500 euroa). Toimintatuottojen lisäys johtui todellisten kustannusten perusteella hyvinvointialueelta laskutetuista menoista sekä terveysyhtiön etälääkäreiden lisenssien laskutuksista. Henkilöstökulut olivat 651 900 euroa ja ne ylittivät talousarvion 44 900 eurolla. Syynä ylitykseen oli tuplamiehitys eläköityneiden ja rekrytoitujen siirtymäajalla sekä palkkojen KVTES-korotukset. Palvelujen ostot oli 669 200 euroa ja ylitystä tuli 35 000 euroa. Ylityksen syynä oli Ready Solutionin laskutus (Power BI) sekä puhtauspalvelumenojen kasvu muuton myötä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -ostot oli 18 000 euroa ja talousarvio alittui 11 500 euroa.

Muut toimintakulut olivat 78 000 euroa ja ylitystä talousarvioon 9 200 euroa, joka johtui tietohallinnon vuokratkustannusten noususta Kenraalintielle muutettaessa (toimisto-, palvelintilat sekä koulutusluokka).

Henkilöstöpalvelut-tulosityksikön toimintatuotot olivat 13 700 euroa (alitusta talousarvioon 6 800 euroa) ja toimintakulut 626 500 euroa (alitusta talousarvioon 221 900 euroa). Henkilöstökulut olivat 301 900 euroa ja ne alittivat talousarvion 49 700 eurolla. Alitukseen vaikutti mm. se ettei tykyratkaisujen tekemiseen ollut tarvetta, työsuojeluvaltuutetun ja pääluottamusmiesten kulut oli arvioitu toteutunutta suuremmiksi. Palvelujen ostot olivat 221 900 euroa ja alitusta tuli 96 700 euroa. Alituksen syynä oli järjestelmien arvioitua edullisemmat kustannukset, ulkopuolisia asiantuntijoita ei käytetty arvioitua määrää (ja niihin saatiin myös ulkopuolista tukea KEVALta), koulutuksissa hyödynnettiin Eduhousen koulutuksia. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -ostot oli 4 300 euroa ja talousarvio alittui 1 200 euroa. Muut toimintakulut olivat 98 400 euroa ja alitusta talousarvioon 74 300 euroa. Alitus talousarvioon nähden johtui Edenred-kortin palautuksista edellisiltä vuosilta.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 60,69	- 85,47	- 70,2

Talouspalvelut

Tulosalueen esimies: konsernipalvelujohtaja

Toiminnan kuvaus

Talouspalvelujen tulosalue vastaa kaupungin talousarvion ja -suunnitelman sekä tilinpäätöksen laadinnasta sekä valvoo ja ohjeistaa talouden ja omaisuuden hoitoa, koordinoi kaupungin laskentatoimintaa ja huolehtii palkkojen sekä laskujen maksusta. Kaupungin vakuutuspalvelut, kirjanpito-, maksuliikenne- ja palkanlaskentapalvelut hoidetaan keskitetysti taloushallinnosta. Rahoitusta, konsernitiilin käyttöä ja maksuvalmiutta koordinoidaan koko kaupunkikonsernin tasolla. Taloustiimin tehtävät ovat laajempia kuin perinteinen taloustoimi, tiimille kuuluvat myös mm. monet laskutukset sekä eri toimialojen taloustehtävissä tukeminen kuten mm. ostolaskujen käsittely. Tulosalue koostuu talouspalvelujen, kirjanpito- ja palkkahallinnon kustannuspaikoista.

Kaupungin talouden ohjausjärjestelmä on keskitetty. Tytäryhteisöt noudattavat konserniohjeen mukaisesti kaupungin antamia ohjeita rahoituksen suunnittelussa ja talouden järjestämisessä. Kaupunkikonsernin riskienhallinta hoidetaan myös keskitetysti talouspalveluista. Palkanlaskentapalveluja on tuotettu sopimusperusteisesti myös Kuhmoisten kunnalle.

Talouspalvelut laskuttaa palveluistaan liikelaitoksia ja konserniyhtiöitä. Myös kaupungin eri toimialoja laskutettiin sisäisesti vielä vuonna 2023. Käytännöstä luovuttiin vuoden 2024 alusta, koska tukipalvelupalveluluokan kustannukset vyörytetään operatiivisille palveluluokille.

Vuoden 2023 aikana talousjohtaja perehdytti konsernipalvelujohtajan tehtäviinsä ja uusi kirjanpitoapäällikkö tarttui toimeen syksyn aikana.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut	
Tavoite	Taloushenkilöstön resursointi
Mittari	Aikatauluissa pysyminen normaalin työajan puitteissa.
Toteutumisen arviointi	Kaksi taloussihteeriä eläköityi keväällä ja samoihin aikoihin silloinen kirjanpitoapäällikkö irtisanoutui. Konsernipalvelujohtaja aloitti 8.5. ja uusi kirjanpitoapäällikkö 9.10.2023. Yksi toimistos sihteeri irtisanoutui syksyllä ja resurssivajeen ratkaisua haetaan robotisoinnin lisäämisestä. Isot muutokset resursseissa ovat haastaneet henkilöstöä venymään, eikä saldojen hienoiselta kerääntymiseltä olla vältytty.
Tavoite	TOPA-hankkeen hyödyntäminen. Tehtäväkokonaisuuksien suunnittelu ja sijaistuksien varmistaminen tukee tehtävien hoidon varmuutta ja ajantasaisuutta.
Mittari	Toimenkuvien läpikäynti tehty ja tehtäväkokonaisuudet muodostettu.
Toteutumisen arviointi	Kirjanpitoapäällikkö on täsmentänyt ulkoisen laskennan tiimin työtehtäviä ja konsernipalvelujohtaja taloussuunnittelutiimin. Tehtäväkokonaisuuksien täsmentäminen on jatkuva prosessi.
Tavoite	Toimintojen automatisoiminen.
Mittari	Talousarvio ja tilinpäätös sekä neljännesvuosiraportit luodaan talousdokumentti-järjestelmällä.
Toteutumisen arviointi	Toimintojen automatisointi on aiheuttanut ainakin toistaiseksi manuaalista täsmäyttämistä eri järjestelmien kesken. Opiferuksella toteutetaan jo kaikki suunnitellut raportoinnit, eli tilinpäätökset, talousarviot ja osavuosikatsaukset. Opiferukseen saadaan koko ajan lisää automaattisesti muodostuvia talouden taulukoita.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	382 060	400 760	464 489	63 729	115,90 %
Myyntituotot	340 560	340 560	418 793	78 233	122,97 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	1 500	1 500	5 916	4 416	394,42 %
Muut toimintatuotot	40 000	58 700	39 780	-18 920	67,77 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-1 965 192	-2 052 344	-1 828 176	224 168	89,08 %
Henkilöstökulut	-1 148 509	-1 235 661	-1 135 098	100 563	91,86 %
Palvelujen ostot	-668 683	-668 683	-556 436	112 247	83,21 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 100	-12 100	-8 943	3 157	73,91 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-135 900	-135 900	-127 699	8 201	93,97 %
TOIMINTAKATE	-1 583 132	-1 651 584	-1 363 688	287 896	82,57 %

Talospalvelujen tulosalueen toimintatuotot vuonna 2023 olivat 463 738 euroa ja toimintakulut 1 794 564 euroa. Talousarvioon nähden tuotot ylittyivät noin 64 000 eurolla. Kulut puolestaan alittivat talousarvion noin 224 000 euroa. Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat noin 101 000 euroa ja palvelujen ostot noin 112 000 euroa.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 77,4	- 87,35	- 71,12

Matkailu ja markkinointi

Tulosalueen esimies: matkailu- ja markkinointijohtaja

Toiminnan kuvaus

Tulosalue vastaa kaupungin strategisista markkinointi-, matkailu- ja viestintätoimenpiteistä. Tulosalueelta johdetaan ja kehitetään kaupungin sisäistä ja ulkoista markkinointia, viestintää sekä matkailutoimialaa. Operatiivista toimintaa toteutetaan yhdessä eri toimialojen, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Matkailutoimialan kehittämistä johtaa yritysedustajista ja virkahenkilöistä koostuva matkailun johtoryhmä. Tulosalueelta johdetaan lisäksi kaupungin asiakaspalvelutiimin esimiestyö. Kaupunkikonsernin markkinointi- ja viestintätoimenpiteiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen yhdessä toimialojen kanssa on ollut keskeinen tavoite ja työtä jatketaan.

Matkailun kehittämistyötä on toteutettu tiedolla johtaen (strategia, matkailun aluetaloustutkimus, markkinatilanneanalyysit). Kehittämishankkeet ovat yritys- ja strategialähtöisiä. Himos-Jämsä-matkailualueen toimintaympäristön kehittämishanke kohdistui reitistöjen sekä digitaalisen markkinoinnin kehittämiseen. Hanke päättyi kesäkuussa. Uutta kilpailukykyä Himosjämsä matkailuun -hanke päättyi lokakuussa. Hankkeen keskeisinä toimenpiteinä oli mm. yrityksille suunnattu digitaalinen kasvuohjelma, matkailun aluetalousselvitys, tapahtuma- ja vaikuttajamarkkinointi sekä Secto Rally Finlandin toimenpiteitä. Ylä-Pirkanmaan kuntien sekä Jämsän yhteinen Matkalla Suomen Sydämessä -matkailuverkoston yhteismarkkinointiin keskittynyt hanke päättyi osaltamme vuoden lopussa. Visit Jyväskylä Region yhteistyökumppanuuden toinen vuosi toteutti Keski-Suomen matkailustrategiaan liittyviä, yhdessä sovittuja toimenpiteitä. Kansainvälisen, maakunnallisen hankkeen valmistelu aloitettiin.

Jämsä-brändin tunnettuuden lisäämiseen liittyviä toimenpiteitä toteutettiin monikanavaisella markkinoinnilla ja viestinnällä, paikallisella ja valtakunnallisella näkyvyydellä, digitaalisella markkinoinnilla, tapahtuma- ja messumarkkinoinnilla. Jamsa.fi sekä visithimosjamsa.fi -sivustot ovat laajoja kokonaisuuksia ja sivustojen kehittämistyötä sekä analytiikkaa toteutetaan jatkuvasti. Viestinnässä toteutetaan lähtökohtaisesti konsernitason viestintää, joka luo pohjan ja ohjeistuksen toimialojen viestinnälle. Nettisivusto- ja somealustoilla tehtävä työ päätösviestinnän, rekrytointi- ja kriisiviestinnän ohessa, on merkittävä osa viestinnän työkenttää. Viestintä on osallistunut Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen valmistelutyöhön ja suunnitteluprosessiin osana Jämsän vastuukunnan roolia. Mediapankin laaja uudistamistyö käynnistettiin.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima			
Tavoite	Matkailupalvelut ja matkailijoiden määrä lisääntyvät		
Mittari	Rekisteröidyt yöpymiset per vuosi	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		270 000	284 000
Toteutumisen arviointi	Rekisteröity kotimainen ja ulkomainen majoitus vuonna 2023 oli yhteensä 284 000. Edellisen vuoden vastaava luku oli 289 000. Huomioitavaa on se, että rekisteröimätön majoitus Himos-Jämsän matkailualueella on merkittävä (eli alle 20 vuodepaikan majoitus).		
Tavoite	Jämsä-brändien (Jämsä, Himos-Jämsä) tunnettavuus		
Mittari	Asiakastutkimus / brändin tunnettavuus (% vastanneista)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		20	60
Toteutumisen arviointi	Kaupungin brändi uudistettiin talvella 2021 ja nyt oli hyvä ja perusteltu aika tehdä bränditutkimus brändin tunnettuudesta. Brändikyselyyn vastasi 429 henkilöä Vastanneista yli 60 % tunnisti kaupungin nykyisen visuaalisen ilmeen. Myös kaupungin käyttämät iskulauseet olivat jääneet hyvin mieleen. Kaupungin brändiuudistus kokonaisuudessaan on saanut positiivista palautetta. Himos-Jämsä-matkailun brändäys on otettu myös yrityksissä hyvin vastaan.		
Tavoite	Kaupungin uusi verkkosivusto		
Mittari	Verkkosivuston himosjamsa.fi kävijämäärä/käyttäjät per vuosi	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		200 000	139 021
Mittari	Verkkosivuston jamsa.fi kävijämäärä/käyttäjät per vuosi	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		260 000	148 000
Toteutumisen arviointi	Jamsa.fi -verkkosivuston käyttäjämäärä vuonna 2023 on 148 000 (256 344 vuonna 2022). Uudet käyttäjät 144 935 ja edellisen vuoden luku on 245 172. Himosjamsa.fi -verkkosivuston käyttäjämäärä on 139 021, vuoden 2022 luku on ollut 162 017. Vuoden 2022 ja 2023 verkkosivustojen käyttäjämäärät eivät ole yhteismitallisia, koska Google Analytics siirtyi Universal Analytics (UA) mittauskokonaisuudesta Google Analytics G4 -mittauskokonaisuuteen. Muutoksessa ei ole ollut käytettävissä yhteismitallista, oikeaa dataa kävijämääristä. Vuoden 2022 käyttäjämäärät ovat vanhan mittauskokonaisuuden lukuja, joita ei voida pitää relevantteina vertailussa.		

Kilpailukyky ja elinvoima,Hyvä asuminen,Ympäristö			
Tavoite	Matkailustrategiaa tukeva matkailun kehittämishanke - Uutta kilpailukykyä Himos-Jämsän matkailuun.		
Mittari	Himos-Jämsä tapahtumamarkkinoinnin konseptointi	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1	1
Mittari	Vaikuttajamarkkinoinnin konsepti	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1	1
Mittari	Tuotteistuksen ja digitaalisuuden ostettavuuden kasvuojelma (yritystä)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		3	14
Mittari	Tiedolla johtaminen - aluetaloustutkimus	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1	1
Toteutumisen arviointi	Hanke on päättynyt lokakuussa 2023. Hankkeen tavoitteet saavutettiin, se toteutti Himos-Jämsän matkailustrategian toimenpiteitä suunnitellusti ja taloudellisesti. Toimenpiteet saivat erittäin hyvän palautteen hankkeessa mukana olleilta yrityksiltä.		
Kilpailukyky ja elinvoima,Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki			
Tavoite	Kaupungin näkyvyys eri medioissa		
Mittari	Julkaistujen tiedotteiden lkm ePressissä / v	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		200	228
Mittari	Medianäkyvyys/osuma printti- ja verkkolehdistä / kk	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		700	392
Mittari	Näkyvyyden lisääntyminen, osuma Jämsä mainittu somessa	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 800	1 700
Toteutumisen arviointi	Näkyvyyden lisääntyminen, osuma Jämsä mainittu somessa 1.1.-31.12.2023 yhteensä 21 000 osumaa, keskimäärin 1700 osumaa/kk. Vuoden 2022 osuma oli yhtenevä. Julkaistujen tiedotteiden määrä ePressissä vuonna 2023 yhteensä 228 kpl/19 kpl/kk, on hieman laskenut edellisestä vuodesta (251 kpl/22 kpl). Medianäkyvyys printti- ja verkkolehdistä vuonna 2023 yhteensä 4 700 osumaa/392 osuma/kk on laskenut 17,5 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta (5 700/475/kk). Kasvavassa määrin päivittäisuutisointi on siirtynyt sosiaaliseen mediaan, missä tapahtuu jatkuvasti uudistusta ja liikehdintää uusien ja jo olemassa olevien kanavien välillä.		

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	152 008	152 008	211 919	59 911	139,41 %
Myyntituotot	10 000	10 000	9 817	-183	98,17 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	142 008	142 008	200 473	58 465	141,17 %
Muut toimintatuotot			1 630	1 630	
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-990 346	-1 001 221	-958 631	42 590	95,75 %
Henkilöstökulut	-473 874	-484 749	-496 676	-11 927	102,46 %
Palvelujen ostot	-455 472	-455 472	-410 080	45 392	90,03 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 000	-7 000	-2 498	4 503	35,68 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-54 000	-54 000	-49 377	4 623	91,44 %
TOIMINTAKATE	-838 338	-849 213	-746 712	102 501	87,93 %

Talouden toteuma tulosalueella on alittanut budjetoidun melkein 105 000 eurolla. Toimintatuotot ovat kasvaneet budjetoidusta Himos-Jämsä matkailualueen toimintaympäristöhankkeen puolen vuoden jatkorahoituksen varmistuttua loppuvuodesta 2022. ICT-palveluiden ostot ovat vähentyneet budjetoidusta. Laaja kaupungin verkkosivujen uudistus valmistui kesälle 2022, ja vuodelle 2023 ennakoitiin uuteen sivustoon sekä ICT-palvelujen ostoon enemmän palvelujen ostoja kuin realisoitui.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate €/asukas	- 36,9	- 44,92	- 38,94

Sivistystoimi

Toimialajohtaja: sivistystoimenjohtaja

Sivistyslautakunta

Jäsenet

Jyrki Niittymaa, puheenjohtaja
Heikki Paavisto, varapuheenjohtaja
Aki Lemmetyinen
Tiina Altti
Saara Peutere-Heikka
Lea Hiekkämäki
Veli-Erkki Ruotsalainen
Taika Olin

Timo Salokorpi

Varajäsenet

Ilkka Salminen
Leo Värelä
Ari Sarin
Päivi Lindqvist
Leila Seppälä
Pauliina Kokko
Ville Erkkilä
Karita Puttonen 29.5.2023 asti
Sahala Eila 29.5.2023 alkaen
Katja Minkkinen

Sivistyslautakunnan kokouksia oli yhteensä neljätoista. Käsitellyjä asioita oli yhteensä 148 pykälää.

Yleistä

Tulevaisuuden osaamista kaikille.

Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella ja terveillä elämäntavoilla.

Sivistystoimiala on ollut v. 2023 kaupungin keskeinen hyvinvointipalveluja järjestävä, tuottava ja niille toimintaedellytyksiä varmentava toimiala.

Talousohjelmasta

Talousohjelmasta saadun ohjeen mukaisesti toimialalla pyrittiin säästäväisyyteen v. 2023 aikana. Tämä näkyy tiliryhmän aineet, tarvikkeet ja tavarat määrärahan alituksena. Taloutta seurattiin entistäkin tarkemmin. Kaupungin taloudellinen tila heikkeni ja tämän johdosta valmisteltiin vuosille 2024-2027 talousohjelma rinnan talousarvion valmistelun kanssa. Valmistelun yhtäaikaisuus osoittautui melko työlääksi ja monipolviseksi. Talousohjelmaa valmisteltiin toimialan johtoryhmän, tulosalueiden johtoryhmien ja yksikköjohtajien tasolla. Talousohjelmaan liittyen järjestettiin vanhempainiltoja ja osallistuttiin erilaisiin tilaisuuksiin. Vanhempainilloissa olivat mukana sivistyslautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja virkakuntaa. Osasta toimenpiteistä laadittiin ennakkovaikutusten ja lapsivaikutusten arvioinnit. Näiden arviointien valmisteluun osallistuivat vaikuttamistoimielimien edustajat ja eri yksiköiden edustajia. Sivistystoimialan osuuteen sisältyi laaja lausuntokierros. Kuntalaiskysely toteutui koko ohjelman osalta. Talousohjelman toimeenpano käynnistettiin vuoden 2024 alussa.

Kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 päättämä oppilasmääräraja alittui Koskenpään koulun ja Länkipohjan koulun osalta lukuvuoden 2023-2024 alussa. Kaupunginhallitus käynnisti lakkauttamisprosessit. Vuoden 2024 talousarviosta ja vuosien 2025-2026 talousohjelmasta päättäessään kaupunginvaltuusto päätti, etteivät ko. koulujen lakkauttamiset sisälly talousohjelman toimenpiteisiin. Lakkauttamisprosessin keskeyttämistä valmistellaan hallintopäätökset keväen 2024 aikana.

Ammatillisen koulutuksen selvitys

Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakennetta koskeva selvitystä valmisteltiin. Selvityshenkilönä toimi ammattikasvatusneuvos KTM Timo Karkola. Selvitystyötä ohjasi kaupunginjohtajan perustama ohjausryhmä. Selvitystyön etenemisestä pidettiin sekä sivistyslautakunta että kaupunginhallitus informoituna. Selvitystyö luovutettiin kaupungille vuoden 2024 alussa.

Uudistuksista on kooste hallinnon tulosalueen osuudessa ja niitä on kuvattu tulosalueiden kohdalla.

Ikäluokkien kehitys ja palvelutarve sekä asiakasmäärät on arvioitu kunkin tulosalueen kohdalla. Lasten ja nuorten ikäluokkien pieneneminen vaikuttaa palvelutarpeisiin ja edellyttää ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Tämä on ollut vallitseva toimintapa toimialalla jo pitkään.

Tulosalueiden toimintavuosi toteutui pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti niin talouden kuin toiminnan osalta. Tulosalueiden tavoitteiden mukaiset **painopistealueiden arvioinnit** sivistyslautakunta on käsitellyt toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Korkeakoulu yhteistyö

Paikallisia korkeakouluopintoja koordinoi ja suunnittelee työryhmä, joka kokoontui neljä kertaa vuodessa. Työryhmässä on mukana myös Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun edustajat. Jyväskylän ammattikorkeakoulu aloitti syksyllä 2022 lähihoitajasta sosionomiksi -polkuopinnot. Sosionomitutkintoa on suorittamassa neljä (4) toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevaa varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa/ avustajaa (kaupunginhallituksen 3.5.2022 § 128 pilotointi). Oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty muun muassa Jyväskylän yliopiston kanssa niin, että Jokivarren päiväkotitoimii kehittäjäpäiväkotiverkostossa ja yhtenä harjoittelupäiväkotina varhaiskasvatuksen opiskelijoille.

Kevätlukukaudella 2023 lukion toisen opiskelijat osallistuivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän avoimen yliopiston järjestämälle korkeakouluviikolle.

Jämsän työväenopisto järjesti lukuvuonna 2022-2023 kasvatustieteen perusopintokokonaisuuden 25 op omalla järjestämisluvallaan Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Työväenopisto haki ja sai järjestämisluvan Jyväskylän yliopistolta erityispedagogiikan perusopintokokonaisuuteen lukuvuodeksi 2023-2024.

Sivistystoimialan hanketoiminta on kuvattu kunkin tulosalueen kohdalla. Hankkeiden lukumäärä vuonna 2023 oli 24. Avustusten suuruus 1 600 € - 288 000 €. Avustusten käyttö v. 2023 omarahoitusosuus ml. on noin 1 510 000 €. Osa avustuksista ja hankkeista on ollut toiminnan osa vuosikausia.

Henkilöstöresurssien toteutuminen ja terveysperusteiset poissaolot: Sivistyslautakunta on käsitellyt asian toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Maksut ja taksat

Taksat pysytettiin v. 2022 tasolla lukuun ottamatta joitakin yksittäisiä muutoksia. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutokset on kuvattu varhaiskasvatuksen tulosalueen kohdalla, kuten myös Astetta alemmaksi -energiansäästökampanjan lipputuotemuutosten vaikutukset elämänlaatupalveluiden tulosalueella.

Sisäinen valvonta ja riskien arviointi

Sivistyslautakunta on käsitellyt toimialatasoisen sisäisen valvonnan kuvauksen ja arvioinnin toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

Toimialatasoisen riskien arviointi, toteutuminen ja raportointi ovat osa toimintakertomusta ja tilinpäätöstä. Tulosaluetasoiset riskiarvioinnit, toteutumisen ja raportit sivistyslautakunta on käsitellyt toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

VÄESTÖN KOULUTUSTASO					
	tot 2009	ta 2021	tot 2021	ta 2022	tp 2022
15 vuotta täyttänyt väestö yhteensä	19408		17 333		17058
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa yhteensä	7297		4813		4620
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa %	38	27	27,8	27	27,1
Näistä tutkinnon suorittaneita yhteensä	12111		12 520		12438
Suorittaneita %	62	73	72,2	73	72,9
Toinen aste yhteensä	8034		8194		8107
Toinen aste % 15-vuotta täyttäneestä väestöstä	41		47,3		47,5
Korkea-aste yhteensä	4077		4124		4120
Korkea-aste %15-vuotta täyttäneestä väestöstä	21		23,8		24,2
Toteumatiedot tilastokeskuksen tietokannasta, viimeisin tieto on v. 2022 tieto.					

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	3 519 490	3 363 590	3 454 832	91 242	102,71 %
Myyntituotot	586 900	586 900	841 018	254 118	143,30 %
Maksutuotot	768 890	694 990	716 071	21 081	103,03 %
Tuet ja avustukset	1 846 200	1 764 200	1 492 947	-271 253	84,62 %
Muut toimintatuotot	317 500	317 500	404 797	87 297	127,49 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-41 005 790	-41 980 600	-41 739 526	241 074	99,43 %
Henkilöstökulut	-24 465 674	-25 052 709	-25 017 130	35 579	99,86 %
Palvelujen ostot	-9 077 790	-9 321 395	-9 395 278	-73 883	100,79 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 035 525	-1 056 025	-965 093	90 932	91,39 %
Avustukset	-766 000	-771 000	-685 716	85 284	88,94 %
Muut toimintakulut	-5 660 801	-5 779 471	-5 676 308	103 163	98,22 %
TOIMINTAKATE	-37 486 300	-38 617 010	-38 284 694	332 316	99,14 %

Sivistystoimialan toimintatuotot vuonna 2023 olivat noin 3 455 000 € ja toimintakulut noin 41 740 000 €. Talousarvioon nähden tuotot ylittyivät noin 91 000 €. Kulut puolestaan alittuivat talousarviosta noin 241 000 €. Kokonaisuutena toimiala on toiminnan laajuuteen ja taloudellisesti haastavaan tilanteeseen nähden pysynyt hyvin talousarviomuutoksella korjatussa talousarviossa; näin myös tulosalueiden osalta.

Sivistystoimen hallinnon osalta hienoista ylitystä tuli henkilöstökuluissa ja kokouspalkkioissa, vastaavasti taas säästöä saatiin palveluiden ostoissa.

Varhaiskasvatuksessa toimintatuotot olivat 1,22 milj. € ja ylittivät talousarvion (26 000 €). Toimintakuluja kertyi 12,18 milj. €, jotka alittuivat (138 000 €) talousarviosta. Henkilöstökuluissa oli hienoista ylitystä (87 000 €), joka johtui erilliskorvausten suuremmasta toteumasta. Perheille maksettavat avustukset alittuivat 61 000 €. Palveluiden ostot alittuivat 88 000 € ja muut toimintakulut 49 000 €.

Perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti. Myyntituotot ylittyivät vuokratuottojen ja myyntituottojen ennakoitua suuremmasta määrästä. Henkilöstökulut alittuivat noin 133 000 €, tämä johtui lähinnä hanketoiminnan ennakoitua pienemmästä määrästä. Asiakaspalveluiden ostot ylittyivät noin 130 000 €, johtuen lähinnä muille kunnille maksetuista kotikuntakorvauksista sekä matkustus- ja kuljetuspalveluista. Aineissa tarvikkeissa ja tavaroissa alitusta tuli 36 000 €, eli talousarvio toteutui lähes suunnitellusti.

Lukiokoulutuksen toimintatuotot ylittyivät noin 20 000 €, tämä johtui hankeavustuksen suuruudesta, joka oli suurempi kuin arviota tehdessä. Henkilöstökulut toteutuivat odotetusti. Palveluiden ostot alittuivat (11 000 €). Myös aineissa tarvikkeissa ja tavaroissa määräraha alittui (24 000 €), mikä johtui onnistuneesta oppimateriaalien kierrättämisestä.

Elämänlaatupalveluiden toimintatuotot ylittyivät 46 000 €. Toimintakulut alittuivat 27 000 €. Kokonaisuutena talousarvio on toteutunut suunnitellusti.

Toimialan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki			
Tavoite	Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella, terveillä elämäntavoilla.		
Mittari	Väestön koulutustaso		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 922,38	1 989,9
Toteutumisen arviointi	Määriteltyjen mittareiden mukaan arvioituna tavoite on toteutunut. Väestön koulutustausta on noussut myös korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta. Talousarvion toimintakate alittuu. Alkuperäinen €/asukas ei ole toteutunut johtuen asukasmäärän muutoksesta. Jäljempänä oleva suoritetaulukko antaa asiasta tarkemman kuvan: toimintakate €/as TA+LTA 2023, toteutuneella asukasmäärällä -2 042,47 € ja toteuma 1 989,90 €.		
Kilpailukyky ja elinvoima			
Tavoite	Kaupungin elinvoimaisuuden vahvistaminen sivistystoimialan palvelujen, yhteistyön ja verkostomaisen toiminnan kautta.		
Mittari	Kuvailu		
Toteutumisen arviointi	Tavoite on toteutunut pääosin. Toimintaa on kuvattu tulosalueiden arvioinnin yhteydessä. Toteutuneista uudistuksista ja strategian mukaisesta toiminnasta on koonta hallinnon tulosalueella. Hankkeet on kuvattu tulosalueittain. Henkilöstön osaaminen ja sitoutuminen varmentaa perustyön laadukkuuden, lukuisat hankkeet ja poikkihallinnollinen toimintatapa edesauttavat tavoitteen mukaisesti toimimista.		

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 1 886,32	- 2 042,47	1 996,59

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Ammattitaitoisen (muodollisesti ja tosiasiallisesti kelpoinen) henkilöstön saatavuus ja sitoutuminen.	2	3	6
Arviointi	<p>Riski on todentunut osin. Opetuksessa ja kasvatuksessa ei kaikkia avoinna olevia vakansseja ole saatu täytettyä muodollisesti kelpoisilla henkilöillä. Tehtävät on tällöin täytetty määräaikaaisesti. Pyritty ratkaisuihin, jossa henkilöillä jokin muu palvelualueen kelpoisuus ja /tai kokemusta palvelualueen tehtävistä. Varhaiskasvatuksessa kelpoisten osuus on 83 % henkilöstöstä (henkilöstömäärä yht. 157). Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kelpoisten osuus on 93 % koko henkilöstöstä (henkilöstömäärä yht. 250). Elämänlaatupalvelussa kelpoisten osuus on 95 % koko henkilöstöstä (henkilömäärä yht. 39).</p> <p>Elämänlaatupalveluissa avoinna olleisiin vakansseihin on ollut pääsääntöisesti riittävästi muodollisesti ja tosiasiallisesti päteviä hakijoita. Hanketoiminnan kautta on onnistuttu kanavoimaan lisäresurssia eri palvelualoille. Kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen hanketoimintaa on supistettu vuoden 2024 talousarvioon.</p>			
Toimenpide	<p>Työnantajamaineesta huolta pitäminen, arvostuksen osoittaminen kuntatyöhön, kouluttautumismahdollisuudet, työnohjaus, työvoimapulasta kärsiville palvelualueille pitkäkestoiset palkkaohjelmat, työmäärän suhteuttaminen käytettävissä olevaan työvoimaan. Työvoiman saatavuusongelman kanssa painivilla palvelualoilla ja lain mahdollistaman ammattirakennemuutoksen toteuttaminen. Hanketoiminnan kautta henkilökuntaa: toiminnan vakiinnuttamisen tarve jatkumon ja henkilökunnan palvelusuhteiden näkökulmasta.</p>			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Arjen turvallisuus, puutteet varautumisesta	3	3	9
Arviointi	<p>Riski on todentunut osin. Toimialalla on osallistuttu kaupungin järjestämiin harjoituksiin ja koulutuksiin. Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmia on päivitetty. Varautumishankintoja on tehty. Valmiussuunnittelua on jatkettu. Häiriökäyttäytymiseen on puututtu mm rajaamalla omatoimikirjastopalvelun aukioloaikoja ja tilojen käytösääntöjä tarkastamalla. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestysääntöjä päivitetty. Vakavissa rikkomuksissa on toimittu yhteistyössä poliisiviranomaisen kanssa.</p> <p>Henkilökunnalle on järjestetty tilanteisiin tukitoimia. Henkilöstöä myös koulutetaan turvallisen fyysisen hallinnan menetelmien käyttöön (AVEKKI). Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmat on uudistettu. Lääkehoitosuunnitelmat on uudistettu.</p>			
Toimenpide	<p>Osaamisen vahvistaminen, alueelliset ja kaupunkitasoiset harjoitukset, yksikötason harjoitukset, osaamisen vahvistaminen, harjoitusten ja kouluttautumisen soveltaminen ohjeiksi ja menettelytavoiksi, varautumishankintojen tekeminen, digitaidot (digiturvallisuus)</p>			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Talousarvio; tulo- ja menoarvion pitävyys. Talousarvion valmistelun aikataulu, siihen käytettävissä oleva aika, tehtävän laajuus ja vaikutukset eivät ole tasapainossa. Kaikki ei ole ennakoitavissa, esim. kansainvälisen tilanteen = Venäjän hyökkäyssodan moninaiset vaikutukset / tilapäinen suojelu, energiakriisi, lakimuutosten vaikutukset, haettavaksi tulevista avustuksista ei ole tietoa talousarviota laadittaessa.	2	2	4
Arviointi	Riskiä hallittiin talousarviomuutoksella mm henkilöstökustannusten osalta. Palkankorotus oli arvioitua suurempi ja myös yleinen hintatason nousu. Talousarviomuutoksessa huomioitiin niitä seikkoja, joita havaittiin tilinpäätöksessä 2022. Talouden seuranta tehostettiin ja kaikenlaiseen säästäväisyyteen kannustettiin. Näillä toimenpiteillä talouden riski ei toteutunut. Toimialan taloustehtävien osalta asiaan on haettu ratkaisua.			
Toimenpide	Talousarvio: seuranta, arviointi, johtopäätökset ja toimenpiteet; toimiva sisäinen yhteistyö sekä toimiva, proaktiivinen yhteistyö talouspalvelun ja kaupunginjohtajan sekä sivistyslautakunnan kanssa. Talousarvioaikatauluun vaikuttaminen. Toimialan talousasiantuntijuuden järjestäminen Hankehaut: aktiivinen seuranta ja arviointi, mitä avustuksia haetaan. Talouden riskin vaikutukset arvioidaan tasoon 2, koska riski voidaan hallinta rahalla.			

Sivistystoimen hallinto

Tulosalueen esimies: sivistystoimenjohtaja

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimialan hallinto johtaa, kehittää ja tukee toimialan tulosalueiden toimintaa, sen kehittämistä ja johtamista. Hallintopalvelun keskeinen yhteistyötaho on sivistyslautakunta, jonka päätöksenteon onnistumiseen hallintopalvelut luovat edellytyksiä. Hallintopalvelu tuottaa hallinto- ja talouspalveluja ja toimii tiiviissä yhteistyössä toimialan sisällä sekä kaupungin konsernipalveluiden, muiden toimialojen ja liikelaitoksen kanssa.

Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakennetta koskevaa selvitystä on kuvattu sivistystoimialan yleisessä osuudessa.

Talousohjelman valmistelua on kuvattu sivistystoimialan yleisessä osuudessa. Kouluverkkoasiaa on kuvattu sivistystoimialan yleisessä osuudessa.

Strategisten tavoitteiden mukainen toiminta ja toimeenpannut uudistukset on pääosin koottu alla olevaan taulukkoon. Strategisten tavoitteiden mukaista toimintaa ja toimeenpantuja uudistuksia on kuvattu tarkemmin tulosalueiden kohdalla. Sivistyslautakunnan kanssa tehty yhteistyö ja sivistyslautakunnan johdolle osoittama tuki ovat olleet merkittävässä roolissa niin uudistuksia kuin talousohjelman teettäessä.

Talousohjelman valmistelu	- Hyvinvoinnin edistämisen tehtävän vahvistaminen; - Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelu -Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021-2024 -Valmiussuunnittelun jatkaminen ja harjoitustoiminta
- Kotouttamistyön käynnistyminen - Suomen kielen ja kotouttamisen opetussuunnitelma	Edunvalvonta / ammatillinen koulutus Ammatillisen koulutuksen yhteistyörakenne -selvitys
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuperusteet 1.3.2023 alkaen	-Perusopetuksen tuntijakomuutos -Perusopetuksen opetussuunnitelmamuutokset -Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmat, -Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestyssäännöt -Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja valmistavan opetuksen lääkehoitosuunnitelmat -Oppivelvollisten nuorten polku ja tukitoimet Jämsän kaupungissa -Yhteistyösopimus / Talous ja Nuoret TAT ry
- Elinvoimaohjelman päivitykseen osallistuminen -Koulutusmatkailutuotteiden hinnoittelu -Tikka-hankkeen ohjausryhmätyöskentely / Innovaatiokasvatuksen opinpolun valmistelu	-Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan välisen ostopalvelusopimuksen päätyminen vapaan sivistystyön (työväenopisto) osalta; toimeenpanon suunnittelu kurssisuunnittelun osalta, lausunnon antaminen asiasta. -Yhteistyösopimus Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston kanssa
-Jämsänjokilaakson musiikkiopisto/oppilasvalinnat keväästä 2023 alkaen	- Liittyminen kuntien yhteiseen E-kirjastoon - Raitin asiakasiltojen käynnistyminen
-Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunnan valmistelu ja perustaminen	- Kunnallisen nuorisotyön dokumentaation ja tilastoinnin nuoDo-järjestelmän käyttöönotto - Nuorisovaltuuston toimintasäännöt
-Uimahallin kassa- ja kahviopalveluiden järjestelyt ja sopimus - Himoksen ensilumenladun sopimus ja avustus v. 2023 /Himosvuoren latuosuuskunta	

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut			
Tavoite	Uudistusten eteenpäin vieminen ja uudistusten toteutumisessa tukeminen		
Mittari	Kuvailu.		
Toteutumisen arviointi	Tavoite on pääosin toteutunut; kts. hallinnon tulosalueen yleisosoudessa oleva taulukko.		
Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut, Hyvä asuminen, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki, Ympäristö			
Tavoite	Toiminnan johtaminen on kaupungin strategian ja siitä johdettujen toimialan tavoitteiden mukaista ja tulosalueita tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa.		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		13,77	14,74
Toteutumisen arviointi	Tavoitteen mukaisesti on toimittu ja tavoite kohtuullisesti toteutunut; kts hallinnon tulosalueen yleisosouden taulukko. €/asukas -mittari ylittyi johtuen lähinnä asukasmäärän vähenemisestä sekä välttämättömästä tilapäisestä, osa-aikaisesta henkilöresurssista talousohjelman ja talousarvion valmistelun aikana sekä kokouspalkkioiden hienoisesta ylityksestä. Palveluiden ostojen määräraha puolestaan alittui. Jäljempänä oleva suoritetaulukko kuvaa €/as tarkoituksenmukaisemmin: toimintakate €/as ta+ lta toteutuneella asukasmäärällä - 14,39 € ja toteuma -14,74 €/as.		

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	240	240	2 257	2 017	940,30 %
Myyntituotot			1 134	1 134	
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset			883	883	
Muut toimintatuotot	240	240	240		100,00 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-268 842	-272 358	-285 752	-13 394	104,92 %
Henkilöstökulut	-184 344	-187 860	-207 563	-19 703	110,49 %
Palvelujen ostot	-69 414	-69 414	-62 878	6 536	90,58 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 200	-4 200	-4 337	-137	103,26 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-10 884	-10 884	-10 974	-90	100,82 %
TOIMINTAKATE	-268 602	-272 118	-283 495	-11 377	104,18 %

Henkilöstökulujen ylitys johtuu talousarvion ja talousohjelman valmistelun aikaisesta välttämättömästä, osa-aikaisesta henkilöstöresurssista. Taloustehtävien hoitamista ei onnistuttu organisoimaan v. 2023 aikana. Asia saanee ratkaisunsa v. 2024 alkupuolella. Kokouspalkkiot myös hienoisesti ylittyivät. Palvelujen ostoihin käytettiin arvioitua vähemmän määrärahoja. Tulosalueen määrärahojen ylitystä (toimintakate) voidaan luonnehtia maltilliseksi.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 15,04	- 14,39	- 14,78

Varhaiskasvatus

Tulosalueen esimies: varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Vuonna 2023 syntyi Jämsässä 94 lasta, mikä on 12 lasta enemmän kuin vuonna 2022. Vuosittainen vaihtelu syntyvissä ikäluokissa on ollut suurta vuodesta 2013 alkaen, mutta näyttää tasaantuvan noin sadan lapsen molemmin puolin viimeisten vuosien aikana.

Varhaiskasvatukseen osallistui talousarviotavoitteen mukaisesti 75 % 1 - 5 vuotiaiden lasten ikäryhmästä. Ikäluokkien vaihtelu (syntyvät lapset, alle 3-vuotiaiden määrä ja osallistuminen) sekä perheiden valinnat lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi tekevät palveluntarpeen ml. perheille maksettavien tukien ennakoinnista haastavaa. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä vaihtelee toimintavuoden aikana; uusia lapsia tulee varhaiskasvatukseen ympäri vuoden. Varhaiskasvatuksen palvelutarve on vähentynyt syntyvien ikäluokkien pienenemisen myötä, mutta toisaalta 1 -5 vuotiaiden osallistumisaste on noussut pidemmällä aikavälillä. Esioppilaista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen 87 prosenttia.

Varhaiskasvatuksessa oli vuoden aikana yhteensä 16 tilapäisen suojelun piirissä olevaa lasta ja syksyllä 2023 esiopetukseen osallistui yhdeksän (9) lasta. Lapset ovat tavanomaisissa ryhmissä ja lisäresursointi toteutui avustajilla. Opetushallitus myönsi avustusta tilapäisen suojelun piirissä olevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen noin 86 000 euroa syksyllä 2023.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.3.2023. Maksujen perusteena olevia tuloeroja korotettiin 33 prosenttia. Asiakasmaksutuottoja kertyi kuitenkin noin viisi (5) prosenttia yli arvioidun.

Hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä 1.1.2023 alkaen koulukuraatorit ja -psykologit siirtyivät osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma uudistettiin ja sivistyslautakunta hyväksyi sen 15.6.2023. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lääkehoitosuunnitelma uudistettiin ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 13.12.2023.

Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudessa on edelleen suuria haasteita. Myös muihin tehtäviin tarvittavien sijaisten, erityisesti lyhytaikaisten, saatavuus on vaikeutunut. Varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkaohjelmaa jatkettiin 1.8.2023. Kuusi varhaiskasvatuksen opettajan toimea muutettiin henkilöstösuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin toimiksi 1.8.2023 alkaen.

Oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty muun muassa Jyväskylän yliopiston kanssa niin, että Jokivarren päiväkotitoimii kehittäjäpäiväkotiverkostossa ja yhtenä harjoittelupäiväkotina varhaiskasvatuksen opiskelijoille. Jyväskylän ammattikorkeakoulu aloitti syksyllä 2022 lähihoitajasta sosionomiksi -polkuopinnot. Sosionomitutkintoa on suorittamassa neljä (4) toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevaa varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa/ avustajaa.

Jämsä liittyi seudulliseen varhaiskasvatuksen palvelualueeseen 1.10.2023 alkaen. Palvelualueeseen kuuluu yhdeksän (9) keskisuomalaisista kuntaa ja kaupunkia.

Talousohjelman valmistelu painottui erityisesti syksyyn. Osana valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että lapsivaikutusten arviointi Juokslahden, Koskenpään ja Länkipohjan varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä. Talousohjelman valmisteluun liittyen järjestettiin myös vanhempainiltoja edellä mainituissa päiväkodeissa sekä Hallin päiväkodin ja Kuoreveden koulun huoltajille yhdessä perusopetuksen kanssa.

Varhaiskasvatuksen hanketoiminta

Varhaiskasvatuksessa jatkui varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvon kehittämishanke 2022-2023. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää avustus oli noin 288 000 euroa. Hankkeessa vahvistettiin erityisesti varhaiserityiskasvatusta ja perhepäivähoitajien pedagogista osaamista sekä palkattiin päiväkotien lapsiryhmiin lisähenkilöstöä. Hankkeelle saatiin jatkoa vuosille 2023 - 2024 varhaiserityiskasvatuksen ja perhepäivähoidon kehittämiseen sekä lapsiryhmien lisähenkilöstöön 75 300 euroa. Avustus siirtyy käytettäväksi vuonna 2024.

Esi- ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen saatiin rahoitusta yhdessä perusopetuksen kanssa. Hankerahoituksella on saatu lisähenkilöstöä esiopetukseen. Esiopetuksen osuus avustuksesta on 45 000 €. Myös tälle hankkeelle saatiin jatkoa vuosille 2023-2024, josta esiopetuksen osuus on 54 400 euroa. Avustus siirtyy käytettäväksi vuonna 2024.

Avustusta saatiin myös koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi lukuvuodelle 2023-2024 varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen yhdessä perusopetuksen kanssa. Varhaiskasvatuksen osuus avustuksesta oli 93 500 euroa. Avustusta käytettiin varhaiskasvatuksen avustajaresurssin lisäämiseen. Osa avustuksesta siirtyy käytettäväksi keväällä 2024.

Varhaiskasvatuslain mukaisen tuen uudistamiseen vuosille 2022-2023 saatiin hankerahoitusta keväällä 2022 144 000 euroa. Hankerahoituksella on palkattu koordinoivan erityisopettaja, jonka tehtävänä on suunnitella, koordinoita ja ohjata kolmitasoisien tuen käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa ja tukea varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja kehittää toimintamallia yhdessä heidän kanssaan. Lisäksi hankerahoituksella järjestettiin koulutusta uudistuvan varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä, varhaiskasvatuslain mukaisen tuen kolmitasoisuudesta ja tuen muodoista sekä toteuttamisesta varhaiskasvatuksen arjessa koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Hanke päättyi joulukuussa 2023.

Syntyneet vv. 2014-2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Syntyneet koko Jämsä	158	157	131	119	126	85	99	109	82	94

Jämsän kaupungin alueella asuvien 1-5 -vuotiaiden lasten määrä ja heistä prosentuaalinen osuus varhaiskasvatuksessa olevista

	TP 2021	% varhaiskas- vatuksessa	TP 2022	% varhaiskas- vatuksessa	TA 2023	% varhaiskas- vatuksessa	TP 2023	% varhaiskas- vatuksessa
Lapset 1-5 v	589	77% (451)	579	75 % (435)	496	75 % (372)	501	75 % (378)

Palvelutarve-ennuste; painotetut keskiarvot

	TP 2020	TP2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Laskennallinen varhaiskasvatuspaikkojen määrä (huom. 1.8.2020 alle 3v päiväkodissa vie 1,75 paikkaa)	723	715	695	665	665
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä	643	608	587	521	556
Lapsia 1-5 v. varhaiskasvatuksessa	477	451	435	393	420
Lapsia esiopetuksessa	166	157	152	128	136
Lapsia perheille maksettavilla tuilla (kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki, osittainen ja joustava hoitoraha)	198	170	166	170	144
Lapsia yksityisissä päiväkodeissa	0	0	0	0	0
Lapsia vuorohoidossa	70	60	50	45	50

Varhaiskasvatuksen lapsimääriä laskettaessa on 1 – 5-vuotiaiden lasten osallistumisasteeksi laskettu 75 % ikäryhmästä. Mikäli osallistumisaste kasvaa ennustevuosina esim. 81 %:iin, lapsimäärät nousevat noin 30 lapsella vuosittain. Alle 3-vuotias vie ryhmästä 1,75 paikkaa.

Lapsimäärissä on myös eroja vuoden aikana määrien ollessa suurempia vuoden alkupuoliskolla. Tämä on huomioitu ennusteissa laskemalla lasten määrä painotettuna keskiarvona vuodesta 2020.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut				
Tavoite	Laadukkaat, osallistavat, vuorovaikutteiset, ennakoivat ja kokonaistaloudelliset varhaiskasvatustaloudelliset palvelut			
Mittari	Varhaiskasvatukseen osallistuminen %/ 1-5 vuotiaat	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		75	75	75
Mittari	Toimintakate €/asukas	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		520,32	557,37	571,68
Mittari	Toimintakate €/ varhaiskasvatuksessa oleva lapsi	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		17 299	20 861	19 715,82
Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on toteutunut pääosin. Toimintakate euroa/asukas (572) ylittyi hieman talousarviossa ennakoidusta ja toimintakate euroa/ varhaiskasvatuksessa oleva lapsi (19716) alittui talousarviossa ennakoidusta. Varhaiskasvatukseen osallistui toimintavuoden aikana 75 % 1-5 vuotiaista lapsista, mikä on talousarviotavoitteen mukainen.</p> <p>Varhaiskasvatuksen hanketoiminta näkyi aktiivisesti varhaiskasvatuksen arjessa niin päiväkodeissa kuin perhepäivähoidossa. Uudella hankerahoituksella saatiin myös lisähenkilöstöä päiväkotiryhmiin. Syksyllä 2022 aloitettu varhaiskasvatustaloudellisen tuen uudistamisen hanke jatkui vuoden 2023. Saadulla rahoituksella varhaiskasvatuksessa työskenteli koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä lisähenkilöstä lapsiryhmiin. Henkilöstön koulutus uudistuneesta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja lapselle annettavasta tuesta jatkuvat vuonna 2023.</p> <p>Palkkaohjelman kolmas vaihe toteutui 1.8.2023 alkaen.</p>			

Toimenpide	Painopistealueet: varhaiskasvatuksen laatu, palveluohjauksen kehittäminen, kestävän kehityksen huomioiminen, perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Jämsän varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma, henkilöstön rekrytointi, pitovoima ja osaamisen kehittäminen, varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan vahvistaminen, varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvohanke varhaiskasvatuksen erityisopettaja- ja avustajaresurssin lisääminen, varhaiskasvatuksen laatukriteerit.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi:</p> <p>Painopistealue on toteutunut pääosin. Varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma luovat pohjan toiminnalle. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on järjestetty koulutusta tunne- ja vuorovaikutustaidoista, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista sekä turvallisen fyysisen hallinnan koulutusta (AVEKKI). Päiväkodeissa on keskitytty tiimeittäin toiminnan arviointiin ja kehittämiseen muun muassa varhaiskasvatuksen laatukriteereiden pohjalta. Perhepäivähoidossa konsultoiva varhaiskasvatuksen opettaja on ollut perhepäivähoitajien tukena toiminnan arjessa, varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa ja järjestänyt koulutusta. Varhaiskasvatuksen pedagogisten asiantuntijoiden myötä pedagoginen ohjaus on lisääntynyt. Hankerahoituksella on toteutunut erityisopettajan lisäresurssi sekä avustajaresurssin lisäys. Henkilöstön, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoinnissa on edelleen haasteita. Varhaiskasvatuksen sosionomien vakansseihin saatiin alaa opiskelevia määräaikaista työntekijöitä. Tehtäväkuvan vahvistaminen on aloitettu. Palveluohjauksesta vastaavat pedagogiset asiantuntijat ovat yhteydessä perheisiin, kun varhaiskasvatushakemus tulee järjestelmään. Haasteena on varhaiskasvatuspaikkojen järjestäminen edelleen erityisesti kesken toimintakauden aloittaville alle 3-vuotiaille lapsille. Kestävän kehityksen osalta on kiinnitetty huomioita luonnossa liikkumiseen, lelujen kohteluun, kierrätykseen, sähkön käyttöön ja hävikkiruuan vähentämiseen. Talousohjelman myötä hankinnoissa on käytetty entistä tarkempaa harkintaa.</p>
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki	
Tavoite	Hyvinvoiva lapsi asiakaslähtöisillä, vaikuttavilla varhaiskasvatuspalveluilla
Mittari	asiakaskysely lapsille
Mittari	asiakaskysely huoltajille
Mittari	henkilöstökysely

Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on toteutunut. Lasten kanssa toteutettu arviointi Mitä pidät päiväkodista - pelillä kevään aikana. Tuloksia on hyödynnetty varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisessä ja päiväkotien oman toiminnan arvioinneissa. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p> <p>Huoltajille toteutettu kaksi kyselyä: keväällä aiheena varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, syksyllä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa. syksyn kyselyt olivat osa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien nykytilan kartoitusta. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p> <p>Henkilöstön tiimi-arvioinnit toteutettiin keväällä 2023. Tulokset on esitelty sivistyslautakunnalle tammikuussa 2024.</p>
Toimenpide	<p>Painopistealueet: varhaiskasvatuksen hyvä arki, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy, verkostoissa toimiminen</p>
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: positiivinen pedagogiikka, Sapere-ruokakasvatusohjelman toteuttaminen, fyysisen aktiivisuuden lisääminen, vuorovaikutus- ja tunneohjelmien suunnitelmallinen toteuttaminen arjessa, työskentely kiusaamisen ehkäisemiseksi, vanhempien osallisuuden vahvistaminen, henkilöstön tvt-osaamisen vahvistaminen Uudet lukutaidot-hankkeen avulla, lapsikohtaiset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen arviointisuunnitelman toteuttaminen</p> <p>Painopisteen toteutumisen arviointi: Painopistealueen toimenpiteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet. Positiivista pedagogiikkaa toteutetaan varhaiskasvatuksen arjessa. Fyysiseen aktiivisuuteen ja toimintaan sekä ravitsemuskasvatukseen on kiinnitetty huomiota. Tunnekasvatus näkyy arjessa, erilaisten tunteiden salliminen ja sanoittaminen. Henkilöstön koulutuksia on jatkettu, mahdollisuus osallistua erilaisiin webinaareihin. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmaa varhaiskasvatukseen työstetään, asiat kirjataan myös päiväkodeissa käytettäviin tiimikirjoihin. Tilapäisen suojelun piirissä oleville lapsille on tarvittaessa järjestetty varhaiskasvatuspaikat, esioppilaille on järjestetty valmistavaa opetusta keväällä 2023. Lapsiryhmissä on työskennellyt venäjän/ukrainan kielen taitoisia avustajia. Lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja esiopetussuunnitelmat on tehty yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajia on osallistettu varhaiskasvatuksen toiminnallisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien valmisteluun kyselyn avulla.</p> <p>Esiopetuksen uudistettu opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 8/2023, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen uudistettu lääkehoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 12/2023. Henkilöstölle järjestettiin lääkehoitokoulutus.</p> <p>Uudet lukutaidot -hanke päättyi keväällä 2022, mutta siitä saadut materiaalit ovat käytössä.</p> <p>Keväällä ja syksyllä on järjestetty yhteistyöiltapäivät yhdessä perhepalvelukeskuksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen lastensuojelun kanssa. Varhaiskasvatuksessa on toteutettu suunnitelman mukaiset toiminnan arvioinnit (lapset, huoltajat ja henkilöstö).</p>

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 265 140	1 194 840	1 221 250	26 410	102,21 %
Myyntituotot	45 000	45 000	118 468	73 468	263,26 %
Maksutuotot	439 400	369 100	387 946	18 846	105,11 %
Tuet ja avustukset	670 700	670 700	567 902	-102 798	84,67 %
Muut toimintatuotot	110 040	110 040	146 934	36 894	133,53 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-12 133 976	-12 321 040	-12 183 246	137 794	98,88 %
Henkilöstökulut	-8 406 451	-8 598 515	-8 685 469	-86 954	101,01 %
Palvelujen ostot	-1 953 972	-1 948 972	-1 860 669	88 303	95,47 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-117 125	-117 125	-90 845	26 280	77,56 %
Avustukset	-580 000	-580 000	-519 142	60 858	89,51 %
Muut toimintakulut	-1 076 428	-1 076 428	-1 027 122	49 306	95,42 %
TOIMINTAKATE	-10 868 836	-11 126 200	-10 961 996	164 204	98,52 %

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot olivat 1,22 milj. € (toteumaprosentti 102 %) ja ylittyivät kokonaisuutena 26 000 euroa verrattuna lisätalousarviolla tarkistettuun talousarvioon. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.3.2023, jolloin maksujen perusteina olevat tulorajat nousivat 33 prosenttia. Arviota varhaiskasvatuksen asiakasmaksukertymästä vähennettiin lisätalousarvion yhteydessä 70 300 euroa. Valtiolta saatiin erityisavustuksia yhteensä 568 000 euroa. Varhaiskasvatuksen myyntituottoja kertyi 118 000 euroa. Toimintakulut olivat 12,18 milj. € (toteumaprosentti 99 %) ja alittuivat 138 000 euroa verrattuna talousarvioon. Henkilöstökulut ylittyivät 87 000 euroa (toteumaprosentti 101 %), ylitys johtui erilliskorvausten ennakoitua suuremmasta toteumasta. Vuonna 2023 ei ollut käytössä työaikapankkijärjestelmää. Perheille maksettavat avustukset (kotihoitontuki, yksityisen hoidon tuki, joustava ja osittainen hoitoraha) alittuivat 61 000 euroa. Palvelujen ostot alittuivat yhteensä 88 000 euroa ja muut toimintakulut alittuivat 49 000 euroa. Varhaiskasvatuksen toimintakate oli 10,96 milj. € (toteumaprosentti 99 %).

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Toimintakate € / as.	- 524,48	- 588,47	571,68
Toimintakate € / hoitolapsi	- 17 145,02	- 21 355,47	19 715,82
Varhaiskasvatus päiväkodissa € / hoitopäivä / lapsi	- 105,7	- 116,53	120,86
Varhaiskasvatus perhepäivähoito € / hoitopäivä / lapsi	- 97,1	- 69,52	106,4

Perusopetus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Perusopetuksen tulosalueen tehtävänä on järjestää perusopetuslain mukaista opetusta (POL 2§). Perusopetuksen järjestäminen on kaupungin keskeinen ja lakisääteinen peruspalvelutehtävä. Perusopetukseen sisältyy erityisopetus- ja opiskeluhoillon palvelut. Jämsän kaupungin strategian mukaisesti perusopetus omalta osaltaan huolehtii lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä sujuvasta arjesta. Perusopetus on mukana rakentamassa elinvoimaista, hyvinvoivaa ja aktiivista Jämsää.

Oppilasmäärä lukuvuonna 2023-2024 (joulukuu 2023) on yhteensä 1 668 oppilasta. Toteuma on yli talousarviossa laaditun ennusteen, 1 587 oppilasta. Tämä johtuu osittain valmistavan opetuksen oppilaiden siirtymisestä perusopetuksen oppilaaksi. Lukuvuonna 2022-2023 perusopetuksen oppilasmäärä oli 1 648.

Iltapäivätoiminnassa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 94 oppilasta. Toimintaa järjestettiin Jämsänjoen yhtenäiskoululla/Vitikkala, Jämsänkosken yhtenäiskoululla/Korven koulu ja Kaipolan koululla. Perusopetuksen yhteyteen on perustettu valmistavan opetuksen ryhmiä Jämsänjoen ja Jämsänkosken yhtenäiskouluihin. Valmistavassa opetuksessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 29 oppilasta, kolme opettajaa ja kolme ohjaajaa.

Oppilasennusteen mukaan lv. 2024-2025 Jämsän kaupungin perusopetuksessa opiskelee yhteensä 1574 oppilasta. Oppilasmäärä laskee lv. 2030-2031 mennessä 1 025 oppilaaseen. Sarjaisuus vähenee suunnittelukautena 14 yleisopetuksen ryhmää ja ennustejakson aikana 24 yleisopetuksen ryhmää. Sarjaisuuksien vähenemisellä on suora vaikutus perusopetuksen henkilöstösuunnitteluun. Kouluverkko on Jämsän kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 tekemän päätöksen mukainen.

Koulukuljetuspalvelujen osalta noudatettiin 1.8.2021 alkanutta sopimuskautta. Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 13.12.2023 § 132 käyttää nykyisten koulukuljetussopimusten sisältämän ensimmäisen optiovuoden ajalla 1.8.2024-31.7.2025.

Lukuvuoden 2022-2023 teemana oli Huomaa hyvä. Teeman hengessä on pyritty huomaamaan lapsen ja nuoren luontevahvuudet sekä hyödyntämään niitä opetuksessa. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on ollut suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito.

Talousohjelman valmistelu painottui erityisesti syksyn työskentelyssä johtoryhmä ja esihenkilötasolla. Osana valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että lapsivaikutusten arviointi erityisesti Juokslahden, Koskenpään ja Länkipohjan perusopetuksen järjestämisestä sekä tuntijakomuutoksesta. Talousohjelman yhteydessä järjestettiin vanhempainiltoja.

Opetushallitus julkaisi uudistetut opetussuunnitelmien perusteet, joita oli muutettu opiskeluhoitoa koskevien lukujen osalta. Peruste- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1.8.2023. Uudistuksen taustalla olivat sosiaali- ja terveystalouden uudistus 1.1.2023 alkaen. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä edellytettiin muutosten huomioimista paikallisissa opetussuunnitelmissa sekä koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimista koulutusmuodoittain aiemman oppilaitoskohtaisen suunnitelman sijaan. Perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 15.6.2023 § 78.

Perusopetuksen ja valmistavan opetuksen lääkehoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 28.09.2023 § 99. Lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikkötason toimintaohje koulupäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseksi Jämsän perusopetuksessa. Lääkehoitosuunnitelma perustuu ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksiin ja suosituksiin lääkehoidon toteuttamisesta perusopetuksessa.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 26.10.2023 § 112 perusopetuksen uudet järjestyssäännöt. Ne perustuvat Opetushallituksen 10.5.2022 antamaan määräykseen koskien perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman muutoksia.

Hyvinvointialueiden toiminnan alkamisen 1.8.2023 myötä koulukuraattorit ja –psykologit ovat siirtyneet osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa sovittiin kehitysvammaisten koulujen loma-ajan palvelujen tuottamisesta.

Jämsän perusopetus on ollut mukana yrityskylätoiminnassa. Yrityskylätoiminta on suunnattu erityisesti 6. ja 9.-luokkalaisille oppilaille. Toiminnan sisällöt ovat osa yrittäjyyskasvatusta. Yrityskylä tarjoaa nuorille tietoa ja kokemuksia taloudesta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä opettajille välineitä opetuksen tueksi. Keski-Suomen Yrityskylä koulutti perusopetuksen opettajia Yrityskylän oppimiskokonaisuuteen.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 28.09.2023 § 101 koulutusmatkailutuotteiden hinnoittelun. Koulutusmatkailun tuotteina ovat opetuspalvelut ja kouluvierailut. Jämsän kaupungin koulutusmatkailun malli perustuu pilottikokeiluun vuosina 2018-2020.

Perusopetuksen 5.- ja 8.-luokkien oppilaat osallistuivat THL:n kouluterveyskyselyyn keväällä 2023. Tuloksia on käsitelty koulujen opiskeluhoitoryhmissä, henkilöstökokouksissa ja vanhempainilloissa. Kouluterveyskyselyn tuloksia on käsitelty myös sivistystoimen johtoryhmässä, kaupungin johtoryhmässä, hyvinvointiryhmässä, opiskeluhoitoon ohjausryhmässä ja sivistyslautakunnassa.

Perusopetuksen hanketoiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on aiempien vuosien tapaan myöntänyt Jämsän kaupungille avustusta esi- ja perusopetuksen koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi vuosille 2023-2024. Avustuksen käytössä erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen, erityisen ja tehostetun tuen oppilaisiin, maahanmuuttajataustaisiin oppilaisiin sekä sosiaalisen tuen tarpeisiin. Avustusta saatiin 272 289,00 euroa, minkä lisäksi kaupungin omavastuuosuus kokonaiskustannuksista on 20 %. Avustuksesta perusopetuksen osuus omavastuu mukaan lukien on 217 362 €.

Kaupunki sai valtion erityisavustusta varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen koronapandemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2023-2024. Valtionavustuksen tavoitteena on parantaa lasten kehityksen ja oppimisen edistämistä sekä tuen toteuttamista varhaiskasvatustarpeiden ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Koronapandemian aikana erityisesti tukea tarvitsevat lapset jäivät vaille riittävää tukea. Perusopetuksessa saamaa avustusta 98 400 € on käytetty erityisopettajien ja opinto-ohjaajien resurssointiin yhtenäiskoulun alueen tarpeiden mukaisesti ajalla 1.1.2023 - 31.7.2024. Hankkeen omavastuuosuus on 5 %.

Kaupunki sai valtion erityisavustusta yhteisöllisen opiskeluhoitoon vahvistamiseen ja kehittämiseen 58 657 €. Hanke mahdollisti yhteisöllisen oppilashuollon koordinaattorin palkkaamisen ja koordinaattori muun muassa laati perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikellon. Hankkeelle saatiin uusi avustus käytettäväksi vuodesta 2024 alkaen, joten koulupäivien arjen hyvinvointityötä pystytään jatkamaan ilman keskeytystä myös vuonna 2024.

Harrastamisen Suomen mallin lukuvuodelle 2022-2023 saatua 54 000 euron avustukselle haettiin käyttöajan pidennystä ja avustus saatiin käytettyä marraskuun loppuun mennessä. Lukuvuodelle 2023-2024 saatiin uusi avustus 22 000 euroa, jonka käyttö aloitettiin joulukuun alussa. Kaikilla Jämsän perusopetuksen kouluilla järjestettiin maksuttomia Harrastamisen Suomen mallin kerhoja. Oppilaille tehtiin kysely kerhotoiveista ja toiveet toteutuivat niiltä osin, kun saatiin järjestämään ohjaajia. Harrastamisen Suomen mallin avustusta voitiin käyttää myös kerhoon osallistuvien oppilaiden ylimääräisiin koulukyyteihin kerhon jälkeen. Tämä etuus oli erittäin hyödyllinen etenkin sivukyliä koululaisille, jotka kuuluvat koulukuljetusten piiriin. Harrastamisen Suomen mallin avustuksella järjestettiin myös kaksi erityisen tuen kerhoa; luovan toiminnan kerho sekä uintikerho.

Kaupunki sai 240 000 € valtion erityisavustusta joustavan esi- ja alkuopetuksen pilotointiin käytettäväksi vuosille 2022-2023. Hanke mahdollisti muun muassa opetushenkilöstön lisäresursoinnin alkuopetukseen, koordinointiryhmän toiminnan sekä yhteistyösuunnitelman laatimisen tuleville vuosille. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Erityisavustus varhaiskasvatukseen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuurista ja lukutaitoa vahvistaviin toimenpiteisiin käytettiin lukukoordinaattorin palkkaamiseen vuonna 2023. Hankkeen aikana lisättiin kirjastopalveluiden, alkuopetuksen ja varhaiskasvatukseen yhteistyötä ja innostettiin koululaisia lukuharrastuksen pariin. Lukukoordinaattori laati yhteistyösuunnitelman, jota pystytään hyödyntämään myös hankkeen jälkeen. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki				
Tavoite	Hyvinvoiva oppilas asiakaslähtöisillä ja vaikuttavilla perusopetuspalveluilla			
Mittari	Kouluterveyskyselyn tulokset			
Mittari	Toimintakate €/asukas	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 048,87	- 1 060	- 1 106,99
Toteutumisen arviointi	<p>Tilinpäätöksen toimintakate on 99,39 %, joten kokonaisuudessaan perusopetus on pysynyt hyvin suunnitellussa talousarviossa.</p> <p>Kouluterveyskysely toteutettiin kevään 2023 aikana tulokset julkaistiin syyskuussa.</p> <p>Luokkien 4-5 tuloksissa myönteistä on mm. oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien paraneminen, huolestuttavaa on yksinäisyyden lisääntyminen kahden vuoden takaiseen tutkimukseen verrattuna. Myös sähkötupakointi on lisääntynyt.</p> <p>Luokkien 8-9 tuloksissa myönteistä on aiempaa parempi kokemus avunsaannista oppilashuollon ja kouluterveydenhuollon palveluista. Huolestuttavaa on alaikäisille välitetyn alkoholin määrän lisääntyminen ja syrjinnän kokemuksen lisääntyminen koulussa ja vapaa-ajalla.</p> <p>Yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämishanke on alkanut ja sen myötä tullaan tehostamaan toimia mm. poissaolojen vähentämiseksi.</p>			
Toimenpide	Henkinen, sosiaalinen ja fyysinen hyvinvointi, kiusaamisen vastainen työ			

Toimenpiteen kuvaus	<p>Opiskeluhuollon palvelut, erityisopetus, hankerahoituksella rekrytoidut koulujen, nuoriso-ohjaajat sekä sosiaaliohjaajat. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja syrjinnältä, suunnitelman jalkauttaminen koulujen arkeen.</p> <p>Toimenpiteet: Koulun toimintakulttuuria tukeva ennaltaehkäisevä yhteisöllinen opiskeluhoito. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan mm. oppilaan kohtaamisella, ryhmäytymisellä, vuosiluokkien 1., 4., ja 7. KiVa -tunneilla, KiVa-koulun toimenpideohjelman muu toiminta kaikille vuosiluokille, tunne- ja turvataitojen opetuksella, sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla, yhteistyöllä huoltajien, vanhempainyhdistyksen ja oppilaskunnan kanssa, yhteisillä pelisäännöillä, toimintamalleilla ja arjen rutiineilla. Huomaa hyvä- toimintamallin käyttöönotto, mm. oppilaan yksilöllisten vahvuuksien tunnistaminen ja dokumentointi, tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelu ja onnistumisten dokumentointi sekä myönteisen yhteistyön vahvistaminen vanhempien kanssa.</p> <p>Hankerahoituksella on rekrytoitu kouluille työntekijöitä oppilaiden kohtaamiseen, kaveritaitojen tukemiseen sekä ryhädynamiikan ja ilmapiirin kehittämiseen. Kouluilla tehdään laajaa moniammatillista yhteistyötä eri viranomaisien (perheneuvola, nuorisopsykiatrian poliklinikka, sosiaalitoimi, poliisi, vammaispalvelut, vapaa-aikapalvelut, varhaiskasvatus) kanssa. Yhteistyötä tehdään myös useiden muiden toimijoiden kanssa (mm. etsivä nuorisotyö, Jämsän nuorisokoti, srk, 4H, Jokilaakson settlementti).</p> <p>Yksilökohtaiset opiskeluhoollon palvelut (koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri) ovat helposti saatavilla kaikille oppilaille. Oppilaiden oppimista tuetaan kolmiportaisen tuen (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) keinoin niin luokissa kuin erityisopetuksen avullakin.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Lukuvuonna 2023-2024 kaikkien kaupungin koulujen painopistealueena on suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito sekä lukuharrastuksen lisääminen. Lukemista pyritään tukemaan ja lisäämään esim. lukudiplomeilla, kirjaston ja kirjastoauton käytöllä sekä erilaisilla lukemiseen liittyvillä teemoilla ja mahdollisilla teemapäivillä. Suvaitsevuuteen ja ennakkoluuloihin kiinnitetään huomiota. Teemaa on työstetty erilaisilla tapahtumilla ja teemapäivillä, joiden suunnitteluun on otettu mukaan oppilaat. Lukuvuoden 2022-2023 teema Huomaa Hyvä ollut edelleen painopisteenä. Kouluilla on järjestetty erilaisia em. teemoihin edistämiseen liittyviä tapahtumia ja teemapäiviä. Ne on nivottu osaksi eri oppiaineiden sisältöjä ja tavoitteita, jolloin niiden avulla on voitu toteuttaa oppiainerajat ylittäviä projekteja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Painopistealueet ovat näkyneet koulun arjessa oppitunneilla, teemapäivinä, monialaisissa opinnoissa sekä 7-9 luokkien luokanvalvojan tunneilla. Oppilaiden hyvinvointi teemaa sekä kiusaamisen vastainen työ on esillä oppitunneilla sekä erityisesti kuukausittain luokanvalvojan tunneilla. Kiva-koulu toiminta on jatkunut. Kiusaamistapaukset on tilastoitu ja raportoitu lukuvuoden päätteeksi johtavalle rehtorille.</p> <p>Hankerahoituksella on toteutettu koulunuorisotyötä ja palkattu resurssiopettajia. Tämä on mahdollistanut ryhmäkokojen pienentämisen. Sivistyslautakunta käsittelee kokouksessaan 22.2.2024 hanketoiminnan kautta valmisteltua hyvinvoinnin vuosikelloa, joka on opiskeluhoollollinen työväline. Sen tarkoituksena on tukea ja vahvistaa koulun hyvinvointi- ja tunnetaitokasvatusta Jämsän perusopetuksen kouluissa läpi oppilaan peruskouluajan aina ensimmäiseltä viimeiselle vuosiluokalle asti. Hyvinvoinnin vuosikello jakaantuu kymmeneen kuukausittaiseen teemaan. Jokaiselle lukuvuoden kuukaudelle on laadittu ko. kuukauden teeman mukaiset, luokka-asteille 1-9 ikätasoisesti soveltuvat tuntisuunnitelmat. Tuntisuunnitelmiin sisältyy monipuolisia tehtäviä ja harjoitteita.</p>
---------------------	--

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettu huomioon eri oppiaineiden sisällöissä ja tavoitteissa valtakunnallisten perusteiden mukaisesti sekä koulun työsuunnitelmaa laadittaessa. Niiden toteutumista seurataan vuosittain opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Laaja-alainen erityisopetus on toteutettu yksilö-, pienryhmä- tai samanaikaisopetuksena eri oppiaineissa. Sitä on käytetty yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tukimuotona. Laaja-alainen erityisopetus on osa-aikaista erityisopetusta oppilaille, jotka opiskelevat pääsääntöisesti omissa yleisopetuksen luokissaan. Oppilailla on ollut mahdollisuus päästä osa-aikaiseen erityisopetukseen silloin, kun on tarvittu apua ja tukea mm. lukemisessa ja kirjoittamisessa, vieraan kielen opiskelussa, matematiikan oppimisessa, motorikassa, tarkkaavaisuudessa ja keskittymisessä, hahmottamisessa tai sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Erityisopettaja on osallistunut aktiivisesti opiskeluhoitotyöhön.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki, Ympäristö	
Tavoite	Kestävä kehitys
Mittari	Käytännön toimet kouluissa
Toteutumisen arviointi	<p>Kestävä elämäntapa on tuotu osaksi koulujen arkea ja siihen liittyy esim. roskien lajittelu, kierrätys, oman ympäristön siisteydestä huolehtiminen, energia-agentit, kierrätysmateriaalien käyttö. Aihetta on käsitelty oppitunneilla mm. äidinkielessä ja kirjallisuudessa ympäristöteemaiset tekstit sekä median vaikutus ihmisten ajatteluun ja arvoihin. Askartelussa on pyritty käyttämään kierrätysmateriaaleja. Länkipohjan koulu on Vihreä lippu-koulu. Koulun sisälämpötilaa on laskettu kaksi astetta.</p> <p>Kouluilla on ollut ruuan hävikkiviikkoja ja kasvisruokien maisteluviikkoja. On pidetty pihansiivoustalkoita keväisin. On tutustuttu lähiseudun ympäristöasioihin ja järjestetty kalastuspäiviä.</p>
Toimenpide	Painopiste: Ympäristötietoisuuden lisääminen perusopetuksessa
Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Tunnistetaan kestävä kehitys ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävä elämäntavan omaksumiseen. Pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävä tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Kestävä kehitys on ollut osa perusopetuksen laaja-alaisia opintokokonaisuuksia mm. fysiikassa, kemiassa, biologiassa, maantiedossa ja yhteiskuntaopissa. Kestävä kehitys ja kierrätystä on käsitelty oppitunneilla ja kierrätystä on pyritty edistämään myös erilaisin tempauksin. Kouluissa on ollut teemaviikkoja ruokahävikin pienentämiseksi, kasvisruokien maisteluraateja ja pihansiivoustalkoita.</p>

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 379 310	1 379 310	1 375 147	-4 163	99,70 %
Myyntituotot	262 000	262 000	379 035	117 035	144,67 %
Maksutuotot	50 490	50 490	70 605	20 115	139,84 %
Tuet ja avustukset	910 900	910 900	731 035	-179 865	80,25 %
Muut toimintatuotot	155 920	155 920	194 472	38 552	124,73 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-22 057 856	-22 669 378	-22 601 769	67 609	99,70 %
Henkilöstökulut	-12 288 558	-12 625 150	-12 491 729	133 421	98,94 %
Palvelujen ostot	-5 970 489	-6 170 619	-6 300 386	-129 767	102,10 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-602 180	-602 180	-565 898	36 282	93,97 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-3 196 629	-3 271 429	-3 243 755	27 674	99,15 %
TOIMINTAKATE	-20 678 546	-21 290 068	-21 226 622	63 446	99,70 %

Myyntituotot ylittyivät 117 000 eurolla johtuen ELY-keskuksen tilittäminen toimeentulokorvausten ja yhteistoimintakorvausten ennakoitua suuremmasta määrästä. Iltapäivätoiminnan maksutuotot ylittyivät noin 20 000 eurolla. Maksutuotot vuokratuottojen ja myyntituottojen ennakoitua suuremmasta määrästä. Tuet ja avustukset jäivät noin 180 000 euroa ennakoitua pienemmiksi. Tukiin ja avustuksiin kuuluu hankeavustukset, Kelan työterveyshuollon korvaukset ja työttömyysvakuutusrahaston koulutuskorvaukset. Kokonaisuudessaan perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti.

Henkilöstökulut alittuivat noin 133 000 eurolla. Tämä johtui lähinnä hanketoiminnan ennakoitua pienemmästä määrästä. Asiakaspalvelujen ostot ylittyivät noin 130 000 eurolla johtuen lähinnä muille kunnille maksetuista kotikuntakorvauksista sekä matkustus- ja kuljetuspalveluista.

Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa talousarvio toteutui suunnitellusti alituksen ollessa noin 36 000 euroa. Muut toimintakulut toteutuivat suunnitellusti. Tähän tiliryhmään kuuluu huoneistojen vuokrat, laitevuokrat sekä välittömät ja välilliset verot.

Talousarviomuutoksen yhteydessä perusopetuksen tulosalueelle lisättiin kotikuntakorvauksiin 110 000 euron lisämäärärahan. Lisäksi Jämsänkosken yhtenäiskoulun puhtaanapitoon ja kiinteistöveroon lisättiin yhteensä noin 135 000 euroa enemmän rahaa kuin alun perin oli budjetoitu. Lisäksi tehtiin pienempiä lisäyksiä noin 30 000 euroa.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Oppilasmäärä	1 746	1 687	1 698
Euroa / oppilas	- 11 713	- 12 620	- 12 501
Euroa / asukas	- 1 065	- 1 126	- 1 107

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilasmäärä	1 862	1 839	1763	1746	1687	1698

Oppilasennuste	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Juokslahti	64	55	46	42	41	41	35	37
Kaipola	109	98	93	82	81	81	72	69
Koskenpää	32	32	31	24	23	23	20	20
Länkipohja	28	31	27	26	22	19	17	14
Jämsänkosken 1-6 ml. Korven koulu	293	274	244	225	213	188	175	165
Kuorevesi 1-6	86	79	72	69	57	52	53	51
Jämsänjoen yhtenäiskoulu sisältää pienluokat	431	407	388	350	324	318	288	276
Alakoulut yhteensä	1043	954	871	784	722	673	620	614
Kuorevesi 7-9	64	62	69	62	63	54	52	47
Jämsänjoen yhtenäiskoulu	364	380	374	349	314	285	264	243
Jämsänkosken sisältää pienluokat	197	207	207	206	195	185	172	161
Yläkoulut yhteensä	625	620	615	577	532	484	448	411
Perusopetus yhteensä	1668	1574	1486	1361	1254	1157	1068	1025

Ennustevuosilla 2024-2031 on vähennetty oppilasmäärien kaksinkertainen kirjaus pienluokkien osalta.

PERUSKOULUN PÄÄTTÄVÄT JÄMSÄ – JATKOKOULUTUSTAUUKKO

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 arvio	TP2023
Peruskoulun 9.-luokan	241	229	237	206	196	194	198	196	203
Jatkoi heti opiskelua	92	112	116	91	90	82	99	93	113
Jatkoi heti opisk. ammatill.	135	105	100	115	99	93	93	93	74
Jatkoi heti valmistavassa koulutuksessa	4	2	12	0	6	18	6	10	15
Ei jatkanut heti em.	10	10	8	0	6	1	0	0	1

Vuodet 2014-2018 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin

Vuodet 2019-2023 perustuvat yläkoulujen opinto-ohjaajilta saatuihin tietoihin

Vuoden 2023 arviossa ei ole mukana pienluokkia.

Lukiokoulutus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja (LL 2 §, 1 mom.). Laki vahvistaa yleissivistystä ja edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä. Laki velvoittaa antamaan erityisopetusta ja opinto-ohjauksen velvoitteet ovat lisääntyneet.

Vuonna 2010 lukiolaisia oli 353, vuonna 2022 keskimäärin 229 ja vuonna 2023 keskimäärin 241. Vuoden lopussa päätoimisia lukion opiskelijoita oli 254. Syksyllä 2023 lukion aloitti 104 uutta opiskelijaa. Kahden tutkinnon opiskelijoita oli vuoden lopussa 19. Heidän pääkoulunsa on Ammattiopisto Gradia. Urheiluvalmennuksessa on 20 lukion opiskelijaa.

Laki oppivelvollisuudesta astui voimaan 1.1.2021 ja sen myötä oppivelvollisuus laajentui 18 ikävuoteen asti. Maksuttomuus jatkuu lukio-opintojen loppuun saakka, kuitenkin enintään sen vuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta. Vuoden 2023 lopussa maksuttomuuden piirissä oli 239 lukion opiskelijaa. Vuonna 2023 valmistui yhteensä 74 ylioppilasta, joista kaksoistutkintoja oli neljä.

Lukion opiskelijamäärä pysyy lähivuosina suunnilleen nykytasolla. Tällä hetkellä lukio on osittain neli- ja kolmisarjainen ja muuttuu lukuvuodesta 2026-2027 alkaen kokonaan kolmisarjaiseksi. Ennusteen mukaan lukio on kolmisarjainen ainakin vuosikymmenen loppuun saakka. Näin voidaan mahdollistaa myös kahden tutkinnon opinnot Gradia Jämsän opiskelijoille.

Neljännän vuoden opiskelijoita lukuun ottamatta kaikki noudattavat 1.8.2021 käyttöön otettua opetussuunnitelmaa. Uudessa opetussuunnitelmassa vahvistetaan sekä oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa, että laaja-alaista osaamista. Opintokokonaisuuksia voi muodostaa yhden oppiaineen sisällä tai ne voivat olla oppiainerajat ylittäviä opintokokonaisuuksia.

Lukuvuonna 2022-2023 teemana on ollut Huomaa hyvä. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on suvaitsevaisuus, lukeminen ja lukutaito.

Opetushallitus julkaisi uudistetut opetussuunnitelmien perusteet, joita oli muutettu opiskeluhoitoa koskevien lukujen osalta. Peruste- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1.8.2023. Uudistuksen taustalla olivat sosiaali- ja terveystalouden uudistus 1.1.2023 alkaen. Lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 15.6.2023 § 78.

Sivistyslautakunta hyväksyi kokouksessaan 26.10.2023 § 113 lukiokoulutuksen uudet järjestyssäännöt. Ne perustuvat Opetushallituksen 10.5.2022 antamaan määräykseen koskien lukiokoulutuksen paikallisen opetussuunnitelman muutoksia.

Hyvinvointialueiden toiminnan alkamisen 1.8.2023 myötä koulukuraattorit ja –psykologit siirtyivät osaksi hyvinvointialueen organisaatiota. Lukiossa on ollut mitoituksen mukainen kuraattoripalvelu. Psykologipalveluiden mitoituksen mukaisuus ei ole täyttänyt kaikilta osin. Kiireellisiin tarpeisiin on pystytty vastaamaan.

Opetushallitus on myöntänyt lukiolle Erasmus+ yleissivistävän koulutuksen akkreditoinnin vuoden 2027 loppuun asti. Tämä mahdollistaa kansainvälisyystoiminnan pitkäjänteisen toteuttamisen ja kehittämisen. Akkreditoinnin myötä lukiolle myönnetään säännöllisesti vuosittaista tukea sekä opiskelijoiden että opetushenkilökunnan liikkuvuuksiin seuraavien viiden vuoden ajan.

Seudullinen toisen asteen johtoryhmä kokoontui neljä kertaa vuodessa, samoin opinto-ohjaajien ryhmä. Lukiolaki velvoittaa myös korkeakoulu yhteistyöhön. Yhteistyökumppaneina ovat olleet Jyväskylän avoin yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Lukion toisen opiskelijat osallistuivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän avoimen yliopiston järjestämälle korkeakouluviikolle. Ammattiopisto Gradian kanssa laadittiin yhteistoimintasopimus. Sopimuksen kohteena on urheiluvallmennukseen ja yhdistelmäopintoihin (kaksoistutkinto ja kolmoistutkinto) suorittamiseen liittyvä yhteistyö Jämsän seudulla.

Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat osallistuivat THL:n kouluterveyskyselyyn keväällä 2023. Tuloksia on käsitelty henkilöstökokouksessa, opiskeluhoitoryhmässä ja vanhempainilloissa. Kouluterveyskyselyn tuloksia on käsitelty myös sivistystoimen johtoryhmässä, kaupungin johtoryhmässä, hyvinvointiryhmässä, opiskeluhoitoon ohjausryhmässä ja sivistyslautakunnassa.

Osana talousohjelman valmistelutyötä tehtiin sekä ennakkovaikutusten arviointi että opiskelijavaikutusten arviointi talousohjelman vaikutuksista lukiokoulutukseen. Talousohjelmaa käsiteltiin myös lukion henkilöstökokouksissa, vanhempainilloissa ja opiskelijakunnan hallituksen kokouksessa.

Lukiokoulutuksen hanketoiminta

Korona-vaikutusten lieventämiseen (oppimisen tuki ja hyvinvointivajeen korjaaminen) on ollut käytettävissä avustukset nro 2 ja 3. Nro 2 avustus oli suuruudeltaan noin 34 000 euroa ja hanke päättyi lukuvuoden 2022-2023 lopussa. Hankkeen nro 3 avustus on suuruudeltaan 38 000 euroa. Avustuksen turvin tullaan mm. lisäämään lukiokoulutuksen erityisopetusresurssia lukuvuonna 2023-2024. Hankkeissa on 5 %:n omavastuu.

Yhteishankkeina on toteutettu Muuramen kunnan hallinnoimaa Kestävän kehityksen tiekartta -hanketta. Tavoitteena on lukion toimintakulttuurin ilmasto- ja kestävyysosaamisen ja pedagogiikan kehittäminen vahvistamaan arjen kestävyyskasvatusta. Hanke päättyy 31.5.2024. Hanke sai avustusta 45 000 euroa ja omavastuu on 10 %. Hankkeessa työskentelee sivutoimisesti kaksi lukion opettajaa. Muuramen kunta hallinnoi myös Muuramen, Laukaan ja Jämsän lukion yhteisessä Laatua ja hyvinvointia lukioihin -hanketta.

Tavoitteina ovat laadukkaan oppimisen edellytysten parantaminen, tiedolla johtamisen ja tietoperustaisuuden kehittäminen sekä opiskelijoiden ja henkilöstön osallisuutta ja hyvinvointia mahdollistavan toimintakulttuurin vahvistaminen. Hanke sai avustusta yhteensä noin 77 0000 euroa ja siinä on 10 %:n omavastuu. Hankkeessa työskentelee sivutoimisesti kolme lukion opettajaa.

Toisen asteen yhteinen nuoriso-ohjaaja on työskennellyt lukiolla lähtien Nuorten rinnalla koulussa-hankerahoituksen turvin kevätlukukauden 2023 loppuun asti. Lukuvuonna 2023-2024 lukiolla on työskennellyt Jämsänkosken yhtenäiskoulun kanssa yhteinen nuoriso-ohjaaja.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki	
Tavoite	Hyvinvoiva opiskelijakunta ja henkilöstö
Mittari	Terveys- ja opiskelijakyselyjen tulokset
Mittari	Päivittäinen liikkuminen
Toteutumisen arviointi	<p>Lukiokoulutuksen toimintakate oli -109,39 €/asukas ja -8703,58 €/opiskelija.</p> <p>Kouluterveyskysely tehtiin huhtikuussa 2023 lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille. Tulokset julkaistiin syyskuussa. Tulosten mukaan koulu-uupumus on vähentynyt kahden vuoden takaisesta tutkimuksesta ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuudet lukiossa ovat parantuneet. Huolta aiheuttaa mm. kokemus luokkayhteisön ulkopuolelle jääminen.</p> <p>Opiskeluhollosta oli vuoden lopussa mitoituksen mukainen henkilöstö. Nuoriso-ohjaaja on työskennellyt lukiossa osana koulunuorisotyöhanketta. Laatua lukioihin hanke käynnistyi yhteistyössä Muuramen ja Laukaan lukioiden kanssa. Jämsän lukiossa kolme opettajaa osallistuu hankkeeseen oman työn ohessa. Hankkeessa on tavoitteena kehittää laadullisia menetelmiä tiedolla johtamiseen, luoda puitteet tukemaan yhteisöllisyyden kasvua ja kehittää laadukkaita oppimismenetelmiä. Hanke päättyy kevätlukukauden 2024 lopussa. Hankkeessa syntyneitä toimintatapoja otetaan käyttöön niiltä käytettävissä olevien resurssien puitteissa.</p>
Toimenpide	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Aktiivinen osallistuminen lasten ja nuorten hyvinvointia lisäävään toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, yhteisöllisyyden lisääminen erilaisten tapahtumien muodossa, päivittäisen liikunnan lisääminen, Liikkuva opiskelu- hankkeen toiminnan juurruttaminen osaksi koulun toimintakulttuuria, hyvät opiskelu- ja terveydenhuollon palvelut, oppimisvajeiden paikkaaminen koronatuella, nuorisotyön kehittäminen osana oppilaitoksen päivittäistä toimintaa, opiskelijoiden aktiivinen osallistuminen mm. opiskelijakuntatoiminnan ja tutortoiminnan kautta.</p> <p>Painopisteen toteutumisen arviointi: Lukiossa toimii lähes viikoittain kokoontuva opiskelijakunnan hallitus ja sen tehtävänä on osaltaan edistää lukion opiskelijoiden hyvinvointia ja toimia opiskelijoiden edunvalvojina. Opiskelijakunnan edustus kutsuttu henkilöstökokouksiin ja opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin. Lisäksi lukiossa on liikuntatutorit aktivoimassa opiskelijoiden liikkumista sekä opiskelijatutorit ohjaamassa markkinoimassa lukiokoulutusta ja ohjaamassa uusia opiskelijoita.</p> <p>Huolen herätessä yksittäisen opiskelijan asioita on käsitelty moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä. Kaikki lukion opiskelijat osallistuivat heti opintojen alussa luku- ja kirjoitustaidon vaikeutta mittaavaan luki-seulaan ja tarvittaessa opiskelija on kutsuttu yksilötettiin. Vähintään keskivaikean luku- ja kirjoitusvaikeuden omaaville on tehty henkilökohtainen opintosuunnitelma ja sen pohjalta anottu erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeisiin.</p> <p>Koronatukea on käytetty oppimisvajeiden paikkaamiseen ja opinto-ohjauksen lisäresursointiin.</p>
Ympäristö	
Tavoite	Ympäristöystävällinen lukio
Mittari	Vuotuisten tapahtumien määrä
Toteutumisen arviointi	<p>Ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyviä asioita oppitunneilla ja opiskelijavaihdoissa. Lukiossa aloitti uusi kestäväan kehityksen ryhmä ja se kokoontuu viikoittain.</p> <p>Kestäväan kehityksen tiekartta-hanketta edistettiin yhteistyössä Muuramen lukion kanssa. Jämsän lukiosta hankkeeseen osallistuu kaksi opettajaa oman työn ohessa. Hankkeen tavoitteena on toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittäminen vahvistamaan arjen ilmasto- ja kestävyyskasvatusta. Hanke päättyy kevätlukukauden 2024 lopussa. Kestäväan kehityksen tiekartta jää lukion pysyväksi ohjeeksi ympäristökasvatuksen osalta.</p>
Toimenpide	Ympäristötietoisuuden lisääminen lukiossa

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Aktiivinen osallistuminen ympäristötietoisuutta lisäävään toimintaan, lukion ilmasto-ohjelman käytännön toteutus, teemaviikkojen (mm. kasvisruokaviikko) järjestäminen, biologian ryhmien vuotuinen puiden istutus, aiheeseen liittyvät korkeakouluopinnot. Ilmastosankarit- ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja suunnittelee erilaista toimintaa ympäristöaiheeseen liittyen kuten energiansäästö. Ilmastovastuu tulee osaksi ryhmänohjaustuokioiden ohjelmaa.</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi: Vuoden 2022 lopussa aloitettiin hankeyhteistyö Muuramen lukion kanssa. Kestävän kehityksen tiekarttahankkeessa on tavoitteena oppilaitoksen toimintakulttuurin ilmasto- ja kestävyysosaamisen ja pedagogiikan kehittäminen vahvistamaan arjen kestävyyskasvatusta. Hankkeessa luodaan kestävyysosaamisen kolmivuotinen opiskelupolku ryhmänohjaukseen. Lukion kestävä kehityksen ryhmä aloitti yhteistyön HimosLomien kanssa ja kävi yhdessä läpi heidän kestävä kehityksen ohjelmaansa. Järjestettiin sähkötön päivä ja jatkettiin kirsikkapuiston kasvattamista. Kestävää kehitystä on käsitelty eri oppiaineissa.</p>
---------------------	---

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	46 000	61 000	81 659	20 659	133,87 %
Myyntituotot					
Maksutuotot	4 000	4 000	10 377	6 377	259,43 %
Tuet ja avustukset	40 000	55 000	68 509	13 509	124,56 %
Muut toimintatuotot	2 000	2 000	2 773	773	138,64 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-2 143 646	-2 213 065	-2 179 221	33 844	98,47 %
Henkilöstökulut	-1 360 851	-1 399 720	-1 402 495	-2 775	100,20 %
Palvelujen ostot	-339 158	-362 038	-351 694	10 344	97,14 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-110 200	-116 200	-91 591	24 609	78,82 %
Avustukset			-150	-150	
Muut toimintakulut	-333 437	-335 107	-333 291	1 816	99,46 %
TOIMINTAKATE	-2 097 646	-2 152 065	-2 097 562	54 503	97,47 %

Lukiokoulutuksen toimintatuotot ylittyivät noin 20 000 eurolla, koska lukiolle myönnetty Erasmus+-akkreditointi ei ollut tiedossa vuoden 2023 talousarviota laadittaessa ja avustuksen suuruus oli suurempi kuin arvio talousarviomuutosta tehdessä. Lisäksi lukio sai myyntituottoja Ammattiopisto Gradian kahden tutkinnon opiskelijoista.

Henkilöstökulut toteutuivat odotetusti. Palveluiden ostot alittuivat noin 11 000 euroa. Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa on alitus noin 24 000 euroa, johtuen oppimateriaalien onnistuneesta kierrätyksestä. Kokonaisuudessaan lukiokoulutuksen toimintakate alittui noin 54 500 eurolla.

Talousarviomuutoksessa tuloarviota nostettiin 15 000 eurolla ja menoarviota 74 000 eurolla. Menolisäys johtui ennakoitua suuremmasta opiskelijamäärästä.

Tunnusluvut

opiskelijaennuste												
lv	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
lukio	254	262	263	249	278	280	267	247	225	208	192	180

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
Opiskelijamäärä	278	263	229	214	243	241
€ / asukas	- 96,12	- 93,44	- 92,38	-100,91	-113,82	-109,39
€ / opiskelija	- 6976	- 7066	- 8133	-9059	-8856	-8704

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
Ylioppilaiden määrä	77	87	100	57	80	74
Yhdistelmätutkintojen määrä	2	2	2	4	5	4
Urheiluvallmennettavien määrä	24	23	25	24	24	20

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP2023
	tilastokeskus syksyllä 2014 aloittaneet	tilastokeskus syksyllä 2015 aloittaneet	tilastokeskus, syksyllä 2016 aloittaneet	tilastokeskus, syksyllä 2017 aloittaneet		tilastokeskus, syksyllä 2018 aloittaneet
Lukiokoulutuksen läpäisy enintään 3,5 v:ssä; Jämsä (sujuva arki tavoitteen mittari)	82,8 %	84,4 %	82,8 %	77,4 %	90 %	82,9 %
Koko valtakunta	79,9 %	78,6 %	77,3 %	75,8%		73,0 %
	tilastokeskus vuoden 2016 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2017 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2018 ylioppilaat	tilastokeskus vuoden 2019 ylioppilaat		tilastokeskus vuoden 2020 ylioppilaat
Sijoittuminen 1 vuosi YO-tutkinnon jälk. jatko-opintoihin; Jämsä (elinvoimatavoitteen mittari)	53,6 %	44,8 %	53,8 %	50 %	60 %	56,0 %
Koko valtakunta	52,5 %	51,1 %	53,2 %	52,4 %		55,2 %

Elämänlaatu palvelut

Tulosalueen esimies: kirjastopalvelupäällikkö

Toiminnan kuvaus

Elämänlaatu palveluilla on keskeinen merkitys jämsäläisten hyvinvointiin, yhteisöllisyyteen ja kaupungin elinvoimaisuuteen. Järjestämme ja tuotamme elämänlaatu palveluja ja luomme niille toimintaedellytyksiä. Kannustamme jämsäläisiä harrastamiseen, itsensä kehittämiseen ja terveelliseen ja vastuulliseen elämäntapaan. Kaupunkistrategian mukaisesti olemme tärkeä osa palvelevaa kaupunkia. Teemme yhdessä, kohtaamme ja osallistamme. Olemme vahvoja verkostoitujia, kuuntelemme asiakkaita. Uudistamme palveluja ja hyödynnämme digitaalisuutta.

Elämänlaatu palveluiden toiminta ulottui ympäri laajaa kaupunkia, mutta yhtenä palveluiden ja tapahtumien keskuksena oli Raitti, jossa toimittiin yhdessä ja yhteistyössä kaupungin neuvonnan ja matkailuinfon kanssa. Kaupunkilaiset ovat ottaneet Raitin omakseen; kirjaston ovien kävijälaskurien mukaan tilassa kävi vuoden aikana 106 000 asiakasta. Lisäksi käyntiä tuli nuorisotilojen ovesta. Raitin toimijat kokoontuivat vuokranantajan ja isännöintipalvelun kanssa säännöllisesti. Sivistyslautakunnan hyväksymänä päätöksenä asiakkaita osallistava Raitin raati muutettiin asiakasilloiksi, yksi sellainen ehdittiin järjestää joulukuussa.

Hyvinvointikoordinaattorin vakinaisessa virkasuhteessa ennakoitiin konsernipalveluiden tehtävien uudelleen järjestelyt. Elämänlaatu palveluiden tulosaluejohtajan tehtävien hoito järjesteltiin uudelleen ja sisällytettiin kirjastopalvelupäällikön virkatehtäviin.

Osana talousohjelman valmistelutyötä tehtiin vaikutusten ennakoarviointi Galleria Kivipankin ja kirjastoauton lakkauttamisesta, opistopalvelujen opetuksen järjestelystä sekä koulukiinteistöjen sulkemisen vaikutuksista vapaa-ajantoimintaan. Lapsivaikutusten arviointi tehtiin liikennepuiston lakkauttamisesta.

Elämänlaatu palveluiden hanketoiminta

<p>Opetushallituksen myöntämä 9 150 €:n avustus <u>työväenopiston</u> opintoseteleihin. Opintoseteleillä annetaan alennuksia työttömien, maahanmuuttajien, senioreiden ja eläkeläisten kurssimaksuihin. Avustus on suosittu ja kurssimaksujen alennukset hyödynnetään etenkin seniorikursseilla hyvin.</p>	<p>Maakunnallisena verkostona toteutettu Joustavia polkuja työelämään (JoPo) -hanke; Jämsän kaupungin työllisyyspalvelut ja <u>työväenopisto</u> ovat mukana Jyväskylän ammattikorkeakoulun toteuttamassa OKM:n rahoittamassa kehittämisprojektissa ajalla 1.2.2021 - 30.6.2023. Hanke tuki työllisyyden kuntakokeilua kehittämällä keinoja alueiden osaamiskohtaantojen ratkaisemiseksi. Jämsän työväenopisto järjesti hankkeen rahoituksella suomen kielen kurseja maahanmuuttajille sekä tietoteknisiä valmiuksia kehittäviä kurseja kuntakokeilun asiakkaille.</p>
<p>Lukukoordinaattori-hankkeen avulla lisättiin kirjastopalveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välistä yhteistyötä huhtikuusta vuoden 2023 loppuun asti. Lukukoordinaattori laati toimenpideohjelman lukemisen kulttuurin lisäämisestä ja tukemisesta varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen lapsille.</p>	<p>Avin myöntämä 5600 € avustus Jämsän Ääni hankkeeseen. Hankkeessa järjestettiin moniäänistä tapahtumasarjaa pääkirjastossa ja tuotiin esiin puhetaidon merkitystä. Hanke sai jatkoaikaa 30.6.2024 saakka.</p>
<p>Tunkelon säätiö myöntämä 2 000 € avustus kirjastopalveluihin Länkipohjan lasten ja nuorten toiminnan edistämiseen. Avustuksella toteutui kirjavinkkauksia, vierailu pääkirjastoon,</p>	<p>V. 2021 alkanut Nuorten Rinnalla koulussa -hanke jatkui vuonna 2022 toisella asteella Jämsän lukiossa ja Gradia Jämsässä. Hanke päättyi keväällä 2023. Uusi koulunuorisotyö -hanke, Nuorten rinnalla koulussa 2023-2024 –hanke</p>

kirjailijavierailu sekä rap-lyriikkatyöpaja.	aloitettiin (AVIn avustus 70 000 €). Hankkeessa vahvistetaan ja tuetaan perusopetuksen kouluissa sekä lukiossa tehtävää nuorisotyötä. Hanke jatkuu vielä kevään 2024. Koulunuorisotyöhankkeita on toteutettu <u>vapaa-aikapalvelujen</u> hankkeina.
Avin myöntämä 5 500 € avustus <u>vapaa-aikapalveluihin</u> lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan toteuttamiseen. Hankkeessa on järjestetty kerho- ja leiritoimintaa	Avin myöntämä 23 500 € avustus <u>vapaa-aikapalveluihin</u> liikuntaneuvontaan ja elintapaohjaukseen 2023. Hanke käynnistyi syksyllä 2022, jolloin aloitettiin moniammatillisen liikuntaneuvonnan palveluketjun kehittäminen. Vuoden 2023 aikana liikuntaneuvontaan ja elintapaohjausta annettiin 146 jämsäläiselle. Hanke ei jatku vuonna 2024.

Opistopalvelut 2023

Jämsän työväenopisto järjestää vapaan sivistystyön opintoja kaikenikäisille kuntalaisille. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto järjestää taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisia opintoja. Vuonna 2023 molemmat opistot järjestivät opetusta myös Kuhmoisten kunnassa. Yhteistyö Kuhmoisten kunnan työväenopistopalveluiden osalta päättyi v. 2023 lopussa Kuhmoisten siirryttyä asiassa yhteistyörakenteeseen Oriveden kaupungin kanssa. Musiikkiopiston oppilasvalinnassa päätettiin luopua pääsykoemenettelystä

Kotouttamispalvelut ovat olleet osa opistopalveluja vuodesta 2022 alkaen. Määräaikainen kotouttamiskoordinaattori työskentelee työväenopiston alaisuudessa. Asiakkuuksia oli noin 150. Työ painottuu neuvontaan, kotouttamissuunnitelmien laadintaan, moniammatilliseen yhteistyöhön muun muassa vastaanotokeskuksen, sosiaali- ja asumispalvelujen kanssa ja palvelujen koordinointiin. Loppuvuodesta aloitettiin ilman ajanvarausta toimiva kotoutumisen neuvontapiste Raitille, joka on avoinna kerran viikossa. Kaupungin kotoryhmä kokoontui neljä kertaa vuoden 2023 aikana.

Jämsän työväenopisto on järjestänyt nuorten maahanmuuttajien suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta. Koulutuksen kohderyhmänä on 15-19-vuotiaat maahanmuuttajat, jotka eivät vielä ole saaneet kotikuntaoikeutta ja eivät täten ole työllisyyden kuntakokeilun tai suomalaisen oppivelvollisuuden piirissä. Opintojen osallistujamäärä oli vuoden 2023 aikana 8 - 25. Valtio korvaa koulutuksen kustannukset kokonaisuudessaan takautuvasti koulutuksen järjestäjälle.

Jämsän työväenopisto järjesti lukuvuonna 2022-2023 kasvatustieteen perusopintokokonaisuuden 25 op omalla järjestämisluvallaan Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Ryhmässä oli 10 opiskelijaa ja he saivat opintokokonaisuuden valmiiksi lukuvuoden päätteeksi. Erityispedagogiikan perusopintokokonaisuus lukuvuodeksi 2023-2024 eivät toteutuneet vähäisen kiinnostuksen vuoksi. Paikallisia korkeakouluopintoja koordinoi ja suunnittelee työryhmä, joka kokoontui neljä kertaa vuodessa. Työryhmässä on mukana myös Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun edustajat.

Jämsänlaakson Setlementti ry järjesti kesätoimintaa ja -tapahtumia Vinnillä. Kulttuuripalveluista myönnettiin avustusta toiminnan järjestämiseen.

Kirjastopalvelut 2023

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin aineistoihin ja edistää lukemista ja kirjallisuutta. Kirjasto on myös tapahtumien, opiskelun, harrastamisen ja kansalaiskeskustelun paikka kaikenikäisille.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen täysi vuosi Raitilla. Keväällä tehtiin kysely pääkirjaston aukioloajoista. Kyselyyn saatiin 72 vastausta. Valtaosa vastaajista oli erittäin tyytyväinen sekä kirjaston palvelu- että aukioloaikoihin. Alkuvuonna ilmenneen ilkeiden ja häiriökäytöksen vuoksi pääkirjaston omatoimiaikaa supistettiin illoista ja tilanne rauhoittui. Iltojen omatoimiaika maanantaista torstaihin palautettiin hyvällä menestyksellä elokuun alusta.

Jämsänkosken omatoimikirjasto avautui asiakkaille toukokuussa. Omatoimikirjastot Kuorevedellä ja Länkipohjassa toimivat vakiintuneeseen tapaan ilman erityisiä muutoksia, samoin kirjastoauto Severus, jonka reittiaikataulua päivitettiin elokuussa, lähinnä Jämsänkosken omatoimikirjaston avaamisen vuoksi.

Tapahtumia oli runsaasti sekä omana toteutuksena että yhteistyökumppaneiden järjestämänä, näistä mainittakoon mm. kirjailijavierailut, lukupiiritapahtumat sekä lukuisat näyttelyt. Lukukoiratoiminta käynnistyi pääkirjastolla. Digiopastusta tarjottiin viikoittain yhteistyössä Muistiyhdistyksen kanssa. Palvelulupausta toteutettiin satutunneista toisen asteen tiedonhaun opastukseen kattavasti, lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä, jotka jäivät resurssipulan vuoksi toteuttamatta. Lukukoordinaattorihanke, jonka tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuuria ja lukutaitoa, näkyi kirjaston satutunneilla ja muissa tapahtumissa.

Kirjaston fyysisten kävijöiden määrä ylitti talousarviossa määritellyn (110 000) selvästi 145 000 kävijällä. Toteutuneessa lainausten määrässä kaupungin asukasta kohti (13,06) ei päästy aivan tavoitteeseen (14,2). Määrä kuitenkin kasvoi vuoden 2022 lukuun (11,17) nähden. Sivistyslautakunta päätti liittymisestä kirjastolle kuntien yhteisen e-kirjastopalvelun. Se avautuu vuoden 2024 keväällä.

Vapaa-aikapalvelut 2023

Galleria Kivipankin näyttelytoiminta oli melko vilkasta, vuoden aikana järjestettiin yhteensä yhdeksän 2-5 viikon mittaista näyttelyä. Näyttelyissä vieraili yhteensä 2 825 henkilöä. Kulttuuripalveluissa järjestettiin kalendaariset juhlat. Kotiseutuarkiston siirron suunnittelu aloitettiin. Juuso Waldenin ja paperiteollisuuden muistomerkkiveistoksen kunnostus valmistui.

Liikunta- ja nuorisopalvelut järjestivät ohjattua toimintaa, tapahtumia ja leirejä erikseen sekä yhteistyössä järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Pidettiin järjestöjen yhteisiä tapaamisia ajankohtaisasioista. Hiihdon maakuntaviesti jouduttiin perumaan sääolosuhteiden ja vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Nuorisotilatyötä toteutettiin Kuutissa, Köpiksellä ja Nuorten Raitilla sekä nuorten moottoripajalla. Liikennepuiston ja Maaumalan välinelainaamon toiminta jatkui vilkkaana. Työvalmennussäätiö Avitus toteutti nuorten työllistämiseen ja elämänhallintaan liittyviä yksilövalmennus-, nuorten starttipaja (LuovaStartti -hanke, myöhemmin Kohtaava-hanke) ja etsivän nuorisotyön hankkeita ostopalveluna.

Otettiin käyttöön nuorisotyön dokumentaatiota helpottava Kuntaliiton kunnallisen nuorisotyön dokumentaation ja tilastoinnin NuDo -järjestelmä. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021 - 2024 valmistui ja sen jalkauttaminen aloitettiin. Suunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 23.2.2023.

Nuorisovaltuuston toiminta oli aktiivista. Toimintamuotoina olivat aloitteet, lausunnot, kannanotot tapahtumat, yhteistyö eri tahojen kanssa ja kokoukset. Nuorisovaltuusto kutsui myös kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot neuvostojen yhteiseen tapaamiseen. Toimintasäännöt tarkistettiin syksyllä. Vammaisneuvosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Vammaisneuvosto on seurannut päätöksentekoa, kuullut asiantuntijoita ja antanut lausuntoja.

Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunta perustettiin 30.5.2023 sivistystoimialan alaisuuteen. Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunnan tehtävänä on huolehtia osaltaan veteraaneista, veteraanien puolisoista ja leskistä sekä heidän kuntoutukseensa ja kotona asumiseensa liittyvästä tukemisesta heidän viimeiseen iltahuutoonsa saakka sekä vaalia, siirtää ja tallentaa veteraaniperinnettä seuraaville sukupolville.

Uimahallin asiakasmäärätavoite 55 000 asiakasta ylitettiin asiakasmäärän ollessa 62 755. Kaupungin energiansäästökampanjan myötä uimahallilla oli käytössä ajalle 12 /2022- 4/2023 suosion saaneet, edulliset lipputuotteet hiljaisiin uintiaikoihin. Uimahallin edullisia lipputuotteita myytiin 1-4/2023 noin 10 500 kpl. Uimahallin kassa- ja kahviopalvelut järjestysivät Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelu Oy:n (aiempi liikelaitos) kautta.

Vapaa-aikapalveluissa avustuksia myönnettiin 64 eri taholle, yhteensä 166 000 €.

Myönnetyt palkinnot ja stipendit:

- Jämsän kaupungin vuoden 2022 urheilijapalkinto myönnettiin maastohiihtäjä Anni Kainulaiselle.
- Viljo Järvisen kulttuuripalkinto 2023 myönnettiin diplomitanssinopettaja Taina Puujalalle.
- Jämsän kaupungin vuoden 2023 liikuntatekopalkinto myönnettiin Matti Huikurille pitkäaikaisesta vapaaehtoistyöstä hiihtolatuksen ylläpidon parissa.
- Nuorten kulttuuri-, taide- ja liikuntastipendejä myönnettiin 21 nuorelle.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima, Asukkaiden peruspalvelut, Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki			
Tavoite	Kehitämme ja toteutamme yhdessä asukkaiden, asiakkaiden ja eri toimijoiden kanssa Raitista kaikkien yhteisen kohtaamispaikan ja olkkarin.		
Mittari	Toimintakate €/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		191	193,7
Toteutumisen arviointi	Elämänlaatu- ja palvelujen talousarvio toteutui suunnitelman mukaisesti, kun huomioidaan talousarviomuutos. Koko vuoden alkuperäiseksi tavoitteeksi €/asukas on asetettu 183,21 € ja talousarviomuutoksen jälkeen 199,74 € toteuman ollessa tilinpäätöskauden lopussa 193,7 €. Toiminnallisesti tavoitteet toteutuivat. Tapahtumatuotannon luonnehdinta: runsasta ja monipuolista. Raitilla kävi yli 106 000 asiakasta. Raitin asiakasraadin kokoamisen ja tapaamisten sijaan alettiin pitää asiakasiltoja. Vuokranantajan ja isännöitsijän kanssa pidettiin kokouksia säännöllisesti. Pikku-Raitin toiminta laajennettiin nelosluokkalaisiin. Nuorten Raitin kävijämäärät pysyivät korkealla. Syksyllä tarkennettiin nuorisotilan sääntöjä. Säännöillä ja niiden noudattamisen valvonnalla pyrittiin nuorisotilan rauhoittamiseen ja viihtyisyyden sekä turvallisuuden lisäämiseen tilalla.		
Toimenpide	Tavoitteen mukainen painopistealue: jämsäläisen aktiivisuuden, osallisuuden, yhteisöllisyyden edistäminen sekä turvallinen ympäristö		

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet: Raitin raadin käynnistäminen, yhtenäisen palvelukokemuksen edistäminen, vuokrasopimuksen mukainen arviointi</p> <p>Painopistealueen toteutumisen arviointi:</p> <p>Raitin asiakasraadın kokoontumisen sijaan alettiin pitää asiakasiltoja. Sivistyslautakunta hyväksyi toimintatavan muutoksen. Vuokranantajan ja isännöitsijän kanssa pidettiin kokouksia säännöllisesti. Raitin toiminnan markkinoinnissa pyrittiin tuomaan esille elämänlaatu palveluiden toimintoja ja muiden Raitin toimijoiden palveluja laajemmin.</p>		
Tavoite	Hyvinvoiva jämsäläinen mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella, terveillä elämäntavoilla		
Mittari	Lainaus/asukas	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		14,2	13,06
Mittari	% /8-9 luokkalaiset vähintään tunnin päivässä liikkuvat (kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		31	28,2
Mittari	% / yli 65-vuotiaiden osuus vapaan sivistystyön opiskelijoista	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		44	47

Toteutumisen arviointi	<p>Tavoite on pääosin toteutunut.</p> <p>Musiikkiopiston opiskelijamäärä lv. 2023-2024 on 361 ja työväenopiston opiskelijamäärä noin 1700.</p> <p>Työväenopiston senioriopiskelijoiden osuus viime vuoden päättyessä oli 47 %. Nuorille maahanmuuttajataustaisille Jämsän työväenopisto järjestää suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta. Uusi opintoryhmä aloitti elokuussa. Opinnot kestävät vuoden verran.</p> <p>Hyvinvointikoordinaattorin vakituinen virka saatiin täytettyä ja henkilö aloitti virkasuhteensa lokakuussa.</p> <p>Kirjaston palvelulupausta toteutettiin satutunneista toisen asteen tiedonhaun opastukseen kattavasti, lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä, jotka jäivät resurssipulan vuoksi toteuttamatta. Lukukoordinaattorihanke näkyi kirjaston satutunneilla ja muissa tapahtumissa. Pääkirjaston tapahtuma- ja näyttelytoiminta oli aktiivista. Digitutor-toiminta toteutui viikoittain vapaaehtoisvoimin.</p> <p>Kirjaston fyysisten kävijöiden määrä ylitti talousarviossa määritellyn (110 000) selvästi 145 000 kävijällä. Lainausten määrässä kaupungin asukasta kohti (13,06) ei päästy aivan tavoitteeseen 14,2. Määrä kuitenkin kasvoi vuoden 2022 lukuun (11,17) nähden.</p> <p>Uimahallin kävijämäärätavoite (55 000) ylitettiin reilusti, kokonaisuudessaan kävijöitä oli 62 755.</p> <p>Vapaa-aikapalveluissa on järjestetty monipuolista ohjattua toimintaa. Lukuvuoden käynnistyttyä jatkettiin Nuorten rinnalla koulussa -hanketta sekä kerhotoiminnan järjestämistä. Liikuntaneuvontaa ja elintapaohjausta järjestettiin työikäisille sekä eläkeläisille. Nuorisovaltuuston toiminta on jatkunut erittäin aktiivisena.</p> <p>Kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2023 osoittavat sen, että vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8.-9. luokkalaisten määrä on hiukan vähentynyt.</p>
Toimenpide	Tavoitteen mukainen painopistealue: kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toimenpiteen kuvaus	<p>Toimenpiteet</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjaston palvelulupauksen kattava toteuttaminen ja tapahtumatuotanto erityisesti lapsille ja nuorille, ohjatun toiminnan järjestäminen esimerkiksi jatkamalla koulunuorisotyötä, liikuntaneuvontatoimintaa, digitutor-toimintaa , toteuttamalla harrastamisen Suomen mallia ja järjestämällä monipuolisia senioriliikuntapalveluja toimintaedellytysten tarjoaminen digiopastukseen esimerkiksi digipalvelujen käytön koulutuksella dea ja modernilla toimintaympäristöllä <p>Painopisteen toteutumisen arviointi:</p> <p>Tavoite on toteutunut kokonaisuudessaan miltei täysin.</p> <p>Kirjaston palvelulupaus on toteutunut lukuun ottamatta esikoululaisten kirjastokäyntejä. Tapahtumatuotanto on ollut runsasta. Digitutor-toiminta on ollut säännöllistä. Sähköisen asioinnin kurssi jäi toteuttamatta. Koulunuorisotyötä toteutettiin kaikilla yhtenäiskouluilla ja lukiossa. Harrastamisen Suomen mallin kerhoja oli kaikissa perusopetuksen kouluissa. Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen hanke jatkui läpi vuoden. Toiminnalla tavoitettiin 146 asiakasta. Työväenopistossa ja uimahallilla järjestettiin senioriliikunnan kursseja kattavasti.</p>
---------------------	--

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	828 800	728 200	774 519	46 319	106,36 %
Myyntituotot	279 900	279 900	342 381	62 481	122,32 %
Maksutuotot	275 000	271 400	247 143	-24 257	91,06 %
Tuet ja avustukset	224 600	127 600	124 617	-2 983	97,66 %
Muut toimintatuotot	49 300	49 300	60 378	11 078	122,47 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-4 401 470	-4 504 759	-4 489 538	15 221	99,66 %
Henkilöstökulut	-2 225 470	-2 241 464	-2 229 875	11 589	99,48 %
Palvelujen ostot	-744 757	-770 352	-819 651	-49 299	106,40 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-201 820	-216 320	-212 422	3 898	98,20 %
Avustukset	-186 000	-191 000	-166 424	24 576	87,13 %
Muut toimintakulut	-1 043 423	-1 085 623	-1 061 165	24 458	97,75 %
TOIMINTAKATE	-3 572 670	-3 776 559	-3 715 018	61 541	98,37 %

Elämänlaatupalveluiden toimintatuotot olivat 775 000 € (toteumaprosentti 106 %) ja ylittyivät kokonaisuutena 46 000 € verrattuna lisätalousarvioon. Maksutuottoja oli arvioitua vähemmän (24 000 €), mutta myyntituottoja 62 000 € enemmän, painavimpana syynä uimahallin tulot, jotka ylittyivät 41 000 €.

Elämänlaatupalveluiden toimintakulut olivat 4,49 milj. € (toteumaprosentti 100 %). Henkilöstökulujen toteuma oli 2,23 milj. €, 99 % lisätalousarviosta, alittuen 12 000 eurolla. Palveluiden ostoihin määritelty summa ylittyi 49 000 € (106 % lisätalousarviosta). Merkittävimmät ylitykset olivat seurausta kirjastoauton kuluista sekä opistopalveluissa sosiaali- ja terveystalouden ostoista: työterveyden ostopalveluja käytettiin vuoden aikana arvioitua enemmän.

Avustuksia myönnettiin 166 000 €, mikä oli 87 % lisätalousarviosta, eli 25 000 € arvioitua vähemmän - syynä tähän olivat maakuntaviestin peruuntuminen, aikaisempaa vuotta vähäisempi avustusten hakijamäärä ja talouden säästöohjeet.

Opistopalveluiden toimintakate oli 1,2 milj. € (toteumaprosentti lisätalousarvioon 105 %), ylitystä tuli henkilöstökuluissa tuntipalkoissa ja sijaisten käytöstä. Kirjastopalveluiden toimintakate oli 1,1 milj. € (toteumaprosentti 98 %) ja vapaa-aikapalveluiden 1,4 milj. € (toteumaprosentti 94 %).

Elämänlaatu palveluiden toimintakate oli 3,70 milj. € (toteumaprosentti 98 % lisätalousarviosta, joka oli kaikkiaan 3,78 milj. €)

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Elämänlaatu palvelut	- 181,37	- 199,74	- 193,74

	TA 2022	TA + Lta 2022	TP2022	TA 2023	TA + Lta 2023	TP 2023
Musiikkiopiston opiskelijamäärä	350	350	362	370	370	361
Työväenopiston opiskelijamäärä	1 700	1 700	1 800	1 700	1 700	1 700
Yli 65-vuotiaat opiskelijat (määrä)	730	730	774	748	748	794
Yli 65-vuotiaat kaikista opiskelijoista (%)	43 %	43%	43 %	44 %	44 %	47 %
Kirjaston kävijämäärä (fyysinen)	110 000	110 000	98 789	110 000	110 000	145 000
Lainaus/asukas	12,9	12,9	11,17	14,2	14,2	13,06
Uimahallin asiakasmäärä	60 000	50 000	47 310	55 000	55 000	62 755
vähintään tunnin päivässä liikkuvat 8-9 luokkalaiset %-osuus (kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	31	31	29	31	31	28,2

Elinvoima

Toimialajohtaja: elinvoimajohtaja

Elinvoimalautakunta

Jäsenet

Seija El Sayed, pj.

Mika Kyrö, vpj.

Heikki Rinnekangas, jäsen

Mikko Laitinen, jäsen

Sari Jussila, jäsen

Leena Pärnäjärvi, jäsen

Ilkka Salminen, jäsen 23.10.2023 asti

Markos Koskinen, jäsen

Erja Laaksonen, jäsen

Pekka Kataja, jäsen 24.10.2023 alkaen

Anssi Mennala, kh:n edustaja

Varajäsenet

Joonas Valkeajärvi

Risto Salmio

Markku Korpela

Kari Leppänen

Tiina Altti

Sanna Pekki

Eila Sahala

Sami Äikäs

Tuula Koponen

Toiminnan kuvaus

Elinvoimatoimen perustehtävänä on kaupungin yhdyskunnan perusrakenteen ylläpitäminen ja kehittäminen, asukkaiden arjen sujuvuus sekä elinvoiman vahvistaminen. Kunnallistekniikan keinoin ja menetelmin toimialalta luodaan taajamaluonteisen yhdyskunnan perusrakenne, joka on välttämätön kaikelle toiminnalle: kaupungin ja hyvinvointialueen palvelutuotannolle, elinkeinoelämän toiminnalle, kansalaisten asumiselle, liikkumiselle, vapaa-ajan vietolle ja virkistäytymiselle. Kaavoituksella tähdätään tulevaisuuteen ja ohjataan eri toimintojen sijoittumista loogisesti ja toiminnallisesti parhaalla tavalla toisiinsa nähden. Toimialalta hoidetaan kaupungin omaisuutta: metsiä, maaomaisuutta, rakennuksia sekä kunnallisteknisiä infrastruktuuria. Elinvoimatoimen palvelutehtävään kuuluvat myös jätehuolto, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan tehtävät, yritysneuvonta, elinvoimaa vahvistava hanketoiminta sekä edunvalvonta- ja aluekehittämissyö.

Toimialan johtoryhmä kokoontuu viikoittain. Johtoryhmään kuuluvat elinvoimajohtajan lisäksi elinvoiman tulosalue-esimiehet, vesihuoltopäällikkö sekä johtoryhmän sihteerinä hallintosihteerit. Kahden viikon välein johtoryhmä kokoontuu laajennettuna (elinvoiman konsernijohtoryhmä), jolloin kokoonpanoa täydennetään johtavalla rakennustarkastajalla, kiinteistömasterilla, kaavoituksesta vastaavalla maankäyttöinsinöörillä, yrityspalvelupäälliköllä, KOY Jämsänmäen, Jämsän Yrityskiinteistöt Oy:n sekä Jämsän Aluelämpö Oy:n toimitusjohtajilla.

Toimialalta on jatkettu Kaipolan paperitehtaan sulkemisesta seuranneen rakennemuutosten vaikutusten korjaamista. Uuden yritystoiminnan sijoittumista tehtaalle on tuettu mm. hanketoiminnan ja sidosryhmätyön avulla. Jämsän kaupunkia ja Kaipolan aluetta on esitelty useille kansainvälisille ja kotimaisille yritysconsortioille. Yhden Kaipolaan sijoittuneen ja konkurssimenettelyyn ajautuneen yrityksen siivousvelvoitteita on selvitetty yhteistyössä viranomaisten kanssa. Toimialalla on valmius yritysten sijoittumista edistävien lupa- ja kaavoitusprosessien käynnistämiseen Kaipolassa.

F35-hävittäjähankinnan myötä Patrian Hallin tehtaalle odotetaan yli sataa uutta työpaikkaa. Eturunkotehtaan rakentamisen luvitus on toteutettu rakennusvalvonnassa. Toimiala tukee Patriaa osaavan työvoiman ja asumisen kysymysten ratkaisemisessa. Himoksen alueen kehittyminen etenee. Toimialalta on tuettu Willi Länsi harrastuskeskuksen ja Keskimaan hotellihankkeen toteutumista mm. luvituksen, kunnallistekniikan rakentamisen ja maankäytön suunnittelun keinoin. Himoksen keskusta-alueelle on laadittu viitesuunnitelmaa ja alueen kehittämistä edistetään kaavoituksen keinoin.

Toimialalta toteutettiin 2023 aikana yhteensä yhdeksää hanketta, joiden kokonaisbudjetti oli 2,815 milj. €. Himoksen matkailukeskuksen jätevirtahanke, 168 elämysten kilometriä ja Synninlukon esteettömän luontokohteen hankkeet päättyivät 2023 ja Himos-Jämsän ulkoilureitistön rakentaminen -hankkeen toimenpiteet ovat käynnistymässä 2024 aikana. Edunvalvontaa on tehty toimialalta erityisesti väyläverkon kehittämiseksi ja yhteistyössä kaupunginjohtajan kanssa yritys- ja kehittämisrahoituksen varmistamiseksi. Kaupunginjohtajan perustaman elinkeinoryhmän toiminta käynnistyi.

Elinvoimalautakunnalla oli vuoden aikana 11 kokousta, yhteensä 162 pykälää. Lisäksi elinvoimalautakunnalle järjestettiin iltakoulut jätehuoltomääräyksistä 15.6. ja talousarviosta 19.10.2023.

Toimialalla sovelletaan ympäristöoikeuden alan lainsäädäntöä, joka on luonteeltaan joustavaa. Toimialalla on 2023 käsitelty muutoksenhakuja 4 kpl, jotka ovat liittyneet pääosin joustavien normien tulkintaan ratkaisutilanteessa. Yhdessä elinvoimalautakunnalle osoitetussa oikaisuvaatimuksessa vaadittiin kaikkien elinvoimalautakunnan 24.8.2023 päätösten kumoamista. Oikaisuvaatimus hylättiin, sillä se perustui hakijan virheelliseen tulkintaan koskien kuntalain 74 §:ää. Toimialalta on 2023 valmisteltu yksi lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle asemakaavan muutosta ja rakennuskieltoa koskien.

Elinvoimaneuvottelukunta on kaupunginhallituksen alainen elinkeinoelämän sekä elinvoimatyöhön liittyvien yhteistyötahojen vaikuttamistoimielin, jonka tehtävänä on mm. edistää yritystoiminnan edellytyksiä Jämsässä. Neuvottelukunta kokoontui 2023 aikana neljä kertaa.

Selvitykset tilikauden 2023 keskeisistä tapahtumista esitetään tulosaluekohtaisissa teksteissä.

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	18 813 656	18 493 656	18 526 147	32 491	100,18 %
Myyntituotot	3 615 584	3 125 584	3 527 032	401 448	112,84 %
Maksutuotot	405 000	405 000	387 599	-17 401	95,70 %
Tuet ja avustukset	949 687	949 687	420 455	-529 232	44,27 %
Muut toimintatuotot	13 843 385	14 013 385	14 191 062	177 677	101,27 %
Valmistus omaan käyttöön	205 380	205 380	251 055	45 675	122,24 %
TOIMINTAKULUT	-20 014 850	-20 378 604	-18 709 451	1 669 153	91,81 %
Henkilöstökulut	-4 756 777	-4 860 531	-4 423 735	436 796	91,01 %
Palvelujen ostot	-8 156 372	-8 416 372	-7 437 725	978 647	88,37 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 025 901	-5 025 901	-4 728 042	297 859	94,07 %
Avustukset	-434 600	-434 600	-419 787	14 813	96,59 %
Muut toimintakulut	-1 641 200	-1 641 200	-1 700 163	-58 963	103,59 %
TOIMINTAKATE	-995 814	-1 679 568	67 750	1 747 318	-4,03 %

Elinvoimatoimen toimintatuotot ylittivät niukasti 32 491 € (100,18 %) talousarvion (Muutettu TA 2023).

Toimintatuotot kertyivät hankkeiden rahoituksista, maa- ja metsäomaisuuden myynneistä, vuokratuotoista sekä erilaisista taksoista ja maksuista. Elinvoimatoimen toimintakulut alittuivat lähes 1,7 milj. eurolla (91,81 %) muutetun talousarvion 2023. Toimintatuotoissa merkittävin poikkeama on hankkeiden maksutuottojen toteutuminen arvioitua takapainotteisemmin. Toimintakulujen osalta toimialalla noudatettiin 2023 jälkipuoliskon ajan tiukkaa talouskuria, mikä näkyy kaikilla tulosalueilla toimintakulujen alittumisena.

Merkittävät poikkeamat on esitetty tulosalueiden toimintakertomuksissa. Toimialan toimintakate parani -1 679 568 €:sta tiukan talouskurin sekä taksojen, maksujen ja vuokrien tarkastusten myötä 67 750 euroon.

Toimialan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima			
Tavoite	Jämsän yritysekosysteemin kehittäminen		
Mittari	Uusien yritysten lukumäärä (kpl)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		75	84
Mittari	Yrityslähtöisten kehittämishankkeiden käynnistyminen (kpl)	Tavoite 12/2023	
		2	
Toteutumisen arviointi	Yritysten perustanta ollut tavoitteen mukaista. Maaseuturahoituksen avautuminen on hidastanut mikro- ja pk- yritysten investointien aloittamista. Toimialalla ei ole valmisteltu tai käynnistynyt yritysryhmähankkeita 2023 aikana.		
Tavoite	Uudet työpaikat		
Mittari	Erilaisten toimenpiteiden seurauksena syntyneet uudet tai säilytetyt työpaikat	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		45	30
Mittari	Työpaikkaomavaraisuus %	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		100	97,4
Toteutumisen arviointi	Toimenpiteet uusien työpaikkojen synnyttämiseksi tai vanhojen säilyttämiseksi ovat käynnissä. Talouden laskusuhdanne vaikuttaa toimialojen kehittymiseen.		
Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut			
Tavoite	Rakennusten ja liikenneväylien ja vesihuoltoverkostojen korjausvelan vähentäminen		
Mittari	Korjaussuunnitelmien toteutuminen		
Toteutumisen arviointi	Kunnallistekniikassa on toteutettu liikenneväylien suunnittelua, kilpailutuksia ja hankkeiden toteutuksia suunnitellusti. Käyttämättömien rakennusten purkutöitä on toteutettu suunnitellusti. Ennakoimattomia korjaustöitä toteutettu Jokilaakson sairaalalla ja Rasuan leirintäalueella. Vesihuoltoverkoston kunnostustöitä on toteutettu Jämsän Vesi liikelaitoksen suunnitelman mukaisesti. Saneerauksissa on tehty yhteistyötä kunnallisteknisten palvelujen kanssa.		

Kilpailukyky ja elinvoima, Ympäristö			
Tavoite	Luontomatkailun toimintaympäristön kehittäminen: Jämsäpuisto, Jämsänjoen rantareitti ja aistipolku, reitistöt		
Mittari	Ulkopuolinen rahoitus luontomatkailun toimintaympäristön kehittämiseen (€)	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		200 000	294 490
Toteutumisen arviointi	168 elämysten kilometriä hanke toteutettu 2023 ja Himos-Jämsä ulkoilureitistön rakentamiseen myönnetty rahoitus.		

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilöresurssien riittävyys	3	3	9
Arviointi	Elinvoimatoimen henkilöorganisaatio on ohut. Osa avaintehtävistä on edelleen yhden asiantuntijan varassa. Kaikkiin tehtäviin ei ole nimetä kelpoista sijaista. Toimialalla on ollut pitkiä terveysperusteisia poissaoloja sekä irtisanoutumisia ja eläköitymisiä vuoden 2023 aikana. Sijaisjärjestelyjä ei kaikilta osin ole pystytty ratkaisemaan kohtuullisessa ajassa. Poissaoloilla on ollut vaikutusta palvelujen saatavuuteen. Sijaisjärjestelyt ovat kuormittaneet merkittävästi työssä olevaa henkilöstöä. Sijaisjärjestelyt ja tehtäväjärjestelyt jatkuvat.			
Toimenpide	Täyttöluvat. Rekrytointeihin panostaminen. Tehtävänkuvien ja toimivallan tarkistaminen. Sijaisuuksien varmistaminen, tiimien perustaminen. Sähköisten työvälineiden käyttöönotto ja hyödyntäminen. Etätöiden johtaminen ja henkisen kuormituksen huomiointi esimiestyössä. Henkilöstön yhteiskäyttö.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Poikkeavien sääolosuhteiden ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit	2	2	4
Arviointi	Poikkeaviin sääolosuhteisiin ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin varaudutaan toimialalla. Sääolosuhteet mm. lumitalvet ja lämpötilojen vaihtelut vaikuttavat merkittävästi toimialan kustannuksiin ja niiden ennakoitavuuteen. Hulevesien hallintaan on varauduttu investoimalla hulevesiverkostoon. Kaupungin taloudellinen tilanne heikentää edellytyksiä investointeihin, joilla voidaan vaikuttaa poikkeaviin olosuhteisiin varautumiseen ja ilmastonmuutoksen sopeutumisen hallintaan.			
Toimenpide	Ilmastonmuutoksen huomioiminen suunnittelussa. Verkostojen oikea mitoittaminen ja tulvareitit. Henkilöstön ammattitaito, asianmukainen kalusto. Valmiussuunnittelu ja varautuminen sään ääriolosuhteisiin.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Rakennusten ja infran korjausvelka	3	3	9
Arviointi	Rakennusten ja infran korjauksia tehdään suunnitellusti, mutta myös suunnittelemattomia korjauksia joudutaan tekemään vuosittain. Kaupungilla ml. kaupunkikonserni on laaja infraverkosto ja kiinteistömäärä, jossa runsaasti korjausvelkaa.			
Toimenpide	Kunnossapidon, korjauksien ja saneerauksien suunnittelu ja priorisointi. Suunitelmallisuus. Riittävä resursointi. Käyttämättömien rakennusten purkaminen.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Työturvallisuuteen kohdistuvat riskit	3	2	6
Arviointi	Työturvallisuuskäytäntöjen ohjeistus on hyväksytty elinvoimalautakunnassa 27.10.2022 § 143 ja kaupunginhallituksessa koko konsernia koskien 31.10.2022 § 329. Kunnallistekniset palvelut tulosalueen henkilöstöltä sekä urakoitsijoiden henkilöstöltä edellytetään jatkuvasti voimassa olevaa Tieturva I - ja työturvallisuuskortteja. Toimialalla noudatetaan työnantajan ohjeistusta työtapaturmien ja vaaratilanteiden ilmoittamisesta. Toimialalla arviointiohjelma koskien työn riskien arviointia ja hallintaa laaditaan uuteen WPro -järjestelmään kevään 2024 aikana. Tarkastelujaksolla ei ole ollut vakavia työturvallisuuteen liittyviä tapahtumia. Kaupungin toiminta- ja turvallisuusympäristö on muuttunut, mihin varaudutaan toimialalla valmiussuunnittelulla ja valmiusharjoituksin.			
Toimenpide	Työmaakohtaiset turvallisuusasiakirjat. Henkilökohtaiset turvavarusteet. Selkeät ohjeistukset. Valmiussuunnittelu, valmiusharjoitukset.			

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuvasti kehittyvä kokonaisuus. Ennakointi ja hyvän hallintotavan noudattaminen vähentävät riskien toteutumisen mahdollisuutta. Elinvoimatoimen tulosalue- ja tulosityksiköesimiehet sekä työnjohto seuraavat, että päätökset tehdään lain, säädösten, hallintosäännön sekä muiden ohjeiden mukaisesti. Mahdollisiin virheisiin puututaan Jämsän kaupungilla käytössä olevien toimintaohjeiden mukaisesti ja tarvittavat korjaukset tehdään.

Maankäyttö ja elinvoima

Tulosalueen esimies: maankäyttöinsinööri 2

Toiminnan kuvaus

Maankäyttö ja elinvoima -tulosalue vastaa yhdyskuntatoimen hallinnosta, kaupungin yrityspalveluista, strategisesta maankäytöstä, kaavoituksesta, kiinteistönmuodostuksesta, maapolitiikasta, kartaston ja paikkatietoaineiston ylläpidosta, mittauspalveluista sekä kaupungin metsäomaisuuden hoidosta. Tulosalueelle sijoittuvat elinvoiman, kaavoituksen ja tonttipalveluiden tulosityksiköt.

Elinvoima

Elinvoima-tulosityksikössä huolehditaan yhdyskuntatoimen hallinnon, vesihuollon hankesuunnittelun asuntotoimen ja yrityspalveluiden järjestämisestä. Tulosityksiköstä maksetaan ja laskutetaan toimialan yleiskulut sekä hoidetaan kunnan asuntoviranomaisen tehtävät.

Yrityspalvelut

Tulosityksikkö vastaa kehittämistyöstä Jämsän kaupungin elinvoimaohjelman mukaisesti antamalla neuvontaa yrityksen perustajille, toimiville yrityksille, välittämällä yritysten kasvu- ja kehittämispalveluja, sekä osallistumalla Jämsän kaupungin edunvalvonta-, verkosto- ja aluekehittämistyöhön. Yrityspalvelut järjestää kasvu- ja kehittämisteemoihin liittyviä info- ja tiedotustilaisuuksia yrittäjille.

Tulosityksikössä valmistellaan, hallinnoidaan ja toteutetaan työpaikkojen syntymistä edistäviä kehittämishankkeita sekä yritysryhmähankkeita. Vuoden 2023 aikana toteutettuja hankkeita olivat Ketterien kokeilujen yhteisöalusta työlle, yrittämiselle ja oppimiselle -kehittämishanke ja -investointihanke, lisäksi tulosityksikössä on osallistuttu elinvoiman hallinnon hankkeiden toimenpiteisiin (TIKKA - tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta kasvua -hanke, (SASU) Sujuvan asumisen palvelut tukemassa yrittämistä, työtä ja sijoittautumista -hanke).

Tulosyksikössä on osallistuttu uusien hankkeiden valmisteluun: HimosJämsä-ulkoilureitistön rakentaminen (1/2024 – 5/2026), Jämsänjokilaakson kaupunkivedet -hanke, Himoksen pysäköinnin ja liikennöinnin kehittäminen -hanke, Lisääarvoa lähiruoalla ja lähituotteilla -tiedonvälityshanke, Lisääarvoa Keski-Suomen luonnosta -yhteistyöhanke, Urheiluvalmennuksen, liikuntapalvelujen ja tapahtumaliiketoiminnan ekosysteemin kehittäminen -hanke, #Metsallauuttaarvoa - Ideahaku. Lisäksi toteutettiin Reitistöhankeen 168 elämyksen km loppumaksatus.

Hankkeet ovat äkillisen rakennemuutoksen vaikutusten torjuntaan ja korjaamiseen liittyviä Jämsä-paketin toimenpiteitä, joista osa on jo edennyt toteutukseen.

Kaavoitus

Kaavoituksen tulosyksikkö vastaa maankäytön suunnittelusta, ja että maankäyttöön liittyvillä oikea-aikaisilla toimenpiteillä toteutetaan kaupungin strategisia tavoitteita. Tavoitteena on toimiva ja taloudellinen kaupunkirakenne, riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta, kaupunkikuvan korkea laatu sekä viihtyisiä ja turvallinen ympäristö.

Himoksen keskusta-alueella käynnistettiin viitesuunnitelman laadinta. Suunnittelualue käsittää Himoksen matkailualueen keskeisintä aluetta kuten nk. Himos Parkin ja Länsikeskuksen välisen alueen sekä Himosraitin ja Hiihtäjätien ympäristössä olevia alueita. Suunnittelualueen pinta-ala on n. 70 hehtaaria. Viitesuunnittelun tavoitteena on tutkia suunnittelualueen täydennysrakentamis- ja kehittämismahdollisuuksia. Viitesuunnitelma tulee toimimaan perustana, kun arvioidaan voimassa olevien yleis- ja asemakaavojen muutostarpeita.

Tampere-Jyväskylä-rautatien molemmin puolin Jämsän kaupungin omistamalla peltoalueella Seppolantien ja (mt 6031) ja Tampereentie (vt 9) välissä käynnistettiin yleis- ja asemakaavamuutokset. Kaavamuutosten tavoitteena on mahdollista merkittävän kokoluokan aurinkovoimalan rakentamisen.

Tonttipalvelut

Tulosyksikkö vastaa kaupungin maaomaisuuden hallinnasta, kiinteistörekisterin pitämisestä asemakaavoitetulla alueella, kartta-aineistojen ja paikkatietojen ajantasaisuudesta sekä metsäomaisuuden hoidosta. Kiinteistömuodostuksen kautta mahdollistetaan rakentaminen asemakaava-alueilla.

Kaupungin metsäomaisuuden suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä hoidolla varmistetaan, että metsät ja niiden kasvuolosuhteet pysyvät kunnossa. Metsillä on taloudellisen arvon lisäksi myös virkistysarvoja, jotka huomioidaan metsähoitotoimenpiteitä suunniteltaessa.

Viranhaltijapäätöksiä tehtiin tulosalueella yhteensä 96, joista elinvoimajohtaja teki 15 kpl, maankäyttöinsinööri 1 teki 6 kpl, maankäyttöinsinööri 2 teki 51 kpl, maanmittausinsinööri 22 kpl ja yrityspalvelupäällikkö 2 kpl.

Kiinteistöjen luovutusten määrä säilyi vuoden 2022 tasolla. Rekisteröityjä kiinteistöjen luovutuksia tehtiin Jämsän kaupungin alueella yhteensä 450 kappaletta (vuonna 2022 459 kpl, vuonna 2021 540 kpl).

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Asukkaiden peruspalvelut			
Tavoite	Huolehditaan talousarvioprosessin, asiakirjahallinnon, päätöksentekoprosessin sekä laskutuksen sujuvuudesta ja lainmukaisuudesta		
Mittari	Viivästymiset		
Mittari	Oikaisuvaatimukset	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		4	4
Toteutumisen arviointi	Ei merkittäviä viivästymisiä. Tarkastelujaksolla 1-12/2023 elinvoimalautakunnalle on jätetty yhteensä neljä oikaisuvaatimusta. Taloussuunnitteluprosessiin, asiakirjahallintoon ja päätöksentekoprosessiin liittyvät asiat on saatu hoidettua ajallaan.		
Kilpailukyky ja elinvoima			
Tavoite	Laadukkaiden tarvelähtöisten yrityspalvelujen tuottaminen		
Mittari	Yritysneuvonnan kautta syntyneet työpaikat	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		75	30
Mittari	Uudet perustetut yritykset	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		55	84
Mittari	Yritysneuvonnan kautta haetut yritysten kehittämis- ja investointituet	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		1 200 000	353 000
Toteutumisen arviointi	Rahoituskausi vaihtui vuoden alussa, mutta maaseuturahoituksen haku avautui vasta kesäkuun lopussa. Yritysten investointihankkeissa ja työpaikka-arviossa näkyy se, ettei maaseuturahoitusta ollut haettavissa tammi-kesäkuun aikana. Yritysten perustanta on ollut vilkkaampaa, samaan aikaan yrityksiä on lakkautettu vähemmän.		

Kilpailukyky ja elinvoima,Hyvä asuminen			
Tavoite	Jämsän kilpailukyvyn ja elinvoiman kehittäminen maankäytön keinoin		
Mittari	Vireillä olevien kaavojen loppuunsaattaminen	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		4	3
Mittari	Voimassa olevien asemakaavojen ajanmukaisuuden arvioiminen ja uudistaminen tarvittaessa kaavamuutoksin	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		4	2
Mittari	Yritystonttien luovutukset ja uudet vuokrasopimukset	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		3	9
Toteutumisen arviointi	<p>Rakentamattomien yritystonttien kysyntä on ollut hiljaista ja markkinatilanne ei ole juurikaan muuttunut edellisvuodesta. Yritystonteista on ollut muutamia yhteydenottoja, ja myyntineuvotteluita on käyty mm. Rusulan alueelta.</p> <p>Uskolankadun varrella sijaitsevan kahden RA-rakennustontin myymiseksi järjestetty tarjouskilpailu tuotti kaksi erillistä tarjousta, ja tonttikaupat tehtiin joulukuussa 2023. Kyseiset tontit ovat suuren rakennusoikeutensa puolesta verrattavissa yritystontteihin.</p> <p>Rasuan leirintäalueen uuden yrittäjän ja Seppolan satama-alueen kahvilaan valitun yrittäjän kanssa solmittiin maanvuokrasopimukset. Molemmissa paikoissa on käynnistynyt yritystoimintaa.</p> <p>Winda Energyn projektiyhtiö Salmen Aurinko Oy:n kanssa solmittiin maanvuokrasopimus n. 66 hehtaarin suuruisesta maa-alueesta aurinkovoimalaa varten.</p> <p>Matkapuhelin-/tietoliikennetukiaseman rakentamiseksi solmittiin neljä uutta maanvuokrasopimusta.</p> <p>Säätövoimaa / sähkön varastointia varten solmittiin kaksi uutta maanvuokrasopimusta.</p>		

Kilpailukyky ja elinvoima, Ympäristö			
Tavoite	Metsäomaisuuden suunnitelmallinen hoito		
Mittari	Hakkuusaantojen yhteismäärä €	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		500 000	8 855,8
Mittari	Toteutuneiden leimikoiden pinta-ala yht. ha	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		50	1
Toteutumisen arviointi	Puun myynnin osalta toimintaedellytykset puuttuivat loppuvuoteen 2022 saakka, koska metsäsuunnitelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä oli valitettu hallinto-oikeuteen. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden 5.12.2022 antaman välipäätöksen mukaan metsäsuunnitelman täytäntöönpanoa ei kielletä. Vuoden 2023 leimikoiden suunnittelun viivästymisen, poikkeuksellisen määrän loppuvuoden ja kesän 2023 puumarkkinoiden ylitarjonnan vuoksi hakkuut siirtyivät vuodelle 2024. Taajama-alueiden siistimishakkuita varten on tehty ennakkoraivauksia mm. Länkipohjassa ja Koskenpäällä. Koskenpäällä varsinaiset hakkuutyöt käynnistyvät talvella 2024. Puunmyyntitulot kirjautuvat toimintatuottoihin hakkuuajankohdan perusteella.		

Tonttipalveluissa kiinteistöjen myyntivoittojen tavoite oli asetettu alkuperäisessä talousarviossa 2023 poikkeuksellisen korkealle. Kesken toimintavuotta tavoitetta korotettiin 100 000 eurolla 750 000 euroon. Korotettu tavoite ylittyi noin 21 000 eurolla kiinteistöjen luovutusvoittojen toteuman oltua vuoden lopussa 2023 yhteensä 771 794,27 euroa.

Maa- ja vesialueiden vuokratuottojen alkuperäistä tavoitetta korotettiin kesken toimintavuotta 40 000 eurolla 430 000 euroon. Korotettu tavoite ylittyi noin 12 000 eurolla maanvuokrakertymän oltua vuoden 2023 lopussa yhteensä 442 382,35 euroa.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	2 882 547	2 582 547	1 984 684	-597 863	76,85 %
Myyntituotot	450 000	10 000	9 840	-160	98,40 %
Maksutuotot	102 000	102 000	65 970	-36 030	64,68 %
Tuet ja avustukset	935 467	935 467	353 290	-582 177	37,77 %
Muut toimintatuotot	1 395 080	1 535 080	1 555 584	20 504	101,34 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-3 252 774	-3 287 787	-2 160 244	1 127 543	65,71 %
Henkilöstökulut	-1 529 340	-1 564 353	-1 315 354	248 999	84,08 %
Palvelujen ostot	-1 381 025	-1 381 025	-630 548	750 477	45,66 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-96 550	-96 550	-89 368	7 182	92,56 %
Avustukset	-2 000	-2 000		2 000	
Muut toimintakulut	-243 859	-243 859	-124 974	118 885	51,25 %
TOIMINTAKATE	-370 227	-705 240	-175 560	529 680	24,89 %

Maankäyttö ja elinvoima -tulosalueen toimintatuotot vuonna 2023 olivat noin 1,98 milj. € eli noin 77 prosenttia talousarviosta ja toimintakulut noin 2,16 milj. € eli 66 % talousarviosta. Kokonaisuudessaan talousarvio alitettiin noin 0,53 milj. eurolla. Johtuen pääosin palveluiden ostoissa ja henkilöstökuluissa tehdyistä säästöistä. Talousarvion alittumista selittää hanketoiminnan toteutuminen talousarviossa 2023 arvioitua takapainotteisemmin ja talouden tasapainottamistoimien aloittaminen jo hyvissä ajoin vuoden 2023 aikana.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
KTJ-rekisteröinnit	42	50	30
Uudet kiinteistöt	23	20	22
Kiinteistöjen ostot/myynnit	17	20	19
Rakennusmittaukset	303	150	217
Hyväksytyt asemakaavat, ha	2	5	16
Uudet yritykset (prh)	72	75	84
Yritysneuvonnassa valmisteltujen yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden kokonaismäärä (€)	316 000	1 200 000	1 009 000
Yritysneuvonnan kautta syntyneet työpaikat	34	50	30
Lautakunnan kokouksia	11	12	11
Lautakunnan pykälä	178	180	178
Viranhaltijapäätöksiä	116	150	96
Toimintakate € / as.	- 26,64	- 37,3	- 9,16

Kunnallistekniset palvelut

Tulosalueen esimies: kaupungininsinööri

Toiminnan kuvaus

Kunnallistekniset palvelut -tulosalue vastaa liikenneväylien, puistojen, venesatamien sekä liikuntapaikkojen suunnittelusta, rakentamisesta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta asetettujen tulostavoitteiden ja talousarvion määrärahojen rajoissa. Lisäksi tulosalue vastaa jätehuollon järjestämisestä. Tulosalueella on Kunnallistekninen suunnittelu ja rakentaminen, Jätehuolto, Liikenneväylät, Puistot ja liikuntapaikat sekä Varasto -tulosyksiköt.

Tulosalueelle on haettu valtionavustusta kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelmasta pyöräpysäköinnin kehittämiseen, myönnettävän avustuksen enimmäismäärä on 27 636 euroa. Hankkeen toteutus on kesken ja se valmistuu kesäkuun 2024 loppuun mennessä. Himoksen matkailukeskuksen jätevirtojen selvitys- ja kehittämishanke valmistui kesäkuun lopussa.

Tulosalueen henkilöstössä tapahtui monia muutoksia vuoden aikana. Muutoksista ja pitkäaikaisesta poissaolosta aiheutui erilaisia sijaisjärjestelyjä, kuormitusta muulle henkilöstölle ja asiantuntijapalvelujen ostojen kasvua. Uusina työntekijöinä aloittivat kaupunginpuutarhuri, liikuntapaikkamestari sekä ympäristöinsinööri. Lisäksi jätehuollon tulosyksikössä työskenteli jäterekisterin hoitajana vuorotteluvapaan sijainen. Jätehuollossa oli kesätöissä opiskelija jätehuoltotarkastajana ja puistoalueilla työskenteli kausityöntekijöiden lisäksi työllistettyjä ja koululaisia. Vakituisten henkilöstön määrä tulosalueella on 29.

Runsaaslumiset talvikaudet 2022-2023 ja 2023-2024 näkyvät tulosalueen toiminnassa, palvelujen ostoon talousarviossa varatut määrärahat ovat liikenneväylien osalta ylittyneet noin 300 000 eurolla. Kustannusten ylittymiseen ovat vaikuttaneet myös yleinen kustannustason nousu; energian ja polttoaineiden hinnat ovat nousseet. Lisäksi esimerkiksi kone- ja kuljetuspalveluiden sekä kiviainesten hinnat nousivat indeksin mukaisesti yli 26,1 %, talvikunnossapitopalveluiden osalta indeksikorotus oli 4,2 %. Toimenpiteitä energiansäästämiseksi on tulosalueella toteutettu mm. katuvalaistuksen päällä olo aikaa on lyhennetty ja valaistusta on saneerattu energiaa säästävillä led-valaisimilla.

Viranhaltijapäätöksiä tulosalueella tehtiin yhteensä 212 kpl, joista katumestarin päätöksiä 8, ympäristöinsinöörin päätöksiä 88 ja kaupungininsinöörin päätöksiä 116.

Kunnallistekninen suunnittelu ja rakennuttaminen

Tulosyksikkö vastaa liikenneväylien ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta ja esim. niihin liittyvien investointien kilpailuttamisesta. Talousarvion investointiosassa nimettyjen investointien sekä erillisten työohjelmakohteiden hankintoihin liittyvien kilpailutusten lisäksi vuoden aikana kilpailutettiin mm. työkone- ja kuljetuspalveluiden sekä maa- ja kiviainesten hankinta sekä useita jätehuollon järjestämiseen liittyviä hankintoja. Tulosyksikön henkilöstö osallistui myös mm. reitistö- ja Himoksen jätevirta hankkeisiin liittyviin toteutuksiin. Tulosyksikkö vastaa myös investointien rakennuttamisesta ja erillisten työohjelmakohteiden rakentamisesta. Kaupungininsinööri on laatinut Jämsän kaupungin hankintaohjeen, jonka voimaantulo on vuoden 2024 alkupuolella.

Jätehuolto

Tulosyksikön toimintaan vaikuttaa jätelain muutoksessa kunnalle siirtyneiden tehtävien järjestäminen. Pakkausjätteiden tietoja selviteltiin ja kerättiin, pakkausjätteiden pinta-astioiden tyhjennys ja kuljetusurakka alkoi 1.9.2023. Kompostointirekisterin tietoja kerättiin ja täydennettiin, biojätteiden materiaalihyödyntäminen kilpailutettiin vuoden lopulla ja biojätteisiin liittyvä tyhjennys ja kuljetusurakka kilpailutetaan vuoden 2024 alkupuolella. Jäteasema- ja terminaali-palveluiden hankinta kilpailutettiin, sopimuskausi alkoi 1.6.2023. Poltettavan jätteen ja pakkausjätteiden syväkeräyksen kuljetukset kilpailutettiin, sopimuskausi alkoi 1.6.2023. Tekstiilijätteen keräys ja lajittelu on käynnistetty yhteistyössä työvalmennussäätiö Avituksen kanssa, lajitellut jätteet toimitetaan Lounais-Suomen jätehuolto Oy:n toimipisteeseen. Jätehuoltomääräykset uudistettiin, ne tulevat voimaan 1.1.2024. Jäteneuvontaa järjestettiin 13 kertaa, joista kaksi oli ns. mobiilikeräyksiä. Paunun koulu parkkipaikalla toteutettiin kesäkuussa vaarallisen jätteen ja sähkö- ja elektroniikkaromun keräys. Metsä-Kivelän jätteenkäsittelyalue on vuokrattu GRK Suomi Oy:lle. Jämsän kaupungilla on vastuu jatkossakin kaupungin toiminnasta syntyneestä vanhasta jätepenkasta ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Valvonta on järjestetty lupaehtojen mukaisesti.

Liikenneväylät

Kaupungin hoidossa olevat liikenneväylät pidettiin liikenteen tarpeen edellyttämässä kunnossa. Vuoden aikana laadittiin kaupungin ylläpitämille väylille kuntoarvio ja saneerausohjelma. Katualueilla jatkettiin liikennemerkkiiudistuksen mukaisten liikennemerkkien asentamista. Joulukuussa 2022 päätettiin energiansäästösyistä lyhentää asuinalueiden katuvalaistuksen päällä olo aikaa, lisäksi valaistusta on saneerattu vähemmän energiaa käyttävillä led-valaisimilla, tämä näkyy säästönä energian kulutuksessa. Konekeskukselle on myös hankittu sähköllä toimiva pakettiauto, joka on käytössä kunnallistekniikan rakentamisessa.

Kunnossapitoavustukset yksityisteille on myönnetty elinvoimalautakunnan vahvistamien soveltamisohjeiden mukaisesti. Peruskorjausavustuksia on myönnetty Autio-Lehto ja Edesniemi-Sydänmaa -yksityisteille sekä Kaltilan tiekunnalle yhteensä 50 600 euroa.

Puistot ja liikuntapaikat

Puistotoimessa aloitti uusi kaupunginpuutarhuri ja liikuntapaikkamestari. Henkilöstöresursseissa oli pitkään vajausta, mikä vaikutti myös perustyöhön ja investointikohteiden etenemiseen.

Puistoissa ja taajamissa tehtiin vieraslajitorjuntaa keskittyen jättipalsamin ja jättiukonputken hävittämiseen kaupungin omistamilla maa-alueilla. Lampaat torjuivat jättipalsamia tervaleppämetsässä. Raivausryhmä kunnosti alueita Koskenpäältä Jämsään ja aina Länkipohjaan asti. Myös Wanhan Witosen melontareittiä kunnostettiin. Leikkikenttiä poistettiin käytöstä 6 ja Niittypuiston leikkikenttä saneerattiin. Leikkivälineiden ja liikuntapaikkojen ilkivalta teetätti siivousta ja maalaustöitä. Laitureita kunnostettiin eri puolilla Jämsää.

Tulosyksikössä työskenteli vakituisen henkilöstön lisäksi kausityöntekijöitä 10, työllistettyjä kuusi ja lisäksi oli myös koululaisia kesätöissä. Liikuntapaikoilla toteutettiin myös 168 Elämyksen kilometriä -hanketta, projektityöntekijän palkka on maksettu liikuntapaikoilta ja siihen on saatu hankkeesta avustusta 100 %.

Torimyynti jatkui edellisvuosien tapaan Jämsän Äijän aukiolla keskiviikkoisin ja lauantaisin, toripäiviä oli yhteensä 103. Kertamaksun maksaneita myyjiä oli torilla vuoden aikana 168 kertaa ja vuosipaikkamaksun maksaneita myyjiä yhteensä 431 kertaa. Toripäivien lisäksi oli muutamia isompia markkinoita.

Varasto

Varasto on palvellut Jämsän Vesi liikelaitoksen ja kaupungin kunnallistekniikan kunnossapito- ja investointikohteita.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima	
Tavoite	Himos-alueen infran kehittäminen yhteistyössä maanomistajien ja yritysten kanssa
Mittari	Toteutuneet alueet
Toteutumisen arviointi	Haapanantien saneeraus on asfaltointi- ja viimeistelytöitä vaille valmis. Kuolemajärven purkuojan putkittaminen on tehty Haapanantien osuudelta valmiiksi. Jätevirtahankkeessa on alueelle laadittu suunnitelmat kolmesta uudesta jätepiesteestä ja viiden vanhan pisteen laajentamisesta. Himoksen alueen jätepiesteiden kyltit on uudistettu. Länsikeskuksen alueen kunnallistekniikan suunnittelu on kilpailutettu ja suunnittelu käynnistyy vuoden 2024 alussa.
Tavoite	Seppolan satama-alueen ja aistipolun rakentuminen
Mittari	Toteutuneet alueet
Toteutumisen arviointi	Satama-aukion alue on toteutettu ja yrittäjän kahvilatoiminta on alkanut kesä-heinäkuun vaihteessa. Lisäksi alueelle on toteutettu matkaparkkialue.

Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut,Hyvä asuminen		
Tavoite	Perusinfran kunnossapito, saneeraus ja rakentaminen	
Mittari	Toteutuneet metrit	Toteuma 12/2023 1 460
Toteutumisen arviointi	Talvialantien, Virkatien ja Pietiläntie/Rapakontien suunnitelmat ovat valmistuneet ja ne on pidetty nähtävillä. Tiitolanmäen alueella on kunnallistekniikan saneeraustyö käynnissä. Järvensivun ja Hiidenmäen alueen kunnallistekniikan saneeraukset valmistuivat. Koskenväylän ja Opintien risteysalueen turvallisuuden parantamishanke ei edennyt vuoden aikana, suunnitelmia täsmennetään ja hanke toteutetaan vuoden 2024 aikana. Huopatehtaan alikulkukäytävä ja Märäsojan raitisilta kunnostettiin. Päälystysohjelman mukaiset pintaushankkeet Keskustie, Koulutie, Keskuskatu ja Laaksotie, on toteutettu.	
Kilpailukyky ja elinvoima,Hyvä asuminen,Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki		
Tavoite	Jämsäpuiston rakentaminen	
Mittari	Puistosuunnitelmien toteutuminen vaiheittain	
Toteutumisen arviointi	Määräraha on käytetty Seppolan satama-alueella. Satama-alueelle on toteutettu satama-aukio, joka on mahdollistanut kahvilatoiminnan käynnistymisen kesäkuun lopussa. Alueelle on asennettu kaksi erillistä wc-konttia, joista toisessa on myös erilliset peseytymistilat ja pyykinpesuhuone. Alueelle on toteutettu myös matkaparkkialue. Alueen kehittämistä jatketaan vuoden 2024 aikana mm. lisäämällä alueelle mm. pyöräpysäköintiä, sähköautojen latauspiste ja toteutetaan uusi laitur.	

Tulosalueen toiminta on ollut asetettujen tavoitteiden mukaista.

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	1 580 470	1 530 470	2 162 112	631 642	141,27 %
Myyntituotot	1 504 400	1 454 400	1 897 234	442 834	130,45 %
Maksutuotot	4 000	4 000	12 238	8 238	305,94 %
Tuet ja avustukset	5 770	5 770	59 945	54 175	1 038,90 %
Muut toimintatuotot	66 300	66 300	192 696	126 396	290,64 %
Valmistus omaan käyttöön	205 380	205 380	251 055	45 675	122,24 %
TOIMINTAKULUT	-6 846 359	-6 885 296	-6 593 541	291 755	95,76 %
Henkilöstökulut	-1 779 369	-1 818 306	-1 732 029	86 277	95,26 %
Palvelujen ostot	-3 096 975	-3 096 975	-3 166 851	-69 876	102,26 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 177 600	-1 177 600	-921 034	256 566	78,21 %
Avustukset	-432 600	-432 600	-419 287	13 313	96,92 %
Muut toimintakulut	-359 815	-359 815	-354 340	5 475	98,48 %
TOIMINTAKATE	-5 060 509	-5 149 446	-4 180 374	969 072	81,18 %

Tulosalueen toimintatuotot olivat noin 2,2 milj. euroa, tuotot ylittävät talousarvion noin 630 000 eurolla eli ovat 141 prosenttia talousarvioon verrattuna. Toimintakulut olivat noin 6,6 milj. euroa eli 96 prosenttia talousarviosta. Toimintatuottojen kasvu johtuu mm. kertaeristä; latukoneen myynti, Keskuskadun takuutöiden laskutus urakoitsijalta sekä liikuntapaikkojen hankeavustukset. Lisäksi tuotoissa ja myös menoissa näkyvät jätehuollon uusien urakoiden käynnistyminen sekä runsaslumisesta talvesta johtuva väylien kunnossapitoon liittyvä sisäinen laskutus. Toimintakulujen ylitystä on talousarvioon verrattuna eniten liikenneväylillä, ylitys johtuu urakan takuutöiden toteuttamisesta sekä runsaslumisen talven aiheuttamista lisäkustannuksista.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Katuja ja kaavateitä km	193	194	193
Kevyen liikenteen väylät ja raitit	96	96	96
Puistot ha	67	67	67
Leikkikentät ja leikkipaikat kpl	46	39	41
Toripäiviä kpl	104	104	103
Venepaikat kpl	810	811	837
Uimarannat kpl	9	9	9
Myönnetyt kunnossapitoavustukset, km	519	510	535
Työkoneet, käyttötunnit	5 690	5 100	5 979
Ajoneuvot, ajokilometrit	127 000	120 000	128 600
Varastoluovutukset, kpl	307	380	693
Toimintakate € / as.	- 225,05	- 272,36	- 218,01
Jätehuolto			
Jätekertymä t/v	3 168	4 000	3 001,5
Asiakasrekisterin kattavuus, %	98	98	98
Jätelistemaksu loma-as. €/v alv 0 %	64,76	54,92	64,76
Perusmaksu, €/v alv 0 %	16,1	16,1	16,1

Katujen osalta jäi talousarvioon verrattuna toteutumatta Haiskankuja. Venepaikoista vuokrattuna oli 672 paikkaa. Varastoluovutuksissa on aiemmin ilmoitettu luovutukset lähetteittäin, nyt kappaleittain.

Tilapalvelut

Tulosalueen esimies: tilapalvelupäällikkö

Toiminnan kuvaus

Tilahallinto ja rakennuttaminen

Tulosyksikkö toimii omistajan edustajana kaupungin kiinteistöjen ylläpidossa, vuokrauksessa ja rakennuttamistehtävissä. Tärkeimpinä vastuualueina ovat omistajastrategian toteuttaminen, olemassa olevien kiinteistöjen kehittäminen, vuokrattavien tilojen omistajan edunvalvonta sekä vuokrasopimusten laatiminen ja kiinteistöjen rakennuttamistehtävät uudis- sekä korjausrakentamisessa.

Kiinteistöhuolto ja kunnossapito

Tulosyksikkö toimii kaupungin omistamien kiinteistöjen kiinteistöhuollon ja kunnossapidon edunvalvojana ja toteuttajana, korjaustöiden vastuullisena toimeenpanijana sekä sovittujen tilausten, urakoiden ja ylläpidon valvojana. Kiinteistöhuolto vastaa, että kaupungin omistamat tilat ovat terveelliset, viihtyisät, turvalliset, lain ja asetettujen määräysten mukaiset. Kiinteistöjen huolto, kunnostus ja ylläpito ovat suunnitelmallista, pitkällä aikajaksolla rakennusten toiminnallisen käytön ylläpitoa sekä suunnitelmallista korjaustöiden suunnittelemista ja toteutusta.

Vuosi 2023 oli kiinteistöhuollossa haastavaa aikaa energian korkean hinnan ja veden hinnan nousun myötä. Korkea hintataso näyttää vakiintuneen. Rakennustarvikkeiden ja urakoiden hinnat ovat olleet lievässä laskusuunnassa yleisen taloudellisen epävarmuuden vuoksi ja talouden mittarit ovat osoittaneet Suomen talouden ajautuvan taantumaan vuoden 2023 lopulla ja 2024 aikana.

Keski-Suomen Hyvaksin vuokratessa Jämsän kaupungin sosiaali- ja terveystilat sekä pelastuslaitoksen tilat alkaen 1.1.2023 on Jämsän kaupungin käyttöaste pysynyt kohtuullisella tasolla n. 80 %:ssa. Lisäksi kiinteistöistä on vuokrattu ulos yksittäisiä huoneita/toimitiloja 7 kpl. Ulkoisten vuokrien tarkistus suoritettiin elinkustannusindeksin nousua vastaavasti. Sisäisiä vuokria perittiin omakustannusperusteisesti.

Suunnitellut investoinnit eivät ole toteutuneet vuoden 2023 investointisuunnitelman mukaisesti. Investointisuunnitelmasta toteutui vain Koivulinnan päiväkodin IV-saneerausurakka yhteensä 105 000 € ja budjettihinnan mukainen lopullinen kustannustaso säilyi urakassa loppuun saakka. Viiskulman päiväkodin peruskorjaus ja sairaalan peruskorjaus eivät toteutunut suunnitelma- ja toteutusmuutosten vuoksi. Jämsän paloaseman saneeraus on jouduttu siirtämään myöhempään ajankohtaan ja paloasema mahdollisesti myydään vuoden 2024 aikana kaupungin tytäryhtiölle hyvinvointialueen vuokrausehtojen vuoksi.

Käyttötalousmenoista on toteutettu Koskenpään paloaseman ja Vitikkalan koulun vesikattokorjauksia, Rantakuja 13-15 käyttövesiremonttia, Kuoreveden koulun lukitusjärjestelmän uusintaa ja Jämsän kaupungin alueella olevien VSS-tilojen varusteiden hankintaa ja tiiveyskorjauksia.

Käyttämättömien rakennusten purkutöihin oli vuonna 2023 varattuna määrärahoja yhteensä 225 000 €. Purkutöitä on toteutettu OKT Välikatu 4:n ja Kankarisveden koulujen osien D ja B osalta yhteensä n. 220 000 eurolla ja purkutytöt ovat pysyneet etukäteen laaditun budjetin rajoissa.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Hyvä asuminen		
Tavoite	Kiinteistöjen laadukas hoito	
Mittari	Asiakastyytyväisyyskysely	Toteuma 12/2023 100
Toteutumisen arviointi	Sähköinen huoltokirja on ollut vuoden 2023 ajan käytössä. Asiakastyytyväisyyskyselyä ei ole suoritettu, vaan sen korvaa Jämsän kaupungin verkkosivuilla oleva sähköinen vikailmoitusasiakirja. Tilojen käyttäjä voi antaa palautetta 24/7 kiinteistön hoidosta ja -ylläpidosta.	
Kilpailukyky ja elinvoima		
Tavoite	Korjausvelan vähentäminen	
Mittari	Rakennusten laatu ja asiakastyytyväisyys	Toteuma 12/2023 100
Toteutumisen arviointi	Käyttämättömien rakennusten purkutöitä on suoritettu suunnitelmien mukaisesti. OKT Välikatu 4 ja Kankarisveden koulun osa D ja osa B:stä on purettu. Kiinteistöjä on ylläpidetty ja korjattu suunnitellun käyttötalousmäärärahojen puitteissa.	

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	14 044 589	14 074 589	14 068 664	-5 925	99,96 %
Myyntituotot	1 657 584	1 657 584	1 619 957	-37 627	97,73 %
Maksutuotot					
Tuet ja avustukset	5 000	5 000	5 925	925	118,50 %
Muut toimintatuotot	12 382 005	12 412 005	12 442 782	30 777	100,25 %
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-9 244 353	-9 524 662	-9 421 913	102 749	98,92 %
Henkilöstökulut	-1 018 368	-1 038 677	-1 015 911	22 766	97,81 %
Palvelujen ostot	-3 474 252	-3 734 252	-3 497 704	236 548	93,67 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 744 651	-3 744 651	-3 712 982	31 669	99,15 %
Avustukset					
Muut toimintakulut	-1 007 082	-1 007 082	-1 195 316	-188 234	118,69 %
TOIMINTAKATE	4 800 236	4 549 927	4 646 751	96 824	102,13 %

Tilapalveluiden toimintatuotot vuonna 2023 olivat noin 14,07 milj. € eli 100 prosenttia talousarviosta ja toimintakulut olivat noin 9,42 milj.€ eli 99 prosenttia talousarviosta. Kokonaisuudessaan talousarvio alitettiin 103 000 eurolla ja suurimmat alitukset olivat palvelujen ostoissa korjaus- ja rakennustoimien osalta. Kun taas suurimmat ylitykset olivat muut toimintakuluissa sisältäen energian, sähkön ja veden kustannukset, jotka ovat olleet suurten kustannusmuutosten paineessa viimeisen kahden vuoden aikana.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Rakennuksia, kpl	92	91	90
Rakennusten ka-m ²	111 466	111 322	110 300
Huoneistot, kpl	12	12	12
Huoneistot, ha-m ²	1 898	1 898	1 898
Kiinteistönhuoltopalvelu ka-m ²	122 789	122 897	122 897
Kiinteistönhuolto- ja erikoisammattimiespalvelut €/h	45	45	45
Toimintakate € / as.	120,23	240,65	242,33

Tunnuslukutaulukon rakennusten kappalemäärät ja pinta-alat vastaavat KETS 2017 - 2025 sopimuksen lukuja.

Valvontatoimi

Tulosalueen esimies: ympäristöpäällikkö

Valvontajaosto

Jäsenet:

Risto Salmio, puheenjohtaja

Joonas Valkeajärvi, varapuheenjohtaja

Kari Ruokolahti

Tarja Kuisma

Elina Koivumäki

Sanna Rajala, kaupunginhallituksen edustaja

Varajäsenet:

Markku Sipilä

Tomi Lampinen

Arja Paakkanen

Leila Seppälä

Heikki Paavisto

Toiminnan kuvaus

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta valvoo rakentamista ja kaavojen toteuttamista maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyllä tavalla. Lupamenettelyllä pyritään huolehtimaan yleisen edun vaatimusten täyttymisestä sekä rakennuksen soveltumisesta rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Lisäksi rakennuksen tulee täyttää käyttötarkoituksen edellyttämät rakenteiden lujuuden ja vakauden, paloturvallisuuden, hygienian, terveyden ja ympäristön, käyttöturvallisuuden, meluntorjunnan sekä energiatalouden ja lämmöneristyksen perusvaatimukset. Rakennusvalvonta valvoo myös osaltaan rakennusten ja rakennetun ympäristön hoitoa ja kunnossapitoa sekä maa-ainesten ottoa.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu ylläpitää ja kehittää kunnan ympäristönsuojelua puhtaan, viihtyisän ja terveellisen ympäristön tarjoamiseksi asukkailla. Ympäristönsuojelu pyrkii lupa-, valvonta- ja neuvontamenettelyin vaikuttamaan siihen, että kuntalaisten ja yritysten toiminta aiheuttaisi mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja, ja että mahdolliset haitat olisivat kohtuullisin keinoin ja kustannuksin torjuttavissa. Ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteena on järjestää toimialaan kuuluvat palvelut mahdollisimman laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Toiminta vuonna 2023

Kertomusvuonna rakentamisen lupien ja ilmoitusten kokonaismäärä oli edellisvuosien tasolla. Rakentamisen pääpaino oli lomarakentamisessa ja talousrakennuksissa. Himoksen alueelle luvitettiin lomarakennuksia suunnilleen samaan tahtiin edellisen vuoden kanssa sekä Willi Länsi -harrastekeskus (3 000 m²).

Loppuvuonna rakennusvalvontaa työllisti ison hotellihankkeen lupavalmistelu. Uusien asuinrakennuksien lupia myönnettiin hiukan edellisvuotta vähemmän, laajennus ja muutostöiden lupamäärät olivat suunnilleen edellisen vuoden tasolla. Teollisuuskohteita luvitettiin Patrialle n. 10 000 m², lisäksi energiavarastoille myönnettiin kymmeniä lupia. Maalämpölupien määrä putosi roimasti edellisestä vuodesta, ilmeisesti energia-avustuksen päättymisen vuoksi. Suunnitellut laaja-alaiset aurinkovoimalahankkeet ovat työllistäneet hankesuunnitelmien osalta. Kiinteistöveroselvitys on työllistänyt jälkitöiden osalta ja selvitystyöt jatkuvat.

Rakennusvalvonnassa on valmistauduttu loppuvuoden aikana tulevan rakentamislain muutokseen 1.1.2025 alkaen. Tähän on haettu koulutusta eri foorumeista.

Johtava rakennustarkastaja irtisanoutui syyskuun alussa. Rakennusvalvonnan työt on toistaiseksi pystytty hoitamaan vs. johtavan rakennustarkastajan ja tarkastusinsinöörin voimin.

Kertomusvuonna kaikki rakentamisen luvat käsiteltiin ja arkistoitiiin sähköisesti Lupapiste-palvelun kautta. Vanhojen paperiarkistojen digitointityötä jatkettiin omana työnä. Asiakkaille toimitettavat vanhojen kohteiden dokumentit on toimitettu Lupapiste-kauppaa hyödyntäen. Digitoitujen lupien massavienti vuosilta 2011 - 2015 toteutettiin Lupapiste-kauppaan. Digitointityö jatkuu edelleen.

Vuonna 2023 ympäristönsuojelua on työllistänyt Kaipolan entisen paperitehtaan alueelle sijoittunut toiminta kahden yrityksen osalta. Toisen yrityksen konkurssin myötä alueelle on jäänyt suuri määrä erilaista jätettä. Alueen siivousvelvoitetta on selvitetty yhteistyössä mm. ELY-keskuksen, Kuntaliiton ja ympäristöministeriön kanssa. Ympäristönsuojelussa laadittiin ympäristönsuojelumääräysten luonnos, joka etenee toimielimiin vuonna 2024. Ympäristönsuojelussa oli loppuvuonna resurssivajetta ympäristösuunnittelijan työsuhteen päätyttyä. Ympäristöpäällikkö jatkaa jäsenenä vesienhoidon yhteistyöryhmässä ja on myös KYKY-ryhmän (kestävän elämäntavan yhteistyöryhmä) jäsen. Ympäristönsuojelu jatkoi sinilevätarkkailua Tiirinniemen valtakunnallisella tarkkailupisteellä edellisvuosien tapaan.

Maa-aines- ja ympäristölupia käsiteltiin tavanomainen määrä. YSL:n mukaisten ilmoitusten ja maastoliikennelain mukaisien lupien määrä oli myös tavanomaisissa lukemissa.

Maa-ainestenottoaikoilla suoritettiin valvontakäyntejä vuonna 2023 yhteensä noin 65 kertaa. Lupamääräysten rikkomuksia ja puutteita havaittiin edellisvuosien tason mukainen määrä. Vanhentuvien maa-ainelupien ja -vakuuksien sekä puuttuvien ottomääräilmoitusten ja pohjavesimittaustietojen valvontatoimet teettivät runsaasti ylimääräistä työtä. Muutama isompi ottoalueen maisemointityö saatiin vietyä loppuun.

Valvontajaostolla oli vuoden aikana 7 kokousta, yhteensä 41 pykälää. Johtavan rakennustarkastajan päätöksiä 403 pykälää. Ympäristöpäällikön päätöksiä 23 pykälää. Hallintosihteerin päätöksiä 14 pykälää.

Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kilpailukyky ja elinvoima,Asukkaiden peruspalvelut,Ympäristö				
Tavoite	Lupa-asioiden viivytyksetön käsittely			
Mittari	Käsittelyaika ympäristönsuojelu (vkoa)	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		20	20	20
Mittari	Käsittelyaika rakennusvalvonta (vkoa)	Lähtöarvo 12/2022	Tavoite 12/2023	Toteuma 12/2023
		3	3	3
Toteutumisen arviointi	Lupa-asiat on ehditty käsitellä viivytyksettä, tavoiteajassa.			
Tavoite	Sähköisen arkistoinnin lisääminen ja järjestelmien tehokkaampi hyödyntäminen			
Mittari	Paperiarkistojen digitointi, digitoitujen tuotteiden vienti Lupapiste kauppaan			
Toteutumisen arviointi	Vuosien 2011 - 2015 rakennuslupien digitointi saatiin tehtyä melkein kokonaan.			

Talousarvion toteutuminen

	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	ero € tp-lta	tot %
TOIMINTATUOTOT	306 050	306 050	310 687	4 637	101,52 %
Myyntituotot	3 600	3 600		-3 600	
Maksutuotot	299 000	299 000	309 392	10 392	103,48 %
Tuet ja avustukset	3 450	3 450	1 295	-2 155	37,54 %
Muut toimintatuotot					
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT	-671 364	-680 859	-533 753	147 106	78,39 %
Henkilöstökulut	-429 700	-439 195	-360 440	78 755	82,07 %
Palvelujen ostot	-204 120	-204 120	-142 621	61 499	69,87 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 100	-7 100	-4 658	2 442	65,61 %
Avustukset			-500	-500	
Muut toimintakulut	-30 444	-30 444	-25 533	4 911	83,87 %
TOIMINTAKATE	-365 314	-374 809	-223 066	151 743	59,51 %

Valvontatoimen toimintatuotot vuonna 2023 olivat 310 687 euroa ja toimintakulut 533 753 euroa. Talousarvioon nähden tuotot ylittyivät 4 637 eurolla. Kulut puolestaan alittivat talousarvion 147 106 eurolla. Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat 78 755 euroa ja palvelujen ostot 61 499 euroa.

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Rakentamisen luvat ja ilmoitukset	400	500	401
Katselmukset	1 022	1 100	1 140
Ympäristöluvat ja meluilmoitukset, rekisteröinnit YSL 116 §	19	15	17
Uudet maa-ainesluvat, jatkoluvat ja yhteisluvat yht.	7	8	4
Ympäristönsuojelun valvonta- ja neuvontakäynnit	40	40	40
YSL:n mukaiset määräaikaistarkastukset	5	8	4
Toimintakate € / as	- 12,33	- 19,82	- 11,63

INVESTOINTISUUNNITELMA

INVESTOINNIT JÄMSÄN KAUPUNKI

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
Investoinnit Jämsän kaupunki			
Menot	-6 158 000 €	-4 461 431 €	72 %
Tulot	2 063 000 €	1 814 982 €	88 %
Netto	-4 095 000 €	-2 646 449 €	65 %

INVESTOINNIT JÄMSÄN KAUPUNKI + JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
Investoinnit			
Menot	-7 303 000 €	-5 254 143 €	72 %
Tulot	2 063 000 €	1 814 982 €	88 %
Netto	-5 240 000 €	-3 439 161 €	66 %

INVESTOINNEITTAIN MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT			
Sivistyspalvelujen ohjelmistot			
Menot	-20 000 €		
Netto	-20 000 €		
Juuso Waldenin muistomerkki			
Menot	-30 000 €	-22 280 €	74 %
Netto	-30 000 €	-22 280 €	74 %
Yleishallinnon ohjelmistot			
Menot	-100 000 €		
Netto	-100 000 €		

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT			
Menot	-150 000 €	-22 280 €	15 %
Tulot	0 €	0 €	0 %
Netto	-150 000 €	-22 280 €	15 %

Juuso Waldenin muistomerkki

Juuso Waldenin ja paperiteollisuuden muistomerkin kunnostus aloitettiin vuonna 2022 Juuso Waldenin muotokuvan kunnostuksella. Muistomerkki on puhdistettu ja sille sekä muotokuvalle on tehty antigraffitikäsittely kesällä 2023. Myös muistomerkkialueen huonokuntoinen laatoitus on uusittu. Kunnostettu muotokuva ja sen uusi jalusta on asennettu paikalleen elokuun lopulla. Syyskuussa asennettiin kameravalvonta muistomerkkialueelle.

Sivistyspalvelujen ohjelmistot

Investointimääräraha on varattu tekoälysovellukseen kirjastossa. Hanke ei ole edennyt aikapulan vuoksi.

Yleishallinnon ohjelmistot

Sähköisen arkistoinnin hanke on käynnistymässä. Ohjelmiston hankinta siirtyi seuraavalle vuodelle.

INVESTOINNEITTAIN MAA- JA VESIALUEET

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
MAA-JA VESIALUEET			
Maa-ja vesialueet			
Menot	-1 233 000 €	-1 038 527 €	84 %
Tulot	200 000 €	32 686 €	16 %
Netto	-1 033 000 €	-1 005 841 €	97 %

Kaupunginhallitus päätti (Khall 13.02.2023 § 41) käyttää kunnan etuosto-oikeutta kiinteistöjä 182-417-1-726 Kaakonranta, 182-417-1-935 Ala-Tuomaala, 182-417-1-272 Myllymäki 8:47 ja 182-417-1-730 Rasua koskevien 16.12.2022 tehtyjen luovutusten, kauppahintarekisterin luovutustunnukset L2022-164094 ja L2022-164107, osalta. Kaupunginvaltuusto on myöntänyt (kvalt 20.02.2023 § 2) määrärahan etuosto-oikeuden käyttämiseksi, koska etuosto-oikeuden käyttäminen ylitti maa-alueiden hankintaan vuoden 2023 talousarviossa varatun määrärahan. Etuosto-oikeuden käyttäminen on saatettu loppuun.

OSAKKEET JA OSUUDET

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
OSAKKEET JA OSUUDET			
Osakkeet ja osuudet			
Menot	-350 000 €	-350 000 €	100 %
Tulot	1 700 000 €	1 730 097 €	102 %
Netto	1 350 000 €	1 380 097 €	102 %

Kiinteistö Oy Jämsänmäki osti Terveyskujan kiinteistön Jämsän kaupungin myöntämällä vastaavan suuruisella SVOP-pääomasijoituksella. Kiinteistö Oy Jämsän Hekohallin osakekauppa toteutui suunnitellusti huhtikuussa.

INVESTOINNEITAIN RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
RAKENNUKSET			
Viiskulman päiväkodin peruskorjaus			
Menot	-50 000 €	-3 200 €	6 %
Netto	-50 000 €	-3 200 €	6 %
Sairaalan peruskorjaus			
Menot	-30 000 €	121 185 €	-404 %
Netto	-30 000 €	121 185 €	-404 %
Koivulinnan päiväkodin IV- saneeraus			
Menot	-105 000 €	-66 220 €	63 %
Netto	-105 000 €	-66 220 €	63 %
Koivulinnan päiväkodin piharemontti			
Menot	-80 000 €	-73 126 €	91 %
Netto	-80 000 €	-73 126 €	91 %
Jämsän paloasema			
Menot	-100 000 €	0 €	0 %
Netto	-100 000 €	0 €	0 %

Viiskulman päiväkodin peruskorjaus

Viiskulman päiväkodin remontoinnista on luovuttu ja vanhan kirjaston paikalle rakennetaan uusi neljän ryhmän päiväkotit leasing-rahoituksella. Viiskulman päiväkotit joko myydään tai puretaan myöhempänä ajankohtana. Uuteen päiväkotiin on varattu vuosille 2024-2025 investointirahaa suunnitteluun, pohja- ja pihatöihin sekä valmisteleviin toimenpiteisiin. Jämsän kaupungin päiväkodin tilapalvelutyöryhmä on järjestäytynyt helmikuussa 2024 ja uuden päiväkodin hankesuunnittelu ja tilavarausten kartointi toteutetaan kevään 2024 aikana, päiväkodin kilpailutus toteutetaan syksyllä 2024 ja sopimus tulee olla valmiina viimeistään tammikuussa 2025. Uusi päiväkotit aloittaa toimintansa elokuun alussa 2025.

Sairaalan peruskorjaus

Määrärahalla viimeisteltiin sairaalan pihatien saneeraus. Sairaalalle varatusta investointisummasta vuodelle 2023 luovuttiin, koska korjausvelka on kiinteistöllä mittava, peruskorjauksen tarve on suuri ja sairaalaan toiminta nykyisessä laajuudessa on epävarmaa. Jokilaakson sairaalan kiinteistöjen siirtyessä Keski-Suomen hyvinvointialueelle, nykyinen Jämsän kaupungin ja K-S hyvinvointialueen vuokrasopimus on kolmen vuoden mittainen (3+1 optiovuosi) loppuen vuonna 2025 tai käytettäessä optiota vuonna 2026. Hyvinvointialue päättää vuoden 2024 huhtikuun aikana, millaisia terveyden ja hoitoalan palveluja tuotetaan kiinteistössä ja missä laajuudessa tilat ovat tulevaisuudessa käytössä. Sairaalan kiinteistöihin vuoden 2023 aikana on tehty tarvittavia toiminnan takaavia ja mahdollistavia korjauksia.

Koivulinnan päiväkodin IV-saneeraus

Koivulinnan päiväkodin IV-saneeraus on tehty valmiiksi.

Koivulinnan päiväkodin piharemontti

Koivulinnan päiväkodin piharemontti on suunnitellussa laajuudessa valmis.

Jämsän paloasema

Jämsän paloaseman hankesuunnittelu on valmistunut huhtikuussa 2023. Hankkeen aloitus on siirtynyt vuodelle 2024.

INVESTOINNEITTAIN KIIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
KIIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET			
Liikenneväylät, yleiset			
Menot	-1 650 000 €	-1 324 776 €	80 %
Netto	-1 650 000 €	-1 324 776 €	80 %
Siltojen peruskorjaus			
Menot	-200 000 €	-204 649 €	102 %
Netto	-200 000 €	-204 649 €	102 %
Päijänrannan asemakaavan katutekniikka			
Menot	-30 000 €		
Netto	-30 000 €		
Peikkorinteen asemakaavan kunnallistek			
Menot	-120 000 €	-131 192 €	109 %
Netto	-120 000 €	-131 192 €	109 %
Haikankujan rakentaminen			
Menot	-90 000 €		
Netto	-90 000 €		
Kävelyreitti olympiamitalistien reliefil			
Menot	-35 000 €		
Netto	-35 000 €		
Hulevesiviemärin rakentaminen			
Menot	-100 000 €	-137 760 €	138 %
Netto	-100 000 €	-137 760 €	138 %
Hulevesiviemärin saneeraus			
Menot	-100 000 €		
Netto	-100 000 €		

Liikenneväylät, yleiset

Katu- ja kunnallistekniikan saneeraukset ovat valmistuneet Järvensivun ja Hiidenmäen alueella. Tiitolanmäen alueella on katu- ja kunnallistekniikan saneeraustyöt käynnissä. Talvialantielle ja Virkatielle sekä Pietiläntielle/ Rapakontielle on laadittu katusuunnitelmat. Koskenväylän ja Opintien risteysalueen turvallisuuden parantaminen on ei edennyt vuoden aikana toteutukseen, suunnitelmia täsmennetään ja rakennustyö toteutetaan vuoden 2024 aikana. Salavantielle toteutettiin turvallisuutta parantavat hidasteet. Pyöräpysäköinnin kehittämiseen on myönnetty valtionavustusta, pyöräpysäköintiä kehitetään maauimalassa, Seppolan satamassa ja uimahallilla. Hankkeen pyörätelineet, pyörien huoltopisteet ja sähköpyörien latausasemat on hankittu, asennus tapahtuu vuoden 2024 aikana. Katuvalaistusta on saneerattu vuoden aikana noin 350 valaisinta, mm. Hallin ja Jämsänkosken taajamissa. Päällystysohjelman mukaiset kohteet, Laaksotie, Koulutie, Keskuskatu ja Keskustie on toteutettu.

Siltojen peruskorjaus

Huopatehtaan alikulkukäytävän ja Märäsojan raittisillan kunnostustyöt on toteutettu, lisäksi Paununtien alikulkukäytävästä on laadittu suunnitelmat.

Päijänrannan asemakaavan katutekniikka

Hanke ei edennyt vuoden aikana.

Peikkorinteen asemakaavan kunnallistekniikka

Haapanantien saneeraustyö on viimeistelyä vaille valmis. Määrärahavaraus ylittyi, koska määrärahalla hankittiin myös Länsi-Himoksentien alittavan rummun materiaali, johon oli erikseen varauduttu omalla työohjelmassa esitetyllä määrärahalla.

Haiskankujan rakentaminen

Hanke ei edennyt vuoden aikana.

Kävelyreitti olympiamitalistien reliefille

Hanke ei edennyt vuoden aikana.

Hulevesiviemärien rakentaminen

Hulevesiviemäriä on kadunsaneeraus kohteiden yhteydessä mm. Järvensivun ja Tiitolanmäen alueella.

Hulevesiviemärien saneeraus

Saneerausta ei toteutettu vuoden aikana.

INVESTOINNEITTAIN PUISTOT, LEIKKI- JA LIIKUNTAPAIKAT

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
PUISTOT, LEIKKI- JA LIIKUNTAPAIKAT			
Puistot ja leikkipaikat, yleiset			
Menot	-90 000 €	0 €	0 %
Netto	-90 000 €	0 €	0 %
Jämsäpuisto (maauimalan alue)			
Menot	-300 000 €	-441 313 €	147 %
Netto	-300 000 €	-441 313 €	147 %
Jämsänkosken skeittipaikan perusparannus			
Menot	-65 000 €		
Netto	-65 000 €		
Kaipolan koulun lähiliikuntapaikka			
Menot	-70 000 €	-35 395 €	51 %
Tulot	15 000 €	32 000 €	213 %
Netto	-55 000 €	-3 395 €	6 %
Kuoreveden koulun lähiliikuntapaikka			
Menot	-75 000 €	-28 689 €	38 %
Netto	-75 000 €	-28 689 €	38 %
Särkijärven lähiliikuntapaikka			
Menot	-60 000 €	-31 890 €	53 %
Tulot	10 000 €	9 200 €	92 %
Netto	-50 000 €	-22 690 €	45 %
Juokslahden koulun lähiliikuntapaikka			
Menot	-5 000 €		
Netto	-5 000 €		
Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen			
Menot	-40 000 €	-26 180 €	65 %
Netto	-40 000 €	-26 180 €	65 %
Satamat ja venerannat			
Menot	-50 000 €	-54 436 €	109 %
Netto	-50 000 €	-54 436 €	109 %
Liikuntareitistöt			
Menot	-200 000 €	-23 460 €	12 %
Tulot	138 000 €	11 000 €	8 %
Netto	-62 000 €	-12 460 €	20 %

Puistot ja leikkipaikat, yleiset

Leikkikenttien saneerausta ei ole vuoden aikana toteutettu investointimäärärahalla.

Jämsäpuisto

Satama-alueelle on toteutettu satama-aukio, joka on mahdollistanut kahvilatoiminnan käynnistymisen kesäkuun lopussa. Alueelle on asennettu kaksi erillistä wc-konttia, joista toisessa on myös erilliset peseytymistilat ja pyykinpesuhuone. Alueelle on toteutettu myös matkaparkkialue. Toteutukseen oli vuoden aikana osoitettu lisärahoitusta työohjelmassa. Alueen kehittämistä jatketaan vuoden 2024 aikana mm. lisäämällä alueelle mm. pyöräpysäköintiä, sähköautojen latauspiste ja toteutetaan uusi laitur.

Jämsänkosken skeittipaikan perusparannus

Skeittipaikasta on laadittu suunnitelma. Hanke ei toteutunut vuoden aikana.

Kaipolan koulun lähiliikuntapaikka

Lähiliikuntapaikka on viimeistelytöitä vaille valmis.

Kuoreveden koulun lähiliikuntapaikka

Suunnitelman mukaiset leikkivälineet on hankittu, mutta alueen rakentaminen ja leikkivälineiden asennus toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Särkijärven lähiliikuntapaikka

Nykyisen laiturin paikalle on asennettu uusi laiturin ja esteetön laiturin on toteutettu. Mm. alueen kävelyväylien toteutus tapahtuu vuoden 2024 aikana. Rakentamiseen on myönnetty lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen tarkoitettua avustusta.

Juokslahden koulun lähiliikuntapaikka

Ei ole edennyt vuoden aikana.

Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen

Pukinvuoren alueen valaistuksen saneeraus on toteutettu. Lisäksi määrärahalla uusittiin Jämsänkosken hyppyrimäen alueen valaistusta.

Satamat ja venerannat

Viimeistely vuonna 2022 aloitettu Länkipohjan sataman laiturirakka.

Liikuntareitistöt

Pukinvuoren alueelle on laadittu reitistösuunnitelma ja se on pidetty nähtävillä. Synninlukon alueelle valmistui esteetön reitti, jonka toteutukseen saatiin avustusta AVI:lta.

INVESTOINNEITTAIN KONEET JA KALUSTO

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
KONEET JA KALUSTO			
Pakettiauto, kiinteistöhuolto			
Menot	-25 000 €		
Netto	-25 000 €		
Pakettiauto, konekeskus			
Menot	-60 000 €	-59 363 €	99 %
Netto	-60 000 €	-59 363 €	99 %
Latukone, liikuntapaikat			
Menot	-250 000 €	-207 292 €	83 %
Netto	-250 000 €	-207 292 €	83 %
Elinvoiman kenr.tie AV-lait.ja kalusteet			
Menot	-80 000 €	-28 413 €	36 %
Netto	-80 000 €	-28 413 €	36 %
Tietohallinnon atk-laitteet			
Menot	-70 000 €	-39 570 €	57 %
Netto	-70 000 €	-39 570 €	57 %
Kauko-ohjattava rinneleikkuri, puistot			
Menot	-35 000 €	-34 000 €	97 %
Netto	-35 000 €	-34 000 €	97 %
Paunun urheilukentän patjat, liikuntapai			
Menot	-70 000 €	-49 790 €	71 %
Netto	-70 000 €	-49 790 €	71 %
Jämsänkosken omatoimikirjaston kalustus			
Menot	-40 000 €	-22 396 €	56 %
Netto	-40 000 €	-22 396 €	56 %
Pyöräkuormaaja, konekeskus			
Menot	-150 000 €	-148 700 €	99 %
Netto	-150 000 €	-148 700 €	99 %

Pakettiauto, kiinteistöhuolto

Ostettu käytetty pakettiauto, joka kirjattu käyttötalouteen alhaisen hinnan vuoksi. Investointimäärärahat jäävät käyttämättä.

Pakettiauto, konekeskus

Pakettiauto kilpailutettu ja on hankittu "Ford E-Transit Van 350".

Latukone, liikuntapaikat

Uusi latukone on toimitettu joulukuussa.

Elinvoiman Kenraalintien AV-laitteet ja kalusteet

Vuoden 2023 talousarviossa Virastotalo Koskeloon hankittavaksi suunnitellut kaksi äänieristettyä resurssityötilaa on hankittu ja otettu käyttöön. AV-laitteiden hankintaa ei toteutettu talouden tasapainottamissyistä.

Tietohallinnon atk-laitteet

Uuden laitteiston (levyjärjestelmä ja palvelimet) hankinta toteutui vuoden lopulla. Laitteisto oli arvioitua edullisempi, joten määrärahaa jää käyttämättä.

Kauko-ohjattava rinneleikkuri, puistot

Hankittu rinneleikkuri "Spider ILD02" J-Trading Ab:ltä.

Paunun urheilukentän patjat, liikuntapaikat

Patjat hankittu.

Jämsänkosken omatoimikirjaston kalustus

Jämsänkosken omatoimikirjasto on kalustettu ja otettu asiakaskäyttöön toukokuussa.

Pyöräkuormaaja, konekeskus

Hankittu pyöräkuormaaja Volvo L 60 H vm. 2018.

Kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen seuranta

Kiinteistö Oy Jämsänmäki

Toimitusjohtaja Jussi Aalto

Yhtiön toiminta-ajatus

Kiinteistö Oy Jämsänmäen pääasiallinen toimiala on vuokra-asuntojen omistaminen ja vuokraaminen. Yhtiö on muodostunut nykyiseen laajuuteensa fuusioiden kautta. Jämsän kaupunki on tukenut sulautuvia yhtiöitä, jotta fuusiot on pystytty toteuttamaan.

Taulukossa alla on yhtiön omistamat asunnot, niiden sijainti ja käyttöaste eriteltynä. Vuoden 2023 aikana yhtiön asuntomäärä pitkästä aikaa kasvoi. Yhtiö osti aiemmin Jämsän Vanhaintuki Ry:n omistuksessa olleen entisen palvelutalokohteen Jämsän keskustassa. Kohteessa on yhteensä 29 asuntoa. Kohde peruskorjataan tulevilla tilikaudella tavanomaiseen vuokratyötyöhön. Yhtiön käyttöasteelle asetettu tavoitetaso on yli 90 %, ja tilikauden lopussa käyttöaste olikin noin 94 %. Käyttöaste on pysynyt jo parin vuoden ajan totuttua korkeammalla ennen kaikkea Ukrainan sodasta aiheutuneen maahanmuuton vuoksi. Yhtiö on vuokrannut asuntoja SPR:lle vastaanotto toimintaan.

Vuosi	Käyttöaste %				Tyhjät asunnot				Asunnot yhteensä			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Seppola	82,30 %	83,90 %	92,30 %	95,60 %	67	61	29	17	378	378	378	405
Halli	57,60 %	75,80 %	74,30 %	66,70 %	14	8	8	11	33	33	33	33
Länpohja	81,80 %	100,00 %	92,60 %	85,70 %	2	0	1	1	11	9	7	7
Vanha Jämsänmäki	80,30 %	84,00 %	90,90 %	93,50 %	83	69	38	29	422	420	418	445
Jämsänkoski	80,70 %	84,90 %	90,20 %	96,00 %	37	28	15	7	192	185	176	176
Koskenpää	87,50 %	100,00 %	93,80 %	87,50 %	1	0	1	1	8	8	8	8
Kokonaiskäyttöaste	80,55 %	84,18 %	90,70 %	94,10 %	121	97	54	37	622	613	602	629

Yhtiön kiinteistökannassa on merkittävästi korjausvelkaa. Tilanteeseen on päädytty ennen kaikkea paikkakunnan väestönkehityksen vuoksi, joka on aiheuttanut merkittävää vajaakäyttöä käytännössä koko 2000-luvun ajan. Liian alhainen käyttöaste ei ole mahdollistanut peruskorjausten tekemistä tarvittavassa laajuudessa. Jämsän väestönkehitys on ollut koko 2000-luvun negatiivinen. 1992-2022 välillä asukasluku on pudonnut 25 %. Väestöennusteet osoittavat samansuuntaisen kehityksen edelleen jatkuvan. Vaikka käyttöaste on nyt hyvällä tasolla, on odotettavissa, että jossain vaiheessa tilanne alkaa normalisoitua, vaikkakin Ukrainan tilanteeseen liittyy vielä paljon epävarmuutta.

Myös keskimääräinen asuntokunnan koko on vuosi vuodelta pienentynyt. Tästä syystä yhtiön asuntokanta ei täysin vastaa nykyiseen kysyntään. Pienet yksöt ovat edelleen melko helposti vuokrattavissa, mutta isompien kaksioiden ja kolmioiden osuus asuntokannasta on suhteessa keskimääräiseen asuntokuntaan nähden turhan suuri. Muutokset asumistuen maksimimäärässä saattavat edelleen heikentää isompien asuntojen vuokrattavuutta.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA on avustanut rakennusten purkamisessa, mitä onkin tehty viimeisen kymmenen vuoden ajan merkittävän paljon. Yhdellä pienkerrostalokohteella on ARA:sta purkulupa ja purkuavustuspäätös. Purkusuunnitelmat on kuitenkin toistaiseksi jäissä, koska kohteen tyhjät asunnot ovat olleet nyt vuokrattuina SPR:lle.

Hyväksytyn vuokra-asumisen kehittämissuunnitelman mukaisesti yhtiön vuokrattavia asuntoja vähennetään eri toimenpitein siten, että yhtiöllä on suunnitelmakauden jälkeen noin 500 vuokrattavaa asuntoa. Suunnitelmassa on kartoitettu yhtiön lainat, asunnot ja talot sekä niiden kunto ja korjaustarve. Myytävistä kohteista saatava myyntitulo on käytettävä pääosin myytävien kohteiden jäljellä olevien lainojen maksuun, jotta vuokrakorotustarve olisi maltillinen.

Tilikauden aikana edettiin PTS-suunnitelman mukaisten peruskorjaustoimenpiteiden käynnistämiseen. Yhtiön omistukseen siirtyneen Terveyskuja 1 -kerrostalolle haettiin ja saatiin ARA:sta korjausavustus, jonka avulla peruskorjaushanke saatiin käynnistymään. Työt alkavat heti vuoden 2024 alussa. Säterinkulma 3-5 -talojen peruskorjauksesta on laadittu suunnitelmat, ja kohteen korjaustyöt on suunniteltu aloitettavan Terveyskuja 1 -talon remontin jälkeen tulevalla tilikaudella.

Yhtiöllä oli 31.12.2023 omistuksessaan asuinvuokrataloja (vuokranmääritysyksiköitä) 31 kpl. Lisäksi yhtiöllä on omistuksessa 1 asunto-osake Länpohjassa (myynnissä). Vuokrattavia asuntoja yhtiöllä on yhteensä 629. Asuntojen huoneistoala on 31 996 m². Lisäksi yhtiöllä on kahdessa kohteessa tiloja vuokrattavana yhdistys- ja harrastustoimintaan. Asunnot sijoittuvat Jämsän, Jämsänkosken, Hallin, Länpohjan ja Koskenpään taajamiin.

Yhtiön asuntojen vähentäminen ei ole ollut mahdollista ilman konsernin emoyhteisön tukea. Vuokrakorotuksille on ollut painetta, joskin kahden viimeisimmän tilikauden aikana yhtiön käyttötalous on parantunut huomattavasti pitemmän ajan keskimääräiseen tasoon verrattuna. Viime vuosien korotukset on pidetty maltillisina, koska jo yhtiön nykyinen vuokrataso on suhteessa yksityiseen markkinaan melko korkea. Vuodelle 2024 päätettiin 1,5-2,5 %:n vuokrakorotuksesta.

Toiminta ja tavoitteet

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Vuokranmääritysyksiköitä, kpl	30	30	31
Asuntoja, kpl	602	602	629
Toimitilat, kpl	2	2	2
Huoneistoala, m ²	31 078	31 033	31 996
Yksikköhinnat:			
Vuokra, €/m ² /kk	8,95	9	9,14

Kiinteistö Oy Jämsänmäki	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto	3 586 000	3 170 000	3 038 000	3 010 000	3 380 000	3 461 000
Tilikauden tulos	225 000	62 000	- 594 000	87 000	223 000	507 000
Taseen loppusumma	15 748 081	14 794 188	13 426 219	13 440 000	12 560 000	12 590 000
Lainakanta	12 146 586	10 975 290	9 941 603	10 198 000	9 368 000	8 619 000
Kaupungin myönt. lainat	2 888 897	2 532 189	2 302 587	3 082 000	3 277 000	3 092 000
Yhtiön opo/Peruspo	192 000	192 000	192 000	192 000	192 000	192 000
SVOP/+muut rahastot	1 775 000	1 775 000	1 775 000	1 775 000	1 775 000	1 775 000
Tilikausien vli-/alijäämät	- 118 000	- 56 000	- 650 000	- 563 000	- 340 000	167 000
Kaupungin rahasijoitus	2 192 000	2 192 000	2 192 000	2 192 000	2 192 000	2 192 000
Muu omistajan po.sijoitus	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Kaupungin pääomalainat	86 000	86 000	86 000	86 000	86 000	86 000
Maksetut osingot/pääoman palautus yms.						
Kaupungin kokonaissij. yhtiöön	5 080 127	4 723 419	4 493 817	5 273 217	5 469 000	5 284 000
Kaupungin takaukset	9 022 469	8 221 664	7 541 315	6 884 172	6 044 000	5 285 000

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ennakoimattomat ja äkilliset muutokset toimintaympäristössä ja niiden suorat ja epäsuorat vaikutukset	3	3	9
Arviointi	Ei muutosta, poliittinen ympäristö epävakaa.			
Toimenpide	Ratkaisut energian säästämiseksi, tehokkaampi energiankulutuksen seuranta/hallinta, hintasuojaukset			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Henkilöriski: Henkilöstön irtisanoutumiset	2	2	4
Arviointi	Hallituskokoonpano voi vaihtua jopa kokonaan yhdellä kertaa. Jatkuvuuden kannalta ei paras tilanne.			
Toimenpide	1) Henkilöstön työhyvinvointiin panostaminen.			
Toimenpide	2) Varahenkilöiden nimeäminen.			
Toimenpide	3) Rekrytoinnit, sijaistaminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Rakennusten kuntotason lasku ja korjausvelan kasvu. Vuokrattavuuden heikentyminen.	3	3	9
Arviointi	Suunta oikea, ensimmäinen peruskorjaushanke käynnistynyt tilinpäätösvaiheessa, toinen kohde etenemässä. Korjausvelkaa on edelleen merkittävästi. Energiaremontteja tehty (öljylämmityksestä siirretty maalämpöön)			
Toimenpide	1) Korjausvelan määrittely 2) PTS-suunnittelu 3) Rahoitussuunnittelu em. kohdat huomioiden			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Toiminta ei vastaa yhtiölle asetettuja tavoitteita. Asuntomäärä ja asuntojakauma ei vastaa kysyntään. Asuntojen laatu ei vastaa kysyntään.	3	3	9
Arviointi	Yksin asuvien (etenkin iäkkäiden) asuntokuntien määrä vain kasvaa. Yhtiön asuntojakauma ei vastaa tähän kysyntään. Asumistuen pudottaminen vaikeuttaa entisestään isompien asuntojen vuokraamista ja pienten asuntokuntien vuokranmaksukykyyn.			
Toimenpide	1) Yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Toimenpide	2) Tavoitteiden arviointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Toimintaympäristön muutos: Alueen negatiivinen väestönkehitys	3	3	9
Arviointi	Tälle kehitykselle ei ole muutosta näkyvissä.			
Toimenpide	1) Sopeutuminen, ennakointi.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Yhtiön investointikyky palvelutuotantoon ja sen kehittämiseen ei ole riittävä	3	3	9
Arviointi	Haasteita on edelleen, tilinpäätöshetken tilanne kuitenkin keskimääräistä parempi ja sen puolesta investointien käynnistäminen mielekkäämpää. Tulevaisuus silti epävarma.			
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			
Toimenpide	2) Kunnossapidon, korjauksen ja saneeraamisen suunnittelu ja priorisointi			
Toimenpide	3) Markkinointi - jatkuvuuteen ja tilojen käyttöasteen kehitykseen liittyen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiön ylivelkaantuminen	3	2	6
Arviointi	Vanhaa lainaa edelleen, tosin velan määrää on viime vuosina saatu merkittävästikin lyhennettyä. Joissain kohteissa silti velkamäärä korkeahko suhteessa kohteen kuntoon. Suunta on ollut oikea.			
Toimenpide	1) Rahoitussuunnittelu. Mahdollinen pääomitus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / konsernikeskustelut			

Jämsän Yrityskiinteistöt Oy

Toimitusjohtaja Jussi Aalto

Yhtiön toiminta-ajatus

Omistajapolitiittisena tavoitteena on pitää käyttöaste korkeana vuokraustoiminnassa ja myydä kiinteistöjä vuokralaisille tai Jämsän alueelle tuleville yrityksille siten, että mahdollistetaan toimitilojen rakentamista uusille yrityksille. Yrityksen toimitilojen myynneissä on aikaisemmin syntynyt tasetappioita, jotka ovat johtuneet lunastussumman ja käyttöomaisuuden poistoerien kohtaamattomuudesta, ongelma on poistumassa tasapoistojen myötä.

Tilikauden 2023 aikana yhtiö osti Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gratialta auto- ja metallialan koulutuskäytössä olleen Koulutie 19B -kohteen (n. 4 700 kem²). Tilasta on tilinpäätöshetkellä vuokrattu noin 40 %. Yksittäisten vuokratilojen koko vaihtelee muutamasta kymmenestä neliöstä yli tuhanteen neliöön. Tilikauden aikana kohteeseen tehtiin lähinnä sähköpuolen muutostöitä, eri tilaosista muodostettiin erilliset sähkön käyttöpaikat.

Himokseen sijoittuva rinnekeskushanke oli tilikauden ajan lähinnä odottavassa tilassa. Tilikauden lopulla Keskimaa julkaisi kuitenkin uutisen merkittävästä hotelli-investoinnista, joka saattaa edesauttaa myös tämän hankkeen liikkeellelähdössä tulevalla tilikaudella.

Vuonna 2020 yhtiölle tuli omistajaohjauksen myötä uusi kohde, Vehkaojantie 290 (sotilaskoti). Omistaja sitoutui takaamaan kohteen nettotappion kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana. Tilikauden 2023 osalta päätöksen mukainen avustus oli 92 704,00 €. Toimintavuoden kustannuksia nosti etenkin rakennuksen paloturvallisuuteen liittyvät hankinnat, mm. savunpoistojärjestelmät ja palo-ovet.

Tilikauden aikana korkojen nousu jatkui sekä kiinteistön ylläpidon kustannukset nousivat aina tilikauden loppupuolelle asti. Marras-joulukuussa nähtiin kuitenkin jo taittumista molempien osalta. Yhtiön maksamat korkokulut kuitenkin nousivat aivan merkittävästi edelliseen tilikauteen verrattuna.

Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto	954 087	1 021 354	597 588	862 196	946 680	1 292 894	1 534 848
Tilikauden tulos	59 050	-11 515	-375 149	7 665	-47 720	143 255	-1 165
Taseen loppusumma	7 820 878	7 254 021	6 846 369	6 401 105	6 783 755	8 593 612	8 335 280
Lainakanta	5 413 532	4 901 984	4 842 647	4 062 748	4 243 665	5 834 477	4 787 299
Kaupungin myöntämät lainat	1 275 000	1 050 000	1 236 430	1 037 860	839 290	1 390 720	1 000 159
Yhtiön opo/Peruspo	517 296	505 781	130 632	583 682	535 962	679 217	677 346
SVOP/rahastot	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377
Tilikausien vli-/alijäämät	-1 388 131	-1 399 646	-1 774 795	-1 270 360	-1 262 695	-1 310 415	-1 311 580
Kaupungin rahasijoitus	1 932 708	1 932 708	1 932 708	1 932 708	1 932 708	1 932 708	1 932 708
Muu omistajan pääsijoitus (sis.ed.)	1 039 954	1 039 954	1 039 954	1 039 954	1 039 954	1 039 954	1 039 954
Kaupungin pääomalainat	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377	446 377
Maksetut osingot/pääoman palautus ym							
Kaupungin kokonaissijoitus yhtiöön	3 207 708	2 982 708	3 169 138	2 970 568	2 771 998	3 323 428	2 932 867
Kaupungin takaukset	4 595 912	3 951 032	3 555 932	3 419 988	3 964 992	5 004 375	4 526 516

Vuokrattavia rakennuksia on 10 kpl, 39 112 m², jotka sijaitsevat kaikki Jämsän kaupungissa. Rakennukset ovat yhtiön omilla ja vuokratonteilla. Merkittävimmät ovat Jyki Oy:n laajennukset 7 500 m² ja Jalostamontie 1 (Thyssenkrupp Aerospace Finland Oy) 9 440 m², ja laajennuksen myötä myös Juustotie 12, 3 601 m². Tavoitteena on tilojen käyttöasteen pitäminen yli 95 %:ssa, perittävät vuokrat pidetään markkinahintaisina.

Yhtiön muut tilat olivat 100 %:n käyttöasteella, mutta Hallin varuskunta-alueen entinen sotilaskotirakennus (Vehkaojantie 290, 5 600 m²) oli vielä vajaakäytöllä käyttöasteen ollessa noin 50 %. Tämän ja tilikauden aikana yhtiön omistukseen siirtyneen Koulutien kohteen vuoksi kokonaiskäyttöaste on toistaiseksi alle tavoitteen, noin 85 %.

Tilikauden loppupuolella käynnistyi keskustelu sote- ja pelastuslaitoksen käytössä olevien kiinteistöjen ja rakennusten tulevaisuudesta: Hyvinvointialueet ovat tuottaneen tilikauden alusta lähtien sote-palveluita kaupungin omistamissa kiinteistöissä. Kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen kaupunki ei voi olla enää vuokranantajana, vaan sote:n käytössä olevia kiinteistöjä koskettaa yhtiöttämismuutos. Tämä saattaa tuoda myös Jämsän Yrityskiinteistöille uusia kohteita ja vastuita.

Toiminta ja tavoitteet

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Rakennuksia kpl	9	9	10
Vuokrattava ala kem ²	34 392	34 392	39 112

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Toiminta ei vastaa yhtiölle asetettuja tavoitteita	3	1	3
Arviointi	Ei muutosta			
Toimenpide	1) Yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Toimenpide	2) Tavoitteiden arviointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Toimitusjohtaja on ainoa toimihenkilö	3	1	3
Arviointi	Toimitusjohtaja ei ole enää ainoa toimihenkilö, kiinteistömestari 30 % työpanoksella mukana.			
Toimenpide	1) Konsernikeskustelut, toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan aktiivinen yhteistyö.			
Toimenpide	2) Yhtiön hallituskokoonpanon vaihtuvuus. Koko hallitus saattaa vaihtua kerralla.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Verolainsäädännön/tulkinnan muutokset	3	2	6
Arviointi	Ennallaan.			
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiöiden toimialan mukainen toiminta ei ota huomioon konsernin emon ja koko konsernin etua.	3	1	3
Arviointi	Ei muutosta.			
Toimenpide	1) Yhtiön hallitusjäsenten ohjeistus / koulutus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Yhtiön investointikyky palvelutuotantoon ja sen kehittämiseen ei ole riittävä	2	1	2
Arviointi	Ei muutosta edelliseen kirjaukseen.			
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			
Toimenpide	2) Kunnossapidon, korjauksen ja saneeraamisen suunnittelu ja priorisointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiön ylivelkaantuminen	3	2	6
Arviointi	Ei oleellista muutosta velkamäärässä. Korkoympäristö vaikuttaa oleellisesti yhtiön kustannusrakenteeseen (korkoriski).			
Toimenpide	1) Rahoitussuunnittelu. Mahdollinen pääomitus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / konsernikeskustelut			

Jämsän Aluelämpö Oy

Toimitusjohtaja Hannu Soikkeli

Yhtiön toiminta-ajatus

Jämsän kaupungin 100-prosenttisesti omistama yhtiö on perustettu vuonna 1979 ja se työllistää 7 henkilöä. Jämsän Aluelämpö Oy:n toimialana on kaukolämmön tuottaminen ja jakelu. Toiminta-alueena on Jämsän kaupungin alue. Jämsän ja Jämsänkosken kaukolämpöverkot on yhdistetty vuonna 2011. Hallin taajamassa kaukolämpöä tuotetaan pääosin kotimaisilla polttoaineilla. Vuonna 2017 valmistui biolämpölaitos, jolla korvattiin raskasöljykattila. Vuonna 2020 UPM lopetti Kaipolan tehtaan tuotannon, jonka seurauksena yhtiö osti lämmöntuotantoon tontin, johon rakennettiin hybridilämpölaitos. Se mahdollistaa myös lämpöenergian oston uusilta toimijoilta. Tiirinniemen ja Kaipolan keskustan verkostot yhdistettiin 2021 kesällä.

Toiminta ja tavoitteet

SELITE	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lämmön tuotto MWh	132 488	125 425	119 313	115 897	105 182	122 258	119 030	121 587
Asiakkaat lkm	494	517	530	537	545	557	562	563
Asiakkaista pientaloja	142	159	168	171	172	175	180	181

VUOSI	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto	6 161 488	5 760 680	5 756 939	5 330 546	6 298 630	6 713 741	7 484 922
Tilikauden tulos	744 694	535 214	506 206	601 237	584 917	-1 549 962	296 299
Taseen loppusumma	11 022 937	10 686 383	10 771 649	10 281 833	11 281 028	9 451 456	9 870 219
Yhtiön osakepääoma	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Tilikausien yli-/alijäämä	5 162 093	5 906 788	5 642 001	5 348 207	5 149 444	3 584 399	3 880 629
Oma pääoma	6 106 787	5 842 001	5 548 207	5 349 444	5 634 361	3 784 399	4 080 629
Kaupungin pääomasij.	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000

Jämsänjokilaaksossa myytävä lämpö hankitaan pääosin paikkakunnan paperitehtaalta. Yhtiön tehtävä on toimittaa kaupungille, yrityksille ja sen asukkaille edullista lämmitysenergiaa ja maksaa omistajalle kohtuullista vuosittaista sijoitetun pääoman tuottoa. Vuosi 2023 oli Suomen mittauksissa lämpötiloiltaan lämmin, kun taas joulukuu oli tavanomaista kylmempi ja lumisempi. Lämmönmyynti kasvoi edellisvuoteen nähden noin 11,49 %. Uutta verkostoa rakennettiin Jämsään Piispanpolulle ja Jämsänkoskella Männistöntielle. Yhtiön taloutta on heikentänyt poikkeuksellisen korkea energianhankinnan hinnan nousu.

Tavoitteiden toteutuminen:

- 1) Laajentaa mahdollisuuksien mukaan kannattavaa liiketoimintaa ja pitää yhtiön lämmön myynti vähintään nykyisellä tasolla (yli 100 000 MWh, 545 asiakasta).
  - a) On toteutunut vuonna 2023, vuoden lopussa oli 563 asiakasta.
- 2) Varautua lainsäädännön muutoksiin ja kriisitilanteisiin kaupungin lämmöntoimittajana
  - a) On varauduttu vuonna 2023 lainsäädännön muutoksiin ja kriisitilanteisiin kaupungin lämmöntoimittajana.
- 3) Huolehtia yhtiön hoitamien kaupunginosien kaukolämpöratkaisuiden kannattavuudesta ja osallistua tarvittaessa yhteistyössä kaupungin kanssa lämmön tuotannon suunnitteluun
  - a) On toteutunut.
- 4) Pitää kaukolämmön ohjauksen ja valvonnan käyttöjärjestelmät ajanmukaisina.
  - a) On pidetty kaukolämmön ohjauksen ja valvonnan käyttöjärjestelmät ajanmukaisina.
- 5) Turvata kaukolämmön saanti asiakkaille muuttuvassa toimintaympäristössä Kaipolan alueella.
  - a) On toteutunut, yhtiö on varmistanut Kaipolan lämmönsaannin omalla hybridilämpölaitoksella.

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Energian hinnannousu	3	3	9
Arviointi	Riski toteutunut, ostoenergia on kallistunut.			
Toimenpide	Hintojen tarkistus (1.5.2023 alkaen viimeksi)			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	EU:n päätösten ja maailman muuttuvien tilanteiden kautta tulevat muutokset tulevaisuuden energian rahoittamiseen, hyväksyttävyyteen, tuotantoon ja lupasasioihin.	3	3	9
Arviointi	Riski toteutunut, puhtaita energiamuotoja pitäisi löytää.			
Toimenpide	Mahdollisimman laajan ennakkotiedon hankkiminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Henkilösuhteet - Avainhenkilöiden puuttuminen	2	1	2
Arviointi	Riski ei toteutunut, avainhenkilöt olivat paikalla 2023.			
Toimenpide	Ristiin kouluttaminen / Varahenkilöjärjestelmä			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Kaupungin / Omistajan tulopohja	3	3	9
Arviointi	Riski toteutunut.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Kiinteistömässan pieneneminen	3	3	9
Arviointi	Riski realisoituu koko ajan ja kiinteistömässat pienenevät.			
Toimenpide	Uusien asiakkaiden hankinta			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ongelma-asiakkaat, eli asiakkaiden maksukyvyttömyys.	3	3	9
Arviointi	Riski toteutunut, ongelma-asiakkaita edelleen.			
Toimenpide	Toimitaan lain mukaan / Pyritään välttämään riskejä			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Sähkökatkot - Laitokset eivät toimi normaalisti	3	1	3
Arviointi	Riski ei ole toteutunut 2023.			
Toimenpide	Varavoiman käyttö/Sähkön varasyöttö			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tekniset häiriöt laitoksilla	2	1	2
Arviointi	Riskitaso ei toteutunut, teknisten häiriöiden vaikutukset jäivät vähäisiksi 2023.			
Toimenpide	Toimintojen kahdentaminen / Rinnanajo			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Teollisuuden muutokset Jämsässä	3	3	9
Arviointi	Riski toteutunut, Kaipolan kehitys pysähtynyt.			
Toimenpide	Etukäteissuunnittelu oman toiminnan varmistamiseksi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tietoliikennekatkot - automaatio ei toimi	3	1	3
Arviointi	Riski ei toteutunut, tietoliikennekatkojen vaikutukset jäivät vähäisiksi 2023.			
Toimenpide	Paikallisajomahdollisuus/miehitys			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tulipalo - tuotannon katkos	3	1	3
Arviointi	Riski ei toteutunut 2023.			
Toimenpide	Varakeskukset / Varavoiman käyttö			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ylivelkaantuminen	2	1	2
Arviointi	Riski ei toteutunut 2023.			
Toimenpide	Toimitaan pitkäjänteisesti / Suojatut lainat			

Himos-Infra Oy

Toimitusjohtaja Katja Rissanen

Yhtiön toiminta-ajatus

Yhtiön toimialana on vesihuoltopalvelujen tuottaminen Himoksen matkailukeskuksen alueella. Yhtiö rakennuttaa tai tarvittaessa vuokraa/ostaa kaupungilta/liikelaitokselta tarvitsemansa verkostot laitteineen. Alueen suuria vesihuollon investointeja suunnitellaan yhteistyössä Jämsän Vesi liikelaitoksen ja kaupungin kanssa tarkoituksena saada edullisin lopputulos kokonaisuuden kannalta.

Toiminta ja tavoitteet

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto	353 482	445 154	381 441	524 650	568 136	541 290
Tilikauden tulos	-33 779	14 932	7 242	66 923	58 379	34 199
Taseen loppusumma	2 309 571	2 367 594	2 336 384	2 522 018	2 564 645	2 553 517
Pysyvät vastaavat 31.12.	1 138 706	1 149 781	1 135 687	1 142 479	1 085 034	1 023 615
Yhtiön opo/peruspääoma	2 077 060	2 091 993	2 099 235	2 166 159	2 224 538	2 258 737
SVOP/+muut rahastot	0	0	0	0	0	0
Tilikausien yli-/alijäämät	2 010 839	1 977 060	1 991 992	1 999 235	2 066 159	2 124 538
Kaupungin pääomasijoitus	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000

Yhtiön liittymismaksut ovat siirtokelpoisia, jolloin liittymismaksu on arvonlisäverollinen ja saadut maksut kirjataan tuloksi tuloslaskelmaan. Yhtiön ja Jämsän Vesi liikelaitoksen välisen sopimuksen mukaisesti yhtiö maksaa liikelaitokselle kulloinkin voimassa olevan vesihuoltotaksan mukaista käyttömaksua. Yhtiö on ollut mukana Himos-alueen kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvissä hankkeissa. Vesilaskutus laski vuoden 2022 tasosta yli 13 %. Juuri suurien ja pääosin ennakoimattomien kulutusvaihteluiden vuoksi yhtiö päätti muuttaa 1.1.2024 alkaen perusmaksun kulutusperusteisesta maksusta kiinteäksi vuosimaksuksi. Perusmaksulla katetaan yhtiön kiinteitä, kulutuksesta riippumattomia kustannuksia.

Yhtiön WSP-riskinarviointi on hyväksytty vuoden 2023 alussa. Yhtiölle ei tehdä enää erillistä valvontatutkimusohjelmaa vaan yhtiön toiminta on huomioitu Jämsän Vesiliikelaitokselle vuoden 2023 alussa valmistuneessa valvontatutkimusohjelmassa, joka sisältää mm. jatkuvan valvonnan näytteiden otto vesihuoltoverkostosta ja toimintaohjeistuksen esim. vesihuollon häiriötilanteissa. Vesihuoltoverkostojen suunnittelua ja rakentamista valvotaan. Verkostoa ja siihen liittyviä pumppaamoja ja laitteita hoitaa tehtävään koulutettu henkilöstö. Yhtiön vakuutukset ovat ajantasaiset.

SELITE	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liittymäasiakkaat	504	509	517	540	559	571
Vesilaskutus m2	53 243	62 714	53 633	74 981	76 245	66 177
Putkistot km	35	35	36	36	36	36
Paineenkorotuspumppaamot	2	2	2	2	2	2
Jätevedenpumppaamot	6	6	6	6	6	6
Pysyvien vastaavien arvo TP:ssä	1 138 706	1 149 781	1 135 867	1 142 479	1 085 034	1 023 615

Tavoitteiden toteutuminen:

- Osallistuminen Himoksen alueen hankkeisiin yhteistyössä kaupungin kanssa.
  - Vuoden lopulla käynnistyi kunnallistekniikan suunnittelu Länsikeskuksen alueelle, rakentaminen alkaa vuoden 2024 aikana
- Himoksen alueen vesihuollon kehittäminen ja varmistaminen yhteistyössä Himos-Infran ja Jämsän kaupungin ja Vesi liikelaitoksen kanssa.
  - Vuoden alussa hyväksyttiin Jämsän Vesi liikelaitoksen valvontatutkimusohjelma, joka kattaa myös yhtiön toiminta-alueen
  - Vesijohtovuotoja on vuoden aikana ollut mm. Pohjois-Himoksen alueella
  - Tiedottamista on pyritty parantamaan käyttöön otetulla häiriöviestipalvelulla, se edellyttää kuitenkin myös kiinteistön omistajalta aktiivisuutta tietojen syöttämisessä
- Yhtiö maksaa Jämsän Vesi liikelaitokselle rakenteista, laitteista ja käyttämästään vedestä omakustannusperusteisen hinnan.
  - Yhtiö on maksanut Jämsän Vesi liikelaitokselle vedestä ja jätevedestä liikelaitoksen voimassa olevan taksan mukaiset maksut.
- Pidemmällä aikavälillä tarkoitus on, että yhtiö pystyy itsenäisesti investoimaan alueen vesihuollon tarvitsemat peruskorjausinvestoinnit ja maankäyttösopimusten ulkopuolisen vesihuollon uusinvestoinnit.
  - Yhtiö on vastannut Himos-alueen vesihuoltoverkoston kunnossa- ja ylläpidosta kustannuksellaan.
  - Yhtiö vastaa Länsikeskuksen alueen kunnallistekniikan suunnittelusta ja toteutuksesta osaltaan, alueella uudistetaan mm. jätevedenpumppaamo.

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Investointien ruuhkautuminen	1	1	1
Arviointi	Investoinnit eivät ole ruuhkautuneet. Lähitulevaisuudessa on tiedossa Ylä-Himoksen alueen rakentuminen, joka edellyttää investointia vesihuollon runkoverkostoon.			
Toimenpide	Yhtiön taloussuunnittelu, yhteistyö kaavoitus/ kaupunki, rakennushankkeiden aikataulutusta yhteistyössä kaupungin kanssa.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Toimitusjohtaja ainoa toimihenkilö	2	3	6
Arviointi	Riski on osittain toteutunut. Valvontatutkimusohjelman laatiminen viivästyi henkilöresurssien vähäisyyden vuoksi.			
Toimenpide	Yhteistyö Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Vesihuollon häiriöt, veden laadun häiriöt, vesihuollon keskeytyminen	1	1	1
Arviointi	Riski ei ole toteutunut, vaan tarvittavat näytteet on otettu ja veden laatu on pysynyt laatuvaatimusten mukaisena.			
Toimenpide	Ajantasainen valvontatutkimusohjelma, yhteistyö Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa, koulutus, verkoston kunnan seuranta			

Talouden tasapainon osalta riski ei ole toteutunut. Lähitulevaisuudessa on kuitenkin tiedossa muutamia asemakaavahankkeiden toteutuksia eri puolille Himos-aluetta. Kaavoituksesta keskustellaan mm. Ylä-Himoksen alueella, alueen rakentuminen edellyttää rakennusinvestointia vesihuollon runkoverkostoon. Toiminnan laadun ja henkilöstöriskin osalta riski on osittain toteutunut. Valvontatutkimusohjelma valmistui yhteistyössä Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa, ohjelman laatiminen viivästyi henkilöresurssin takia. Häiriötilanteiden tiedottamista varten on Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa yhteistyössä otettu käyttöön tekstiviestipalvelu, mutta Himos-alueen kiinteistöjen on itse rekisteröidyttävä palvelun käyttäjiksi, rekisteröitymisiä ei ole juuri tehty. Toimitettavan veden laatu on pysynyt laatuvaatimusten mukaisena ja verkostovedestä on otettu tarvittavat näytteet.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy

Toimitusjohtaja Mervi Västinen

Yhtiön toiminta-ajatus

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy tuottaa omistajilleen, Jämsän kaupungille ja Keski-Suomen hyvinvointialueelle, ateria- ja puhtauspalveluita laadukkaasti ja tehokkaasti.

Asiakkaiden kanssa on tehty palvelusopimukset.

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2023

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta ja sen päättymisen jälkeen

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Jämsän kaupunki kuuluu Keski-Suomen hyvinvointialueeseen.

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason palveluista ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueille. Jatkossa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen oli sekä kuntien että hyvinvointialueiden tehtävä. Kuntien ja kuntayhtymien oli siirrettävä sote-toiminta, sopimukset ja irtaimisto ml. yhtiöiden osakkeet (voimaanpanolain 23 §:ssä säädetty osin) hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien ilman korvausta. Sen sijaan kiinteistöt jäivät kuntien ja kuntayhtymien omistukseen. Hyväksytyin lainsäädännön mukaisesti hyvinvointialueen palvelukseen siirtyi kunnan/kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö. Lisäksi alueen palvelukseen siirtyi tukipalvelutehtävissä oleva henkilö, mikäli hänen tosiasiallisista työtehtävistään vähintään puolet oli siirtyvään toimintaan liittyviä tukitehtäviä. Tukipalveluiksi katsotaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toimintaa tukevat tehtävät kuten keskitetty ruokahuolto, siivous, laitehuolto, toimisto- ja hallintopalvelut, palkanlaskenta-, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut, kiinteistötoimi, tekniset palvelut sekä lääketieteelliset laboratoriot ja kuvantamispalvelut. Henkilöstön luovutus tapahtuu liikkeenluovutusta koskevien periaatteiden mukaisesti.

Hyvinvointialuelain 9 §:n mukaan, jollei lailla toisin säädetä, hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelun tuottajilta taikka tuottaa palvelusetelin perusteella. Hyvinvointialueet voivat tehdä yhteistyötä toistensa kanssa perustamalla yhteisen toimielimen tai viran, sopimalla viranomaistehtävän hoitamisesta taikka ostopalvelusopimuksen perusteella. Lisäksi hyvinvointialueet voivat perustaa hyvinvointiyhtymän tuottamaan tukipalveluja. Hyvinvointiyhtymälle ei voitu siirtää tehtävän järjestämisvastuuta. Lain esitöissä on todettu, että hyvinvointialue voi perustaa yhtiöitä omalla alueellaan lakisääteiseen tehtäväalaan liittyvissä tehtävissä ja siten, ettei toiminta vaarantaisi sen lakisääteisten tehtävien hoitoa. Hyvinvointialueissa säädetään kilpailuilla markkinoilla toimimisen edellytyksenä olevasta yhtiöittämisvelvollisuudesta sekä sitä koskevista poikkeuksista kuntalain tapaan. Hyvinvointialueen oli varmistettava muun palveluntuottajan edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Palvelujen hankintamenettelyyn sovellettiin hankintalakiä, jota järjestämislaki täydensi. Hyvinvointialueet voivat hyödyntää sidosryhmäyksiköitä sen jälkeen, kun ne käyttävät yhtiöissä määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa (HL 15 §).

Jämsän kaupungin ateria- ja puhtauspalvelut oli järjestetty kunnallisen liikelaitosmallin mukaisesti. Jämsän kaupunki oli sitoutunut tuottamaan em. tukipalvelut yhteisyhtiölle (Jämsän Terveys) palvelusopimuksen mukaisesti (sopimus loppuu vuonna 2025). Myös Jämsän Terveys Oy:n Jämsän kaupungin omistusosuus (49 %) siirtyi Keski-Suomen hyvinvointialueelle ja yhtiön toiminta hyvinvointialueen vastuulle. Koska tilanne poikkesi Jämsän kaupungin osalta normaalista suoraan kaupungin toiminnan alaisuudessa olevasta sote-toiminnasta pitkäaikaisen sopimuksen pohjalta ja kunnallista liikelaitosta ohjasi hankintalaki markkinoilla tapahtuvan toiminnan osalta, pyydettiin asiasta selvitys BDO:lta, joka valmistui vuoden 2021 loppuun mennessä.

Liikelaitoksen tuottamien palveluiden myynti kohdistui suoraan kilpailulla markkinoilla toimivalle yhtiölle, eikä palveluiden piiriin kohdistuville asiakkaille. Järjestely voitiin tulkita sellaiseksi, että myös ateriapalveluiden tuottaminen sote-palveluiden asiakkaille on sopimuksella ulkoistettu Jämsän Terveys Oy:n hoidettavaksi Jämsän kaupungin puolesta. Näin ollen ateriapalveluiden myynti Jämsän Terveys Oy:lle kohdistui kilpailulle markkinoille. Lähtökohtaisesti Jämsän Terveys Oy olisi voinut ostaa ateriapalvelut alihankintana myös kolmannelta yksityiseltä ateriapalveluiden tuottajalta. Tämän vuoksi Liikelaitos tältä osin toimii kilpailutilanteessa markkinoilla. Liikelaitoksen myynti Jokilaakson Terveys Oy:lle ja Jämsän Terveys Oy:lle oli kilpailulle markkinoille suuntautuvaa ja siten yhtiöittämisvelvollisuuden alaista.

Selvityksen vaihtoehtoina viidestä eri vaihtoehdosta valittiin malli, josta käytiin keskusteltu myös hyvinvointialueen kanssa. Tässä mallissa Jämsän kaupunki perustaisi osakeyhtiön, jonka osakkaaksi tulisi Jämsän kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitoksen mahdollista yhtiöittämistä käsiteltiin yhteistyötoimikunnassa (20.6.2022, § 12). Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitoksen yhtiöittäminen käsiteltiin Khall 29.08.2022 § 229 ja Kaupunginvaltuustossa 05.09.2022 § 132 .

Yhtiö perustettiin Jämsän kaupungin tytäryhteisöksi ja hyvinvointialue osti yhtiöstä 1 osakkeen, 1 %, 1 000 € nimellishintaan. Yhtiön on tarkoitus mahdollistaa sidosyksikköasema, jolla vältettiin jo toimivien palveluiden kilpailuttaminen. Tämä malli mahdollisti toiminnan jatkuvuuden mahdollisimman pienin muutoksin ja vastasi Jämsän kaupungin tavoitteisiin suhteellisen hyvin. Lisäksi se otti huomioon hyvinvointialueen tavoitteet ja on voimassa olevan lainsäädännön mukainen.

Henkilöstö siirtyi 1.1.2023 liikkeen luovutus -periaatteella perustettavan palveluntuottajan (Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy) palvelukseen Jämsän kaupungin palveluksesta. Henkilöstön vakanssimäärä 31.12.2022 oli 93. Siirtosopimuksella liikelaitokselta yhtiölle siirtyi 75 vakituista ja 15 määräaikaista henkilöä. Henkilöstön siirtymisessä noudatettiin työsopimuslain mukaisia liikkeen luovutuksen periaatteita ja säännöksiä. Vastuu työntekijöiden palkka- tai muiden työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisesta siirtyi luovuttajalta luovutuksensaajalle luovutushetkellä.

Välitön yhteistoimintaneuvottelu siirtyvän henkilöstön kanssa aloitettiin 6.6.2022 tiedotustilaisuuksissa ja käytiin jatkuvan neuvottelun periaatteella työpaikkakokouksissa. Yhtiöittämisestä pidettiin Teams:llä kolme samansisältöistä tiedotustilaisuutta: 6.6. ja 13.6 (nauhoitettu) sekä 21.6.2022. Lisäksi 22.6.2022 perustettiin Teams-työtila, johon tiedotustilaisuuksien sekä muu materiaali on liitetty. Teams-työtilaan perustettiin myös keskustelu-/kyselypalsta.

Perustettavan yhtiön muita peruseriaatteita:

Yhtiö toimii Jämsän kaupungin tiloissa vuokralla. Irtaimet tuotantovälineet siirtyivät yhtiön omistukseen niiden nykyarvolla; rajapinta ratkaisu kaupunginhallituksessa.

Kiinteät laitteet sisällytettiin toimitilan vuokraan. Oheistilojen (esim. palvelutalot) vuokrauksesta oli erilliset sopimukset kaupungin kanssa, käyttöön luovutettujen laitteiden huolto- ja korjauskulut laskutettiin yhtiöltä sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Hinnoittelussa pyrittiin noudattamaan periaatteita, joiden perusteella tuotteiden hinta ei merkittävästi muutu organisoinnin vuoksi.

Yhtiön hallituksen jäsenmäärä on 5 henkilöä, joista hyvinvointialueelta 1 henkilö.

Yhtiöjärjestys laadittiin normaalin kunnallisen yhtiön mukaisesti, jossa huomioitiin myös toiminnan erityisjärjestelyt mm. valmiussuunnittelu.

Toimenpiteet tehtiin niin, että yhtiö aloitti varsinaisen toimintansa 1.1.2023. Ennen yhtiön perustamista yhtiön aloittamiseen liittyviä toimenpiteitä tehtiin perustettavan yhtiön lukuun.

Yhtiölle valmisteltiin tase ja talousarvio, joka hyväksyttiin yhtiön puolesta ennen toiminnan aloittamista, joten yhtiön hallitus nimettiin jo joulukuussa 2022.

Yhtiön osakepääoma oli 100 000 €, tarvittaessa yhtiön aloittaessa käytetään vapaata oman pääoman rahastoa/antolainausta toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n toimintaa johtaa hallitus, johon kuuluu viisi (5) jäsentä. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n johtajana toimii kaupunginhallituksen valitsema toimitusjohtaja, joka toimii hallituksen kokouksessa esittelijänä ja sihteerinä. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n hallitus kokoontui vuonna 2022, 2 kertaa, joista ensimmäinen oli perustamiskokous. Vuonna 2023, hallitus kokoontui 7 kertaa.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n hallituksen kokoonpano 1.11.2022- 31.12.2023:

Sanna Pekki, puheenjohtaja

Erja Laaksonen, varapuheenjohtaja

Katja Minkkinen, jäsen

Lotta Ahola, jäsen, Keski-Suomen hyvinvointialueen edustaja

Jussi Aalto, jäsen

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:lle perustettiin yhteistyötoimikunta, sisältäen työsuojeluorganisaation. Yhteistyötoimikunta kokoontui 1 kerran ja työsuojeluryhmä 3 kertaa vuoden 2023 aikana.

Toimikunnan kokoonpano:

Katja Minkkinen, Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n hallituksen edustaja

Mervi Västinen, toimitusjohtaja

Pia Kaunisto, JYTY Jämsä, Im

Salla Ruuhijärvi, JHL Jämsä, Im

Raisa Haverinen, työsuojelupäällikkö

Riitta Kangas, työsuojeluvaltuutettu

Yhtiö palkkasi 1.1.2023 lukien toimistosihteerin.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:llä oli 31.12.2023 yhteensä 92 hlöä. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy on tehnyt yhteistyötä ja ostanut palvelua Jämsän kaupungin palkkahallinnolta sekä ict-yksiköltä. Tilitoimistopalvelut tuottaa Tilitoimisto Pesonen, Jämsän yksikkö.

Aluehallintovirasto (AVI) teki työsuojelutarkastuksen puhtauspalveluihin. Kohdennetut tarkastuskäynnit tehtiin uimahalli Koskikaraan ja Kenraalintie 12 kohteisiin.

Työsuojelupäällikkö suoritti työsuojelupäällikön perus- ja jatkokurssin sekä Kemikaalit työpaikalla- kurssin. Työsuojeluvaltuutettu oli kouluttautunut jo aikaisemmin ollessaan Jämsän kaupungin puolella työsuojeluvaltuutettuna.

Pohjola Riskienhallintajärjestelmä otettiin käyttöön sekä turvallisuushavaintojen käsittelyä varten, että työsuojelullisten vaarojen tunnistamiseen ja riskien arvioinnin dokumentointiin.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy toimii itsenäisenä kunnallisena yhtiönä. Yhtiö muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta; ruokapalveluista ja puhtauspalveluista. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy toimii luotettavana laadukkaiden, kilpailukykyisten ja monipuolisten ruoka- ja puhtauspalvelujen pääasiallisena tuottajana Jämsän seudun julkisella sektorilla. Asiakkaiden kanssa on laadittu palvelusopimukset. Sopimukset ovat kumppanuussopimuksia ja asiakkuudet aitoja ja toimivia kumppanuussuhteita. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy toimii sovittujen laadustandardien mukaisesti ja toiminnan jatkuva parantaminen, arviointi ja uudistumiskyky on vakiintunut käytäntö.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy huolehtii Jämsän alueella ruuan valmistuksesta sekä tilojen puhtaudesta Jämsän kaupungille ja Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy tuottaa kilpailukykyisesti terveellisiä, turvallisia ja laadukkaita ruoka- ja puhtauspalveluja omistajilleen.

Ateriapalvelujen asiakkaita olivat päiväkodit, koulut, sairaala, palvelutalot, ryhmäkodit, kotipalveluateria-asiakkaat sekä työpaikkaruokailijat. Ruokapalvelukeskus Arinassa valmistimme asiakasryhmillemme aamupaloja, välipaloja, lounaita, päivällisiä, iltapaloja ja kahvituksia sekä tilaustarjoilua. Koulupäivinä valmistimme noin 3 000 lounasta. Tuotimme ateriapalveluja myös Jämsän kaupungin yhteistyötahoille mm. kulttuuri- ja urheilutapahtumiin.

Puhtauspalvelut huolehti puhtaudesta mm. päiväkodeissa, kouluissa, ryhmäkodeissa, uimahallissa, kulttuuri- ja urheilutiloissa sekä toimistoissa. Tuotimme puhtauspalvelua myös Fimlab Laboratoriot Oy:n toimitiloihin. Joka viikko puhdistimme noin 69 000m². Siivoustehtävien lisäksi hoidimme ateriapalvelu-, iltavahtimestari- ja viherpalvelutehtäviä.

Uimahalli Koskikaran lipunmyynti- ja kahviopalvelu kuului palvelutoimintaamme.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n organisoinnin ja toimintatapojen kehittämisen painopistealueina oli henkilöstön tarkoituksenmukainen sijoittelu.

Henkilömäärä määräytyy asiakkaan tilaustarpeen mukaisesti, arvio tehdään vähintään vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Eläköitymisiä hyödynnetään asiakkaiden ostokäyttäytymisen ja muiden muutosten mukaan, vuosina 2023-2025 eläkeikä täyttyi/ täyttyy 8 henkilöllä.

Ruokalistasuunnittelu perustui eri asiakasryhmien ravitsemussuositukseen. Jämsän kaikilla kouluilla ja henkilöstöruokaloissa on ollut joka päivä vaihtoehtona kasvisruoka ja erityisruokavaliot on huomioitu. Kasvisruokalistan uudistamiseen ja monipuolistamiseen tähtäävää kehitystyötä jatkettiin.

Jamix Menu mobiilisovellus on ollut käytössä ruokalistojen julkaisussa. Asiakkaiden on ollut mahdollista ladata maksutta sovelluskaupasta mobiililaitteelleen Jamix Menu ruokalistasovellus. Sovelluksesta voi katsoa ruokien ainesosaluettelon, ravintoainesisällön ja GDA-arvon (laskennallisesta ruoka-annoksesta saatavien eri ravintoaineiden vertailu viitteellisiin saantisuosituksiin).

Ruokapalvelukeskus Arinassa, Jämsänjoen yhtenäiskoulun, Jämsänkosken yhtenäiskoulun, Jämsän lukion sekä Jokivarren- ja Koivulinnan päiväkodin keittiöillä on ollut käytössä digitaalinen FredmanPro -omavalvontajärjestelmä omavalvontaan liittyviin mittauksiin ja hävikkiruoan määrän seurantaan. Pintapuhtausnäytteiden (luminometrimittaus) ottaminen omana toimintana sisältyy FredmanPro-omavalvontajärjestelmään. Ruokapalvelujen elintarvikehankinnat tehtiin Hansel Oy:n kautta lukuun ottamatta leipien ja juuresten hankintaa. Tuore leipä ja leipomotuotteet sekä juurekset hankittiin lähituottajilta. Juuresten toimittajan jäädessä eläkkeelle juurekset hankittiin Hansel Oy:n kautta kesästä 2023 lukien.

Jokivarren puukoulun kokous- ja tilaustarjoilut hoidimme maaliskuulle 2023 asti, jonka jälkeen tiloissa aloitti yksityinen paikallinen toimija.

Sekä ateria-, että puhtauspalvelujen organisointia ja toimintatapoja arvioitiin ja kehitettiin siten, että toiminta on joka tasolla mahdollisimman tarkoituksenmukaista ja työprosessit sujuvia. Henkilöstön moniosaamista hyödynnettiin työjärjestelyissä.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy on ollut siivousaine-, väline- ja konehankintojen sekä laitospaperihankintojen osalta Sarastia Oy-hankintasopimuksen piirissä.

Jämsänkosken yhtenäiskoulun (n. 800 m²:n osalta) Flotex-tekstiililattian pölyindeksimittausta jatkettiin Ramboll Oy:n tuottamana palveluna vuonna 2023, yhteensä 4 kertaa. Puhtauspalveluissa jatkettiin FredmanPro-omavalvontajärjestelmän käyttöä Uimahalli Koskikaran pintapuhtausnäytteiden otossa (luminometrimittaus) omavalvonnan tehostamiseksi.

Liikelaitos palkkasi 20 ukrainalaista kesällä 2022 puhtauspalveluihin kahden viikon ajaksi tutustumaan ko. työtehtäviin. Palkkauksen ajatuksena oli ennakoida sijaistilanteita talvelle 2022-2023. Puhtauspalveluissa

muutama henkilö on jatkanut sijaisina vuoden 2023 aikana. Yhteistyö ja kokemus tehtävien hoidosta on ollut erittäin positiivinen.

Puhtauspalvelut teki koulutusyhteistyötä Gradia Jämsän ja Jyväskylän yksiköiden sekä Mäntän seudun koulutuskeskuksen kanssa. Yksi laitoshuoltaja suoritti Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon (toimitilapalvelu).

Lisäksi teimme yhteistyötä Rastor-instituutin kanssa, Projektijohtamisen asiantuntija FEC – koulutukseen liittyen 10.08.2023 – 06.02.2024 välisenä aikana. Kehitysprojektit olivat: uimahallin kahviopalveluiden kehittäminen ja Ruokapalvelukeskus Arinassa leivonnaisten tuottamisen kehittäminen sekä konekannan ohjeistamisen kehittäminen uusille työntekijöille.

Vakituksella ateria- ja puhtauspalveluhenkilöstöllä on ateria- ja/tai puhtausalan peruskoulutus. Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n koulutussuunnitelman mukaiset koulutukset aloitettiin syksyllä 2023 ja niitä jatketaan keväälle 2024 koko yhtiön henkilöstölle. Koulutuksen tuotti ja tuottaa Gradia Jyväskylän yksikkö. Osa koulutuksista on suunnattu ateriapalveluiden henkilöstölle ja osa puhtauspalveluiden henkilöstölle. Osa koulutuksista on yhteiskoulutuksia.

Ruokapalveluissa mitoitussuunnitelmana on ollut ATOP Oy:n ATOPr ja puhtauspalveluilla siivoustyön mitoitussuunnitelmana on ollut ATOP Oy:n ATOPs.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n henkilöstöllä on käytössä henkilökohtaiset tablettitietokoneet, joiden peruskäyttöä ja hyödyntämistä opiskeltiin ja kehitettiin edelleen; tablettien käyttöönoton perustana on niiden hyödyntäminen arjen työssä. Arinan ja etäkeittiöiden välinen pikaviestintämenetelmä oli täysipainoisessa käytössä.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy on pyrkinyt ennaltaehkäisemään tai vähentämään sekä oman toimintansa että muiden toimijoiden ympäristöön kohdistamaa rasitusta:

- oman menekkiseurannan avulla vähentämään hävikkiä
- tiedottamisella/yhteistyöllä sidosryhmien (mm. koulut, laitokset) kanssa vähentämään jätteen määrää, mm. siirtymällä kiinteistöissä käsipaperiliuskoista kangaspyyherullien käyttöön.
- käyttämällä luontoa mahdollisimman vähän kuormittavia hankintoja, työmenetelmiä ja kemikaaleja, ns. vedettömän siivouksen periaate, mikrokuitutuotteiden käyttö, tarkoituksenmukaiset siivoustekniikat, Twister-laikkajärjestelmään siirtyminen
- ruoka- ym. kuljetusten huolellisella logistiikkasuunnittelulla
- ylijäämäruoan myyntiä henkilöstölle, eläkeläisille ja työttömille
- laitteiden käytön optimoiminen ja järkipäristäminen

Toiminta ja tavoitteet

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Suoritteita/vuosi	1 057 413	1 028 943	1 034 786
Puhtauspalvelutunnit/vuosi	83 613	78 975	77 143
Aterian keskituotantohinta	3,98	4,01	4,22
Puhtauspalv. hinta €/tunti, koulut ym. pp kohteet	21,96	23,32	23,78
Puhtauspalv. hinta €/tunti, koulut, joissa ap ja pp palvelu	22,72	24,13	24,25
Puhtauspalv. hinta €/tunti, päiväkodit, joissa ap ja pp palvelu	23,49	24,94	24,98

Talouden toteutuminen

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy,	TA 2023	TP 2023	Ero € Tp-Ta	Tot-%
Myyntituotot				
Yleiset Myyntitilit				
3000 Puhtauspalvelut 24 %, muille	37 312	38 439	1 127	103,02%
3001 Ateriapalvelut 14 %, muille	1 700 400	1 964 638	264 238	115,54%
3010 Puhtauspalvelut 24 %, kaupunki	1 834 178	1 889 283	55 105	103%
3011 Ateriapalvelut 14 %, kaupunki	2 422 301	2 405 426	- 16 875	99,30%
3012 Muu myynti 24 %, kaupunki	0	14 898	14 898	14 898 %
3020 Ateriapalvelut, muu myynti 24 %	200	3 841	3 641	1920,50%
3021 Uimahalli Koskikara, myynti 14%	102 000	29 202	- 72 798	28,63%
3030 Uimahalli Koskikara, myynti 24%	0	690	690	690%
Liikevaihto	6 096 391	6 346 419	250 028	104,10%
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	22 800	42 581	19 781	186,76%
Aine- ja tarvike- ja tavaraostot yhteensä	-1 442 000	-1 519 161	77 161	105,35%
Ulkopuoliset palvelut yhteensä	-330 000	- 490 131	160 131	148,52%
Materiaalit ja palvelut yhteensä	- 1 772 000	- 1 962 960	190 960	110,78%
Bruttotulos yhteensä	4 347 191	4 426 040	78 849	101,81%
Henkilöstökulut yhteensä	- 3 534 028	- 3 469 851	-64 177	98,18%
Vapaaehtoiset henkilöstökulut yhteensä	- 88 050	- 132 094	44 044	150,02%
Toimitilakulut yhteensä	- 518 215	- 438 526	-79 689	84,62%
Muut kone- ja kalustokulut yhteensä	- 94 840	- 86 330	- 8 510	91,03%
Matkakulut yhteensä	- 25 300	- 20 026	- 5 274	79,15%
Myyntikulut yhteensä	0	- 1 488	-1 488	1488%
Markkinointikulut yhteensä	-300	- 1 656	1 356	552%
Hallintopalvelut yhteensä	-119 200	- 81 107	- 38 093	68,04%
Muut hallintokulut yhteensä	-58 230	- 39 367	- 18 863	67,61%
Muut liikekulut yhteensä	-2 235	0	2 235	0%
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	- 1 010 270	- 910 920	- 99 350	90,17%
LIIKEVOITTO (-TAPPIO) YHTEENSÄ		22 725		

Vuositavoitteiden toteutuminen

- 1) Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n toimintojen sopeutus muuttuneisiin ja muuttuviin olosuhteisiin.
- 2) Jatketaan laaturaporttijärjestelmien ja prosessikuvausten tekemistä kaikissa yhtiön sekä mitoituksien päivittämistä ruoka- ja puhtauspalveluissa.
- 3) Tuottavuutta parannetaan jatkamalla palvelujen tuotteistamista, kehittämällä hinnoittelua ja kannattavuuslaskentaa eri toimialoille.
- 4) Mittareiden käyttöönotto
  - laadun tasaisuutta mitataan asiakastytyväisyyskyselyillä (Webropol) ja Fredman Pro-omavalvonta- sekä ATOPflow-laaturaportointiohjelmilla
  - ammattitaidon ylläpitoa seurataan koulutuspäivien lukumäärällä (suositus 3 koulutus pv/hlö/v)
  - sairauspoissaolojen hallinta, työstä johtuvat/muut sairauspoissaolot, raportoidaan tehdyt toimenpiteet (tavoite max. 18 pv/hlö/v)

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ennakoimaton palvelujen kysynnän väheneminen	3	2	6
Toimenpide	Säännöllinen yhteydenpito / asiakaspalaverit palveluntuottajan ja asiakkaan kesken.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilökunnan ammattitaidon taso vaihteleva.	2	2	4
Toimenpide	Toimipaikkakoulutusta ja täydennyskoulutusta järjestettävä suunnitelmallisesti.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Konekannan toimimattomuus (Arina).	3	2	6
Toimenpide	Kohdekohtainen valmiussuunnitelma (käyttöopastuksesta huolehtiminen, koneiden säännölliset huollot).			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Mitoituksen mukaisen henkilöstömäärän alittuminen.	2	2	4
Toimenpide	Mitoituksen edellyttämän henkilöstömäärän rekrytointi. Työvoimapula vaikeuttaa rekrytointia.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Oman palveluhinnan nousu, ulkoisista tekijöistä johtuen esim. elintarvikkeiden, sähkön, veden ja tilavuokrien hinnan nousu.	3	2	6
Toimenpide	Palveluhinnan määrittely tarkoituksenmukaiseen työmäärämitoitukseen perustuen. Hankintojen suunnitelmallinen hallinta. Elinkustannusindeksin määrän seuranta ja ennakointi Ta:ssa.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Palveluprosessi ei toimi suunnitellusti (esim. kausiflunssa, korona ym.).	2	1	2
Toimenpide	Prosessi keskusteltava asiakkaan kanssa ja tarkastettava toimintamalli sekä siihen sitouduttava asiakkaan kanssa sovitulla tavalla.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Pätevän ja ammattitaitoisen henkilöstön puute.	2	2	4
Toimenpide	Elinvoimainen kaupunki (palveluiden saatavuus), hyvät työolot, kilpailukykyinen palkkarakenne, kouluttautumismahdollisuus esim. oppisopimuskoulutuksella.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Työkyvyn alenema, useita henkilöitä saman aikaisesti räätälöidyissä tehtävissä.	2	2	4
Toimenpide	Työnantajan tarjoamien tukitoimien hyödyntäminen, henkilökohtainen vastuu oman terveyden ylläpidosta, ammatillisen kuntoutumisen hyödyntäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Äkillinen ja laajamittainen henkilöstön sairastuminen. Äkillinen ulkoinen kriisitilanne.	3	1	3
Toimenpide	Noudatetaan työnantajan antamia ohjeita (mm. valmiussuunnitelmaa). Huomioidaan henkilöstön työskentely / työvuorojen eriyttäminen mm. Arinassa.			

Jämsek Oy

Jämsek Oy perustettiin vuonna 1994 Jämsän seudun kuntien yhteiseksi elinkeino-yhtiöksi. Jämsek toimi aktiivisesti seudun elinvoiman kehittäjänä ja verkostokumppanina 27 vuotta, joista viimeiset 8 vuotta pelkästään Jämsän kaupungin omistuksessa. Yhtiön toiminta lopetettiin Jämsän kaupunginvaltuuston 2.12.2019 § 60 päätöksellä kaupungin elinvoimatoimialan organisaatiomuutoksen yhteydessä. Päättyneen tilikauden oli yhtiön kolmas lepäävänä yhtiönä.

Kiinteistö Oy Koskenpään Terveystalo

Yhtiö omistaa ja hallitsee Koskenpään kylässä 314 m²:n suuruista liikerakennusta. Terveysasema (154 m²) on vuokrattu hyvinvointialueelle. Liiketila (66 m²) on tyhjillään.

Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4

Kiinteistössä on kaupungin omistuksessa vanha kirjastotila ja vanha apteekki - muut huoneistot ovat yksityisten omistuksessa olevia liikeyhteistöjä (2 kpl) ja asuinhuoneistoja (10 kpl). Kaupungin pysyvästi säilytettävä arkistoaineisto siirrettiin Koivutie 4:ään uuteen arkistoon. Tilat ja sen varustus soveltuvat erittäin hyvin päätearkistoksi. Vanhan apteekin tilassa toimii J+J Teatterin puvustus ja työväenopiston kudontapiiri.

Längelmäki Halli Oy

Längelmäki Halli Oy:n ja kaupungin välisen sopimuksen mukaan yhtiö jatkoi pääasiassa vapaaehtois pohjalta jäähallin toimintojen pyörittämistä Länkipohjassa. Yhtiölle annettava avustus vastasi suunnilleen ulkona ylläpidettävän jääkiekkokaukalon perustamis- ja vuosikustannuksia. Yhtiön rahoitustilanne on korjattu edellisten tilivuosien aikana. Yhtiön vuositöiminta-avustus oli 31 620 euroa.

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

Kaupunki ja liikelaitokset	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
TOIMINTATUOTOT	20 888 341,50	50 627 477,71
Myyntituotot	7 234 688,64	31 220 343,84
Maksutuotot	1 103 454,31	9 282 586,25
Tuet ja avustukset	2 717 398,88	5 228 999,95
Muut toimintatuotot	9 832 799,67	4 895 547,67
Valmistus omaan käyttöön	279 569,07	297 627,71
TOIMINTAKULUT	-66 090 515,01	-188 961 911,43
Henkilöstökulut	-34 700 881,20	-49 095 539,78
Palkat ja palkkiot	-27 628 052,70	-38 095 504,57
Henkilösivukulut	-7 072 828,50	-11 000 035,21
Eläkekulut	-5 894 376,82	-9 508 876,09
Muut henkilösivukulut	-1 178 451,68	-1 491 159,12
Palvelujen ostot	-18 607 113,04	-119 378 719,43
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 854 100,28	-9 583 076,58
Avustukset	-3 273 686,09	-7 746 750,14
Muut toimintakulut	-2 654 734,40	-3 157 825,50
TOIMINTAKATE	-44 922 604,44	-138 036 806,01
VEROTULOT	47 344 077,51	91 105 828,72
VALTIONOSUUEDET	7 089 278,00	47 272 039,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-269 885,51	516 299,47
Korkotuotot	420 867,47	209 083,03
Muut rahoitustuotot	248 544,69	808 961,88
Korkokulut	-927 819,80	-492 248,47
Muut rahoituskulut	-11 477,87	-9 496,97
VUOSIKATE	9 240 865,56	857 361,18
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-8 275 653,80	-8 630 982,88
TILIKAUDEN TULOS	965 211,76	-7 773 621,70
Poistoeron vähennys (+)	246 611,26	246 611,26
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 211 823,02	-7 527 010,44

Rahoituslaskelma

Kaupunki ja liikelaitokset

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	9 240 865,56	857 361,18
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-1 563 452,25	-819 990,33
	7 677 413,31	37 370,85
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-5 254 142,89	-6 617 409,94
Rahoitusosuudet investointeihin	52 200,00	22 035,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 326 234,55	2 577 931,28
	-1 875 708,34	-4 017 443,66
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 801 704,97	-3 980 072,81
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	154 733,20	-682 133,14
Antolainasaamisten lisäys	-440 000,00	-1 150 000,00
Antolainasaamisten vähennys	594 733,20	467 866,86
Lainakannan muutokset	-6 423 524,21	-3 800 923,19
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 758 708,00	-4 492 040,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 664 816,21	691 116,81
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 152 445,51	2 644 574,62
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	-476 179,90	-260 520,28
Vaihto-omaisuuden muutos	18 804,04	32 182,36
Saamisten muutos	11 667 241,70	855 431,00
Korottomien velkojen muutos	-10 057 420,33	2 017 481,54
	1 152 445,51	2 644 574,62
Rahoituksen rahavirta	-5 116 345,50	-1 838 481,71
Rahavarojen muutos	685 359,47	-5 818 554,52
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	7 268 750,71	6 583 391,24
Rahavarat 1.1.	6 583 391,24	-12 401 945,76
	685 359,47	-5 818 554,52

Tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	113 122 504,53	120 216 284,16
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	202 285,29	494 763,16
1. Aineettomat oikeudet	4 085,24	142 880,10
2. Muut pitkävaikutteiset menot	198 200,05	351 883,06
II AINEELLISET HYÖDYKKEET	93 790 169,79	97 076 542,84
1. Maa- ja vesialueet (sis. arvonorotukset)	18 160 139,97	17 154 298,50
2. Rakennukset	41 172 707,66	45 119 485,56
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	31 215 278,48	32 139 910,67
4. Koneet ja kalusto	1 473 053,10	1 105 877,72
5. Muut aineelliset hyödykkeet	71 708,06	71 708,06
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 697 282,52	1 485 262,33
III SIJOITUKSET	19 130 049,45	22 644 978,16
1. Osakkeet ja osuudet	12 046 302,14	15 406 497,65
3. Muut lainasaamiset	6 070 855,21	6 225 588,41
4. Muut saamiset	1 012 892,10	1 012 892,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT	11 174 268,57	19 366 539,62
I VAIHTO-OMAISUUS	208 312,21	227 116,25
1. Aineet ja tarvikkeet	208 312,21	227 116,25
II SAAMISET	3 697 205,65	12 556 032,13
Pitkäaikaiset saamiset	22 087,40	99 262,21
1. Myyntisaamiset	22 087,40	99 262,21
Lyhytaikaiset saamiset	3 675 118,25	12 456 769,92
1. Myyntisaamiset	1 303 838,12	7 144 878,45
2. Lainasaamiset	657 075,34	740 352,88
3. Muut saamiset	960 244,89	1 926 268,83
4. Siirtosaamiset	753 959,90	2 645 269,76
III RAHOITUSARVOPAPERIT	61 473,00	61 473,00
1. Osakkeet ja osuudet	61 473,00	61 473,00
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	7 207 277,71	6 521 918,24

VASTAAVAA YHTEENSÄ	124 296 773,10	139 582 823,78
---------------------------	-----------------------	-----------------------

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	81 677 815,44	81 095 038,69
I PERUSPÄÄOMA	77 030 848,82	77 659 895,09
III MUUT OMAT RAHASTOT	6 949 241,23	6 949 241,23
IV EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-3 514 097,63	4 012 912,81
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1 211 823,02	-7 527 010,44
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	2 645 129,72	2 891 740,98
1. Poistoero	2 645 129,72	2 891 740,98
PAKOLLISET VARAUKSET	330 000,00	330 000,00
2. Muut pakolliset varaukset	330 000,00	330 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	391 078,80	867 258,70
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	378 462,11	388 364,36
3. Muut toimeksiantojen pääomat	12 616,69	478 894,34
VIERAS PÄÄOMA	39 252 749,14	54 398 785,41
I PITKÄAIKAINEN	21 409 270,12	25 120 101,55
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 690 702,00	23 449 410,00
5. Saadut ennakot	380,27	0,00
7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	1 718 187,85	1 670 691,55
II LYHYTAIKAINEN	17 843 479,02	29 278 683,86
Pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden ly	3 758 708,00	4 492 040,00
4. Lainat muilta luotonantajilta	4 094 114,89	3 722 483,98
6. Ostovelat	3 433 161,14	11 236 374,24
7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	770 716,77	1 028 665,75
8. Siirtovelat	5 786 778,22	8 799 119,89

VASTATTAVAA YHTEENSÄ	124 296 773,10	139 582 823,78
-----------------------------	-----------------------	-----------------------

Konsernituloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot	40 706 009,34	77 874 528,92
Toimintakulut	-95 103 015,74	-226 383 132,34
Osuus osakkuusyhteisön voitosta(tappiosta)	0,00	-51 185,18
Toimintakate	-54 397 006,40	-148 559 788,60
Verotulot	47 344 077,51	91 105 828,72
Valtionosuudet	23 026 748,67	62 794 030,14
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	41 440,53	-69 663,78
Muut rahoitustuotot	226 918,13	474 201,92
Korkokulut	-978 221,11	-508 705,14
Muut rahoituskulut	-52 382,60	-1 491 041,83
Vuosikate	15 211 574,21	3 744 861,43
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 200 679,02	-13 455 258,17
Arvonalentumiset	0,00	-61 507,20
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden tulos	3 010 895,19	-9 771 903,94
Tilinpäätössiirrot	-2 717,84	4 303,94
Tilikauden verot	-24 694,14	-43 957,43
Laskennalliset verot	0,00	-2 957,98
Vähemmistöosuudet	1 996,67	-80 196,71
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 985 479,88	-9 894 712,12

Konsernin rahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	15 211 574,21	3 744 861,43
Tilikauden verot	-24 694,14	-43 957,43
Tulorahoituksen korjaukset	-1 563 452,25	-519 364,94
	13 623 427,82	3 181 539,06
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-7 759 236,05	-13 988 812,90
Rahoitusosuudet investointeihin	260 200,00	22 035,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 326 234,55	3 017 038,20
Investoinnit netto	-4 172 801,50	-10 949 739,70
Toiminnan ja investointien rahavirta	9 450 626,32	-7 768 200,64
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-440 000,00	
Antolainasaamisten vähennys	8 378 648,72	50 169,04
	7 938 648,72	50 169,04
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	370 000,00	2 313 700,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 149 809,00	-7 068 926,11
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-530 813,76	652 147,46
	-6 310 622,76	-4 103 078,65
Oman pääoman muutokset	350 000,00	-57 332,08
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	243 737,84	-96 934,75
Vaihto-omaisuuden muutos	26 430,96	-85 698,95
Saamisten muutos	8 378 648,72	3 742 842,09
Korottomien velkojen muutos	-17 033 833,95	1 370 546,06
	-8 385 016,44	4 930 754,45
Rahoituksen rahavirta	-6 406 990,48	820 512,76
Rahavarojen muutos	3 043 635,84	-6 947 687,88
Rahavarat 31.12.	12 532 468,21	11 073 745,49
Rahavarat 1.1.	9 488 832,37	18 021 433,37
	3 043 635,84	-6 947 687,88

Konsernitase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	136 160 389,85	152 592 778,55
Aineettomat hyödykkeet	249 324,84	863 987,00
Aineettomat oikeudet	4 085,24	467 851,27
Muut pitkävaikutteiset menot	216 265,26	371 839,33
Ennakkomaksut	28 974,34	24 296,40
Aineelliset hyödykkeet	134 663 334,28	150 020 372,60
Maa- ja vesialueet	19 839 120,52	18 957 634,05
Rakennukset	77 783 747,38	90 058 432,22
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 249 574,42	33 563 515,48
Koneet ja kalusto	2 859 344,14	3 383 331,04
Muut aineelliset hyödykkeet	129 458,82	130 093,25
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 802 089,00	3 927 366,56
Sijoitukset	1 247 730,73	1 708 418,95
Osakkuusyhteisöosuudet	13 455,04	416 527,18
Muut osakkeet ja osuudet	701 138,83	768 659,04
Muut lainasaamiset	363 931,09	342 440,74
Muut saamiset	169 205,77	180 792
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	722 269,94	717 938,05
VAIHTUVAT VASTAAVAT	18 938 660,61	27 658 688,16
Vaihto-omaisuus	751 368,74	864 557,47
Saamiset	5 654 823,66	15 720 573,23
Pitkäaikaiset saamiset	22 087,40	269 833,86
Lyhytaikaiset saamiset	5 632 736,26	15 450 739,37
Rahoitusomaisuusarvopaperit	163 073,00	298 707,06
Rahat ja pankkisaamiset	12 369 395,21	10 774 850,40
VASTAAVAA	155 821 320,40	180 969 404,76
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	95 602 708,70	94 599 491,54
Peruspääoma	77 030 848,82	77 659 895,09
Arvonkorotusrahasto	0,00	4 319,34
Muut omat rahastot	14 041 537,88	14 037 944,19
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	1 544 842,12	12 792 045,04
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	2 985 479,88	-9 894 712,12
VÄHEMMISTÖOSUUDET	118 730,53	298 535,23
PAKOLLISET VARAUKSET	330 000,00	677 452,97
Muut pakolliset varaukset	330 000,00	677 452,97
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 998 816,59	1 779 206,34
VIERAS PÄÄOMA	57 771 064,58	83 614 718,68
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	30 810 953,17	42 944 642,17
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	5 925 305,51	5 863 171,97
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	6 294 662,26	7 301 756,27
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	14 740 143,64	27 505 148,27
VASTATTAVAA	155 821 320,40	180 969 404,76

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1 . Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaan. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle. Palkat on jaksotettu.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Vuotta 1991 aikaisemmin hankittujen kiinteiden rakenteiden ja laitteiden arvo on vuoden 1991 kirjanpitoarvo vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon. Vuoden 2023 tilinpäätöksen alaskirjattiin sairaalaan vuonna 2022 toteutuneet peruskorjauksen suunnittelukustannukset 154 886,07 €. Muita lisäpoistoja ei ole kirjattu.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen fifo-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä. Varastot on inventoitu 31.12.2023.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on taseessa merkitty hankintameno tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

2 . Tuloslaskelman esittämistavan muutos, ei muutosta

3 . Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin, ei muutosta

4 . Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Tämän johdosta Jämsän kaupungin kirjanpidon kautta eivät enää kulkeneet sosiaali- ja terveydenhuollon tuotot eivätkä kulut. Luvussa "Vertailtavuus edelliseen vuoteen" on luvuin ja graafein esitetty tuottojen ja kulujen sekä toiminnan rahoituksen osalta muutokset vuosien 2023 ja 2022 osalta. Samat taulukot alla:

TOIMINTATUOTOT (€)	2023	TOIMINTATUOTOT (€)	2022
Myyntituotot	7 234 689	Myyntituotot	31 220 344
Maksutuotot	1 103 454	Maksutuotot	9 282 586
Tuet ja avustukset	2 717 399	Tuet ja avustukset	5 229 000
Muut toimintatuotot	9 832 800	Muut toimintatuotot	4 895 548
	20 888 342		50 627 478

TOIMINTAKULUT (€)	2023	TOIMINTAKULUT (€)	2022
Henkilöstökulut	34 700 881	Henkilöstökulut	49 095 540
Palvelujen ostot	18 607 113	Palvelujen ostot	119 378 719
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 854 100	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	9 583 077
Avustukset	3 273 686	Avustukset	7 746 750
Muut toimintakulut	2 653 561	Muut toimintakulut	3 157 826
	66 089 342		188 961 911

RAHOITUS (€)	2023	RAHOITUS (€)	2022
Kunnallisvero	32 896 441	Kunnallisvero	71 723 912
Kiinteistövero	6 284 054	Kiinteistövero	5 481 349
Yhteisövero	8 163 583	Yhteisövero	13 900 568
Valtionosuudet	7 089 278	Valtionosuudet	47 272 039
Rahoitustuotot ja -kulut	-269 886	Muut toimintakulut	516 299
	54 163 470		138 894 167

Yhteisöveron kaupungin jako-osuus laski 0,0042396:sta 0,0038686:een.

5 . Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset, ei korjauksia

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernirakenteen muutokset

Jämsän kaupunki on 27.4.2023 myynyt Kiinteistö Oy Jämsän Hekohallin kaikki osakkeet konsernin ulkopuolelle. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty Kiinteistö Oy Jämsän Hekohallin tuloslaskelma myyntiajankohtaan saakka.

Vähäisten keskinäisten tapahtumien vuoksi Kiinteistö Oy Jämsänmäen tytäryhtiö Asunto Oy Länkipohjan Rantatietä ei ole yhdistetty vuoden 2023 konsernitilinpäätökseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueelle siirtyivät sellaisten osakeyhtiöiden osakkeet (Jämsän Terveys Oy), jotka kaupunki omisti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä tai tuottamista varten, jos osakeyhtiön tosiasiallinen päätoimiala oli sosiaali- ja terveystalvelujen tuottaminen.

Uutena konserniyhtiönä aloitti toimintansa 1.1.2023 Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy. Jämsän kaupunki omistaa yhtiöstä 99 %, jäljelle jäävän prosentin omistaa Keski-Suomen hyvinvointialue. Ateria- ja Puhtauspalvelut oli 31.12.2022 asti Jämsän kaupungin liikelaitos, jonka toiminta päättyi, kun osakeyhtiö aloitti toimintansa. Liikelaitoksen tase yhdisteltiin tilikauden alussa Jämsän kaupungin avaavaan taseeseen. Tilinpäätökseen Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy yhdisteltiin tytäryhtiönä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskeiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Tytäryhtiöiden 162 542 euron kiinteistöveroja ei konsernissa ole eliminoitu (158 168 euroa v. 2022).

Konsernitili on rahoissa ja pankkisaamisissa vain emoyhtiöllä, tytäryhtiöllä joko saamisissa tai veloissa.

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja veroperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoimisessa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöt ovat viime vuosina tehneet aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoja, joten uutta poistoeroa ei ole syntynyt. Ennen vuotta 2015 muodostunut poistoero on kirjattu rakennusten arvon vähennykseksi ja edellisten tilikausien tulokseen. Poisto-oikaisusta on vähennetty myytyjen kiinteistöjen jäljellä ollut poisto-oikaisu. Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4:n poisto-oikaisu tehty koko rakennuksen jäljellä olevasta arvosta.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Konsernipalvelut	4 163 104	2 755 245	3 834 831	2 430 312
Sosiaali- ja terveystoimi	0	49 196 359	0	34 947 759
Sivistystoimi	6 038 171	5 540 731	3 454 832	2 857 469
Elinvoima	20 990 536	14 140 337	9 330 907	4 150 082
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>31 191 812</i>	<i>71 632 672</i>	<i>16 620 570</i>	<i>44 385 622</i>
Ateria-liikelaitos	0	1 909 632	0	1 909 632
Vesi-liikelaitos	4 267 772	4 332 224	4 267 772	4 332 224
Yhteensä	35 459 584	77 874 529	20 888 342	50 627 478

7. Verotulojen erittely

Verotulojen erittely		
	2023	2022
Kunnan tulovero	32 896 441	71 723 912
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 163 583	13 900 568
Kiinteistövero	6 284 054	5 481 349
Verotulot yhteensä	47 344 078	91 105 829

8. Valtionosuuksien erittely

Valtionosuuksien erittely		
	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	5 030 579	38 560 835
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+/-)	-69 368	1 317 041
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	1 100 000	
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-1 275 072	-2 206 088
Verotulomenetysten korvaus	3 333 771	10 917 292
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	7 089 278	47 272 039

9. Palvelujen ostot eriteltynä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	1 089 686	97 000 688
Muiden palvelujen ostot	18 096 773	22 378 032
Palvelujen ostot yhteensä	19 186 459	119 378 720

10. Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltynä,
ei ole

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Pysyvien vastaavien poistot on laskettu kaupunginvaltuustossa 29.12.2008 vahvistetun poistosuunnitelman mukaan. Poistomenetelmät, poistoajat ja niitä vastaavat poistoprosentit ovat seuraavat:

Pääryhmittely	Poistotapa	Poistoaika	
Aineettomat hyödykkeet			
<i>Aineettomat oikeudet</i>	tasapoisto	5 vuotta	
Muut pitkävaikutteiset menot			
<i>Tietokoneohjelmistot</i>	tasapoisto	3 - 5 vuotta	
<i>Muut pitkävaikutteiset menot</i>	tasapoisto	3 - 5 vuotta	
Ennakkomaksut	ei tehdä poistoja		
Aineelliset hyödykkeet			
<i>Maa- ja vesialueet</i>	ei tehdä poistoja		
Rakennukset ja rakennelmat			
<i>Asuinrakennukset</i>	tasapoisto	30 - 50 vuotta	
<i>Talous- ja vapaa-ajan rakennukset</i>	tasapoisto	15 - 20 vuotta	(eriytetty)
<i>Hallinto-, liike- ja laitosrakennukset</i>	tasapoisto	30 - 50 vuotta	
<i>Teollisuus- ja tuotantorakennukset</i>	tasapoisto	20 - 30 vuotta	(eriytetty)
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet ja puistot	tasapoisto	15 vuotta	
Laiturit, uimalat ja sillat	tasapoisto	10 vuotta	
Muut maa- ja vesirakenteet	tasapoisto	10 - 30 vuotta	
Urheilu- ja ulkoilurakenteet	tasapoisto	15 - 30 vuotta	
Vedenjakeluverkosto	tasapoisto	2015 loppuun vuoden 1990 arvoille	
Vedenjakeluverkosto	tasapoisto	30 vuotta	vuodesta -91 alkaen
Viemäriverkosto	tasapoisto	2015 loppuun vuoden 1990 arvoille	
Viemäriverkosto	tasapoisto	30 vuotta	vuodesta -91 alkaen
Vesi- ja viemärikoneet	tasapoisto	15 vuotta	
Ulkovalaistusjohdot ja laitteet	tasapoisto	15 vuotta	
Muut kiinteät koneet ja laitteet	10 - 15 vuotta	10 - 15 vuotta	
Koneet ja kalusto			
Raskaat koneet ja kalusto	tasapoisto	10 - 15 vuotta	
Kevyet koneet ja kalusto	tasapoisto	5 - 10 vuotta	
(sis. sairaalan kaluston ja laitteet, röntgenlaitteet yläraja)			
Alukset ja veneet	tasapoisto	8 - 15 vuotta	
Kuljetusvälineet ja autot	tasapoisto	5 - 10 vuotta	
Atk-laitteet	tasapoisto	3 vuotta	
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 - 5 vuotta	
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto		
Arvo- ja taide-esineet	ei tehdä poistoja		
Muut hyödykkeet	ei tehdä poistoja		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	ei tehdä poistoja		

Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset
Osakkeet ja osuudet ei tehdä poistoja
Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.
Poistoryhmittelystä ja ajoista (mm. muut kuin sumu-alarajat) poikkeamat vahvistettuun poistosuunnitelmaan.
Pääsääntöisesti poistoajaksi valitaan vaihteluvälin lyhin mahdollinen poistoaika.
Mikäli poikkeustapauksessa valmistuneelle tai siirtyneelle omaisuudelle valitaan jokin muu poistoaika, päätöksen siihen tekee kaupunginhallitus.
Vesi-liikelaitokselta kaupungille siirretyn hulevesiverkoston poistoaika 10 vuotta.
Jatkossa hulevesiverkosto kuuluu viemäriverkoston, jonka poistoaika 30 vuotta.

12. Pakollisten varausten muutokset tuotoissa ja kuluissa

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset 1.1.2023	330 830	333 982	330 000	330 000
Hva-muutos 1.1.2023	-830			
Muut pakolliset varaukset 1.1.2023	330 000			
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella		-3152		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	330 000	330 830	330 000	330 000
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	346 624	377 500		
Hva-muutos 1.1.2023	-346 624			
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.2023	0			
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella		-30 876		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0	346 624	0	0
	330 000	677 454	330 000	330 000

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	771 794	137 586	771 794	137 586
Rakennusten myyntivoitot	0	79 372	0	0
Muut myyntivoitot	804 454	857 969	804 454	684829
Myyntivoitot yhteensä	1 576 248	1 074 927	1 576 248	822 415
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0	-2 425	0	-2 425
Rakennusten myyntitappiot	0	-170818	0	0
Muut myyntitappiot	-12 797	-105 572	-12797	0
Myyntitappiot yhteensä	-12 797	-278 815	-12 797	-2 425

14. Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyviä eriä ei ole ollut.

15. Muihin rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka saatu osuuksina muissa yhteisöissä

Osinkotuottojen ja arvopapereiden myyntivoittojen erittely

	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	86 588	359 156
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	73 337	122 594
Arvopapereiden myyntivoitot	0	0
Yhteensä	159 925	481 750

16. Erittely poistoeron muutoksista

Ei ole.

Tasetta koskevat liitetiedot

17. Lainanliikkeeseenlaskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, ei ole.

18. Arvonkorotusten periaattet ja arvonmäärittämenetelmät, ei ole tehty arvonkorotuksia.

19. Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet				
	Aineet- tomat oikeudet	Aineettomat hyödykkeet Muut pit- kävaikut. menot	Ennako- maksut	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	142 880,10	351 883,06	0,00	494 763,16
Lisäykset tilikauden aikana		22 280,00		22 280,00
Rahoitusosuudet tilikaudella				0,00
Vähennykset tilikauden aikana				0,00
Siirrot erien välillä	-122 454,22			-122 454,22
Tilikauden poisto	-16 340,64	-175 963,01		-192 303,65
Arvonlennukset ja niiden palautukset				0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	4 085,24	198 200,05		202 285,29
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 085,24	198 200,05	0,00	202 285,29

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet							
	Maa- ja vesi- alueet	Raken- nukset	Aineelliset hyödykkeet Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineell. hyödyk.	Ennako- maksut ja keskener.	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	17 154 298,50	45 119 485,56	32 139 910,67	1 105 877,72	71 708,06	1 485 262,33	97 076 542,84
Lisäykset tilikauden aikana	1 038 527,22	350 666,24	225 134,95	637 280,38		2 980 254,10	5 231 862,89
Rahoitusosuudet tilikaudella			-52 200,00				-52 200,00
Vähennykset tilikauden aikana	-32 685,75	-350 000,00	-0,04				-382 685,79
Siirrot erien välillä		172 268,67	2 465 902,24	130 063,00		-2 768 233,91	0,00
Tilikauden poisto		-4 119 712,81	-3 563 469,34	-400 168,00			-8 083 350,15
Arvonlennukset ja niiden palautukset							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	18 160 139,97	41 172 707,66	31 215 278,48	1 473 053,10	71 708,06	1 697 282,52	93 790 169,79
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	18 160 139,97	41 172 707,66	31 215 278,48	1 473 053,10	71 708,06	1 697 282,52	93 790 169,79

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	97 571 306,00
Lisäykset tilikauden aikana	5 254 142,89
Rahoitusosuudet tilikaudella	-52 200,00
Vähennykset tilikauden aikana	-382 685,79
Siirrot erien välillä	-122 454,22
Tilikauden poisto	-8 275 653,80
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	93 992 455,08
Arvonkorotukset	
Kirjanpitoarvo 31.12.	93 992 455,08

Maa- ja vesialueet erittely				
	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet Kiinteistöjen liittymismaksut	112 337,12	106 579,86	474 674,15	456 824,15
Muut maa- ja vesialueet	18 047 802,85	17 047 718,64	19 364 446,37	18 500 809,90
Maa- ja vesialueet yhteensä	18 160 139,97	17 154 298,50	19 839 120,52	18 957 634,05

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset					
	Osakkeet ja osuudet				Yhteensä
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Osakkeet osakk. ja omistus- yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	
Hankintameno 1.1.	10 308 236,88	23 255,04	4 516 392,63	558 613,10	15 406 497,65
Lisäykset	1 154 454,49				1 154 454,49
Vähennykset	-2 505 454,49	-9 800,00	-1 970 299,00	-29 096,51	-4 514 650,00
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.	8 957 236,88	13 455,04	2 546 093,63	529 516,59	12 046 302,14
Arvonlennukset					
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 957 236,88	13 455,04	2 546 093,63	529 516,59	12 046 302,14

	Jvk-, muut laina- ja muut saamiset						
	Jvk-laina- saamiset	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset osakk. ja omistusyht.	Saamiset kunta- yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä	Kaikki yhteensä
Hankintameno 1.1.	0,00	6 807 619,69	0,00	0,00	430 860,93	7 238 480,62	22 644 978,27
Lisäykset		370 000,00			100 000,00	470 000,00	1 624 454,49
Vähennykset		-575 736,66			-48 996,54	-624 733,20	-5 139 383,20
Siirrot erien välillä						0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	6 601 883,03	0,00	0,00	481 864,39	7 083 747,42	19 130 049,56
Arvonlennukset						0,00	0,00
Arvonkorotukset						0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	6 601 883,03	0,00	0,00	481 864,39	7 083 747,42	19 130 049,56

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20. Tytäryhteisöt

21. Kuntayhtymät

22. Yhteisyhteisöt

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1 000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Jämsänmäki	Jämsä	100,00 %	100,00 %	2 484	10 107	507
Kiinteistö Oy Jämsän Hekohalli *)	Jämsä	100,00 %	100,00 %	1 541	16	29
Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	Jämsä	100,00 %	100,00 %	678	7 657	-1
Jämsän Aluelämpö Oy	Jämsä	100,00 %	100,00 %	4 061	5 790	296
Himos-Infra Oy	Jämsä	100,00 %	100,00 %	2 244	291	20
Jämsek Oy	Jämsä	100,00 %	100,00 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Koskenpään terveystalo	Jämsä	79,60 %	79,60 %	257	0	0
Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4	Jämsä	59,74 %	59,74 %	689	0	0
Längelmäki Halli Oy	Jämsä	57,18 %	57,18 %	33	3	-3
Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy	Jämsä	99,00 %	99,00 %	1 607	1 032	23
Tytäryhteisöt			Yhteensä	13 594	24 896	870
Kuntayhtymät						
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	17,88 %	17,88 %	19 289	5 379	945
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	8,99 %	8,99 %	68	160	15
Kuntayhtymät			Yhteensä	19 357	5 539	960
Osakkuusyhteisöt						
Osakkuusyhteisöt			Yhteensä	0	0	0
Yhdistelemättömät yhteisöt						
Jämsänjokilaakson Jäähalli - ei olennainen, ei liiketoimintaa	Jämsä	26,64 %	26,64 %			
			Yhteensä	32 951	30 435	1 830

*) Hekohalli myyty 27.4.2023, osuudet huomioitu myyntiin asti

23. Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä

Saamisten erittely				
	2023		2022	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		55 623		207 913
Lainasaamiset	5 706 924	601 075	5 912 661	352 143
Muut saamiset	894 959		894 959	
Siirtosaamiset		0		0
Yhteensä	6 601 883	656 699	6 807 620	560 056
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		0		226
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		297 521		744 833
Yhteensä	0	297 521	0	745 060
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		0		3 234 550
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		0		0
Yhteensä	0	0	0	3 234 550
Saamiset yhteensä	6 601 883	954 220	6 807 620	4 539 664

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Muut siirtosaamiset	0	169 439		
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0	169 439	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	0	48 617	0	49 257
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	270 314	367 399	232 230	290 000
Lääkäreiden koulutuskorvaukset	0	2 631		
Eu-tuet	0	3 641		
Tuet, avustukset ja muut projektisaamiset	223 827	371 147	120 408	100 545
Muut tulojäämät	451 654	2 282 893	401 322	2 205 467
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	945 795	3 076 327	753 960	2 645 270

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely

Oman pääoman erittely		
	Kaupunki	
	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	77 030 849	77 659 895
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	77 030 849	77 659 895
Konsernirahasto 1.1.	6 949 241	6 949 241
Lisäykset		
Vähennykset		
Konsernirahasto 31.12.	6 949 241	6 949 241
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	-3 514 098	4 012 913
Siirto vahinkorahastoon		
Edellisten tilikausien oikaisu / muutokset		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	-3 514 098	4 012 913
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 211 823	-7 527 010
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>81 677 816</i>	<i>81 095 039</i>

Oman pääoman erittely		
	Konserni	
	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	77 030 849	77 659 895
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	77 030 849	77 659 895
Arvonkorotusrahasto 1.1.	4 319	4 254
Lisäykset	0	65
Vähennykset	-4 319	
Arvonkorotusrahasto 31.12.	0	4 319
Konsernirahasto 1.1.	6 949 241	6 949 241
Lisäykset		
Vähennykset		
Konsernirahasto 31.12.	6 949 241	6 949 241
Muut omat rahastot 1.1.	7 088 703	7 163 939
Siirrot rahastoon	1 500 000	1 500 000
Siirrot rahastosta	-1 496 408	-1 575 237
Muut omat rahastot 31.12.	7 092 296	7 088 703
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 897 333	12 843 636
Edellisten tilikausien oikaisu / muutokset	-1 135 721	-51 591
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 544 842	12 792 045
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 985 480	-9 894 712
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>95 602 708</i>	<i>94 599 492</i>

26. Erittely poistoerosta, ei verotussyistä tehtyjä poistoja

27. Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät pitkäaikaiset velat

Pitkäaikaiset velat	Kaupunki	
	2023	2022
Joukkovelkakirjalainat	0	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 428 138	6 149 830
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 428 138	6 149 830

28. Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat, ei ole

29. Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövastuut	330 000	330 000	330 000	330 000
Potilasvahinkovakuutusvastuu (ky)	0	346 622		
Eläkevaraukset				
Muut pakolliset varaukset	0	831		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	330 000	677 453	330 000	330 000

30. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille ja osakkuus- ja omistusyhteisyyksille

Vieras pääoma	2023		2022	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		646 517		233 760
Muut velat	30 077		30 077	
Siirtovelat				
Yhteensä	30 077	646 517	30 077	233 760
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		79		43 728
Muut velat	30 579		30 579	
Siirtovelat				
Yhteensä	30 579	79	30 579	43 728
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisyyksille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		0		2 373 442
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä		0		2 373 442
Vieras pääoma yhteensä	60 656	646 596	60 656	2 650 930

31. Shekkilimiitti, ei ole

32. Muiden velkojen erittely; liittymismaksut ja muut velat

Muiden velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut (pa)	5 916 375	5 861 387	1 657 531	1 670 692
Muut velat (pa)				
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>5 916 375</i>	<i>5 861 387</i>	<i>1 657 531</i>	<i>1 670 692</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	5 483 123	7 690 542	3 944 607	5 671 466
Muiden palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 064 112	1 757 766	791 815	1 395 890
Korkojaksotukset	81 970	78 542	66 968	47 254
Maksuosuuspalautukset ja tasaukset	0	131 555	0	82 359
Verot, v.os ja projektijaksotukset	322 747	1 622 115	0	1 234 140
Muut menojäämät	1 522 506	1 113 966	983 390	368 011
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>8 474 458</i>	<i>12 394 486</i>	<i>5 786 780</i>	<i>8 799 120</i>

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34. Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan, ei ole

35. Vakuudet, jotka kunta on muuten kuin edellä kohdassa 34 tarkoitetulla tavalla antanut puolestaan, ei ole.

36. Vakuudet, jotka kunta on antanut sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta; annettu vain takausvastuita, joista erittely liitetieto 39

37. Muut, kuin kohdissa 34-36 kohdissa kunnan antamat vakuudet annettu vain takausvakuuksia, joista erittely liitetieto 40.

38. Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma

Vuokravastuut				
	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut				
KSP Asunnot Oy, Seppolan pt, sop. voimassa 30.9.2035 asti	3 301 386	3 630 530	3 301 386	3 630 530
KSP Asunnot Oy, Linnamäentie 21, sop. voimassa 31.5.2035 asti	1 166 834	1 274 660	1 166 834	1 274 660
KSP Asunnot Oy, Lukkoilantie 5, sop. voimassa 31.3.2036 asti	1 496 731	1 623 325	1 496 731	1 623 325
Ki Oy Artun Hoiva, Korvenmäki, sop. voimassa toistaiseksi	0		0	0
Kuntayhtymien vuokravastuut yhteensä	6 834 323	8 698 765		
Vuokravastuut yhteensä	12 799 274	15 227 280	5 964 951	6 528 515
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 059 141	1 224 613	563 564	507 136
- sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet				
Leasingvastuut yhteensä	9 450 066	10 059 740	9 163 450	9 632 113
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	783 223	860 270	615 688	683 784
Yhteensä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 842 364	2 084 883	1 179 251	1 190 920
Yhteensä vastuut	22 249 340	25 287 019	15 128 401	16 160 628
Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaista vastuita.				

39. Kunnan antamat vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Vastuusitoumukset		
	Kaupunki	
	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	22 127 400	22 127 400
Jäljellä oleva pääoma	10 190 785	11 448 176

40. Muut kunnan antamat vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset				
	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset muiden puolesta *)				
Alkuperäinen pääoma		3 890 677	3 890 000	3 890 000
Jäljellä oleva pääoma		1 858 486	1 506 772	1 857 809

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	160 499 409	149 648 411
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	127 761	86 539

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Sopimusvastuut

Muut taloudelliset vastuut				
	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Palvelusopimus, Jämsän Terveys Oy, voim. 31.8.2025	-	72 143 590	-	72 143 590
Metsä-Kivelä, jälkihoitovakuus	105 000	244 000	105 000	244 000
Metsä-Kivelä, laajennusalue (GRK:n vastavakuus)	540 000	310 000	540 000	310 000
Metsä-Kivelä, käsittelykenttä (GRK:n vastavakuus)	619 000	654 300	619 000	654 300
Kylpylän alueen asemakaavan muutos ja laajennus	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000
Kylpylähanke, Kvalt 22.6.15 § 54	-	-	-	-
Maankäyttö Sopimuksia kunnalle aiheuttavat veloitteet yht.	5 122 632	5 122 632	5 122 632	5 122 632
Sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet				
Sitoumukset avustukseen				
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut				
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>7 736 632</i>	<i>79 824 522</i>	<i>7 736 632</i>	<i>79 824 522</i>
Johdannaissopimukset, erillinen selvitys.				
Valuuttatermitit				
Käypä arvo				
Kohde-etuuden arvo				
Korkotermitit				
Käypä arvo				
Kohde-etuuden arvo				
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	2 874 941	3 069 261	1 568 902	1 528 314
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu **)				

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Koronvaihtosopimus 67432 on tehty lainan n:o 17065/13 korkoriskin suojaamiseksi. Kuntarahoitus on käyttänyt oikeuttaan sopimuksen purkamiseksi ja sopimus on erääntynyt 7.12.2022. Lainaa lyhennetään lyhennyssuunnitelman mukaan, viimeinen erä 7.12.2023.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo				
Käypä arvo				
Koronvaihtosopimus 32022 on tehty lainan n:o 16307/12 korkoriskin suojaamiseksi. Sopimus on päättynyt 16.11.2022. Jatkosopimusta ei ole tehty lainavuosille 2022 - 2027. Lainaa lyhennetään lyhennyssuunnitelman mukaan, viimeinen erä 16.11.2027.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo				
Käypä arvo				
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri , suojaavat koronvaihtosopimukset				
Nimellisarvo	-	1 824 486		
Käypä arvo	-	316 650		
Yhteensä:				
Nimellisarvo	-	1 824 486	-	-
Käypä arvo	-	316 650	-	-

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12. tehtäväalueittain

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2023	2022
Konsernipalvelut	73	83
Sosiaali- ja terveystoimi	-	229
Sivistystoimi	470	504
Elinvoima	77	89
Liikelaitokset	11	104
Yhteensä	631	1009

*) sisältää myös osa-aikaiset työsuhteet

43. Henkilöstökulut, jotka aktivoitu taseeseen

Ulkoinen

Jämsän
kaupunki

Tuloslaskelma = käyttötalous	käyttötalous	investoinnit	yhteensä
Maksetut palkat ja palkkiot	27 363 375	14 300	27 377 675
Henkilöstökulujen korjauserät	-305 347		-305 347
Palkat ja palkkiot	27 058 028	14 300	27 072 328
Eläkekulut	5 765 560	2 258	5 767 818
Muut henkilösivukulut	1 157 448	512	1 157 960
Henkilöstösivukulut yhteensä	6 923 008	2 770	6 925 778
Henkilöstökulut yhteensä	33 981 036	17 071	33 998 107

Jämsän Vesi
liikelaitos

Tuloslaskelma = käyttötalous	käyttötalous	investoinnit	yhteensä
Palkat ja palkkiot	573 147	3 435	576 582
Henkilöstökulujen korjauserät	-3 122		-3 122
Palkat ja palkkiot	570 025	3 435	573 460
Eläkekulut	128 817	559	129 376
Muut henkilösivukulut	21 004	125	21 128
Henkilöstösivukulut yhteensä	149 821	684	150 504
Henkilöstökulut yhteensä	719 845	4 119	723 964

Kaupunki ja
vesiliikelaitos
yhteensä

Tuloslaskelma = käyttötalous	käyttötalous	investoinnit	yhteensä
Palkat ja palkkiot	27 936 522	17 736	27 954 257
Henkilöstökulujen korjauserät	-308 469		-308 469
Palkat ja palkkiot	27 628 053	17 736	27 645 788
Eläkekulut	5 894 377	2 818	5 897 194
Muut henkilösivukulut	1 178 452	637	1 179 088
Henkilöstösivukulut yhteensä	7 072 829	3 454	7 076 283
Henkilöstökulut yhteensä	34 700 881	21 190	34 722 071

44. Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2023	2022
Jämsän Kokoomus ry	3 637	4 353
Jämsän Perussuomalaiset ry	4 876	5 142
Jämsän Seudun Vasemmistoliitto ry	1 231	1 932
Jämsänkosken Vasemmistoliitto ry	249	223
Jämsän Sosiaalidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry	8 607	9 912
Suomen Kristillisdemokraattien Keski-Suomen piiri	277	433
Suomen Keskusta	5 858	6 733
Vihreät ry	1 079	1 120
Yhteensä	25 813	29 846

45. Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarkastajan palkkiot	2023	2022
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	30 771	37 514
Muut palkkiot	0	0
BDO Oy		
Muut palkkiot	0	2 434
Yhteensä	30 771	39 948

46. Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu (Kvalt 2.12.2019 § 62) kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu normaalin irtisanomisajan palkan lisäksi seitsemän (7) kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Muut oleelliset tilinpäätökseen liittyvät tiedot

Avaava tase 1.1.2023

Huomioitu hyvinvointialueen perustamisesta aiheutuneet muutokset avaavaan taseeseen

VASTAAVAA

	Konserni	Kaupunki
PYSYVÄT VASTAAVAT	143 482 318,04	132 719 770,87
Aineettomat hyödykkeet	416 793,34	372 308,94
Aineettomat oikeudet		20 425,88
Muut pitkävaikutteiset menot	416 793,34	351 883,06
Aineelliset hyödykkeet	141 901 938,37	97 076 542,84
Maa- ja vesialueet	18 745 401,36	17 154 298,50
Rakennukset	84 359 663,39	45 119 485,56
Kiinteät rakenteet ja laitteet	33 247 496,64	32 139 910,67
Koneet ja kalusto	2 747 238,05	1 105 877,72
Muut aineelliset hyödykkeet	123 975,20	71 708,06
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 678 163,73	1 485 262,33
Sijoitukset	1 163 586,33	35 270 919,09
Osakkuusyhteisöosuudet	21 631,83	13 455,04
Muut osakkeet ja osuudet	637 535,21	23 912 943,61
Muut lainasaamiset	335 213,52	10 198 344,67
Muut saamiset	169 205,77	1 146 175,77
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	717 938,05	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	24 449 493,42	27 245 181,17
Vaihto-omaisuus	724 937,78	227 116,25
Saamiset	14 033 472,38	20 434 673,68
Pitkäaikaiset saamiset	239 460,62	5 099 262,21
Lyhytaikaiset saamiset	13 794 011,76	15 335 411,47
Rahoitusomaisuusarvopaperit	246 516,41	61 473,00
Osakkeet ja osuudet	163 073,00	61 473,00
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	0,00
Muut arvopaperit	83 443,41	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	9 444 566,85	6 521 918,24
VASTAAVAA	168 649 749,51	159 964 952,04

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	91 658 903,53	90 965 992,42
Peruspääoma	75 556 927,41	87 530 848,82
Arvonkorotusrahasto	0,00	
Muut omat rahastot	14 037 826,00	6 949 241,23
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	2 064 150,12	-3 514 097,63
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00	0,00
VÄHEMMISTOOSUUDET	115 217,21	0,00
POISTOERO	0,00	2 891 740,98
PAKOLLISET VARAUKSET	330 000,00	330 000,00
Muut pakolliset varaukset	330 000,00	330 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 750 746,87	867 258,70
Valtion toimeksiannot	794 484,78	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	477 367,75	388 364,36
Muut toimeksiantojen pääomat	478 894,34	478 894,34
VIERAS PÄÄOMA	74 794 881,90	64 909 959,94
Pitkäaikainen	42 886 067,68	34 226 141,48
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	36 930 712,36	23 449 410,00
Lainat julkisyhteisöiltä	102 334,57	8 972 756,26
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
Ostovelat	148,97	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00
Liittymismaksut ja muut velat	5 852 871,78	1 803 975,22
Laskennalliset verovelat	0,00	0,00
Lyhytaikainen	31 908 814,22	30 683 818,46
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 825 476,02	4 492 040,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	2 303 115,12
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	3 722 483,98
Saadut ennakot	30 567,73	0,00
Ostovelat	12 133 508,91	11 811 900,67
Liittymismaksut ja muut velat	2 005 209,60	1 028 665,75
Siirtovelat	10 914 051,96	7 325 612,94
Laskennalliset verovelat	0,00	0,00
VASTATTAVAA	168 649 749,51	159 964 952,04

Eriytetyt laskelmat

Jämsän kaupunki Palkkahallinto

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Liikevaihto	116 548,86	67 738,11
Liiketoiminnan muut tuotot	367,51	1 047,41
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-262,63	-147,28
Palvelujen ostot	-15 858,32	-9 497,67
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-47 776,61	-25 122,90
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 914,67	-4 212,70
Muut henkilösivukulut	-2 046,41	-983,24
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-3 750,18	-1 781,44
Liiketoiminnan muut kulut	-4 691,82	-2 136,09
Liikelylijäämä (-alijäämä)	29 615,74	24 904,20
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	29 615,74	24 904,20
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	29 615,74	24 904,20
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 615,74	24 904,20

Palkkahallinnolla on ulospäin suuntautuvaa myyntiä Kuhmoisten kunnalle ja Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:lle. Jämsän kaupunki ja Kuhmoisten kunta muodostivat sote-yhteistoiminta-alueen, jonka vuoksi Kuhmoisten kunnan henkilöstön palkat laskettiin Jämsän kaupungilla. Joulukuussa 2011 solmittua sopimusta jatkettiin edelleen sote-uudistuksesta huolimatta.

Kuhmoisten kunnan kanssa solmittu palvelusopimuksen vuosimaksu on määritelty siten, että vuosimaksu sisältää mm. kaikki palkan sivukulut, varhemaksut, hallintokustannukset (esimiestyön ja tilat), henkilöstöpalvelut (kuten työterveyshuollon ja virkistykseen), osaamisen kehittämisen eli koulutuksen sekä sairaus- ja vuosilomista aiheutuvat sijaisuuskustannukset. Lisäksi laskutetaan kauttalaskutuksena Kuhmoisten kunnan osuus ohjelmistojen ylläpito- ja lisenssimaksuista. Laskutusperusteena on tuotetut palkkalaskemat tai käyttäjien lukumäärä ohjelmasta riippuen.

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n sopimus on alkanut 1.1.2023 eli samasta hetkestä kuin yhtiö on aloittanut toimintansa. Palkkalaskelmista on sovittu kappalehinta ja erinäisistä ICT-kustannuksista on sovittu laskutettavan toteutuneiden kulujen mukaan. Erillisten HR-palvelujen osalta sopimuksessa on määritelty tuntihinta.

Jämsän kaupunki
Tietohallinto

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		608 799,75		46 409,33
Liiketoiminnan muut tuotot		8 428,39		2 179,97
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-7 989,37		-477,39	
Palvelujen ostot	-298 735,08	-306 724,45	-41 578,94	-42 056,33
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-224 726,79		-17 319,53	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-57 227,25		-3 008,20	
Muut henkilösivukulut	-9 394,35	-291 348,39	-683,74	-21 011,47
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelmanmukaiset poistot		-7 446,21		-824,98
Liiketoiminnan muut kulut		-17 070,00		2 553,36
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-5 360,91		-12 750,12
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-5 360,91		-12 750,12
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-5 360,91		-12 750,12
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-5 360,91		-12 750,12

Jämsän kaupunki myy tietohallinnon palveluja muille kunnille ja yhtiöille. Kustannukset on tuotu laskelmalle eriytettävän liikevaihdon suhteessa.

Jämsän kaupunki
Tilojen vuokraus

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		592 943,67		48 324,05
Liiketoiminnan muut tuotot		58,03		748 463,75
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-167 019,19		-293 777,45	
Palvelujen ostot	-102 692,45	-269 711,64	-263 833,15	-557 610,60
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-5 012,90		-1 648,60	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 222,26		-699,74	
Muut henkilösivukulut	-210,48	-6 445,64	-64,73	-2 413,07
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelmanmukaiset poistot		-161 729,86		-291 624,78
Liiketoiminnan muut kulut		-35 315,48		-38 013,95
Liikelylijäämä (-alijäämä)		119 799,07		-92 874,60
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		119 799,07		-92 874,60
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		119 799,07		-92 874,60
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		131 093,87		-72 895,17

Jämsän kaupunki vuokraa tiloja ulkoisille asiakkaille kilpailutilanteessa markkinoilla. 2023 laskelmassa on huomioitu tilahallinnon ja rakennuttamisen tulosityksikkö kokonaan ja liikevaihtoon on sisällytetty vuoden 2023 osalta vuokratuotot myyntituottojen lisäksi. Vertailuvuoden laskelmassa vuokratuotot on liiketoiminnan muissa tuotoissa. Laskelmalla ilmoitettu summa on noin 53 prosenttia vuoden 2022 ulkoisista muista tuotoista. Vertailuvuoden laskelma on tehty ainoastaan tilojen vuokrauksen kustannupaikasta. Kustannukset on molemmilla vuosilla jaettu laskelmalle eriytetyn liikevaihdon suhteessa.

Jämsän kaupunki
Kiinteistöhuolto ja kunnossapito

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		132 576,52		20 381,82
Liiketoiminnan muut tuotot		836,09		102,56
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-7 704,12		-1 200,57	
Palvelujen ostot	-9 957,53	-17 661,65	-1 563,63	-2 764,20
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-79 687,08		-12 187,27	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-19 828,29		-3 396,32	
Muut henkilösivukulut	-3 405,37	-102 920,74	-486,28	-16 069,87
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelmanmukaiset poistot		-968,42		-298,51
Liiketoiminnan muut kulut		-2 558,79		-410,32
Liikelylijäämä (-alijäämä)		9 303,01		941,47
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		9 303,01		941,47
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		9 303,01		941,47
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		9 303,01		941,47

Jämsän kaupunki myy kiinteistöhuoltoa ja kunnossapitopalveluja useille ulkoisille asiakkaille, enimmäkseen yhtiöille, jotka ovat kaupungin vuokralaisia. Kustannukset on jaettu laskelmalle suhteessa eriytettyyn liikevaihtoon. Vertailuvuonna 2022 ulkoinen myynti jäi alle 40 000 euron ja siksi tätä eriytettyä laskelmaa ei ollut tilinpäätöskirjassa 2022.

Jämsän Vesi liikelaitos

Jämsän Vesi liikelaitos on 1.1.2008 alkaen toiminut liikelaitoksena, johon on 1.1.2009 liitetty Jämsänkosken kaupungin taseyksikkönä toiminut vesihuoltolaitos. Jämsän Vesi liikelaitokselle on määritelty uusi aloittava tase vuoden 2008 tilinpäätöksien taseista.

Jämsän Vesi liikelaitoksella on oma johtokunta. Liikelaitosjohtajana ja esittelijänä johtokunnassa toimii vesihuoltopäällikkö.

Jämsän Vesi liikelaitos on palvelulaitos, jolla ei ole viranomaistehtäviä, vaan se hoitaa vesihuoltolain ja liikelaitosmallin mukaisesti vesihuoltopalvelut toiminta-alueellaan periaatteella, että kulut katetaan asiakkailta saatavilla maksuilla. Vesihuoltolain mukaista tiedottamista hoidetaan mm. kaupungin Internet-sivujen kautta, kiireelliset tiedotteet lähetetään tekstiviestipalvelun kautta.

Kuluttajille toimitetaan keskeytyksettä heidän tarpeitaan vastaava määrä, laatuvaatimukset täyttävää talousvettä ja jätevedet johdetaan jätevesiverkoston sekä pumppaamoiden kautta jätevedenpuhdistamoille. Jätevesipuhdistamojen tavoitteena on kehittynein toimintamuodoin järjestää taloudellinen, vakaa ja lupaehtot täyttävä jätevesien käsittely. Kuitenkin koko ajan pyritään lupaehtoja huomattavasti parempiin tuloksiin, mikäli se on kohtuullisin kustannuksin saavutettavissa.

Jämsän Vesi liikelaitoksen johtokunta

1.1. - 14.8.2023

Jäsenet

Pekka Kataja, puheenjohtaja
Ari Haggrén, varapuheenjohtaja
Sari Jussila
Tommi Sinisammal
Emmaliina Västinen

Varajäsenet

Jarkko Salonen
Erja Laaksonen
Päivi Lindqvist
Joonas Valkeajärvi
Ari Paju

14.8. - 30.10.2023

Jäsenet

Pekka Kataja, puheenjohtaja
Ari Haggrén, varapuheenjohtaja
Sari Jussila
Tommi Sinisammal
Emmaliina Västinen

Varajäsenet

Jarkko Salonen
Erja Laaksonen
Tiina Altti
Joonas Valkeajärvi
Ari Paju

30.10. - 31.12.2023

Jäsenet

Pekka Kataja, puheenjohtaja
Ari Haggrén, varapuheenjohtaja
Sari Jussila
Tommi Sinisammal
Arja Paakkanen

Varajäsenet

Jarkko Salonen
Erja Laaksonen
Tiina Altti
Joonas Valkeajärvi
Ari Paju

TOIMINTAKERTOMUS 2023

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Vuosi 2023 oli Jämsän Vesi liikelaitoksen kuudestoista toimintavuosi, jolloin se toimi johtokunnan alaisena kunnallisena liikelaitoksena. Johtokunta piti yhdeksän kokousta vuoden aikana. Vuoden 2009 alusta lähtien liikelaitokseen on kuulunut myös Jämsänkosken kaupungin taseyksikkönä toiminut vesilaitos. Kaupunginvaltuusto on perustanut uuden kuntalain mukaisen liikelaitoksen 1.1.2009 alkaen ja antanut liikelaitokselle talousarviossa tavoitteet.

Vuonna 2023 Jämsän Vesi liikelaitoksen henkilöstössä aloitti yksi uusi vesihuoltolaitoksen hoitaja.

Vesi- ja viemärijohtojen saneerausta jatkettiin vanhoilla rakennetuilla alueilla. Saneerauksessa toimitaan yhteistyössä elinvoimatoimen kunnallistekniset palvelut -tulosalueen kanssa. Vesijohtoverkoston ja viemäriverkoston saneerausta tehtiin pääosin samaan aikaan katujen saneerauksen yhteydessä.

Länkipohjassa saatiin valmiiksi Oinasojan alueen vesihuoltoverkosto.

Jämsän Vesi liikelaitoksen toiminta-alueeseen ei kuulu Himoksen alue, mutta liikelaitos toimii tiiviissä yhteistyössä tehden alueen investoinnit ja vuokraamalla rakennelmat, laitteet ja putkistot alueen toimijan Himos-Infra Oy:n käyttöön. Vuokralla katetaan pitkällä aikavälillä investointien pääoma- ja rahoituskulut. Himoksen alueen investoinnit eivät käynnistyneet 2023.

Jämsän Veden toimittama talousvesi on täyttänyt talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja suositukset. Jämsän keskuspuhdistamo sekä Länkipohjan ja Hallin jätevedenpuhdistamot ovat koko vuoden toimineet ympäristölupaehtojen mukaisesti.

Kokonaistalouden tarkastelu ja liikelaitosjohtajan arvio

Liikelaitoksen omalla tulorahoituksella tulee kattaa käyttötalous-, korjaus- ja uusinvestointien menot ja vastata toiminnallisesta maksuvalmiudesta. Liikevaihto muodostuu pääosin käyttöveden ja jäteveden laskutuksesta asiakkailta. Laskutettava veden myynti oli tilikaudella 1 011 903 m³ (vuonna 2022 myynti 1 094 608 m³) ja laskutettu jätevesimäärä oli 795 961 m³ (vuonna 2022 laskutettu 813 984 m³).

Tilikauden toimintatuotot olivat 4 666 726 euroa eli 7,9 % vähemmän kuin talousarviossa. Toimintakulut olivat yhteensä 3 107 546 euroa eli 4,6 % vähemmän kuin talousarviossa. Toimintakate oli 1 587 695 euroa eli 15,3 % vähemmän kuin talousarviossa ja tilikauden alijäämä oli 261 156 euroa. Talousarvion mukainen ylijäämä oli 135 318 euroa, joten Jämsän Vesi liikelaitoksen tilikauden tulos oli arvioitua huonompi. Tilikauden tulokseen vaikuttivat erityisesti arvioitua pienemmät toimintatuotot sekä arvioitua suuremmat (45 %) korkokulut. Liittymismaksuja saatiin tilikauden aikana 47 496,30 euroa. Liittymismaksut eivät ole mukana tuloksessa, koska ne ovat siirto- ja palautuskelpoisia.

Liikelaitoksen peruspääomalle 10,5 milj. euroa maksettava korko oli 1 %. Peruspääomalainalle 3,97 milj. euroa maksettava korko oli 4,0 %. Tämän lisäksi Jämsän Vedellä on lainaa rahoituslaitoksilta 7,6 milj. euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on järjestetty Jämsän kaupungin sisäisen ohjesäännön mukaisesti. Liikelaitosjohtaja vastaa johtokunnan alaisena Jämsän Vesi liikelaitoksen toiminnan hallinnon sekä taloudenhoidon sisäisen valvonnan järjestämisestä. Sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki tilivelvolliset ja muut esimiehet.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Johtosäännön mukaan johtokunnan tehtävänä on laatia tilinpäätös ja tehdä esitys liikelaitoksen tuloksen käytöstä. Tilinpäätöksen vahvistaa ja tili- ja vastuuvapauden myöntää kaupunginvaltuusto. Kuntalain mukaan tilinpäätöksen allekirjoittavat johtokunnan jäsenet ja liikelaitosjohtaja. Johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä 261 156 euroa katetaan taseen yli- ja alijäämien tilillä olevilla varoilla.

LIKELAITOKSEN TALOUS JA TALOUSARVION TOTEUTUMINEN 2023

Vuositavoitteiden toteutuminen

Vesilaitos on toimittanut keskeytyksettä kuluttajille heidän tarpeitaan vastaavan määrän ja asetetut laatuvaatimukset täyttävää vettä Jämsän, Jämsänkosken, Länkipohjan, Hallin ja Juokslahden verkostoissa. Yhteensä vedenottamoilta pumpattiin vettä verkostoihin 1 395 790 m³ (vuonna 2022 yhteensä 1 409 671 m³).

Vesijohtokorjauksia tehtiin Jämsässä 8 kpl, Jämsänkoskella 1 kpl ja Hallissa 4 kpl, Koskenpäällä 1 kpl ja Juokslahdella 1 kpl (yhteensä 15 kpl) eli 14 kpl vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vesimittarivaihtoja tehtiin 49 kpl. Vuonna 2023 tehtiin vain pakolliset mittareiden vaihdot, sillä lähivuosina on tarkoitus siirtyä etäluettaviin vesimittareihin.

Jämsän jätevedenpuhdistamoilla (Jämsän keskuspuhdistamo, Hallin jätevedenpuhdistamo ja Länkipohjan jätevedenpuhdistamo) käsiteltiin yhteensä jätevettä 2 324 382 m³ (vuonna 2022 yhteensä 2 196 498 m³). Puhdistamoilla ei ollut ohijuoksutuksia.

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Putkirikko / toiminnan kannalta kriittisen laitteen rikkoutuminen	2	3	6
Arviointi	Vuoden 2023 aikana on tapahtunut useita putkirikkoja, mutta niiden seurauksena ei ole sattunut vakavia vahinkoja			
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Tiedottaminen.			
Toimenpide	Verkoston ja laitosten suunnitelmallinen kunnossapito.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Sähkökatkot	1	2	2
Arviointi	Vuonna 2023 ei ole ollut laajoja sähkökatkoja. Kriittisimmässä kohteissa on varavoimakoneet			
Toimenpide	Isojen jv.pumppaamoiden ylivuotoaltaat.			
Toimenpide	Kriittisten kohteiden varavoima.			
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Verkoston rakenne (ylävesisäiliöt)			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Talousveden saastuminen (mikrobiologinen tai kemiallinen)	3	3	9
Arviointi	Vuonna 2023 ei Jämsän Veden toimialueella ole tapahtunut talousveden saastumisia			
Toimenpide	Koulutus / harjoittelu.			
Toimenpide	Päivystys			
Toimenpide	Varautumis- ja tiedotussuunnitelman ajan tasalla pitäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Urakoitsijoiden toimintavarmuus	1	1	1
Arviointi	Vuonna 2023 yhteistyö urakoitsijoiden kanssa on toiminut hyvin			
Toimenpide	Sopimustekniikka hallittava, taustojen selvittäminen ja urakoiden valvonta.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Viemäritulva tai ylivuoto	3	3	9
Arviointi	Vuonna 2023 on ollut kolme viemäriin tukkeutumisesta aiheutunutta viemäriin tulvimista ja yksi epäily jätevesipumppaamon ylivuodosta			
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Riittävät resurssit.			
Toimenpide	Tiedottaminen.			
Toimenpide	Ympäristövahinkojen torjunta.			

Tunnusluvut ja niiden toteutuminen

Tunnusluvut	TP2022	TA+lta 2023	TP2023
Laskutettava vesimäärä, m ³	1 094 608	1 100 000	1 011 903
Pumpattu vesimäärä, m ³	1 409 671	1 300 000	1 395 790
Vedenhukkaprocentti, %	22,4	15	27,5
Vesimittarivaihdot, kpl	40	500	49
Laskutettava jätevesimäärä, m ³	813 984	820 000	795 961
Vesimaksu, euroa (sis. alv) / m ³	1,95	2,03	2
Jätevesimaksu, euroa (sis. alv) / m ³	2,88	2,95	3,02
Henkilöstö	10	10	11

Käyttötalouden toteutuminen

Jämsän Vesi liikelaitos, ulkoiset ja sisäiset	TA 2023	TA+lta 2023	TP 2023	Ero € Tp-Ta	Tot-%
TOIMINTATUOTOT	5 064 400	5 064 400	4 666 726	-397 674	92,15 %
Myyntituotot	5 060 400	5 060 400	4 604 220	-456 180	90,99 %
Tuet ja avustukset			7 943	7 943	
Muut toimintatuotot	4 000	4 000	54 563	50 563	1 364,07 %
Valmistus omaan käyttöön	68 000	68 000	28 514	-39 486	41,93 %
TOIMINTAKULUT	-3 236 779	-3 258 979	-3 107 546	151 433	95,35 %
Henkilöstökulut	-640 079	-662 279	-720 085	-57 806	108,73 %
Palvelujen ostot	-1 160 000	-1 160 000	-1 211 572	-51 572	104,45 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 363 000	-1 363 000	-1 127 625	235 375	82,73 %
Muut toimintakulut	-73 700	-73 700	-48 264	25 436	65,49 %
TOIMINTAKATE	1 895 621	1 873 421	1 587 695	-285 726	84,75 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-298 000	-298 000	-436 060	-138 060	146,33 %
Korkotuotot					
Muut rahoitustuotot	12 000	12 000	14 258	2 258	118,81 %
Korkokulut	-151 100	-151 100	-450 308	-299 208	298,02 %
Muut rahoituskulut	-158 900	-158 900	-10	158 890	0,01 %
VUOSIKATE	1 597 621	1 575 421	1 151 634	-423 787	73,10 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 440 103	-1 440 103	-1 412 791	27 312	98,10 %
TILIKAUDEN TULOS	157 518	135 318	-261 156	-396 474	-192,99 %
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	157 518	135 318	-261 156	-396 474	-192,99 %

Jämsän Vesi liikelaitoksen tulos jäi selkeästi negatiiviseksi, vaikka käyttömaksuja korotettiin vuoden 2023 alusta. Tilannetta ennakoitiin jo syksyllä 2023, kun saatiin tietoa vedenkulutuksesta suurimpien asiakkaiden osalta. Jos veden kulutus olisi pysynyt vuoden 2022 tasolla, olisivat myyntituotot olleet noin 240 000 € suuremmat verrattuna edelliseen vuoteen. Nyt myyntituotot olivat noin 28 000 € pienemmät kuin edellisenä vuonna ja jäivät talousarviosta noin 456 000 €.

Palveluiden ostojen osalta kustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 12 % ja talousarvio ylittyi 4 %:lla. Suurimmat ylitykset olivat toimisto- ja asiantuntijapalveluissa sekä rakennusten ja alueiden rakentamisessa ja kunnossapidossa. Rakennusten ja alueiden rakentamisen ja kunnossapidon kustannuksissa näkyvät mm. verkostossa ja laitoksilla tehdyt korjaukset sekä viemäritukoksista aiheutuneiden vahinkojen korjaukset.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta talousarvio alitettiin noin 17 %:lla ja kustannukset olivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 192 000 € pienemmät. Suurin osa tästä selittyy energiakustannuksilla. Edellisenä vuonna korjattiin virheellistä energialaskutusta ja tämä näkyi edellisen vuoden suurina energiakustannuksina. Vuonna 2023 uusittiin mm. vesilaitoksen lukitusta kriittisten kohteiden turvaamiseksi ja jouduttiin uusimaan kuluva kalustoa ennakoitua enemmän, mikä osaltaan vaikutti talousarvion ylittymiseen kaluston osalta.

Toimintakate parani hieman edellisestä vuodesta, vaikka olikin talousarvioon nähden noin 15 % heikompi. Korkokustannukset olivat 150 000 € suuremmat edelliseen vuoteen verrattuna ja talousarvioon verrattuna ne olivat lähes kaksinkertaiset.

Investointien toteutuminen

Investoinnit - Jämsän vesi liikelaitos

Kiinteät rakenteet ja laitteet

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
VESILAITOKSEN KIIENTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET			
Vesijohtoverkoston rakentaminen			
Menot	-190 000 €	-203 752 €	107 %
Netto	-190 000 €	-203 752 €	107 %
Vesijohtoverkoston saneeraus			
Menot	-170 000 €	-179 859 €	106 %
Netto	-170 000 €	-179 859 €	106 %
Vesilaitoksen muut hankkeet			
Menot	-200 000 €	-43 877 €	22 %
Netto	-200 000 €	-43 877 €	22 %
Jätevesiverkoston rakentaminen			
Menot	-190 000 €		
Netto	-190 000 €		
Jätevesiviemärien saneeraus			
Menot	-250 000 €	-187 404 €	75 %
Netto	-250 000 €	-187 404 €	75 %

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
VESILAITOKSEN KIIENTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET			
Menot	-1 000 000 €	-614 892 €	61 %
Tulot	0 €	0 €	0 %
Netto	-1 000 000 €	-614 892 €	61 %

Oinasojan vesihuoltohankkeen kaikki kustannukset (201 985,65 euroa) on kirjattu vesijohtoverkoston rakentamiseksi. Samassa yhteydessä rakennettiin sekä vesijohtoa että viemäriä, joten osa kustannuksista on todellisuudessa viemäriverkoston rakentamista.

Koneet ja kalusto

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
VESILAITOKSEN KONEET JA KALUSTO			
Vesilaitoksen koneet ja kalusto			
Menot	-145 000 €	-102 068 €	70 %
Netto	-145 000 €	-102 068 €	70 %
Viemärlaitoksen koneet ja kalusto			
Menot		-75 752 €	
Netto		-75 752 €	

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
VESILAITOKSEN KONEET JA KALUSTO			
Menot	-145 000 €	-177 820 €	123 %
Tulot	0 €	0 €	0 %
Netto	-145 000 €	-177 820 €	123 %

Yhteensä

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
Investoinnit Jämsän Vesi liikelaitos			
Menot	-1 145 000 €	-792 712 €	69 %
Tulot	0 €	0 €	0 %
Netto	-1 145 000 €	-792 712 €	69 %

Vesi- ja viemäriverkoston uudisrakentaminen sekä vesilaitoksen muut hankkeet

Liikelaitos varautuu vesi-, viemäriverkoston uudisrakentamiseen, jotta vesihuolto voidaan toteuttaa samanaikaisesti kadun rakentamisen yhteydessä. Konkreettisesti kohteet päätetään kolme kertaa vuodessa hyväksyttävässä työohjelmassa noudattaen yhdyskuntatoimen kohteiden rakentamissuunnitelmaa. Vesijohtojen ja viemäreiden uudisrakentamiseen oli varattu vuonna 2023 yhteensä 380 000 euroa. Uudisrakentamista tehtiin Oinasojan alueella Länkipohjassa. Hyväksytyissä työohjelmissa näihin hankkeisiin käytettiin yhteensä 203 752 euroa, mistä 203 752 euroa on Oinasojan alueelle rakennettua vesihuoltoverkostoa.

Vesi- ja viemäriverkoston saneeraus

Vanhojen vesijohtojen ja jätevesiviemäreiden sekä jätevesipumppaamoiden ja paineenkorotusasemien saneerauksia tehdään vuosittain. Kohteet määräytyvät kolme kertaa vuodessa hyväksyttävän työohjelman mukaisesti. Saneerauksiin oli varattu vuonna 2023 yhteensä 420 000 euroa. Hyväksytyissä työohjelmissa näihin hankkeisiin käytettiin yhteensä 367 263 euroa. Saneerauksia tehtiin pääosin Tiitolanmäessä ja Juhalankadulla. Näiden lisäksi oli muutamia pienempiä kohteita.

Vesi- ja viemärlaitoksen koneet ja kalusto

Vuonna 2023 hankittiin Jämsän Vesi liikelaitoksen käyttöön täyssähköinen pakettiauto. Lisäksi hankittiin kaksi varavoimakonetta: toinen korvaamaan Kollinmäen vedenottamon vanha varavoimakone ja toinen Hallin jätevedenpuhdistamolle, missä varavoimaa ei ole ollut aiemmin. Myös automaatio- ja kaukovalvontajärjestelmiä uusittiin laitteiden saatavuuden mukaan.

Rahoitusosan toteutuminen

JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS		
RAHOITUSLASKELMA	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	174 904,09	95 160,05
Poistot ja arvonalentumiset	1 412 790,71	1 444 153,98
Rahoitustuotot ja -kulut	-436 060,32	-281 943,20
	1 151 634,48	1 257 370,83
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-792 711,96	-353 676,90
Rahoitusosuudet investointeihin		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	358 922,52	903 693,93
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	-440 000,00	-470 000,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalta		-400 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-400 000,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	-40 000,00	-70 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	81 077,48	-433 693,93
Vaihto-omaisuuden muutos	4 387,33	-5 163,19
Saamisten muutos kunnalta	172 440,19	-735 739,01
Saamisten muutos muilta	-14 816,72	24 646,67
Korottomien velkojen muutos kunnalta	20 597,73	-10 470,50
Korottomien velkojen muutos muilta	-101 531,05	293 032,10
Rahoituksen rahavirta	-358 922,52	-903 693,93
Rahavarojen muutos	0	0
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12		
Rahavarat 1.1.		
Rahavarojen muutos	0	0
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, 1 000 €	-1 876	-1 378
Investointien tulo-rahoitus, %	145,28	355,51
Lainanhoitokate	1,80	2,03
Quick ratio	2,23	3,01
Current ratio	2,35	3,17

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA, Jämsän Vesi liikelaitos

Tuloslaskelma, ulkoinen	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Liikevaihto	4 581 120,81	4 611 764,35
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden lisäys (+) / vähennys (-)	0,00	0,00
Valmistus omaan käyttöön	28 514,31	13 394,68
Liiketoiminnan muut tuotot	47 484,01	47 439,00
Tuet ja avustukset	7 943,20	2 207,45
Muut tuet ja avustukset	7 943,20	2 207,45
Materiaalit ja palvelut	-2 309 258,78	-2 378 446,69
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 111 550,35	-1 303 640,86
Ostot tilikauden aikana	-1 111 550,35	-1 303 640,86
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0,00	0,00
Palvelujen ostot	-1 197 708,43	-1 074 805,83
Henkilöstökulut	-719 845,10	-699 076,16
Palkat ja palkkiot	-570 024,57	-554 305,08
Henkilösivukulut	-149 820,53	-144 771,08
Eläkekulut	-128 816,83	-124 029,78
Muut henkilösivukulut	-21 003,70	-20 741,30
Poistot ja arvonalentumiset	-1 412 790,71	-1 444 153,98
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 412 790,71	-1 444 153,98
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-48 263,65	-57 968,60
Liikelylijäämä (-alijäämä)	174 904,09	95 160,05
Rahoitustuotot ja -kulut	-436 060,32	-281 943,20
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	14 257,59	15 343,64
Kunnalle maksetut korkokulut	-264 785,58	-264 932,89
Muille maksetut korkokulut	-185 522,57	-32 279,18
Korvaus peruspääomasta	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	-9,76	-74,77
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunaisia eriä	-261 156,23	-186 783,15
Satunaiset tuotot ja kulut	0,00	0,00
Satunaiset tuotot	0,00	0,00
Satunaiset kulut	0,00	0,00
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-261 156,23	-186 783,15
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	0,00
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	0,00
Tuloverot	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-261 156,23	-186 783,15

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,74	0,42
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,02	0,43
Voitto, %	-5,70	-4,05

TASE, Jämsän Vesi liikelaitos

TASE	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	20 410 812,08	21 030 890,83
Aineelliset hyödykkeet	20 384 992,08	21 005 070,83
Rakennukset	8 202 457,69	8 790 950,77
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 795 522,88	12 075 694,49
Koneet ja kalusto	227 855,44	112 817,91
Keskeneräiset hankinnat	159 156,07	25 607,66
Sijoitukset	25 820,00	25 820,00
Muut saamiset	25 820,00	25 820,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 747 322,96	7 909 333,76
Vaihto-omaisuus	138 520,55	142 907,88
Saamiset	7 608 802,41	7 766 425,88
Pitkäaikaiset saamiset	5 000 000,00	5 000 000,00
Lainasaamiset	5 000 000,00	5 000 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	2 608 802,41	2 766 425,88
Myyntisaamiset	509 972,00	500 003,10
Lainasaamiset	2 090 674,93	2 263 115,12
Muut siirtosaamiset	8 155,48	3 307,66
VASTAAVAA YHTEENSÄ	28 158 135,04	28 940 224,59
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	13 964 695,48	14 225 851,71
Peruspääoma	10 500 000,00	10 500 000,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	3 725 851,71	3 912 634,86
Tilikauden yli-/alijäämä	-261 156,23	-186 783,15
VIERAS PÄÄOMA	14 193 439,56	14 714 372,88
Pitkäaikainen	13 024 227,78	13 376 731,48
Lainat kunnalta	3 972 756,26	3 972 756,26
Lainat rahoituslaitoksilta	7 200 000,00	7 600 000,00
Liittymismaksut	1 851 471,52	1 803 975,22
Lyhytaikainen	1 169 211,78	1 337 641,40
Lainat kunnalta	0,00	40 000,00
Lainat rahoituslaitoksilta	400 000,00	400 000,00
Ostovelat	441 039,25	486 557,71
Muut velat	179 805,36	143 227,20
Siirtovelat	148 367,17	267 856,49
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	28 158 135,04	28 940 224,59
Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste %	49,59	49,16
Suhteellinen velkaantuneisuus %	306,65	315,81
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	3 465	3 726
Lainakanta 31.12., 1 000 €	11 573	12 013

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT, Jämsän Vesi liikelaitos

LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vertailutietona on käytetty tilinpäätöstä 2022.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuotot tehtävälueittain

Toimintatuotot, ulkoiset	2023	2022
Vesilaitos	2 097 745	2 179 905
Viemärlaitos	2 529 917	2 477 415
Muut toimintatuotot	8 886	4 091
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>4 636 548</i>	<i>4 661 411</i>

Poistosuunnitelma

Kaupungin poistosuunnitelma 1.1.2009 lähtien (KV 29.12.2008 § 32).

Poistomenetelmät, poistoajat ja niitä vastaavat poistoprosentit ovat seuraavat:

Päryhmittely	Poistomenetelmä	Poisto aika	
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 v	
Muut pitkävaikutteiset menot			
- tietokoneohjelmistot	Tasapoisto	3-5 v	
- muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	3-5 v	
Ennakkomaksut	Ei tehdä poistoja		
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	Ei tehdä poistoja		
Rakennukset ja rakennelmat			
- asuinrakennukset	Tasapoisto	30-50 v	
- talous- ja vapaa-ajanrakennukset	Tasapoisto	15-20 v	
- hallinto-, liike- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30-50 v	
- teollisuus- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20-30 v	
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	15 v	
Laiturit, uimalat ja sillat	Tasapoisto	10 v	
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	10-30 v	
Urheilu- ja ulkoilurakenteet	Tasapoisto	15-30 v	
Vedenjakeluverkosto	Tasapoisto	31.12.2015	V 1990 arvoille
Vedenjakeluverkosto	Tasapoisto	30 v	V -91 alkaen
Viemäriverkosto	Tasapoisto	31.12.2015	V 1990 arvoille
Viemäriverkosto	Tasapoisto	30 v	V -91 alkaen
Vesi- ja viemärikoneet	Tasapoisto	15 v	
Ulkovalaistusjohdot ja -laitteet	Tasapoisto	15 v	
Muut kiinteät koneet ja laitteet	Tasapoisto	10-15 v	
Koneet ja kalusto			
Raskaat koneet ja kalusto	Tasapoisto	10-15 v	
Kevyet koneet ja kalusto	Tasapoisto	5-10 v	
Alukset ja veneet	Tasapoisto	8-15 v	
Kuljetusvälineet ja autot	Tasapoisto	5-10 v	
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 v	
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-5 v	

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Ei aineettomia hyödykkeitä.

Aineelliset hyödykkeet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yht.
Poistamaton hankintameno 1.1.	8 790 950,77	12 075 694,49	112 817,91	25 607,66	21 005 070,83
Lisäykset tilikauden aikana		481 343,29	177 820,26	133 548,41	792 711,96
Rahoitusosuudet tilikaudella					
Vähennykset tilikauden aikana					
Siirrot erien välillä					
Tilikauden poisto	-588 493,08	-761 514,90	-62 782,73		-1 412 790,71
Arvonlennukset ja niiden palautukset					
Poistamaton hankintameno 31.12.	8 202 457,69	11 795 522,88	227 855,44	159 156,07	20 384 992,08
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 202 457,69	11 795 522,88	227 855,44	159 156,07	20 384 992,08

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman muutokset

Oman pääoman erittely	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	10 500 000	10 500 000
Lisäykset		
Peruspääoma 31.12.	10 500 000	10 500 000
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 31.12.	3 725 851	3 912 634
Tilikauden ylijäämä/alijäämä 31.12.	-261 156	-186 783
Oma pääoma yhteensä	13 964 695	14 225 851

Tase-erien mukaan eritelty tieto sellaisista pitkäaikaiseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Pitkäaikaiset velat	2023	2022
Lainat julkisyhteisöiltä	3 972 756	3 972 756
Lainat rahoituslaitoksilta	600 000	1 000 000
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 572 756	4 972 756

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2023	2022
Siirtyvät korot	14 930	9 693
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	99 997	91 509
Kuntien eläkevakuutusmaksut	12 108	11 941
Palkkojen sivukulut kaupungille	0	0
Muut siirtovelat	21 332	154 714
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	148 367	267 856

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT**Henkilöstön lukumäärä 31.12.**

	2023	2022
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	11	10

Henkilöstökulut kirjanpidon mukaan

Henkilöstökulut	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	719 845	699 076
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin	4 119	1 792
Henkilöstökulut yhteensä	723 964	700 869

Tilintarkastajan palkkiot, ei eroteltu liikelaitoksen osuutta.

ALLEKIRJOITUKSET

Jämsässä 28. päivänä helmikuuta 2024

Vesa Arvonen
liikelaitosjohtajaPekka Kataja
puheenjohtaja

Ari Haggrén

Sari Jussila

Tommi Sinisammal

Arja Paakkanen

Liikelaytosten vaikutus tilikauden tulokseen

Tuloslaskelma TP 2023, ulkoiset ja sisäiset	kaupunki, ilman liikelaytoksia	Vesi	eliminoinnit	kaupunki ja liikelaitos eliminoitien jälkeen
Toimintatuotot	25 815 810	4 666 726	-607 281	29 875 256
Myyntituotot	6 223 925	4 604 220	-579 347	10 248 798
Maksutuotot	1 103 669		0	1 103 669
Tuet ja avustukset	2 709 456	7 943	0	2 717 399
Muut tuotot	15 778 760	54 563	-27 934	15 805 389
Valmistus omaan käyttöön	251 055	28 514		279 569
Toimintakulut	72 577 164	3 107 546	607 281	75 077 429
Henkilöstökulut	34 250 353	720 085		34 970 438
Palvelujen ostot	20 979 977	1 211 572	579 347	21 612 202
Aineet, tarvikkeet	5 774 410	1 127 625		6 902 035
Avustukset	3 273 686			3 273 686
Muut kulut	8 298 738	48 264	27 934	8 319 068
TOIMINTAKATE	-46 510 299	1 587 695	0	-44 922 604
Verotulot	47 344 078		0	47 344 078
Valtionosuudet	7 089 278		0	7 089 278
Rahoitustuotot- ja kulut	166 175	-436 060	0	-269 885
Korkotuotot	156 082			156 082
Korkotuotot liikelaitoksilta	264 786		-264 786	0
Muut rahoitustuotot	234 287	14 258	0	248 545
Korkokulut lainoista	477 512	185 523		663 034
Korkokulut kaupungille		264 786	-264 786	0
Muut rahoituskulut	11 468	9,76	0	11 478
VUOSIKATE	8 089 231	1 151 634	0	9 240 866
Poistot ja arv.alennukset	6 862 863	1 412 791	0	8 275 654
Satunnaiset tuotot+/kulut-				0
TILIKAUDEN TULOS	1 226 368	-261 156	0	965 212
Poistoeron muutos	246 611		0	246 611
Varausten muutos				0
Rahastojen muutos				0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 472 979	-261 156	0	1 211 823

Eliminoinnit:

kaupungin ostot liikelaitoksilta

liikelaytosten antolainojen korot

RAHOITUSLASKELMA	kaupunki	Vesi	eliminoinnit	yhteensä
Toiminnan rahavirta	6 525 779	1 151 634	0	7 677 413
Vuosikate	8 089 231	1 151 634		9 240 866
Muut oikaisut				
Tulorahoituksen korjauserät	-1 563 452			-1 563 452
Investointien rahavirta	-1 082 996	-792 712	0	-1 875 708
Investointimenot	-4 461 431	-792 712		-5 254 143
Rahoitusosuudet investointimenoihin	52 200	0		52 200
Pys. vast. hyödykkeiden luovutustulot	3 326 235	0		3 326 235
Pys. vast. myyntivoitot	0	0		0
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 442 782	358 923	0	5 801 705
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset	154 733	0	0	154 733
Antolainasaamisten lisäykset	-440 000			-440 000
Antolainasaamisten vähennykset	594 733			594 733
Lainakannan muutokset	-3 892 849	-440 000	-2 090 675	-6 423 524
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 358 708	-400 000		-3 758 708
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-534 141	-40 000	-2 090 675	-2 664 816
Oman pääoman muutokset				0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 019 307	81 077	2 090 675	1 152 446
Rahoituksen rahavirta	-4 757 423	-358 923	0	-5 116 346
Rahavarojen muutos	685 359	0	0	685 359

eliminoinnit: liikelaitosten lainojen lyhennykset

ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Jämsässä 25. päivänä maaliskuuta 2024

JÄMSÄN KAUPUNGINHALLITUS

Hanna Helaste
kaupunginjohtaja

Jorma Poti
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Lotta Ahola

Mika Kyrö

Merja Lahtinen

Ilkka Salminen

Mikko Hakala

Joni Frisk

Ulla Patronen

Sanna Rajala

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

_____ päivänä _____ kuuta 2024

BDO AUDIATOR OY

Minna Havia-Niemi
KHT, JHT

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA

	Tositenumerot	
	Alkaen	Päättyen
101 Muistiotositteet	1001	1422
108 Oikaisut tilinavaussaldoihin	8001	8004
109 Käyttöomaisuusviennit	9001	9023
110 Tilioveviennit	10001	10251
111 Kassatositteet	15001	15325
120 Excel-muistiot kirjanpitoon	200001	200171
220 Myyntireskontran suoritukset	20001	20892
250 Ostoreskontran suoritukset	650001	650442
301 Palkat	30001	30064
403 Pro Economica -ostolaskut	400001	423354
501 Sonet-keskusvarasto	501001	501010
512 Hankintatoimen varasto	52001	52012
601 Yleislaskutus/hallintopalvelut	61001	61310
602 Yleislaskutus/talouspalvelut	62001	62182
640 Vesilaskutus Komartek	70001	91865
699 Yleislaskutus/sisäiset laskutukset	90001	90112
705 Yleislaskutus/sivistyspalvelut	120001	121801
706 Yleislaskutus/yhdyskuntatoimi	130001	132661
715 Jätehuoltolaskutus	550001	562720
721 Priimus/lukio	148001	148121
741 Rakennusvalvonta	510001	510361
750 Varhaiskasvatus	690001	692032
760 Työväenopiston laskutus Hellewi	850001	851339
765 Timmi-tilavarausjärjestelmä	860001	860096
LT Liitetietotosite	1	27

Tilinpäätöskirja säilytetään pysyvästi kaupungin arkistossa. Tositeaineiston säilytysaika vähintään 6 vuotta.

Lajit 101,110,111,120 ja 501 säilytetään kaupungin arkistossa sähköisessä muodossa, muut paperisena.

Päivä- ja pääkirjat säilytetään sähköisessä muodossa kaupungin arkistossa vähintään 10 vuotta.